Ἡ τῶν Σφαλμάτων ἐπιδιόρθωσις, τȣ̃ ἐφεξῆς τρίτȣ Βιβλίȣ.

Σελίδι 25 Στίχῳ κδ. Ἡμερῶν Γρ. Ἡμερῶν.
— 28 — λ. Ἡμέρας. Γρ. Ἡμέραι.
— 30 — κδ. Ὀργανα. Γρ. Ὄργανα.
— 59 — λα. Ἀνθρώπινον. Γρ. τὸ Ἀνθρώπινον.
— 62 — ς. περιαςράπτον, Γρ. περιαςράπτον.
— 63 — β. τό, τε ἓν πλείω. Γρ. τό, τε ἓν ἢ καὶ τὰ πλείω.
— 77 — ιε. προηγησαμενῳ. Γρ. προηγησαμένῳ.
— 80 — κα. την. Γρ. τὴν.
— 82 — γ. ἐγητιζομένης. Γρ. ἐγκτιζομένης.
— 87 — κθ. τυρῷ. Δέρμα. Γρ. τυρῷ· Δέρμα.
— 100 — λα. ων. Γρ. ὢν.
— 109 — ιη. ὑπερτάτης, Θεότητος. Γρ. ὑπερτάτης Θεότητος.
— 111 — κ. Μήτρα. Γρ. Μήτρᾳ.
— 120 — ια. Κύριος. Γρ. Κυρίως.
— 131 — ιε. βεβηλον. Γρ. βέβηλον.

ΚΟΙΝΟΙ ΣΤΙΧΟΙ.

Δεῖ τὰ βέβηλα καθαίρειν τῶν Σφαλμάτων,
Ὧδε Ῥεύμασι Δακρύων ἢ Αἱμάτων.
Ῥυπῳδέςατος ὁ ὑποθεὶς τὸν Λόγον,
Ὅθεν τληπαθῶς σπεύδω καὶ πρὸς τὸ Ἔργον.
Θεῖν γὰρ εἰ Ὕλη ὠθῇμε πρὸς τὰ χείρω,
Ἐλεεινὸς Φεῦ ἀποςὰς τῶν ἀγήρω.
Οἰκτρὸς Στυγητὸς Ἀνάξιος τὴν Κλῆσιν,
Σύμπασαν εἴπερ εὖδιδάξω τὴν Κτίσιν.

ΒΙΒΛΙ-

2084

ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ·

Ἐν ᾧ,

Τȣ̃ αὐτȣ̃ ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ ΤΟΥ ΒΛΕΜΜΙΔΟΥ ὅ, τε περὶ ΣΩΜΑΤΟΣ καὶ περὶ ΨΥΧΗΣ ἐκτέθειται Λόγος.

Μεθ' ὃν,

ΘΕΟΦΑΝΟΥΣ τε τȣ̃ Μηδείας, καὶ ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ τȣ̃ Σχολαρίȣ, ὁ περὶ τῆς αὐτῆς Ὑποθέσεως τῆς ΨΥΧΗΣ·

Καὶ Τελευταῖον,

Ὅ, τε περὶ ΠΙΣΤΕΩΣ καὶ ἈΡΕΤΗΣ καὶ ἈΣΚΗΣΕΩΣ τȣ̃ αὐτȣ̃ ΒΛΕΜΜΙΔΟΥ, προηγȣμένης τȣ́των τῆς καθολικωτέρας αὐτȣ̃ ἘΠΙΣΤΟΛΗΣ.

ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ ΤΟΥ ΒΛΕΜΜΙΔΟΥ

Λόγος περὶ Σώματος.

Ἐπειδὴ περὶ Σώματος ἡμῖν ὁ Λόγος, εὔλογον ἂν εἴη περὶ τῶν σωματικῶν Ἀρχῶν καὶ Στοιχείων πρὸ παντὸς ἑτέρου διαλαβεῖν. Τινὲς μὲν οὖν καὶ ἄμφω τὰ ὀνόματα, τὸ τοῦ Στοιχείου δηλονότι, καὶ τὸ τῆς Ἀρχῆς, ἐπὶ τῶν αὐτῶν παρειλήφεσαν, Ἀρχὰς ὁμοῦ καὶ Στοιχεῖα καλέσαντες, τὰ πρῶτα καὶ ἀσύνθετα Σώματα· τὸ μὲν, ὡς παντὸς ἐχ' ἁπλοῦ Σώματος προηγούμενα· τὸ δ', ὡς τοῦ τοιούτου Σώματος συντελεστικά. Τινὲς δὲ τὴν διάνοιαν πορρωτέρω διαβιβάσαντες, Ἀρχὰς μὲν, τὴν ἀνείδεον καὶ ἄποιον Ὕλην, καὶ τὸ Εἶδος, καὶ τὴν Ποιότητα κατωνόμασαν. Στοιχεῖα δὲ, τὰ πρώτως ἐξ Ὕλης καὶ Ποιότητος τέσσαρα σώματα, Γῆν, Ὕδωρ, Ἀέρα, καὶ Πῦρ· ὧν ἡ μὲν Γῆ, ξηρὰ καὶ ψυχρά· τὸ Ὕδωρ, ψυχρὸν καὶ ὑγρόν· ὁ Ἀὴρ, ὑγρὸς καὶ θερμός· τὸ δὲ Πῦρ, θερμὸν καὶ ξηρόν· ἁπλᾶ Σώματα, συνθέτων Σωμάτων συστατικά. Δεῖν γὰρ ἀπεφήναντο τὰ μὲν Στοιχεῖα, τοῖς, ὧν Στοιχεῖα, τυγχάνειν ὁμογενῆ· τὰς δ' Ἀρχὰς, ἐκ ἐξ ἀνάγκης ὁμογενεῖς εἶναι τοῖς, ὧν Ἀρχαί. Διαφερόντων γὰρ τῷ γένει, συνελθόντων ἐς ταὐτὸ τῶν Ἀρχῶν, ἐκ ἀδυνατεῖν τὸ ἀποτελούμενον, ἐξ ἄλλης μὲν, τὸ ἔνυλον, ἐξ ἑτέρας δὲ, τὸ πεποιωμένον κληρώσαθαι· τῆς μὲν Ὕλης ὑπομενούσης, εἰδοποιούσης δὲ τῆς Ποιότητος. Οὔτε δὲ τὴν Ὕλην ἐστὶν αὐτὴν καθ' αὐτὴν ὁραθῆναί πω κατ' αἴσθησιν,

ἢ τὰς Ποιότητας διακεκριμένας τῆς Ὕλης· Οὐ γάρ ἐςιν ȣ̓κ ἔςιν Ὕλην εὑρεθῆναι, λειπȣ́σης ἁπάσης Ποιότητος· ἢ Ποιότητα, συνȣ́σης Ὕλης ȣ̓δεμιᾶς. Οὔτε τὰ τέσσαρα πρῶτα Σώματα πραγματικῶς ἔν τινι τόπῳ θεάσοιτό τις εἰλικρινῆ, καὶ ἀλλήλων ἐς τὸ παντελὲς ἀμιγῆ. Θεωρία γάρ μόνη, κἀκ τῆς Ὕλης τὴν Ποιότητα, κἀκ τῆς Ποιότητος τὴν Ὕλην διίςησι, καὶ τῶν εἰρημένων Σωμάτων ἕκαςον ἀλλοτριοῖ τῆς ἑτερότητος ἐς ὁλόκληρον· ἐπεί περ ἀλλήλων ὁπωσȣ̃ν ταῦθ' ἅπαντα συμμετέχηκεν. Εἰ μὴ τȣ̃το γάρ, ȣ̓τ' ἂν Γῆ συνεςήκει· μετεβίβαςο γάρ πρὸς Κόνιν, ὑπὸ τῆς ἀκράτȣ ξηρότητος· ȣ̓τ' αὖ Ὕδωρ, ἀλλ' ὑπὸ τῆς ὁμοίας ψυχρότητος, εἰς Κρύσταλλον μετενήνεκτο. διεῤῥύη δὲ πάμπαν καὶ ὁ Ἀήρ, ἐξ ἐπιτεταμένης ὑγρότητος, καὶ εἰς ȣ̓δὲν χρήσιμος ἦν ȣ̓δ' αὐτός. Πῦρ δὲ τὸ ςοιχειῶδες ὑπερεξῆπτο, θερμότητος ὑπερβολὴν προσκτησάμενον· αὐτὸ φημι τὸ κατωνομασμένον Ὑπέκκαυμα, κατέφλεξεν ἂν ἅπαντα καὶ κατηνάλωσεν. Ὅθεν ἐπινοηματικῶς τοῖς Στοιχείοις, ἀλλ' ȣ̓κ αἰσθητῶς αἱ τῶν Ποιοτήτων ἀκρότητες.

Ἐκ δὴ τῶν Στοιχείων ἀναισθήτων ὄντων ȣ̓μὴν ἀπαθῶν. ἀλλὰ ποικίλως πασχόντων κεραννυμένων ὅλων δι' ὅλȣ καὶ ἀλλοιȣμένων, καὶ πολλὰς ἑαυτοῖς δεχομένων ἐναλλαγάς, ἅπαν ȣ̓χ' ἁπλῶν Σῶμα ἔχει τὴν ȣ̓σίασιν, καὶ τοιαύτης ἄνευ συνδρομῆς, καὶ δράσεως εἰς ἄλληλα, καὶ ὑπ' ἀλλήλων παθήσεως, καὶ πολυπλόκȣ μεταβολῆς καὶ μετατροπῆς, ȣ̓κ ἂν εἴη σύνθετον συντελεσθέν, ȣ̓κ αἰσθητικόν, ȣ̓κ ἀναίσθητον.

Ἐξ αὐτῶν τῶν πρώτων καὶ Σωμάτων καὶ Στοιχείων, οἷά τινα Στοιχεῖά πȣ προσεχῆ καὶ δεύτερα Σώματα, Χυμοὶ τέσσαρες· Αἷμα, Φλέγμα, Χολὴ ξανθή, Χολὴ μέλαινα. Τὸ μὲν ὑγρὸν καὶ θερμόν, Ἀέρι παρόμοιον. Τὸ δὲ ψυχρὸν καὶ ὑγρόν, Ὕδατι παραπλήσιον. Τῶν Χολῶν ἡ ξανθή, θερμὴ καὶ ξηρά, Πυρὶ καθεςηκεῖα παρεμφερής· Ἡ μέλαινα, ξηρὰ καὶ ψυχρά, φέρȣσα ἀναλογίαν πρὸς Γῆν. Τῇ τῶν Χυμῶν συνελεύσει καὶ κράσει τὰ τῶν ζώων ἔχει Σώματα τὴν ȣ̓σίωσιν· προηγȣμένως συνεςηκότων ἐκείνων τῶν μορίων, ὧν ἑκάςȣ τὰ μέρη πάντα τῷ τὴν αὐτὴν ἔχειν ἰδέαν Ἀλλήλοις ὅμοια, καὶ διὰ τȣ̃το καλȣμένων ὁμοιομερῶν· Ἀρτηρίας, Φλεβὸς, Νεύρȣ, Σαρκὸς, Ὀςȣ̃, Δέρματος, καὶ τῶν τοιȣ́των· ἃ δὴ καὶ αὐτὰ καλέσαι Στοιχεῖά τινες ȣ̓κατώκνησαν, ὡς ἁπλȣ́τερα καὶ συνθετικὰ τῶν ὀργανικῶν· Ὀφθαλμȣ̃, καὶ Ὠτὸς, Ῥινός τε, καὶ Στόματος, καὶ Χειρὸς, καὶ Ποδὸς, καὶ τῶν ἄλλων ὅσοις ἡ Ψυχὴ πρὸς τὰς προαιρετικὰς ἐνεργείας ὑπηρετȣ́σιν ὀργάνοις κέχρηται. Καὶ δὴ κἀκείνων πως; ȣ̓μὴν ὁλικῶς, δι' ὧν ἡ Φύσις καὶ τῶν ζώων μὴ προαιρȣμένων πράττει τὰ ἴδια· Καρδίας, Ἥπατος, Πνεύμονος, Σπληνὸς, καὶ Νεφρῶν, καὶ πάντων τῶν ἐντὸς ὀργάνων τῶν τῆς Φύσεως ὑπηρετικῶν· ἃ καὶ τοῖς ὁμοιομερέσι τὴν ȣ̓σίαν προσέοικεν, ἰδιαιτάτην κεκληρωμένα ταύτην καὶ ὀλίγων μετεχηκεῖαν τῶν ἔξωθεν. Τῶν γὰρ Ἀρτηριῶν καὶ Φλεβῶν καὶ Νεύρων τῶν ἐν τοῖς εἰρημένοις ἐξαιρȣμένων, ἕκαςον αὐτῶν ὁμοιομερὲς ἀντικρȣς καὶ ἁπλῶν ὡς πρὸς αἴσθησιν· ὅπερ ȣ̓κ ἔςιν ἐν τοῖς ἐκτὸς ὀργάνοις εὑρεῖν.

Οὔτε δὲ τῶν πρώτων Σωμάτων τῶν ὄντως Στοιχείων, ἡ Κρᾶσις κατὰ τὸ ἰσάτατον ἐν τοῖς ἐξ αὐτῶν, ȣ̓δ' ἡ τῶν Χυμῶν ἔντινι τῶν ζώων ἰσόμοιρος ἀκριβῶς; Ἀλλὰ μέση μὲν ἡ Κρᾶσις ἐπινενόηται. Πῇ δὲ τὸ θερμὸν ἐπλεόνασε, καὶ πῇ τὸ ψυχρόν· κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον γενομένων τῶν πλεονασμῶν ἐς ὁρισμόν. Ὡσαύτως πῇ τὸ ξηρὸν ὑπερέχει καὶ πῇ τὸ ὑγρὸν κατὰ Συζυγίαν· ἔντισι μὲν τὸ ξηρὸν καὶ θερμὸν, ἔντισι δὲ τὸ θερμὸν καὶ ὑγρόν; ἀλλοθι τὸ ψυχρὸν καὶ ξηρὸν, ἑτέρωθι τὸ ψυχρὸν καὶ ὑγρόν. Ὡς εἶναι τὰς τῆς Κράσεως διαφορὰς ἐν αἷς ὁ πλεονασμὸς, τὰς καὶ δυσκράτȣς λεγομένας ὀκτὼ, τέσσαρας ἐν Ἁπλότητι, καὶ τέσσαρας ἐν Συνδυασμῷ· μίαν δὲ τὴν Μέσην τὴν ἐπαινȣμένην, ὡς εὔκρατον. Τὸν δ' εἰρημένον πλεονασμὸν, ȣ̓μόνον ἐν ταῖς ὁλότησι τῶν, ἐν οἷς ἡ Κρᾶσις, ἔςι καταμαθεῖν, ἀλλὰ κἀν τοῖς μορίοις αὐτῶν· ȣ̓κ ἰσοτίμως ȣ̓δ' ἐν αὐτοῖς, ἀλλ' ἐν ἄλλῳ μορίῳ μᾶλλον, ἐν ἄλλῳ δ' ἧττον; κατὰ προβάσεις καὶ ὑποβάσεις, ὧν ȣ̓κ ἔςι τὶς ἐξαριθμησις.

Ἐπεὶ δ' ȣ̓χ' οἱ τυχόντες, ἀλλ' οἱ καὶ κλεινὸν φέροντες ὄνομα τὴν ἄνισον Κρᾶσιν, τήν τ' ἐν ὁλότησι, τήν τ' ἐν μορίοις

μορίοις θέμενοι δύσκρατον, μετ' αὐτῆς τετάχασι, καὶ τὴν ὑγρὰν ὁμȣ̃ καὶ θερμὴν, ἴσως ἂν εἴη δέον ἐπιξῆσαι, πῶς αὕτη δύσκρατος; Εἰ μὲν ἓν πέρα τȣ̃ μετρίȣ τὸ πλεονέκτημα τῇ Κράσει, τὸ δύσκρατον ἀναμφίλεκτον. Εἰ δὲ τῶν τῇ Φύσει γινωσκομένων ὅρων ἐν τὸς, (ἐν ᾗ δὴ Φύσει τὸ Θερμὸν ȣ̓σιωδῶς τὸ καλȣ́μενον ἔμφυτον, ȣ̓ θερμότητος ὂν ἐν μεσότητι καὶ ψυχρότητος, ἀλλ' ὁμολογȣμένως Θερμὸν· ȣ̓δ' ὑγρότητος μεταξὺ καὶ ξηρότητος, ἀλλ' Ὑγρὸν καὶ ἀτμῶδες· διὸ καὶ ἡ Πέψις ἕψησίς τις, ὡς ἔργον ȣ̓σα προδήλως ὑγȣ̃ καὶ θερμȣ̃ μεμαρτύρηται.) λίαν εὔκρατος ἡ τῇ Φύσει συγγενεσάτη Κρᾶσις, εἰ καὶ τὸ μέσον ὅλως παρήλλαξε. Τάχα δ' ἄν τις μᾶλλον τῇ μεσαιτάτῃ δοίη τὸ δύσκρατον· εἴγε τὴν θερμότητα καὶ τὴν ὑγρότητα, τῆς ψυχρότητος ἐπὶ πλέον καὶ τῆς ξηρότητος, κἂν ταῖς Πόαις ὁρῶμεν εὐδοκιμȣ́σας ὁσημέραι, κἂν τοῖς Φυτοῖς, εἴπερ ἐκτραποῖεν εἰς ἀμετρίαν, καὶ πόρρω χωρήσαιεν τȣ̃ καθήκοντος. Ἀλλ' ȣ̓δὲ τȣ̀ς Κηπεύοντας ξηραῖναί ποτε τὴν γῆν ἀκηκόαμεν σπεύδοντας, μᾶλλον μὲν ἓν ὑγραίνειν ὡς ἐγχωρȣ̃ν· ὥσπερ ȣ̓δὲ ψυχραῖναι, θερμαίνειν δ' ὅσον εἰκός. Τὸ μὲν αἱ τῶν ὑδάτων Ὀχετηγίαι κεκράγασι, τὸ δ' οἱ Κοπρῶνες διαγορεύȣσι· εἰ μὴ τελματώδης ἡ γῆ καὶ κάθυγρος· εἰ μὴ πυρώδȣς ȣ̓σίας, καὶ καυσικῆς. Ὥστε τὸ τὴν ὑγρὰν καὶ θερμὴν Κρᾶσιν ἀδιορίστως δύσκρατον, ἢ πάλιν εὔκρατον λέγειν, ȣ̓κ ἀνεπίληπτον.

Ἐν τȣ̃θεν ῥᾴδιον συνιδεῖν ὡς καὶ τῶν πλεονασμῶν οἱ λοιποὶ, μετρίως μὲν, κατά τε τὴν πρώτην τȣ̃ ζῴȣ γινόμενοι σύμπηξιν, κατά τε τὴν τῆς ἡλικίας εὐθὺς ἀρχὴν, κατά τινα ταύτης παράμειψιν, εἴτ' ἔν τινι τῶν μορίων, εἴτ' ἐν ὅλῳ τῷ σώματι, κἂν ἡ Κρᾶσις ἔχοι τὸ δύσκρατον, ȣ̓σαφῶς τὴν ὑγιείαν παραβλάπτȣσιν. Ὑπερβαίνοντες δὲ τὸ μέτριον ἐν τῇ διαρτίᾳ, νοσῶδες ἐκτελȣ̃σι τὸ ὑποκείμενον· Μετὰ δὲ ταύτην ȣ̓ πρώην ȣ̓σαν ἀȣθένειαν ἐπιφέρȣσιν. Ἐπίτασιν δὲ λαμβάνοντες, ἐχάτης αἴτιοι βλάβης καθίστανται. Τὰ γὰρ εἰς ἀμετρίαν ἥκοντα παντελῆ, συνιόντα μὲν, ȣ̓δὲν ἂν τῶν ὄντων συχήσειαν· ἐπιόντα δὲ, τὸ συνεχὴς ὠκέως ἂν διαλύσειαν. Τȣ̃ θερμȣ̃ γὰρ

εἰς

εἰς τέλος ἐπικρατήσαντος, ἢ τȣ̃ ξηρȣ̃, φθȣ̃δον τὸ ἀντικείμενον· καὶ ἀνάπαλιν. Ἐκλελοιπότος δέ τινος Στοιχείȣ, ποίαν ἕξει χώραν μένειν τὸ ἐκ τῶν τεσσάρων συντεθειμένον, καὶ δι' αὐτῶν ὅλων ὁμȣ̃ διαρκεῖν; Διά τοι τȣ̃το πάσας τὰς ἀμετρίας πόρρωθεν ἀναγκαῖον κολάζεσθαι διὰ τῶν ἁρμοζȣσῶν ἀντιπράξεων.

Πρὸς τὰ Στοιχεῖα λόγον ἔχει τινὰ καὶ τὰ τȣ̃ παντὸς ἐνιαυτȣ̃ μέρη τέσσαρα. Πρὸς Ἀέρα, τὸ Ἔαρ. Ἔστι γὰρ ὑγρὸν συμμέτρως, θερμὸν συμμέτρως, (εἴπερ ȣ̓κ ἐκστάιη τȣ̃ κατὰ Φύσιν) καὶ διὰ τὴν εὐκρασίαν ὑγιεινότατον· Πρὸς τὸ Πῦρ, τὸ Θέρος. Θερμὸν γὰρ ὁμȣ̃ καὶ ξηρόν. Πρὸς Γῆν, τὸ Φθινόπωρον, ὅτι ξηρὸν καὶ ψυχρόν. Πρὸς Ὕδωρ, ὁ Χειμών, ἐπείπερ ψυχρὸς καὶ ὑγρός.

Οἱ Καιροὶ καὶ τȣ̀ς Χυμȣ̀ς αὔξȣσι, τὸν ἑαυτῷ παρόμοιον ἕκαστος. τὸν αἱματικὸν, ὁ Ἔαρινός. Τῶν Χολωδῶν· τὸν μὲν πικρὸν καὶ ξανθόν, ὁ Θερινός· ὁ δὲ Φθινοπωρινὸς, τὸν ὀξύν τε καὶ μέλαν· τὸν φλεγματικὸν, ὁ Χειμερινός. Οὕτως ἔχει τὰ τῶν Ὡρῶν, μὴ τȣ̃ παρὰ φύσιν ἐπεισφρήσαντος, καὶ ταύτας μετατρέψαντος καὶ νοθεύσαντος.

Ὥσπερ δὲ τῶν Στοιχείων ȣ̓κ ἔστιν ȣ̓δὲν ȣ̓δαμȣ̃ καθ' αὑτὸ, τὸν αὐτὸν τρόπον ȣ̓δὲ τῶν Χυμῶν εἰλικρινής τις ἐν Σώματι ὅλως. Καὶ τῶν Ὡρῶν ὡσαύτως ȣ̓κ ἔστιν ȣ̓δεμίαν εὑρεῖν, ἢ μονώτατα θερμὴν, ἢ ψυχρὰν ἄκρατον. Ἀλλ' ȣ̓δὲ ὑγρὰν ξηρότητος ἀνεπίμικτον, ἢ ξηρὰν μὴ μετέχȣσαν ὅλως ὑγρότητος. Εἰ μὴ γὰρ πᾶνθ' ὁμȣ̃ τῆς ἀλλήλων ὁπωσȣ̃ν κεκοινώνηκε μίξεώς τε καὶ κράσεως, ȣ̓τ' ἂν Ἑαυτὸς ἔχεν ὕπαρξιν, ȣ̓τέ τι συνέχη τῶν ὑπὸ γένεσιν· ἀνῄρητο δὲ τὸ πᾶν, ἱστανȣσῶν ἐς τὸ παντελὲς ἐπικρατησάσης ἐναντιότητος. Διὰ τȣ̃το τρέφεσθαι μᾶλλον ὑπ' ἀλλήλων, ἵν' ȣ̓τως εἴπω, καὶ συντηρεῖσθαι τάτε Στοιχεῖα, καὶ τȣ̀ς Χυμȣ̀ς, καὶ τὰς Ὡρας ἔταξεν ὁ Δημιȣργὸς, ȣ̓ μὴν ἄρδην ἀπόλλυσθαι, μὴ τῶν ἐπικρατειῶν ὁλικῶς ἐνεργȣμένων, ἀλλ' ἐπὶ μέρȣς καὶ μετὰ τῆς τῶν ἐπικρατȣμένων διαμονῆς.

Ὁμόναις δὲ ταῖς Ὡραις, ἀλλὰ καὶ ταῖς Ἡλικίαις, τὸ τȣ̀ς Χυμȣ̀ς αὔξειν ἑτέραν ἕτερον πρόσεσι. Τὸ μὲν

γὰρ

γὰρ Αἷμα, τοῖς πρὸ τῆς ἀκμῆς ἐπιδίδωσι. Τὸ χολῶδες δὲ, τοῖς Ἀκμάζουσι. Τοῖς Παρηκμακόσιν, ὁ μέλας Χυμός. Καὶ τὸ Φλέγμα, τοῖς Γέρουσι, διασῳζουσῶν δηλαδὴ τῶν Ἡλικιῶν τὰς αὐτῶν ἰδιότητας. Ὅθεν εἰ καὶ ξηροὺς τοὺς Γέροντας λέγουσί τινες ὡς ἱμαντώδεις καὶ ἀπεσκληκότας τοῖς Στερεοῖς, ἀλλ' ὑγροὶ τυγχάνουσιν ὄντες ὅτοι, φλέγματος περιουσίᾳ πολυειδοῦς. Εἰ μὲν οὖν διὰ τὰ Στερεὰ λέγοι τις τοὺς ἀκμάζοντας θερμοὺς καὶ ξηροὺς, ἀλλ' ὁ διὰ τὸν ἐπικρατοῦντα χολώδη Χυμὸν, λεγέτω διὰ ταῦτα, καὶ τοὺς Γηραιοὺς ψυχροὺς καὶ ξηρούς. Εἰδὲ διὰ τὸν Χυμὸν τοῖς Ἀκμάζουσι, τὸ θερμοῖς λέγεσθαι καὶ ξηροῖς, ἀκόλουθον καὶ τὸ τοῖς Πρεσβύταις ἀντιθέτως τοῖς ἐν ἀκμῇ, ψυχροῖς εἶναι καὶ ὑγροῖς διὰ τὸν Χυμόν.

Σκοπητέον δὲ καὶ κατὰ τὴν ἑτέραν Ἀντίθεσιν ὁπόθεν ἐστί. τὸ τοὺς μὲν, ὑγροὺς λέγεσθαι καὶ θερμοὺς· τοὺς δὲ, ξηροὺς καὶ ψυχρούς. Πότερον; ἐκ τῆς Φύσεως τῶν Στερεῶν, ἢ μὴν ἐκ τοῦ τοῖς μὲν, τὸν αἱματικὸν ἐπαύξεσθαι Χυμὸν, τοῖς δὲ, τὸν μελάντερον· πρὸς ταῖς Ὥραις καὶ ταῖς Ἡλικίαις, καὶ τῇ καθ' ὅλον τὸ σῶμα Κράσει, καὶ τῇ ταύτης ἐν τοῖς μορίοις διαφορᾷ;

Σκοπεῖσθαι δεῖ, καὶ τῶν Ἐπιτηδευμάτων, καὶ τῶν Ἐθῶν, καὶ τῶν Διαιτημάτων, ἤδη δὲ καὶ αὐτῶν τῶν Οἰκήσεων τὸν τῆς Φύσεως Θεωρητήν. Ἐπεὶ καὶ ταῦτα πάντα, καὶ μᾶλλον τὰ Τρέφοντα, μεγάλας Μεταβολὰς ἐν τοῖς σώμασι πέφυκε δρᾶν· τὰ μὲν, ὤκισα· τὰ δὲ, ἐκ τοῦ παρὰ μικρὸν ἀνεπαισθήτως ἐν χρόνῳ μακρᾷ. Καὶ καθὼς ἡ πέτρα κοιλαίνεται καὶ σιδήρου πληγῇ, καὶ ῥανίδος φορᾷ, τρόπον δ' ὁ τὸν αὐτόν. Οὕτω καὶ τὸ Σῶμα, τισὶ μὲν ἀλλοῦται παραχρῆμα τροφαῖς, τισὶ δὲ ἐν παρατάσει καὶ χολαιότητι. Πλὴν ὁ Χρόνος τὸ πρὶν λανθάνον ἔκδηλον τίθησιν. Οὐκ ἀγεννῶς μὲν οὖν πρὸς τὸ τῆς Ἀλλοιώσεως τάχος, ἢ τὴν βραδυτῆτα, καὶ ἡ τοῦ τρεφομένου Κρᾶσις συμβάλλεται. Τῶν δ' ἄλλων τῶν συναπηριθμημένων ἕκαστον εἰσφέρει τὸ ἑαυτοῦ, καθ' ἣν ἔλαχεν ἔχειν δύναμιν. Ὥστε περιφρονητέον τῶν ὅλων ἑδέν.

Εἰ

Εἰ δὲ τ' Ἀναντία τῶν Ἐναντίων ἰάματα, πάντως ἀναγκαῖον τὰς τῶν Ποιοτήτων ὑπερβολὰς, εἴτε μονομερεῖς εἶεν, εἴτ' ἐν συνδυασμῷ, καταθραύεσθαι διὰ τῆς τῶν ἀντικειμένων προσαγωγῆς, ὁ ῥύβδην ἐνεργαμένης ἀνεπιχέτοις ὅλαις ὁρμαῖς· ἵνα μή τις ἐπισυμβαίη πρὸς ἑτεροκλινῆ δυσκρασίαν ἀπρόοπτος ἔκπλωσις.

Ὅσα μὲν ἓν τῶν Διαιτημάτων μετὰ τοῦ τρέφειν αὐτάρκως καὶ ἀλλοιοῖ· καλοῖτότις, εἴπερ ἐθέλοι, Τροφὰς ἀλλοιωτικάς. Εἰ δ' ἓν Τροφὰς ὁμοῦ τε καὶ Φάρμακα. Φάρμακα μὲν, διὰ τὸ πεφυκέναι δρᾶν ἀλλοίωσιν ἐν τῷ Σώματι· Τροφὰς δ', ὡς ὑπὸ τῆς ἐμφύτου θερμότητος εἰς τὴν κυρίως οὖσαν τροφὴν μεταβάλλοντα, τὴν ἐξομοίωσιν δηλονότι τοῦ τρέφοντος ἐν τῷ τρεφομένῳ, προηγουμένης Προσφύσεως· ἧς προτέρα, Πρόσθεσις· καὶ πρὸ ταύτης, Λίμάτωσις· καὶ πρὸ τῆς Αἱματώσεως, Ἀνάδοσις· πρὸ δὲ τῆς Ἀναδόσεως, Χύλωσις, καὶ Πέψις ἐν τῇ γαστρί. Τὰ δὲ πάντη μὲν ἀμυδρὰν παρέχοντα καὶ λεληθεῖαν τροφὴν· ἐκφανῆ δὲ πρὸς τὰς ἰάσεις ἐνδεικνύμενα τὴν ἰσχὺν, εἰκότως ἐκ τοῦ λίαν ὑπερέχοντος, Φάρμακα λέγοιντ' ἂν μόνως, ὁ μὴν καὶ Τροφαί. Καὶ ἄμφω δ' ὅμως οἰκείως ἔχει πρὸς τὴν οὐσίαν τοῦ Σώματος.

Ἀλλοτρίως δ', ὅσα τῶν Φαρμάκων καθαρτικὰ, καὶ τούτων ἐπὶ πλέον ἔτι καὶ πολεμίως ἄγαν τὰ Δηλητήρια. Τὰ μὲν γὰρ εἰ καὶ τοῦ Σώματος ὁ συστατικά, διαλυτικὰ δὲ μᾶλλον, λέγω δὲ τὰ καθαίροντα, πλὴν πέφυκεν ἕλκειν, ἀποσσᾶν, ἐξάγειν τοὺς τὸ Σῶμα λυποῦντας Χυμοὺς, ἕτερον ἕτερα Φυσικαῖς τισιν ἰδιότησι, μετὰ τοῦ μηδὲν, ὅτ' εὐτόχως προσφέρονται, παρεισάγειν ἀδίκημα. Θερμὰ ταυτὶ καὶ δριμέα, καὶ τῷ σώματι τῆς Γαστρὸς ἔστιν ὁ κακώσεως, εὐχερῶς καὶ προφυλαττομένης καὶ διορθουμένης, Παραίτια. Τοῖς Δηλητηρίοις δὲ, πολυειδῶς ἐνυπάρχει τὸ ἀδικεῖν. Τὰ μὲν γὰρ αὐτῶν διαβιβρώσκει, τὰ δὲ τήκει διὰ τῆς ἐν ἀμφοῖν ἐκφύλου θερμότητος, ὀχ' ὑπὸ τῆς οἰκείας, τῷ Ζῴῳ κατακρατούμενα. Μᾶλλον μὲν ὂν ὑπὸ τοῦ ταύτης ἀτμώδους τὴν αὐτοῖς ἐνοικουρούσαν ὀλεθριότητα, διὰ τῆς εἰς τὸ πρόσω γινομένης ἐξαγωγῆς, ἐνεργῇ

γῆ τιθέμεθα καὶ δραςήριον· ὡς ἡ Τίτανος τὸ ἐν αὐτῇ πυρῷδες ἐκφέρει προσψαύσει νοτίδος, καὶ παρασκευάζει καίειν ὡς ἔχει φύσεως. Τὰ δ' ὡς ὑγρότητα προσκεκτημένα φθοροποιὸν, τῷ δεδέχθαι τινὰ ῥοπὴν ἀλλοιώσεως ὑπὸ τȣ̃ πεπτικȣ̃ σηπόμενα, συσσήπει καὶ συνδιαφθείρει φθειρόμενα. Τὰ δ' ὑπεναντία τοῖς ἄλλοις, ἀλλοκότῳ ψυχρότητι ναρκοῖ καὶ νεκροῖ· καὶ γὰρ καὶ Κρύȣς ἐπίτασις, εἴτ' ἐντὸς, εἴτ' ἐκτὸς ἐπιμονώτερον ὁμιλήσασα. Πᾶντα δ' ὁμȣ̃ τὰ λυμαντικὰ, τὴν τȣ̃ δρᾷν ἀρχὴν ἐκ τῆς τῷ Ζώῳ συμφυȣ̃ς λαμβάνει θέρμης οἷα κινητικῆς. Ἔκτινων αὐτῶν μόρι' ἄττα σμικρότατα τοῖς ἰατηρίοις ἐνίοτε συνεισάγεται. Τινὰ δὲ παντάπασιν ἐν τοῖς ἐκτὸς ἀποτρόπαια. Ποτὲ δ' ἐν τοῖς ἐκτὸς, ἔςιν ἃ καὶ τῶν τοιȣ́των σὺν λόγῳ παραλαμβάνεται. Καὶ τ' ἄλλα δὲ πρὸς ὄνησιν ἔχει τινὰ συντελȣ̃ντα. Τῶν γὰρ ὑπὸ τῆς Προνοίας παρηγμένων, ȣ̓δὲν τῶν ὅλων ἀνωφελές. Εἰ καὶ τινί τις Ὅσῳ μὴ δεῖ, καὶ Ἔνθα, καὶ Ὅτε, καὶ Ὅπως, καὶ Δι' ὃ μὴ προσήκει χρησάμενος, ȣ̓κ ὠφελείας, ἀλλὰ βλάβης ἔσοιτ' ἂν πάροχος.

Τȣ́των δὲ τῶν Διορισμῶν ἐν ἅπασι καὶ Φαρμάκοις καὶ Διαιτήμασιν, ἐν Ἀσιτίαις, ἐν Ἀφαιρέσεσιν αἵματος, ἐν Κεναγγείαις ἁπλῶς, κἂν ταῖς λοιπαῖς ἀγωγαῖς, ἀναγκαῖον μεμνῆσθαι τὸν Ἐπισκεπτῆρα τῆς Φύσεως· ναὶ μὴν καὶ πρὸς τὸ Περιέχον, ὡς τῶν Σωμάτων αὐτῷ συνδιατιθεμένων, ὁρᾷν· καὶ μὴ τὰς ὥρας ἡγεῖσθαι πιςὰς, εἰ μὴ καὶ τὰς Κράσεις αὐτῶν συναδȣ́σας ἔχοιεν τοῖς ὀνόμασιν. Εἰ γάρ τοι μέρος τυχὸν τȣ̃ Ἀέρος, ἢ καὶ πᾶν αὐτὸ φανείη χειμέριον, τίς ἐκ τῆς αὐτȣ̃ προσηγορίας γένοιτ' ἂν ἐπικȣρία τοῖς Σώμασιν, ὑγραινομένοις ὑπὲρ τὸ δέον καὶ ψυχομένοις, εἰ μὴ διὰ τῶν ἐναντίων ὡς ἐν χειμῶνι θερμαίνοιντο καὶ ξηραίνοιντο, καθ' ὅσον εἰκός; Οὕτω χρὴ καὶ τὰς τῶν ἄλλων καιρῶν μεταμείψεις ἐπιτηρεῖσθαι· καὶ καθ' ὅτι ἂν ἐν αὐταῖς ἐξίςαιτο τῆς εὐκρασίας τὸ Σῶμα, διὰ τῶν ἐπιτηδείων βοηθημάτων πρὸς αὐτὴν ἐπανάγεσθαι. Τὰ μὲν ȣ̓ν εὔκρατα τῶν Σωμάτων ταῖς τȣ̃ Ἀέρος εὐκράτοις συντηρεῖται πνοαῖς, ὑπὸ τῶν ἰσχυρῶν δυσκράτων βλαπτόμενα.

τὰ

Τὰ δὲ δύσκρατα, μᾶλλον ὑπὸ τῶν δυσκράτων εὐεκτεῖ Καταςάσεων, ἀνομοίως αὐτοῖς ἐχȣσῶν, ὡς εἴπερ ὅμοια πάσχει κακῶς καὶ κινδυνῳδῶς, ὅτε καὶ γενναιοτέρας δεῖται τῆς ἐκ τῶν σιτίων, ποτῶν, ἐσθημάτων, γυμνασίων, καὶ τῶν ἄλλων τῶν ἐοικότων ἀντιφορᾶς, ὡς πρὸς πολέμια διττὰ γινομένης ὁμόφυλα. Καὶ ταῖς Ἡλικίαις δὲ μηδὲν ἄτοπον ἐπιφέρων ὁ πρὸς αὐτὰς ἀλλοτρίως ἔχων Ἀὴρ, ἔτι καὶ συνοίσει τὰ μάλιςα. Τό γε μὴν οἰκείως ταύταις κεκρᾶσθαι αὐτὸν καὶ συγγενῶς, βλαπτικόν. Ὅθεν ἁρμοςέον τά τε Διαιτήματα, τά τ' Ἐπιτηδεύματα, καὶ ταῖς Κράσεσι καὶ ταῖς Ἡλικίαις ὑπεναντία τῷ Περιέχοντι.

Πλὴν ἐπιςασίας τε καὶ μνήμης ἄξιον, ὡς ὅσα μεμπτὰ, δεῖται καὶ τῆς διὰ τῶν ἐναντίων ἐπανορθώσεως. Τὰ δὲ κατὰ Φύσιν ἀμέμπτως ἔχοντα, φυλακῆς μᾶλλον χρῄζει καὶ συντηρήσεως, ȣ̓κ ἀνασκευῆς. Ὅθεν ἐξ ἑνὸς ὑποδείγματος, ἐπὶ μὲν τῶν θερμότητι καὶ ξηρότητι συνεσχημένων, ἐκ δυσκρασίας ἢ σφοδροτέρȣ πάθȣς, οἷον ὁ Πυρετὸς, παρατροπῇ τῆς ἐμφύτȣ θερμότητος, ἐπὶ τὸ πυρῷδες ὤν, κατὰ τȣ̃νομα τὴν ἀνασκευαςικὴν παραλαμβάνειν ἀγωγὴν, εὐλογώτατον. Καί ποτε τῆς διαθέσεως ἐπιπεπλεγμένας ἐχȣ́σης τὰς ἐναντιότητας, καὶ πρὸς ἁπάσας ἀντικαθίςασθαι, καὶ μειζόνως καὶ κατηπειγμένως πρὸς τὴν μείζω καὶ κατεπείγȣσαν. Τοῖς δὲ, τὴν ὡς ἐν πλάτει πρώτην ἄγȣσιν Ἡλικίαν, ὑγροῖς ȣ̓σιν, οἰκείως τῇ φύσει μετὰ θερμότητος πραείας καὶ προσηνȣ̃ς τἀναντία πειρᾶσθαι προσάγειν, ȣ̓κ εὔλογον. Τὰ δ' ὅμοια καὶ προσφυῆ διαίτης ὑγροτέρας καὶ συντονίας ἀπηλλαγμένα, γυμνάσια. Τὸν αὐτὸν τρόπον κἂν τοῖς ἄλλοις, ὅσοι κεχρῆσθαι τροφαῖς εἰωθότες ὑγραῖς ἢ ξηραῖς, ἢ κατὰ τὰς ἄλλας ȣ̓σαις ποιότητας, ȣ̓δ' ὅλως ὑπ' αὐτῶν παραβλάπτονται.

Τηρητέον τὸ Ἔθος ὡς ἄλλην Φύσιν· ἐπείπερ ȣ̓ σφαλερόν. Εἰ δέ τινα σημεῖα μέλλοντος πάθȣς ἐκ τῶν ἐξ Ἔθȣς προφαίνοιντο Διαιτήσεων, κατὰ μικρὸν ὑπαλλακτέον αὐτάς. Ἐπεὶ μηδενὸς αἰτίȣ κακώσεως ὅλως προκύπτοντος, τὰς συνήθεις, εἰ καί πως ἀνάρμοςοι δοκοῖεν, ȣ̓ παραιτητέον Τροφάς. Ἐν ταῖς ἐπὶ μέρȣς γὰρ Κράσεσιν

ἰδιοτρο-

ἰδιοτροπίαι διάφοροι· καὶ τὰ κατάλληλά τισιν αὐτῶν, ȣ̓κ ἤδη τοιαῦτα καὶ πάσαις ὁμȣ̃· καὶ τὸ βλάπτον ἄλλȣς, ἑτέρȣς ὀνίνησι· καὶ πρὸς ἅπερ τῶν τ' οἴκοθεν δρωμένων, τῶν τ' ἔξωθεν ἐπιγινομένων εὖ τινες ἔχȣσιν, ȣ̓κ εὖ ἄλλοι διάκεινται.

Τὰς μὲν ȣ̓ν ὁπωσȣ̃ν τȣ̃ Ἀέρος μετατροπὰς, ἄλλοτ' ἄλλας γινομένας ἐπιτηρεῖσθαι, καὶ ταύταις αντιθετικῶς καθ' ἑκάστην ἀκριβάζεσθαι τὰς προσαγωγὰς, ἐργῷδες ὅτι καὶ δυσεξάνυστον. Τὸ δὲ τὰς ἐπισήμȣς ὑπὲρ ὧν ὁ λόγος ἐπισκέπτεσθαι καταστάσεις τὸν τῆς Φύσεως ἐξεταστὴν καὶ συνέριθον, καὶ ταύταις Ὅποι δεῖ, καὶ Ὅσον ἀντικαθίστασθαι, καὶ Ὅτε, καὶ Ὅπως, ȣ̓ δυσχερές.

Οὐσῶν δὲ κἀν τῷ Σώματι Καταστάσεων κατὰ τὸ προσῆκον, κἀν ταύταις διοικητέον εὐτάκτως αὐτό. Τεσσάρων γὰρ ἐγνωσμένων τῶν ἁπασῶν· μιᾶς μὲν, τῆς Ὑγιεινȣ̃ς τῆς Πρώτης καὶ κρείττονος· Δευτέρας δὲ, ἀφ' ȣ̓ περ ἡ Νόσος εἰσφρήσασα, καὶ τὴν εἰς τὸ πρόσω ποιησαμένη φορὰν, καὶ στᾶσα πάσης ὁρμῆς καὶ σφοδρότητος, ἄρξοιτ' ἂν πρώτως ὀκλάζειν καὶ ὑποτήκεσθαι· Τρίτης, ἐπὰν τὸ πιέζον κατὰ μικρὸν χαυνȣ́μενον καὶ σπαραττόμενον ἤδη, καὶ πρὸς ἀργίαν καταντήσῃ παντελῆ καὶ διάλυσιν· καὶ Λοιπȣ̃, ὁπόθ' ἡ πρὸς τὴν Ὑγιείαν τελεῖται τὴν καθ' ἕξιν ἐπάνοδος, (ἣ δὴ Κατάστασις ἐνομίσθη τῆς Ἀναλήψεως, ὡς εὐσαρκίαν καὶ ῥώμην ἀναλαμβάνοντος τηνικαῦτα τȣ̃ Σώματος, ἔκτε τȣ̃ πάθȣς καὶ τῆς ὀλιγοτροφίας ἰσχνανθέντος καὶ ἀτονήσαντος.) ȣ̓κ ἀσφαλὲς ἐξαπίνης εἰς μέγα προέρχεσθαί τινα Διαίτης μεταβολὴν ἔν τινι τῶν Καταστάσεων, ȣ̓δαμῶς. Οὔφημι τῆς μὲν αὐτῶν παυσαμένης, τῆς δ' ἀρξαμένης, (Τȣ̓ναντίον γὰρ ἅπαν, μετακεχωρηκείας τῆς ὑγιεινῆς, ἀναγκαῖον συμμεταχωρεῖν αὐτῇ καὶ τὴν Δίαιταν.) ἀλλ' ὅτι τῆς αὐτῆς μενȣ́σης, δέον ἐπιεικῶς καὶ κατὰ μικρὰς μεταβάσεις γενέσθαι τὰς ἐναλλαγάς. Ὅθεν ȣ̓δ' αὐτὴν ἀθρόον τὴν φαύλην Τροφήν, ἀλλὰ κατὰ βαθμίδας συμφέρει πρὸς ἑτέραν χρηστὴν μεταμείβεσθαι. Τὸ γὰρ Ἔθος ἐν πᾶσιν ἁπανταχῇ Φύσις ἑτέρα καθεστηκὸς, κλονεῖ καὶ ταράττει τὴν τȣ̃ Σώματος ȣ̓σίαν, αἴφνης μετατρε-

τατρεπόμενον. Ἀλυσιτελὲς ȣ̓ν καὶ τὸ πρὸς πλήρωσιν ἐξ ἄκρας ἐνδείας ἐν τῷ παραχρῆμα μεταβιβάζεσθαι, καὶ τὸ πρὸς ἄκραν ἔνδειαν πολυδιάστατον ἐκ πληρώσεως.

Τȣ́των ȣ̓́τως ἐχόντων, ȣ̓χρὴ τȣ̀ς νοσαζομένȣς ἀσιτεῖν εἰς μακρὸν ἐν ταῖς τῶν νόσων ἀρχαῖς, κἀπειδὰν ἐξατονήσαιεν τρέφεσθαι πρὸς ἀνάγκην καὶ μὴ λεπτῶς· εἴγε τέως νῦν εἰσί τινες ȣ̓́τως ὑφηγȣ́μενοι καὶ διαπραττόμενοι. Κατὰ γὰρ τὴν τῆς Νόσȣ σφοδροτέραν ὁρμὴν, καὶ μάλιστα τὸν αὐτῆς ἑδρασμὸν, προσήκει τȣ̀ς κάμνοντας ἐν ἀσιτίᾳ τελείᾳ, μὴ τῆς δυνάμεως ἀπαγορευȣ́σης, διατελεῖν. Ἢ μὴν διαιτᾶσθαι λεπτότερον, ὅσον τὸ ἐγχωρȣ̃ν· ὅτε καὶ τὴν φύσιν διεγειρομένην εἰς τὴν πρὸς τὰ νοσερὰ γενναιοτέραν ἀντικατάστασιν ȣ̓κ εἰς βρωμάτων ἕλκεσθαι κατεργασίαν ἐπιπρεπὲς, ȣ̓ τῇ τῶν μοχθηρῶν σχολάζȣσαν Πέψει χυμῶν τῶν τῆς Νόσȣ ποιητικῶν, πρὸς ἑτέραν Πέψιν μετάγεσθαι.

Κἀν τοῖς ἐπερχομένοις δὲ Παροξυσμοῖς περιοδικῶς, ȣ̓τ' ἐνοχλȣ́ντων ȣ̓τε γογγυζόντων αὐτῶν εἰσβαλεῖν, ἀλλὰ παρακμαζόντων καὶ παυομένων, τὰς ἁρμοζȣ́σας προσενεκτέον τροφὰς, εἴτ' αὐτομάτως, εἴτε τρόπον ἕτερον προεκκεκριμένων τῶν περιττῶν. Καὶ τȣ̃το γὰρ ὡς τῶν ὅτι δεόντων, εἰ καὶ περιπέζιον ὑπηγόρευται. Καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν, ὅτ' εὐφορότερον ὁ κάμνων διάγει, τότ' αὐτὸν καὶ τρέφεσθαι βέλτιον, ὡς ἐν τοσȣ́τῳ τῆς Φύσεως, ἣ τὸ ζῷον ὁλικῶς διοικεῖ, διὰ τῶν ἐπὶ μέρȣς αὐτῆς δυνάμεων διακειμένης ἀθορυβώτερον, καὶ πρὸς τὴν τῶν ἐδηδεσμένων ἐναχολȣμένης εὐμαρέστερον παράληψίν τε καὶ μεταποίησιν.

Ἐχȣ́σης δὲ τῆς Νόσȣ τὸ κατὰ τὴν φορὰν ὁμαλὲς καὶ ἀνένδοτον, καὶ μηδένα παραδεικνύσης καιρὸν ὑφέσεως, ἐν τῷ κρείττονι τῆς ἡμέρας, ἐν ᾧ καὶ τῶν ἰαμάτων, ἀνάγκης ȣ̓κ ἐπειγȣ́σης, ἐπίλεκτος ἡ προσαγωγὴ, τρέφεσθαι τὸν κάμνοντα χρήσιμον· Θέρȣς μὲν, πρωϊαίτερον. Ἐν Χειμῶνι δὲ, τȣ̃ ψύχȣς ἐπικρατȣ̃ντος, μετὰ τὴν ἐπιτολὴν Ἡλίȣ, καὶ τὴν τȣ̃ Κρύȣς ὁπωσȣ̃ν ὑπολώφησιν. Ἑωθινὸν τȣ̃το τὸ μέρος, καὶ τὴν ἐαρινὴν Ὥραν σκιαγραφȣ̃ν, ὡς τὸ περὶ Μεσημβρίαν ἕως δείλης ὀψίας, τὴν Θερινήν·

καὶ

καὶ τοὐντεῦθεν ἐς αὐτὰς ἐπικρύψεις ἀκλίνων, τὴν Φθινοπωρινήν· καὶ τὸ νυκτερινὸν, τὴν Χειμέριον. Ὅ,τε γὰρ τῆς Ἡμέρας χρόνος, ὅ,τε τῆς διαδεχομένης ταύτην Νυκτὸς, Ἡμέρα μία κοινῶς καὶ κατὰ πᾶσαν πρᾶξιν, καὶ κατὰ πᾶσαν πάθησιν ἐκ τοῦ περιέχοντος ὀνομάζονται. 5

Τεσσάρων δὲ τῶν ἐν Νόσοις ὄντων καιρῶν, Ἀρχῆς, Ἀναβάσεως, Ἀκμῆς, Παρακμῆς. Ἐν μὲν ταῖς Ἀρχαῖς λεπτῆς μὲν χρεία Τροφῆς, ὁ μὴν ἐς πολὺ, τῷ πόρρωθεν τὴν τῆς δυνάμεως οἰκονομεῖσθαι συντήρησιν, τὴν ἕως λύσεως τοῦ Νοσήματος. Ἐν ταῖς Ἀναβάσεσι, λεπτοτέρας ἢ πρότερον. Ἐν ταῖς Ἀκμαῖς, εἴπερ ἡ δύναμις ἐξαρκεῖ καὶ λίαν λεπτῆς. Ἐν δὲ ταῖς Παρακμαῖς, προποδιζούσης πρὸς τὸ ἀδρότερον, κατ' ὅσον ὑποποδίζει τὸ νόσημα. 10

Τριῶν δ' ὄντων ἐν Νοσήμασι Καταστάσεων, (τὰ μὲν γὰρ αὐτῶν Ὀξύτατα φέρεται, τὰ δὲ, Βραδύτατα, τὰ δ' ἐν τῷ Μεταξὺ.) κατὰ μέτρα διάφορα πρὸς τὴν Κατάστασιν τοῦ Νοσήματος, ἀλλὰ δὴ καὶ τὴν Ἡλικίαν καὶ τὴν Κρᾶσιν τοῦ πάσχοντος, ἤδη δὲ καὶ τὴν Ὥραν, καὶ τὴν Οἴκησιν, καὶ τὸν Ἔθισμὸν, νοχεχῶς ἁρμοστέον τὴν Δίαιταν, σκοπῶ πρώτου προτεθειμένου μὴ καταβεβλῆσθαι τὴν δύναμιν. Αἱ γὰρ ἐχάτως λεπταὶ Δίαιται, καὶ μᾶλλον ἐν πολυημέροις Νοσήμασιν, ἔν τε νεαζούσαις Ἡλικίαις, καὶ Κράσεσιν ἰδίως θερμαῖς, καὶ Σώμασιν εὐδιαφορήτοις, ἔν τε θερμοτέρῳ τῷ Περιέχοντι, καὶ Χώραις ἀλεεινοῖς, καὶ πολυτροφίας Ἔτεσιν, ὡς τὴν ἰσχὺν καταλύουσαι, πάμπαν ἀσύμφοροι, καθὼς ἐν τοῖς ἐναντίοις ἐπωφελεῖς. Τὸ γὰρ ἔμφυτον Θερμὸν ἔξωθεν ὀκ ἔχον Ὑπέκκαυμα, πρὸς τὸ τοῦ ἔνδον περιττὸς, καὶ τῆς ὑγιείας λυμαντικοὺς τρέπεται καταναλίσκειν Χυμοὺς. Εἰ μὲν ὃν θένους αὐτῷ μέτεσιν, ἀνύει τὸ ασυδαζόμενον· εἰ δ' ἐφ' ὅσον ὁ δέον ἠθένηκεν ἐξ ἄκρας λιμώξεως, κρατεῖται μᾶλλον ὑπὸ τοῦ πάθους, καὶ οἷα παρειμένον, οὐδ' ἀντιχεῖν, οὐδ' ἐπὶ βραχὺ διανίσταται. Διὸ δὴ Φευκτέον ἀκαίρους θρέψεις ὁμοῦ, καὶ μακρεὰς ἀσιτίας, ὡς ἐκ διαμέτρου πολεμίους καὶ ἄμφω τῆς Φύσεως. Αἱ μὲν γὰρ, ὕλην τῇ νοσῷ διδόασιν εἰς ἐπίδοσιν. Αἱ δὲ, καθαιροῦσιν ἐκλόπως τοῦ νοσοῦντος τὴν δύναμιν.

Παραλη-

Παραληπτέον δὲ, κατὰ τὸς ἐπιτηδειοτέρους καιρὸς, ἁρμόζοντα Διαιτήματα, μὴ παχυμερῆ, μὴ δασυλῆ, μὴ πολυειδῆ. Τὸ μὲν, ὅτι τὸ πέτλον ἐκ τῆς Νόσου ταλαιπωρῶν, εὐκατεργάστων χρήζει τῶν ἔσω λαμβανομένων, καὶ ὧν ῥαδίως ἂν περιγένοιτο Τὸ δ', ὅτι περ ἐπεὶ Φορτίου δίκην ἄχθος ἐπάγει τὸ πλῆθος ἐπεισιὸν, ὁ δεῖ τὸν καταβεβαρημένον ὑπὸ τῶν ἐνοχλούντων καὶ πιεζόντων ἐκ τῶν ἐντὸς, ἤδη κἀκ τῶν ἐκτὸς ἐπικαταβαρεῖσθαι τῇ πλησμονῇ. Τὸ δ' αὖ, ὅτι κἀν τοῖς ὑγιαίνουσι τῇ τῶν ἐδεσμάτων ποικιλίᾳ καθ' ὅσον ἀσυγγενῆ τὰ συντεθειμένα, δυσκατέργαστος ἡ ἀλλοίωσις· ἑτέρου τῶν ἀνομοίων ἀνομοίας δεομένων κατεργασίας, κἀν τεῦθεν ἀνωμάλου καὶ ταραχώδους ὅσον ἐπὶ τῇ τῶν ἐδηδεσμένων διαφορότητι τελουμένης τῆς Πέψεως· εἰ μὴ πω καὶ δυσμεταβλήτων ὄντων αὐτῶν, κατευθενήσει ῥώμης περιουσία τὸ πεπτικόν. Ἀλλ' ὅτε καὶ τοῦ πρὸς εὐπεψίαν ἐμποδιστικοῦ σύμπαντος, αἱ μὴ τῷ νοσοῦντι κατάλληλοι καθυπερτερήσαιεν Δίαιται, τότε διὰ τοῦτ' οὐ μόνον τὸ τὴν θρέψιν γίγνεσθαι πλήσμιον σφαλεραὶ, τὴν Νόσον (ἧς ἄμεινον διὰ τῆς μεμετρημένης ἐνδείας ὑπεκλύεσθαι τὸν τόνον, ἀνασέλλεσθαι τὴν ὁρμὴν.) ἐπὶ πλέον κρατύνουσαι. Ποτὲ δὲ καὶ πνιγμονὴν ἐμποιοῦσιν αἱ τοῦ εἰκότος πόρρω Τροφαὶ, μὴ νοσαζομένοις μόνοις, ἀλλὰ καὶ τῶν ὑγιαινόντων ἐνίοις τὴν ἔμφυτον, ὅτ' ἀσθενῶς ἔχουσα τύχῃ, συννοῦσαι θερμότητα, καθάπερ φλόγα σμικραὶν, ὕλης ἐπισωρευθεῖσα καυσίμου πληθύς. Ἐπισυμβαίη δ' ἂν τὸ πάθος καὶ δυσεξάπτου τῆς ὕλης οὔσης, εἰ μὴ καὶ πάνυ πολλῆς. Ἀναγκαῖον τοίνυν τὸ τῆς Διαίτης λελογισμένον, καὶ ποσότητι καὶ ποιότητι, κατὰ πάντα τῆς νόσου καιρὸν, ἐξαιρέτως δ' ἐν ταῖς Ἀκμαῖς, ἐν τοῖς Παροξυσμοῖς, ἐν ταῖς προσδοκίαις τῶν Κρίσεων. Ἐν τοῖς ἠριθμημένοις τούτοις, καὶ τὴν ἀσιτίαν ἐκ ἀποδοκιμαστέον τὴν παντελῆ, μή τινος αἰτίου παρόντος ἀναλωτικοῦ τῆς δυνάμεως.

Οὐχρὴ δ' ὅλως οἴεσθαι τοῖς ἐν Νόσῳ καιροῖς ἴσον ἅπασιν, ἢ μὴ ὡρισμένον αὐτῶν ἑκάστῳ τὸ τοῦ διαστήματος εἶναι ποσόν. Ἔστι γὰρ ἄλλοτ' ἄλλον καιρὸν ἄλλου γενέσθαι μακρότερον ἢ βραχύτερον, ἢ καὶ τοῖς λοιποῖς συνεληλυθότα.

μὴ

μὴ δήτινα δόκησιν ὡς ἐνδεδήμηκε παραχεῖν. Καιρὸς ὁ πρῶτος, Ἀρχή.

Λέγεται δ' Ἀρχὴ Νόσȣ τριχῶς, ἥτε τῆς παρὰ φύσιν διαθέσεως ἁπλατὴς εἰσβολή, τῶν τε Παροξυσμῶν ἁπάντων ὁ προηγȣ́μενος ὅλος ὁλομερῶς, ἔν τε καιροῖς ἐκ- 5 κατακλίσεως αὐτῆς, ἐφ' ὅσον ἂν ἡ Νόσος ὁμοίαν ποιοῖτο τὴν κίνησιν, ἐς ὃ φανείη τε Πέψεώς τι σημεῖον σαφὲς, εἴπερ ἐςι. Τῶν δὲ τῆς Πέψεως, ἢ τῶν Παροξυσμῶν, ἢ καὶ ἀμφοῖν ἐπιτεινομένων, Ἀνάβασις. Εἰ ληφότων δ' ἰσχὺν καὶ μονὴν, καὶ τȣ̃ προϊέναι πεπαυμένων, Ἀκμή. Πρώ- 10 τως δ' ὑποχωρȣ̃ντος τȣ̃ βλαπτικȣ̃, καὶ τȣ̃ τῶν Παροξυσμῶν ὑποθραυομένȣ σφοδρȣ̃, δῆλον ὡς ἐφέςηκε Παρακμή.

Τὰ δὲ τῆς Πέψεως, ἢ τὰ τῆς Ἀπεψίας τῶν ἐξ ὧν ἡ Νόσος, ὁποῖα ποτ' ἂν εἴεν, ἐκ τῶν ἐκκρινομένων διαγινώ- 15 σκεται, τῶν τ' ἄνω μετὰ Βηχὸς διὰ Ῥινός τε καὶ Στόματος· (οἷς δὴ τὰ κατ' Ἐγκέφαλον καὶ Πνεύμονα καὶ Θώρακα μηνύεται συςάσει καὶ χρώματι.) τῶν τε κάτω, δι' ὧν ἡ τῶν κατὰ Γαςέρα σημαίνεται καὶ Φλέβας διάθεσις, καὶ ἡ τῶν τόπων ἐν οἷς ἀθροίζονται, καὶ δι' ὧν παράγονται, 20 καὶ ὅθεν ἄρχονται φέρεσθαι. Καὶ τȣ̃το γὰρ ἐνθυμήσεως ἄξιον.

Πέρας δὲ ταῖς νόσοις ἥτε κατὰ βραχὺ Λύσις, ἥτ' Ἀπόςασις, καὶ ἡ Κρίσις τὸ συντονώτατον. Κρίσις γάρ ἐςιν ὀξύῤῥοπος σὺν ἀγῶνι μεταβολή· καὶ πρότερον σφο- 25 δράτις ἀντικατάςασις Νόσȣ καὶ Φύσεως, ἑκατέρας ἀσευδȣ́σης, εἴπέρ ποτε, τὴν ἑτέραν καταβαλεῖν. Ὥσπερ ȣ̃ν ἐν δίκαις καὶ μάχαις, εἰ πρὸς ἀλλήλȣς δύω τινὲς ἀντιφέροιντο τὸ τὴν νικῶσαν τὸν ἕτερον, τὸν λοιπὸν δὲ τὴν ἐναντίαν λαβεῖν, Κρίσις εἴωθεν ὀνομάζεσθαι. Παραπλησίως 30 ἔχει κἀπὶ Νόσȣ καὶ Φύσεως. Ὁ πότε γὰρ αὐταῖς ἀνταγωνισμὸς καὶ πόλεμος ἰσχυρὸς συῤῥαγείη, τὸ τὴν μὲν, ἡττȣ̃σθαι, τὴν δὲ, κεκρατηκέναι, Κρίσις εὐλόγως ἂν τρόπω καλοῖτο μεταφορᾶς. Κέκριται γὰρ τȣ̃ντεȣ̃θεν ὡς μὴ πρὸς ἀλλήλας ἔχοιεν ἔκλοτε πράγματα. 35

Τῶν

Τῶν δὲ Πεπασμῶν, καὶ ταχυτῆτα Φύσεως σημαινόντων, ὅτε προφαίνοιντο, καὶ ἀσφάλειαν ἐς Ὑγιείαν, ὅτε τῇ Κρίσει συντρέχοιεν, συμφέρεσαι μὲν εἰσὶν αἱ Κρίσεις, εἰ τὰ νοσοποιὰ πεπεμμένα πέλοιεν ἐντελῶς· εἰ δ' ȣ̃, πρὸς 5 λόγον ἀσύμφορα. Φαίνεται γὰρ ἡ Φύσις ὑπὸ τȣ́των ἔξωθεν πεπλημμελημένη, καὶ τῆς ἔνδον θηριώδες τȣ̃ πάθȣς ἐπιφορᾶς, καὶ τῆς ἐντεȣ̃θεν τȣ̃ παροξυσμȣ̃ κακοηθείας, ὀτρυνομένη καὶ ἄκȣσα πρὸς ἄκαιρον τῶν λυπȣ́ντων ἀποπομπήν.

Εἰκότι δ' αἱ Κρίσεις λόγῳ συντρέχȣσι τοῖς Παροξυσμοῖς, ἐπεὶ χρεία κινήσεως, καί γε σφοδροτέρας, ἐν ταῖς ἀθρόαις Μεταβολαῖς. Καὶ καθὼς ἐν Γαςρὶ πληρεςάτης γεγενημένης τῆς Πέψεως ἡ τῶν περιττῶν ἀπόθεσις (γίγνεται) βȣλήματι Φύσεως· εἰ δὲ διὰ δηγμὸν, ἢ διὰ βάρος, ἢ διά τινα βίαν ἀπωθοῖτο ταȣ̃τα καὶ πρὸ καιρȣ̃, καί τι χρηςὸν, ἢ καὶ τὸ πᾶν συνεκφέρεται. Τοιȣτοτρόπως δὴ κἀν ταῖς Κρίσεσιν· εἰ μὲν ἡ Πέψις ἀνενδεὴς, ὧν ἡ παντελὴς ἔξωσις τῇ Φύσει κατὰ σκοπὸν, ἀρίςως ἔχει καὶ τὰ τῆς Κρίσεως· εἰ δ' ἐνδεὴς, χειρόνως ἐς τοσȣ̃τον, ἐς ὅσον ἐνδεής. Ὥσπερ γὰρ ἡ Γαςὴρ δυνάμεις εἰλήφει παρὰ τῆς Φύσεως τέσσαρας, Ἑλκτικὴν, Καθεκτικὴν, Ἀλλοιωτικὴν, Ἀποκριτικὴν· καὶ διὰ μὲν τῆς πρώτης ἐπισσᾶται τὸ ἐφετὸν τῷ τῆς Ὀρέξεως βιαίῳ, δι' Οἰσοφάγȣ πρὸς ἑαυτὴν ἐπισύρȣσα· διὰ δὲ τῆς ἑτέρας αὐτὸ περιςέλλει καὶ περισφίγγει, κἀν- ὀλίγιςον εἴη, παντάχόθεν ἑαυτὴν συνάγȣσα, καὶ οἱονεὶ φιλίως ἐναγκαλίζεται· (καὶ Μῆτραι δὲ καὶ Κύςεις ȣ̃τω τὰ ἐν αὐταῖς.) διὰ δὲ τῆς ἄλλης μεταποιεῖ καὶ μεταμείβει, καὶ τροφὴν ἑαυτῇ προσήκȣσαν παρασκευάζει τὸ κατεχόμενον, καὶ καταπολαύει ταύτης ἐφ' ὅσον πέφυκε· διὰ δὲ τῆς ὑςάτης ἃ μὴ χρείαν ἔχει, καὶ ὃ μὴ ςέργει, τȣ̃τ' ἀποτίθεται προωθȣ́σά τε καὶ πόῤῥω πέμπȣσα. Τοιȣτοτρόπως καὶ πάντα τὰ μόρια, τῶν αὐτῶν μετεχήκει δυνάμεων. Ἐπεὶ γὰρ ἡ τȣ̃ Σώματος ȣ̃σία ῥεῖ πᾶσα διηνεκῶς, καὶ διὰ τῶν αἰσθητῶν ἐκκενȣ́ται πόρων, καὶ τῆς ἀδήλȣ διαπνοῆς· ἀνάγκη δεῖσθαι ταύτην, εἰ μέλλει διαμένειν ὅλως, ἀναπλη-

Ἀναπληρώσεως. Ἀλλ' ἤτε Κένωσις ἐξ ὅλων τῶν μορίων κατὰ Μετάῤῥοιαν, ἤτ' Ἀναπλήρωσις δι' αὐτῶν ἁπάντων κατὰ Διάδοσιν. Τὸ πρῶτως ἂν πεφθὲν καὶ χυλωθὲν ἐν Γαστρὶ δεδεγμένον τὸ Ἧπαρ, ἀναδοθὲν εἰς αὐτὸ διά τινων ἐξ Ἥπατος αὐτοῦ καθηκουσῶν Φλεβῶν ἐς Γαστέρα καὶ τὰ περὶ αὐτὴν, ἀκριβῶς αἱματοῖ διὰ τελειοτέρας δευτέρας Πέψεως· ἤδη δὲ κατὰ τὴν δίοδον αἱματοῦσθαί πως ἀρξάμενον ἐς βραχὺ, διὰ τὴν τῶν ἑλκόντων καὶ μεταβιβαζόντων ἀγγείων φύσιν, παραπλησίως ἔχουσαν τῇ τοῦ Ἥπατος.

Τὸ τοίνυν Αἷμα τῶν ἀνοικείων τῇ τῆς ὁλομελείας τοῦ Ζώου τροφῇ πάντων ἐκκαθαρθὲν, τῆς λευκῆς μὲν καὶ κοῦφης καὶ ταχυκινήτου Χολῆς, ὠχρᾶς καὶ ξανθῆς διὰ τῶν ἑλκόντων πόρων, καὶ κύστεως τῆς ὑποδεχομένης αὐτήν· τῆς μελαίνης δὲ, τῆς παχείας καὶ βαρείας καὶ δυσκινήτου διὰ Σπληνὸς· περιττωμάτων δὲ, τῶν ὑδατωδῶν τῶν ἐκ αὐτῶ τῶ Αἵματι δίκην ὀχήματος χρησίμων πρὸς εὔροιαν διηθὲν διὰ νεφρῶν· (τὸ Φλέγμα γὰρ εἰς τὸ τρέφειν ἐκ ἄχρηστον, μήπω παρατροπὴν πεπονθὸς, οἷα πέττεσθαι καὶ μεταβάλλειν εἰς ἐσίαν αἵματος πεφυκὸς.) Οὕτω δὴ τὸ Αἷμα τῶν εἰρημένων ὀθνείων διακριθὲν, διαπορθμεύεται διὰ Φλεβῶν ἐν ὅλῳ τῷ Σώματι πρὸς ἕκαστον τῶν μορίων. Ἐξ αἵματος δ' ἔχει τροφὴν τούτων ἕκαστον, διὰ τοῦ Χιτῶνος τῶν ἐγκατεσπαρμένων αὐτοῖς ἀγγείων (Διαστέλλεται γὰρ ἀδήλως ἅπας αὐτὴν ἐπισπώμενος) περιστέλλον, καὶ πρὸς τὴν οἰκείαν μεθαρμόζον ἐσίωσιν, καὶ προσιθὲν, καὶ προσφῦον, καὶ τελείως ἑξομοιοῦν ἑαυτῷ, καὶ τὸ πλεονάζον ταύτης ἀποτιθέμενον. Ἐνίοτε δ' ἐν τοσούτῳ, μόριον ἕτερον ἐνδείᾳ κατεπειγόμενον, ἢ ῥώμῃ πλεονεκτοῦν, ἀφαρπάζει ταύτην καὶ πρόγε τῆς ἀποθέσεως. Ἐπὰν ἂν ἐνοχλοῦντο τὰ μόρια πρός τινων ἐκφύλων τῇ Φύσει Χυμῶν, σπεύδουσιν αὐτὰ ἀποτρίψασθαι. Καὶ δὴ πεπεμμένους μὲν, ῥαδίως καὶ ἀκινδύνως ὡς εὐκινήτους ἀποτινάσσονται· μὴ πεπεμμένους δὲ, δυσχερῶς ἐκρήσσουσι καὶ κινδυνωδῶς οἷα δυσεκμοχλεύτως ἐγκατιχημένους τῷ σώματι, κἂν τῷ μετάγεσθαι τὴν ἕξιν αὐτοῦ παράττοντας, καὶ ζωτικὸν ἐλάχιστον,

σον, εἴγε τέως μεταγένοιντο, συμμετάγοντας. Ὅθεν ἀρχαία νοσηχής τις ὑποθήκη, ὠμὰ τὰ νοσοποιὰ μὴ κινεῖν· εἰ μήπως οἴκοθεν μεταφέροιντο, κἂν τόπου τόπον ἀμείβοιεν. Συμφέρουσαι τοιγαροῦν τῷ νοσοῦντι Κρίσεων, αἱ πεπεμμένων γινομένων τῶν Ὑγιείας πολεμίων Χυμῶν· ἀπέπων δ' ὄντων αὐτῶν ἔτι, πᾶσα Κρίσις ἀσύμφορος. Διὸ τοῖς πεπασμοῖς τ' ἀγαθὸν ἐν τοῖς καιροῖς ἅπασι, καὶ τετήρηται καὶ μεμαρτύρηται, καὶ κατ' αὐτὰς τὰς Ἀρχάς· ὥσπερ τοῖς ἐναντίοις τὐναντίον, καὶ πολλῷ μᾶλλον ἐν ταῖς Ἀκμαῖς.

Ἡ Σελήνη δὲ ποικίλως ἀλλοιουμένη, δύναται κατὰ καιροὺς τό, τε Περιέχον καὶ πλεῖστα τῶν περιγείων, ἐν οἷς καὶ τὰ ἡμέτερα Σώματα, συναλλοιοῦν ἑαυτῇ· τὸ μὲν, Ἰδιότητι· τὸ δὲ, Ἐγγύτητι· (κατωτέρω γὰρ τέτακται πάντων Πλανητῶν, εἰς αὐτὰς δὴ τὰς τοῦ Αἰθέρος πρὸς τὸ Ὑπέκκαυμα, τουτέστι τὸ στοιχιακὸν Πῦρ συναφάς.) μάλιστα δ' ἐν τοῖς νοσοῦσι· καὶ καθ' ὅσον ὀξύτερον νοσοῦσι, τὴν τοιαύτην ἐνδείκνυται δύναμιν, ὡς ἑτοιμότερον τρεπομένοις, ὡς ῥαδίως ταραττομένοις, ὡς πολυειδέσιν ἐγκειμένοις κινήσεσιν, ἐπεὶ τοῦ βεβηκότος ἐξέστησαν.

Ὅθεν τὸ νοσαζόμενον μιμεῖται πως τὰς τῆς Σελήνης Μεταβολὰς, τὰς ἐκ τῶν ἐξ Ἡλίου γινομένας αὐτῆς ἀποστάσεων, καὶ τῶν πρὸς αὐτὸν πολυαρίθμων Σχηματισμῶν. Εἰ καὶ πενταχῶς χηματίζεσθαι παραδέδοται πρὸς ἀλλήλους τοὺς Πλανήτας, Ἑξαγώνῳ, Τετραγώνῳ, Τριγώνῳ, Διαμέτρῳ, καὶ Συνόδῳ ταῖς ἀντιθέτοις. Φερομένων γὰρ αὐτῶν ὑπὸ τὸν Ζωδιακὸν, καὶ τῶν Ζωδίων ἑκάστου, (δυωκαιδεκα δὲ ταῦτά ἐστιν.) εἰς Μοίρας διαιρουμένου τριακόντα, τῶν ὅλων τε τοῦ Κύκλου Μοιρῶν εἰς ἑξήκοντα πρὸς ταῖς τριακοσίαις συμποσουμένων· ἐπὰν δύω Πλάνητες ὑφ' ἓν Ζῴδιον καὶ Μοῖραν εὑρίσκοιντο, τὴν αὐτὴν συνοδεύειν ἀλλήλοις λέγονται. Μοῖραι δὲ δυοῖν ζῳδίοιν, εἴτ' ἂν ἑξήκοντα διεσηκότες ἀπ' ἀλλήλων, ἑξαγωνικῶς χηματίζεσθαι. Τῶν δύω γὰρ ἑξαπλασιαζομένων, ἡ Ζῳδιακὴ δυωκαιδεκὰς ἀπαρτίζεται· καὶ τῶν ἑξήκοντα Μοιρῶν ἑξάκις, ἡ ποσότης τὰς ἑξήκοντα πρὸς ταῖς τριακοσίαις Μοῖραις

πληροῖ τῆς ὁλότητος· καὶ τὸ Ἑξάγωνον Ἑξάπλευρον ὂν, Ἰσοπλευρόν τε καὶ Ἰσογώνιον ἐν ἀμβλείαις Γωνίαις· (Ἑκάστη γὰρ αὐτῶν μιᾶς Ὀρθῆς, καὶ τρίτȣ μέρȣς Ὀρθῆς ἐστιν.) εἴπερ εἰς Κύκλον ἐγγράφοιτο, διαιρεῖ τὸν τοιȣ̃τον εἰς ἓξ ἴσα καὶ ὅμοια τμήματα. Διὰ ταῦτά τοι τὰς εἰρημένας Μοίρας ἀπέχοντες ἀλλήλων οἱ Πλάνητες ἑξαγωνικοὶ χηματίζονται, τὴν αὐτῶν μεταξὺ διάστασιν ἔχοντες, μήθ' ὑπερβάλλȣσαν μήτ' ἐλλείπȣσαν ἑξαγώνȣ Πλευρᾶς· ἥτις ὑποτείνει τὴν ἀπειλημμένην ὑφ' ἑαυτῆς Περιφέρειαν.

Ὅτε δὲ τῶν Πλανήτων ἐν μέσῳ Μοῖραι τριτλῦος εἶεν Ζωδιακῆς, (αὗται δὲ εἰσιν ἐννενήκοντα.) τετραγωνικὸς ὁ Σχηματισμός. Τὰ τρία γὰρ τετραπλασιαζόμενα τὴν δυωκαιδεκάδα κεφαλαιοῖ· καὶ τῶν ἐννενήκοντα Μοιρῶν τετράκις συντεθειμένων, τὸ πλήρωμα συναριθμεῖται τῶν ἁπασῶν· καὶ τȣ̃ Τετραγώνȣ τέτλαρας ἔχοντος ἴσας καὶ Γωνίας ὀρθὰς, ὅτ' αὐτὸ περιγράφει Κύκλος, εἰς ἴσα καὶ ὅμοια διαιρεῖται τμήματα τέσσαρα. Κἀντεῦθεν οἱ Πλάνητες ȣ̃ μεῖζον ȣ̃ μεῖον διεȣ̃τες ἀπ' ἀλλήλων Τετραγώνȣ Πλευρᾶς, τετραγωνικῶς ἀλλήλȣς ὡς πρὸς τὴν τȣ̃ Κύκλȣ Περίμετρον χηματίζȣσιν.

Εἴκοσι δὲ Μοιρῶν πρὸς ταῖς ἑκατὸν ἐγνωσμένȣ τȣ̃ διαστήματος, (τετλάρων δ' αὗται Ζωδίων εἰσιν.) ὁ Τριγωνισμὸς κατοπλεύεται. Τρὶς γὰρ τέτλαρα γίνεται δυωκαίδεκα, καὶ Μοιρῶν Εἰκοσάς Ἑκατοντάς τε τριȣ̃μέναι· τὰς ἑξήκοντα πρὸς ταῖς τριακοσίαις ἀθροίζȣσι. Τριγώνȣ τοίνυν Ἰσοπλεύρȣ, Πλευρὰς τὰς ὀξείας γωνίας ἔχοντος καὶ ἴσας, ἐπείπερ αὐτῶν ἑκάστη δυοῖν τρίτων ὀρθῆς ἐστιν, ὑποτείνει τὴν Περιφέρειαν, ἣ τὸ τρίτον ὅλȣ τȣ̃ Κύκλȣ κεκλήρωται, καὶ ταῖς λοιπαῖς δυσὶ Περιφερείαις ἔχειν κατὰ πάντα τὸ ἀπαράλλακτον.

Εἰς Ἴσα δὲ δύω τὸν Ζωδιακὸν διαιρȣ̃ντες οἱ Πλάνητες διαμετρȣ̃σιν αὐτὸν, κατ' ἄμφω τȣ̃ ζωδιακȣ̃ τὰ μέρη. τὴν αὐτὴν ἀπ' ἀλλήλων τὴν καὶ κυρίως πλείστην διάστασιν διεστάμενοι. Κύκλȣ γὰρ Διάμετρός ἐστιν Εὐθεῖά τις ἠγμένη διὰ τȣ̃ Κέντρȣ, καὶ πρὸς ἑκάτερα τὰ τῆς Περιφερείας ἄκρα περατȣμένη, καὶ δίχα τὸν Κύκλον τέμνȣσα.

Ζοφώ-

Ζοφώδης ἓν ὅσα καθ' ἑαυτὴν ἡ Ｃ, πεφυκυῖα δὲ λαμβάνειν ἐξ Ἡλίȣ τȣ̃ Φωτισμȣ̃, ὑψηλοτάτην χώραν λαχόντος ὡς πρὸς αὐτὴν, καὶ σῶμα κεκλημένȣ λαμπρότερον ἅμα καὶ πολυμέγεθες, τὸ πλατυκῶς λεγόμενον ἥμισυ ταύτης ἀεὶ φωτίζεται· καθὼς ἅπαν φωτιζόμενον Σῶμα σφαιροειδές. Ἀμέλει καὶ συνοδεύȣσα τῷ Ἡλίῳ, τὸ μὲν ἄνω μέρος, ἐν ᾧ δέχεται τὰς ἡλιακὰς λαμπηδόνας λαμπρύνεται· τὸ δὲ κάτω φέρει, καθὼς ἔτυχε φύσεως, ἀλαμπὲς, ὡς τῶν κατ' ἐπεισαγωγὴν ἀμοιρȣ̃ν αὐγασμῶν. Παραμείβȣσα δὲ τὸν Ἥλιον ὄμενȣν τῷ τάχει, τῇ δὲ τῆς οἰκείας Σφαίρας σμικρότητι, (βραδυτέρα γὰρ πάντων Πλανητῶν ἐστιν, ὡς ἐκπεπλωκεῖα τῆς ἀκραιφνȣ̃ς αἰθερίȣ κȣφότητος.) τὸ κάτω μέρος ὅσον τέτραπλαι πρὸς τὸν Ἥλιον ἔχει καταυγαζόμενον, ἀκλινοβολέμενον ὑπ' αὐτȣ̃ πρὸς λόγον τῆς παραμείψεως. Καὶ Μηνοειδὴς μέν ἐστιν, Ἑξάγωνον σὺν Ἡλίῳ ποιȣμένη Σχηματισμόν· Τετράγωνον, Διχότομος· Τρίγωνον, Ἀμφίκυρτος· Διάμετρον δὲ, Πανσέληνος.

Τετήρηται δὲ ὅλον τὸν Ζωδιακὸν ὑποτρέχȣσα πλανητικῶς ἐν ἡμέραις ἑπτὰ πρὸς ταῖς εἴκοσιν, ἐχȣ́σαις καὶ μιᾶς ἡμέρας ἥμισυ μέρος προσεπικείμενον. Κατὰ δὲ τὰς ἀκριβέστερον τετηρηκέναι δοκȣ̃ντας, ȣ̃χ' ἡμιτέλειον τὸ μέρος, ἀλλ' ὡσεὶ τρίτον· ὃ καὶ τοῖς τῶν Ἀκεστόρων πολυμαθέσιν ἐγνέκριται. Τῆς ἡμισείας ἓν τȣ́των τῶν Ἡμερῶν τῶν ἑπτὰ πρὸς ταῖς εἴκοσι μετὰ τȣ̃ τρίτȣ, δέοιτ' ἂν ἡ Σελήνη πρὸς τὴν τȣ̃ Κύκλȣ διαμέτρησιν, ἐν ᾗ τῆς Φανότητος πλήρωσις. Ὅθεν δὶ ἡμερῶν τετλάρων καὶ δέκα, τρίτȣ προσδεομένων, καὶ διαμετρήσει, καὶ πλήρης ἔσται. Διὸ γὰρ ἡ τοιαύτη πόσωσις τῆς ὅλης Περιόδȣ τὰς Ἡμέρας ἀποτελεῖ τὰς ὀκτὼ πρὸς ταῖς εἴκοσιν, ἕκτῳ μιᾶς Ἡμέρας λειπομένας μορίῳ· διὰ ταῦτά τοι τὴν μὲν ἑβδόμην ἐκ Τετραγώνȣ καὶ Διχοτόμȣ· τὴν δὲ τεσσαρεσκαιδεκάτην ἐκ Διαμέτρȣ καὶ Πανσελήνȣ τῶν ὡρισμένων Σχηματισμῶν, τῶν ἐπισήμων Μεταβολῶν, ἐκδηλοτέρας τῶν ἄλλων κρισίμȣς, πρός τε τὸ κρεῖττον μᾶλλον ῥεπȣ́σας, αὐτὰ τὰ πράγματα πολλάκις ἐγνώρισαν.

Ὅτι

Ὅτι δὲ τὸ Μηνοειδὲς καὶ τὸ Ἀμφίκυρτον τῆς Σελήνης ἀόρισα· τὸ δὲ Διχότομον καὶ τὸ Πανσέληνον ὡρισμένα, δεδηλώσθω καὶ διὰ τῶν ἑξῆς, εἰ καὶ πρόδηλα. Δύω γȣ̃ν Κύκλων ἐν αὐτῇ νοȣμένων μεγίστων, ὥς γε πρὸς αἴσθησιν, ȣ μέγιστοι δὲ τὴν Σφαῖραν, καὶ ἀλλήλȣς διχάζȣσι. Καὶ τȣ̃ μὲν τὸ φαινόμενον καὶ τ' ἀφανὲς ἀπ' ἀλλήλων διειργοντος, καὶ μηδεμίαν μετάπλωσιν πάσχοντος· τȣ̃ δὲ τὸ πεφωτισμένον τε καὶ ἀφώτιστον καὶ ϛάσιν ὅλως ȣκ ἔχοντος, ἀλλ' ἀεὶ μεταπίπτοντος· ἐν μὲν ταῖς Πανσελήνοις ἐφαρμόζȣσιν ἀλλήλοις ἤτοι, καθὼς ἐν ταῖς μεσαιτάταις τῶν ἀμαυρώσεων· ἐν δὲ τοῖς λοιποῖς φωτισμοῖς ἀλλήλȣς τέμνȣσι. κατ' ὀξείας Γωνίας ἐν Μηνοειδέσι· κατ' Ἀμβλείας ἐν Ἀμφικύρτοις· ἐν Διχοτόμοις δὲ, κατ' Ὀρθάς. Ἐν μὲν ȣ̃ν ὀρθαῖς Γωνίαις ȣκ ἔϛιν ὅτις διαφορὰ, καθάπερ ȣδ' ἐν ἐφαρμογαῖς· ἐν δὲ τοῖς μεταξὺ τῆς ὀρθότητος καὶ τῆς ἐφαρμογῆς, ἀριθμὸν ἅπαντα τὸ πολυχιδὲς ὑπερήλασεν. Οὐδ' ἐν Ἑξαγώνῳ παραδέδοται τὸ Μηνοειδὲς, ἐν Τριγώνῳ δὲ τὸ Ἀμφίκυρτον· ἀλλ' ὡς ὅτι ταυτὶ τὰ φωτίσματα καὶ ȣχ' ἕτερα τοῖς εἰρημένοις ἑνοράται Σχηματισμοῖς, ȣ μὴν ὅτι καὶ μόνοις ἰδιαιτάτως αὐτοῖς. Ἐκ πρώτȣ γὰρ τȣ̃ πρὸς ἡμᾶς ἄγαν ἀμυδρȣ̃ Σελαγίσματος ἕως Διχοτομȣ, τῇ Σελήνῃ πολυειδῶς τὸ Μηνοειδὲς· ἐκ Διχοτόμȣ δ' αὖ ἕως Πανσελήνȣ, πλατυμερῶς τὸ Ἀμφίκυρτον. Ἁπλατῆ δὲ μόνα κατὰ λόγον ἀκριβείας καὶ μονοειδῆ, τό, τε Διχότομον καὶ τὸ Πανσέληνον. Ἀλλὰ καὶ τῶν παραδεδομένων Σχηματισμῶν ȣκ ἐντελὲς τὸ ποσὸν, ὅτι πρὸς τὴν τῶν δυωκαίδεκα ζωδίων ἀρίθμησιν ἐγεγόνει. Τὰ δύω γὰρ ἑξάκις, Ἑξάγωνον συνιϛᾷ· καὶ τὰ τρία τετράκις, Τετράγωνον· καὶ τρὶς τὰ τέσσαρα, Τρίγωνον· καὶ δὶς τὰ ἕξ, Διάμετρον· ἅπαξ δὲ τὰ δυωκαίδεκα, Σύνοδον.

Οὐκ ὀλίγοι δὲ Σχηματισμοὶ σεσιώπηνται, πρός γε τὴν τῶν Μοιρῶν ἐκλελέμενοι τȣ̃ ὅλȣ Κύκλȣ διάκρισιν· ὧν εἷς ὁ τῇ παρȣσῃ Θεωρίᾳ, τόγε δοκȣ̃ν ἡμῖν, εἰς πολὺ χρήσιμος Ὀκταγωνισμὸς, ἐξ ȣ̃ τὸ τȣ̃ Μηνοειδȣ̃ς τῇ Σελήνῃ μεσαίτατον, εἴπερ ἴσον ἀφέϛηκε Διχοτόμȣ καὶ πρώτης αὐγάσεως. Ἡμέρα τε κρίσιμος ȣκ ἀφανὴς ἡ τετάρτη.

Καθὼς

Καθὼς γὰρ ἐκ Τετραγώνȣ τὴν ἑβδόμην, ȣ̃τως ἐξ Ὀκταγώνȣ τὴν τετάρτην, τὴν μέσην ἑβδόμης καὶ πρώτης ἐπιγινώσκομεν. Καὶ καθὼς ἐννενήκοντα Μοῖραι τȣ̃ Σχήματος ἐκείνȣ Πλευραὶ· τοιȣτοτρόπως τȣ̃ δὲ τȣ̃ Σχήματος πέντȣ πρὸς τεσσαράκοντα. Μέσην δὲ φαμεν τὴν τετάρτην ἑβδόμης καὶ πρώτης, ὅτι περ ἐκ δύω τετράδων ἡ Ἑβδομὰς, συναπλικῶς μετρȣμένων ȣ διαζευκτικῶς. Οὔτε δὲ τὴν Ἑβδομάδα πλήρεις ἡμέραι συνιϛῶσιν ἑπτὰ, μορίῳ δὲ μιᾶς ἡμέρας ἕκτῳ λειπόμεναι, καθὼς δεδεκται πρότερον· ȣ̃τε τὴν Τετράδα τέσσαρες ὁλόκληροι, πολλῷ δ' ἐλλειπεῖς. Τῆς γὰρ Ἑβδομάδος, περὶ ἧς ὁ λόγος, ἡμέρας ἕξ ἐχȣσης ἐν ἑαυτῇ καὶ ἥμισυ καὶ τρίτον, ὡς ἕκτȣ προσδεομένης εἰς τελείαν ἀπάρτισιν, ἔχοι ἂν ἡ Τετρὰς ἕκτον καὶ τέταρτον σὺν ἡμέραις τρισὶν, ἡμίσȣς καὶ δωδεκάτȣ χρήζȣσα πρὸς περάτωσιν.

Ἐπεὶ δὲ τῇ ἑβδόμῃ καὶ τῇ τετάρτῃ, καὶ ταῖς ἄλλαις κρισίμοις, αἱ Κρίσεις ȣκ ἐξ ἰχȣ̃ος αὐτῶν, ἀλλ' ἐκ τῶν ἐν αὐταῖς τῆς Σελήνης Μεταβολῶν· αἱ Μεταβολαὶ δὲ πρὸς τȣ̀ς Σχηματισμȣ̀ς· οἱ Σχηματισμοὶ δὲ τὸ τῶν Ἡμερῶν ȣκ ἀναμένȣσι τέλειον, ȣ χρὴ τὴν ὁλοκληρίαν ἐν κρισίμοις ἐπιζητεῖσθαι· διὰ δὲ τὰ μέρη, παρατηρεῖσθαι καὶ τὰς ὁλότητας. Ὥσπερ δὲ τὸ Διχότομȣ καὶ πρώτης ἐλλάμψεως ἴσον ἀφεϛηκὸς, τὸ μεσαίτατόν ἐϛι τȣ̃ Μηνοειδȣ̃ς· ἡ τετάρτη τ' ἐν ᾗ περατȣ̃ται κρίσιμος ȣκ ἐπείσακτος· ȣ̃τω δὴ τὸ Πανσελήνȣ καὶ Διχοτόμȣ κατ' ἰσομοιρίαν ἀποκεχωρηκὸς, τὸ τȣ̃ Ἀμφικύρτȣ πέλει μεσαίτατον· ᾗ θ' ἑνδεκάτῃ καθ' ἣν αὐτὸ, κρίσιμος ἀπαρέμπλωτος. Καὶ ἄμφω δὲ παραπλήσιως ἔχȣσι φύσεως· ἐπεὶ τετάρτῃ μὲν, τῆς ἑβδόμης· ἑνδεκάτῃ δὲ, τῆς τεσσαρεσκαιδεκάτης Ἐπίδηλοι· ταυτὸν δ' εἰπεῖν Προσημαίντορες· ὅτι καὶ τῷ τȣ̃ Μηνοειδȣ̃ς μεσαιτάτῳ, προσημαίνεται τὸ Διχότομον· τῷ τȣ̃ Ἀμφικύρτȣ τε, τὸ Πανσέληνον· τῶν ἐν ταῖς ὡρισμέναις τῆς Σελήνης Μεταβολαῖς ἄερος τροπῶν, ἐν ταῖς τῶν ȣχ ὡρισμένων μεσαιτάταις προδιαγραφομένων κατὰ καιρȣ̀ς· τῆς ἐν ἑβδόμῃ Κρίσεως, προὔποφαινομένης ὡς τὰ πολλὰ κατὰ τὴν τετάρτην· καὶ τῆς ἐν τεσσαρεσκαιδεκάτῃ, κατὰ τὴν ἑνδεκά-

δεκάτην· ἀγαθῆς μὲν ἐσομένης τῆς Κρίσεως, ἔν τε τοῖς ἐκκρινομένοις ἐπὶ τὸ κρεῖττον, κατὰ τὴν Ἐπίδηλον γινομένης τινὸς Ἀλλοιώσεως ἔντε τῷ σώματι τȣ̃ νοσȣ̃ντος ἐπὶ τὸ κατὰ φύσιν ῥέποντος· πονηρᾶς δὲ, τȣναντίον· τῶν μὲν ἐκκρινομένων τρεπομένων ἐπὶ τὸ χεῖρον· τȣ̃ δὲ πάσχοντος εἰς τὸ παρὰ φύσιν ἐπὶ πλέον προβαίνοντος. Ἐνδεκάτῃ γȣ̃ν καὶ τετάρτῃ Μεταβολῶν σεληνιακῶν ἀκμαίων ȣ̃σῶν, ἐν αὐταῖς εὐλόγως κρίσιμοι τῶν ȣ̃κ ἀφανῶν· εἰ καὶ τετάρτῃ μὲν, ἀξιώματι τῷ τῆς ἑβδόμης· ἑνδεκάτῃ δὲ, τῷ τῆς τεσσαρεσκαιδεκάτης ὑποβεβήκατον· ὥσπερ καὶ κατ' αὐτὰς τῆς Σελήνης Μεταβολαὶ τῇ τῶν καθ' ἑβδόμην καὶ τεσσαρεσκαιδεκάτην ἐπισημότητι.

Δὶς δὲ τῆς Σελήνης διχοτομȣμένης, ὅτι καὶ διτλὸς ὁ Τετραγωνισμός· (Ἔν τε γὰρ Αὐξήσεσιν ἔν τε Μειώσεσιν, δι' Ἑβδομάδων ὅλως τριῶν μετὰ Σύνοδον, καὶ ὁ δεύτερος γίνεται Τετραγωνισμὸς, καὶ τῶν διχοτομημάτων τὸ δεύτερον). εἰ μὲν ȣ̃ν παντάπασιν ἦν ἑκάτη τῶν Ἑβδομάδων ἀνελλιπὴς, ἐν αἷς ἡ Σελήνη Διχότομος, καὶ Παμφαὴς, καὶ αὖθις Διχότομος, ἅπαξ μὲν διαμετρȣ̃σα τὸν Ζωδιακὸν καὶ τὸν Ἡλιακὸν, ὅτ' ἐξ Ἡλίȣ ποιοῖτο τὴν πλείστην διάστασιν· τετραγωνίζȣσα δὲ δὶς, ὅτε καὶ τȣ̃ Ἡλίȣ τῷ τῆς ὅλης Περιφερείας τετάρτῳ διίστατο, πάντως ἂν καὶ τοῖς νοσȣ̃σιν Ἡμέρα κρίσιμος ἐπιφανεστέρα τῆς εἰκοστῆς, ἀναμφιλέκτως ἦν ἡ πρώτη σὺν εἰκοστῇ. Τῶν δ' Ἑβδομάδων ἐχȣσῶν ἐλλιπῶς, κἀντεῦθεν τῶν τριῶν ἕκλων λειπομένης ἑκάστης, εἴκοσιν ἡμέρας συναγȣσῶν καὶ μέρος ἡμερήσιον ἥμισυ· καὶ τῆς σὺν εἰκοστῇ μὲν πρώτης ἐνίοτε τὸ κρίνειν εὑρίσκεται· τὰ μάλιστα δὲ, τῆς εἰκοστῆς ἐστι· καί γε ἐκδηλότερόν τε καὶ βεβαιότερον, ὡς ἡ πεῖρα παρέστησε, τῆς τρίτης Ἑβδομάδος, τῇ δευτέρᾳ συναπτομένης, καὶ τὴν τεσσαρεσκαιδεκάτην τὸ τῆς δευτέρας τέλος οἰκείαν ποιȣμένης ἀρχήν. Ὥσπερ ȣ̃ν ἑνδεκάτη τῆς τεσσαρεσκαιδεκάτης Ἐπίδηλος, ȣ̃τως ἑπτακαιδεκάτη τῆς εἰκοστῆς· ἐπ' ὀλίγιστον δὲ κατὰ παρένθεσιν καὶ τῆς πρώτης σὺν εἰκοστῇ. Ταύτης γὰρ ὀκτωκαιδεκάτη γνησίως Ἐπίδηλος, ὡς ȣ̃σα μέση τῆς τρίτης Ἑβδομάδος, μετρȣμένης τότε κατὰ διάζευξιν. Ταῖς γὰρ

γὰρ τῶν Ἑβδομάδων μέσαις ἡμέραις ἔνεστι τεταγμένως τὸ προȣσημαντικὸν, μήτινος εἴτ' ἐκ τῆς ὑλικῆς ἀταξίας, εἴτ' ἐξ ἐπισφαλȣ̃ς πράξεως, εἴτ' ἐκ τυχηρᾶς περιπλώσεως ἐπισυμβάντος κωλυτικȣ̃. Καὶ δὴ τετάρτη μὲν, μέση τῆς πρώτης Ἑβδομάδος ἐστιν· ἑνδεκάτη δὲ, τῆς δευτέρας· ἑπτακαιδεκάτη δὲ τῆς τρίτης, εἴγε κατὰ συνάφειαν ἡ Ἑβδομάς· εἰ δὲ κατὰ διάζευξιν, ὀκτωκαιδεκάτη Θεωρητὴ, τριῶν ἡμερῶν ȣ̃σῶν αὐτῆς ἑκατέρωσε. Πᾶσα δὲ Ἐπίδηλος, λέγεται καὶ Θεωρητὴ, διὰ τὸ μὴ χρῆναι τηνικαῦτα τὸ φαινόμενον, καὶ κατ' ἐκείνην ἐνεργȣμένον τὴν ἡμέραν ἐπισκοπεῖσθαι μονώτατον, ἀλλὰ καὶ τι νοȣμένον, καὶ κατὰ τὴν εἰσέπειτα κρίσιμον ἐκβήσεσθαι προσδοκώμενον. Ἕως μὲν ȣ̃ν τεσσαρεσκαιδεκάτης τὸ ἀγωνιστικὸν ἐν ταῖς Κρίσεσιν ἰσχυρότερον. Ἐντεῦθεν ὑποκλείεταί πως μέχρι τῆς εἰκοστῆς. Ἑξῆς δὲ καὶ πρὸς τεσσαρακοστὴν ἐπὶ μᾶλλον χαυνȣ̃ται καὶ ἀτονεῖ. Τὸ δ' ἀπ' ἐκείνης παντάπασιν ἐστὶν ἀδρανές. Ὅθεν καὶ τὰ πολλὰ διὰ Πέψεως αἱ Λύσεις ἐν τοῖς ȣ̃κ ὀλεθρίοις νοσήμασιν· ἐνίοτε δὲ καὶ δι' ἀποστάσεων εἰς μόριον γινομένων ȣ̃ κάριον· πανιάκις μέντοι γε δι' ἐκκρίσεων.

Ἰτέον τὸ λοιπὸν εἰς τὸ κοινοτέρως περὶ τῶν κατὰ τάξιν κρισίμων διαλαβεῖν Ἡμερῶν. Κατὰ Τετράδας ȣ̃ν καὶ καθ' Ἑβδομάδας κρινομένων τȣ̃ πίπαν τῶν Νόσων σαφέστερόν τε καὶ βεβαιότερον· ὥσπερ τὴν τετάρτην καὶ τὴν ἑβδόμην κατὰ τὴν πρώτην Ἑβδομάδα διακρισίμȣς ἔγνωμεν· τὴν μὲν τετάρτην, Ἐπίδηλον θεωρητήν· τὴν δ' ἑβδόμην τελεωτέραν, καὶ τῆς τετάρτης ὑπερέχȣσαν δυνάμει καὶ ἀξιώματι. Παραπλησίως καὶ κατὰ τὰς ἄλλας Ἑβδομάδας ἡμᾶς εἰδέναι χρεών. Κατὰ τὴν δευτέραν, τὴν μὲν ἑνδεκάτην Ἐπίδηλον· τὴν δὲ τεσσαρεσκαιδεκάτην, ἐν ὑπεροχῇ δυνάμεως καὶ ἀξιώματος. Κατὰ τὴν τρίτην, τῆς αὐτῆς ἀναλογίας, ȣ̃ τῆς αὐτῆς θεναρότητος, τὴν ἑπτακαιδεκάτην δὴ καὶ τὴν εἰκοστήν. Κατὰ τὴν τετάρτην, τὴν σὺν εἰκοστῇ τετάρτην, καὶ τὴν ἑβδόμην σὺν εἰκοστῇ. Κατὰ τὴν πέμπτην, τὴν σὺν τριακοστῇ πρώτην, καὶ τὴν τετάρτην ἅμα τριακοστῇ. Κατὰ τὴν ἕκτην, τὴν ἑβδόμην σὺν τρια-

τριακοσῇ, καὶ τὴν τεσσαρακοσήν· ἥτίς ἐστι τὸ πέρας τῆς ἐν Ἑβδομάσι καὶ Τετράσιν ἁπάσης Κρίσεως. Ἑφεξῆς γὰρ ἐν Εἰκοσάσι τελέμενα τὰ τῶν Κρίσεων ἡ πεῖρα παρέξησεν, ἕως τῆς εἰκοσῆς σὺν ἑκατοσῇ, τȣ̃ κατὰ τὸ πάνιον ἴσως ἐπισυμβαίνοντος· μήτε τὸν λόγον ἀναιρȣ̃ντος, μήτε τὴν τήρησιν. Δῆλον ὃν καὶ τȣ́των, ὡς ἡ εἰκοσὴ τῆς πρώτης σὺν εἰκοσῇ, πάνυ πολλῷ τῷ μέτρῳ καθυπερβέβηκεν, ὅ, τε ϛοῖχος τῆς εἰκοσῆς, τȣ̃ τῆς σὺν εἰκοσῇ πρώτης ἐς ἄκρον ὑπερτερεῖ.

Δυχερὲς δ' ȣ̀δὲν συνιέναι τὸν λελογισμένον· πῇ μὲν τὸ σύνημμένον ἐν Ἑβδομάσι καὶ Τετράσι· πῇ δὲ τὸ διεζευγμένον ἀρίθμημα. Τὴν μὲν γὰρ πρώτην Ἑβδομάδα, δύω Τετράδες συνημμένως ἀπήρτισαν, καὶ τὴν μεγάλην κρίσιμον τὴν ἑβδόμην εἰσήγαγον. Εἶτα διῃρημένως Ἑβδομὰς καὶ Τετρὰς, τὴν ἑνδεκάτην ἐγνώρισαν. Ἔπειτα συνελθȣ́σης ἑτέρας Τετράδος ἐν συναφείᾳ, καὶ δύω διαζευκλικῶς Ἑβδομάδων τελεȣθεισῶν, ἡ τεσσαρεσκαιδεκάτη πεπαῤῥησίασται, πολὺ τὸ ἀξίωμα καὶ τȣ̃ τῆς ἑβδόμης ἔγγιστα φέρȣσα. Μετέπειτα δὲ Τετρὰς συναπλικῶς προσεθεῖσα τὴν ἑπλακαιδεκάτην παρέδειξεν· ἑτέρα Τετρὰς ὁμοίως ἐν συναιρέσει τὴν εἰκοσὴν, τριῶν Ἑβδομάδων συνδραμȣσῶν ἐς ταὐτὸ· τῶν δύω μὲν, διεζευγμένως· συνημμένως δὲ, τῆς μιᾶς. Ἐν τεȣ̃θεν ῥᾴδιως καὶ κατ' ἄλλας Ἑβδομάδας καὶ Τετράδας ἤτε διαίρεσις, ἤτε συναίρεσις ὅπῃ πέρ εἰσιν εὑρεθήσονται, δεδηλωμένων τῶν κατὰ τάξιν τὸ κρίσιμον ἐχȣσῶν ὁπωσȣ̃ν ἐν αὐταῖς ἐξ ὀνόματος· αἷς δὴ καί τινες ἔξωθεν ἕτεραι παρεμπίπτȣσιν. Οὐδὲ γάρ ἐστιν Ἡμέρα χεδὸν ἀνεπίδεκτος Κρίσεως, εἴγε κατὰ πάσης Ἡμέρας ἐξ Ἡλίȣ τῇ Σελήνῃ Μεταβολαί.

Πλὴν ὥσπερ ȣ̀χ' ὁμοίως αἱ Μεταβολαὶ, τοιȣτοτρόπως ȣ̀δὲ αἱ Κρίσεις ὁμοίως. Πῇ μὲν γὰρ σαφεῖς αἱ τῶν Φωστήρων πρὸς ἀλλήλȣς Σχηματισμοὶ, δι' ὧν αἱ Μεταβολαί· πῇ δ' ἀσαφεῖς. Οὕτω τοι καὶ τὰ τῶν Κρίσεων, πῇ μὲν ἐναργῆ, πῇ δ' ȣ̀ τοιαῦτα. Ζήτησις δὲ τῶν προτέρων, ȣ̀ τῶν ἀσαφῶν, ȣ̀τῶν ἀμυδρῶν. Κατὰ μέντοι τὴν ἐννάτην, καὶ

καὶ τὴν πολυκατηγόρητον ἕκτην, πέμπτην τε καὶ τρίτην, ȣ̀δ' ὅλως αἱ Κρίσεις διαλανθάνȣσιν, ἐπείπερ ȣ̀κ ἄλογοι. Τὴν μὲν γὰρ ἐννάτην, εἰσφέρει τὸ Τρίγωνον· τὴν ἕκτην, τὸ Πεντάγωνον· τὴν πέμπτην, τὸ Ἑξάγωνον· καὶ τὴν τρίτην, τὸ Ἐννεάγωνον. Τὸ τρίγωνον τὴν ἐννάτην, ὡς ἐν Ἡμέραις ἐννέα, καὶ πρὸς ταύταις ἐννάτῳ μορίῳ τὴν τῆς Πλευρᾶς λαμβάνων περάτωσιν. Ἐπειδὴ ταῦτα τριȣ́μενα, τὰς Ἡμέρας τῆς σεληνιακῆς περιόδȣ συναριθμεῖ, τὰς ȣ̀σας ἑπτὰ πρὸς ταῖς εἴκοσι μετὰ μορίȣ τρίτȣ. Καινὸν δ' ȣ̀κ ἔστιν ȣ̀δὲν, τὸ, τὴν ἐννάτην τὸ ἔνατον μόριον εἰς ἑαυτὴν ἐπιπάσάσθαι, καθὰ καὶ τὴν τρίτην τὸ εἰκοθέβδομον, ὡς δειχθήσεται. Καὶ τὴν εἰκοσὴν γὰρ, ἥμισυ μέρος ἡμέρας ἄλλης σφετερισαμένην ἐγνώκειμεν. Ὥσπερ δὲ τὸ τῆς εἰκοσῆς ἔργον, ἐνίοτε κατὰ τὴν σὺν εἰκοσῇ πρώτην ἐκλελȣ́μενον κατεμάθομεν· ȣ̀τω δὴ καὶ τὸ τῆς ἐννάτης εὑρίσκεται πρὸς τὴν δεκάτην μεταχωρȣ̃ν. Εἴκοσι Μοῖραι πρός γε ταῖς ἑκατὸν ἡ τȣ̃ Τριγώνȣ Πλευρά. Τὸ Πεντάγωνον τῇ ἕκτῃ, τὸ Ἑξάγωνον τῇ πέμπτῃ διδόασι πάροδον. Ὡς ἐν ἕκτῃ μὲν, Ἡμερῶν πέντε καὶ τρίτȣ, καὶ δύω πεντεκαιδεκάτων, διὰ πενταπλασιασμȣ̃ ποιȣμένων ταῖς τῆς Κυκλοφορίας ἡμέραις τὸν ἀθροισμόν· ἐν πέμπτῃ δὲ τετράρων, μεθ' ἡμισείας ὀπωκαιδεκάτης μερίδος τῶν ὅλων ἑξαπλασιαζομένων, τὰς ἑπτὰ πρὸς ταῖς εἴκοσιν (ἐχȣ́σας καὶ τὸ τρίτον προσεπικείμενον) συνεκπληρȣσῶν. Ὥσπερ δ' ἑβδόμῃ καὶ τετάρτῃ καί τισιν ἄλλαις, ȣ̀τως ἕκτῃ τε καὶ πέμπτῃ τὸ τῆς ποσȣ́τεως ἐλλιπές. Ἑξήκοντα Μοῖραι τῷ ἑξαγώνῳ Πλευρά· τῷ Πενταγώνῳ δύω πρὸς τοῖς ἑβδομήκοντα. Τὴν τρίτην, τὸ Ἐννεάγωνον παραδείκνυσιν, ὡς ἐν ἡμέραις τρισὶ καὶ μιᾶς ἡμέρας εἰκοσιεβδόμῳ τὴν οἰκείαν ἔχον ἀπαρτιζομένην Πλευρὰν, Μοῖρας ὑποτείνȣσαν τεσσαράκοντα. Συντεθειμένα γὰρ ἐννάκις τὰ τρία, τελȣ̃σιν ἑπτὰ πρὸς τοῖς εἴκοσι· τὸ τ' εἰκοσιέβδομον πολλαπλασιαθὲν τοσαυτάκις εἰς ἑνὸς ὅλȣ τρίτȣ ἄγεται μόριον. Ἡ ποσȣ́της δὲ ταῦτα τῶν Ἡμερῶν, ἐν αἷς ἡ Σελήνη τὸν ὅλον διέρχεται Κύκλον τὸν ἑαυτῆς.

Τῶν μέν τοι τετταρακόντα Μοιρῶν ὁ πολλαπλασιασμὸς γινόμενος καὶ αὐτὸς ἐνναχῶς, τὰς ἑξήκοντα πρὸς ταῖς τριακοσίαις συμπεραστοῖ. Διόγȣν ἐν ταῖς τρισὶν Ἡμέραις καὶ τῷ δηλωθέντι μορίῳ, τὰς τεσσαράκοντα διατρέχει Μοίρας ἡ Σελήνη· τὸ δὲ τμῆμα τȣ̃ ταύτης Κύκλȣ τὸ ἔν- 5 νατον. Διὰ τȣ̃το λέλεκται τὸ κρίσιμον ἔχειν ἐκ τȣ̃ ἐννεαγωνίȣ τὴν τρίτην, ἐπιστωμένην εἰς ἑαυτὴν ἐκ τῆς τετάρτης τὸ εἰκοσιδέβδομον· ὃ μετατιθεμένȣ πρὸς τὴν οἰκείαν ὁλότητα, καὶ τὸ ἑαυτῆς ἔργον ἡ τετάρτη, καὶ τῆς τρίτης ἀποπληροῖ. 10

Ταῦτα δὲ τὰ τῶν Κρίσεων ἐκ ἐξ ἀνάγκης ἐν τοῖς ἰδίοις καιροῖς πεπαγιωμένον ἔχει τὸ ἐνεργόν, ἀλλ' ἔστιν ὅτε καὶ ἀστατȣ̃σιν, ἢ διά τι σφάλμα προκατάρξαν, εἴτ' ἐκ τῶν νοσȣ̃ντων, εἴτ' ἐκ τῶν περὶ αὐτȣ̃· τυχὸν δὲ καὶ τῶν θεραπευτῶν, ἢ καὶ διά τινα τυχαίαν περίπλωσιν, ἢ καὶ μηδενὸς 15 τοιȣ́τȣ γεγενημένȣ, δι' αὐτὸ τὸ τῆς ὕλης ποικίλον ἐν κινήσει καὶ ἄτακτον. Ὅθεν διαπορεῖται χρεὼν ἐδάμως ἐν ταῖς ἀποτυχίαις τῶν Κρίσεων, ὅτε μὴν ἐν ταῖς κρισίμοις Ἡμέραις ὅλως ἀπροσεκτεῖν.

Πȣ̃ς μὲν ȣ̃ν τὴν τρίτην Ἡμέραν εἰσάγει τὸ Ἐννεάγωνον, 20 ἀρκȣ́ντως εἴρηται· μή ποτε δὲ ταύτης τῆς τρίτης ὡς τῶν Ἡμερῶν, ἐν αἷς αἱ Κρίσεις ἐκ ἀμυδραί, τελέσης ἀρχῆς τρία Σχήματα, τό, τ' Ἐννεάγωνον, τό, τε Δεκάγωνον, τό, τε Δωδεκάγωνον αἴτια· καὶ διὰ ταῦτα καὶ ὁ διὰ τρίτης Παροξυσμὸς, τῶν ἄλλων μάλλον πολὺ ἐπίδημος. Τȣ̃ 25 μὲν ȣ̃ν Ἐννεαγώνȣ προσεχὴς ἡ διάρθρωσις· τὸ δὲ Δεκάγωνον ἐν ἡμέραις συνίσταται δυσὶν, ἡμίσει τε μιᾶς, καὶ δυσὶν ἑτέροις μορίοις, πέμπτῳ τε καὶ τριακοστῷ Μοιρῶν. Ἑξὰς δὲ σὺν Τριακοντάδι τῷ δωδεκαγώνῳ Πλευρά. Τὸ Δωδεκάγωνον ἐν ἡμέραις δυσὶ καὶ αὐτὸ, πρὸς δὲ καὶ τετάρ- 30 τῳ καὶ τριακοσθέκτῳ τρίταις ἡμέραις· Πλευρὰ τῷ δωδεκαγώνῳ Μοιρῶν Τριακοντάς.

Ὅτι δὲ τὰ κατ' Οὐρανὸν Σώματα καὶ καθ' αὑτὰ, καὶ διὰ τῆς πρὸς ἄλληλα χȣ́σεως, ἔχει τινὰς ἐν ὕλῃ καὶ μόνῃ δυνάμεις, ἃς αὐτοῖς ὡς ἔκρινεν ὁ σοφῶς δημιȣργήσας 35 ἐνέθετο, Νȣ̃ς ὁμολογεῖ μετ' Αἰσθήσεως. Εἰ γὰρ Φυτοῖς καὶ

καὶ Βοτάνοις ἡ τοιαύτη χορηγία νενέμηται καὶ πλείȣσι τῶν ἐκ χȣ́ος· εἰ Μαγνήτιδι καὶ Νάρκῃ τοῖς φαυλοτάτοις δέδοται καὶ πόῤῥωθεν ἐνεργεῖν, πολλῷ μᾶλλον τοῖς πάντων αἰσθητῶν κτισμάτων ἐς τοσȣ̃τον ὑπερκειμένοις, τῆς αὐτε- 5 ξȣσιότητος ὅλης αὐτοκρατȣ̃ς μενȣ́σης, ὡς ὑπὲρ αἴσθησιν πάντων. Μέν τοί γε ταῖς Δυνάμεσιν ὁ ταύτας παρεχηκὼς ὁρίζει σχολὴν ὅταν βȣ́λοιτο· καὶ ταῖς Μεταβολαῖς ἐντέλεται, καὶ ἀπρακτȣ̃σιν ὑπείκȣσαι· καὶ Νόσων ἐπέχει καὶ Θανάτων ὁρμὰς μόνῳ νεύματι, καὶ ἁρμοζόντως αὐτȣ̃ 10 κελεύσει ῥάστην λίαν πληγὴν καὶ ὄλεθρον ποιȣ̃νται τὴν ἔφοδον, καὶ πάσης ἀσφαλείας ȣ̃σης ἀνθρωπικῆς. Τῷ κράτει γὰρ τῆς ἰσχύος Κυρίȣ, καὶ ἵστανται τὸ πᾶν, καὶ μετάγεται, καὶ ȣ̃σιȣ̃ται, καὶ διαλύεται.

Πλὴν ἐπειδὴ καὶ ἡμεῖς λόγȣ χάριτι τετιμήμεθα, καὶ 15 σεμνώματι νοερότητος ὀλβιȣ́μεθα, δέον προηγȣμένως μὲν, ὅλȣς αὐτȣ̃ς ἀτενίζειν ἀεὶ πρὸς ἐκεῖνον, ὃς παρήγαγεν, ὃς ἐδόξασεν. Ἑπομένως δὲ, καὶ τὰ πρὸς τὸ συνοῖσον εἰσάγειν ἡμέτερα· (καὶ ταῦτα γὰρ ἐξ ἐκείνȣ.) καὶ προνοȣμένȣς πρὸς τὸ ἀγαθὸν μηδεμίαν κωλύμην ὑφίσασθαι, 20 καὶ Τροφὰς διακρίνειν, καὶ Καιρȣ̀ς ἐξετάζειν, καὶ συμμετρίαν ἐπιτηδεύειν ἐν ἅπασι, καὶ νȣνεχέσι μεθόδοις Ὑγιείαν τε τηρεῖν, καὶ νοσοποιὸν ἀποπέμπεσθαι, μὴ συνεκκενȣ̃ντας τῷ κατὰ Ποιὸν ἢ κατὰ Ποσὸν ἢ κατ' ἄμφω λυπȣ̃ντι τὸ μὴ λυπȣ̃ν· ἀλλὰ τὸ τῆς Φύσεως καὶ μόνως κα- 25 ταβάλλειν πολέμιον ἀγχεμάχοις ὅπλοις, εἰ πάρεστιν. Ἔστι δὲ παρασκευαζόμενον ἀπείργειν Ἀκροβολισμοῖς καὶ Προφυλακαῖς, τȣ̃τε Πῶς, καὶ Πότε, καὶ Πȣ̃, καὶ Πόθεν, σὺν Ὁποίῳ, σὺν Ὁπόσῳ, τȣ̃ τ' Ἔν τινι, καὶ Δὶ ὅτι, καὶ εἴτις ἄλλος Διορισμὸς, ἐν ȣ̃δενὶ τῶν ἐνεργȣμένων ἀμνημονεῖν. 30 Ἀλλ' ὅσοι Χώραν ἔχȣσι πάντας περισκοπεῖν, καὶ τȣ̃ καθήκοντος τρόπȣ φροντίζειν τῶν πρὸς τὸ τῆς Ὑγιείας ἐχθρῶν ἀνταγωνισμῶν, τȣ̃τ' αὐτοῖς ἐπιτηδείȣ Καιρȣ̃ καὶ μορίων ποιεῖσθαι πολυπραγμοσύνην τȣ̃ Σώματος ἐν οἷς ὠφελȣ́ντων θέσις πρεπώδης, ὅθεν καὶ βλαπτόντων ἀφαίρεσις εὔχρη- 35 στος· Εἴδȣς τε καὶ Μέτρȣ τῶν κενȣμείων καὶ τῶν εἰσαγομένων ἐκ ἀλογεῖν, καὶ σκέψεως ὅτι πολλῆς ἀξιȣ̃ν· τίνα τὰ Ἰατήρια,

Ἰατήρια, τὰ Προφυλακτήρια, τὰ Διαιτήματα προσενεκτέον· ἐν τίνι τῶν Ἡλικιῶν, τῶν Κράσεων, τῶν Ὡρῶν, τῶν Χωρῶν, τῶν Ἐπιτηδευμάτων, καὶ τῶν Ἐθῶν. Καὶ ταῦτα πάντα παραβάλλειν πρὸς ἄλληλα, καὶ τῶν ἐν αὐτοῖς ἴσως ἀντικειμένων ἑδὲν ἑδόλως περιφρονεῖν· ἀλλ' ἐκ τῆς αὐτῶν ἀντιπαραθέσεως εἱρμοσμένην ποιεῖσθαι τὴν ἐπιχείρησιν. Πρὸ δὲ τῶν ἄλλων, τὸ τȣ πάθȣς αἴτιον ἐξανιχνεύειν ἄγαν ἐπιμελῶς, ὅπως ἂν ἀπαραλογίστως διαγνωσθείη. Τὸ δὲ πάντων ἀναγκαιότατον· ναὶ μὴν καὶ τὴν πρᾶξιν διερευνᾶν, εἰ δύναιτο κατευστοχεῖν τȣ σκοπȣ, καὶ μηδενὸς ἐκπίπτειν τῶν πρὸς ἀσφάλειαν, ὅσον εἰς ἀνθρωπίνην ἰσχύν.

Ἐπαναληπτέον δὲ καὶ σαφηνιστέον ὀλίγον περὶ τῶν τῆς Σελήνης μετὰ τȣ Ἡλίȣ Σχηματισμῶν. Ἐπεὶ τοίνυν ἡ Σελήνη τὸν οἰκεῖον διαπεραίνει Κύκλον τὸν ὅλον ἐν Ἡμέραις ἑπτὰ πρὸς ταῖς εἴκοσιν, ἐχȣσαις καί τι προσεπικείμενον μόριον Ἡμέρας ὡσεὶ τρίτον, ἢ προδεδήλωται, τὸν ἥμισυν πάντως διαδραμεῖται Κύκλον ἐν ἡμέραις τέσσαρσι πρὸς ταῖς δέκα, λειπομέναις Ἡμέρας τρίτῳ, καὶ ταύταις ἀπαρτίσει τὴν μεθ' Ἡλίȣ Διάμετρον. Ἐκ μὲν γὰρ τῆς πρώτης ἐν Συνόδῳ κρύψεως καὶ ζοφώσεως ἀποτελεῖται πᾶσα φανερὰ τὰ πρὸς ἡμᾶς καὶ παμφαίνȣσα, δι' ἡμερῶν τεσσαρεσκαίδεκα καὶ δύω Μοιρῶν Ἡμέρας ἡμίσȣς τε καὶ τετάρτȣ, τῷ τὴν ὁλόκληρον μηνιαίαν περιαγωγὴν τὴν ἐκ Συνόδȣ πρὸς Σύνοδον, ἐν Ἡμέραις ἐννέα καὶ ἡμισείᾳ γίνεσθαι πρὸς ταῖς εἴκοσιν. Ἐπεὶ τῆς Σελήνης τὸν ἑαυτῆς ὁδευȣσης πλανητικῶς, καὶ ὁ Ἥλιος ὁ δεύει τὸν ἑαυτȣ, καὶ προβαίνει πλανητικῶς· καὶ χρὴ πλεῖον ἢ κυκλικὸν διαπόρευμα τὴν Σελήνην ποιήσασθαι, πρὸς τὸ τὸν Ἥλιον ὑποφθάσαι, καὶ ὅτως αὐτῷ συνελθεῖν. Ἐκ μὲν ὖν ὁλικῆς ἀμαυρώσεως, ἕως πλήρȣς φαύσεως Ἡμέρας τῇ Σελήνῃ, καθὼς προσεχῶς ἐρρέθη, τεσσαρεσκαίδεκα, καὶ πρὸς ταύταις ἥμισύ τε καὶ τέταρτον. Σχηματιζομένης δὲ ταύτης διαμετρικῶς πρὸς τὸν Ἥλιον, (περὶ τȣ Σχηματισμȣ γὰρ ὁ λόγος.) ἐπείπερ ὁ Σχηματισμὸς αἴτιος τῆς Μεταβολῆς, ἔσαι τὸ μεταξὺ τῶν Φωτήρων, ὡς ἐν Περιφερείᾳ,

φερείᾳ, διάστημα παρ' ἑκάτερον μέρος πρὸς αἴσθησιν σεληνιακὸς δρόμος· Ἡμερῶν τετράων καὶ δέκα, λειπομένων Ἡμέρας τρίτῳ, καθάπερ προείρηται. Παραπλησίως διανοητέον καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις Σχηματισμοῖς.

Τȣ αὐτȣ περὶ Ψυχῆς.

Ἡμὲν ὖν ὁρμὴ τȣ λόγȣ διαλαβεῖν, περὶ πάσης Ψυχῆς, ὡς οἷόν τε συντόμως ὁμȣ καὶ σαφῶς. Τȣτο γὰρ ἡμᾶς οἱ μεθ' ἡμῶν ἐζητήσαντο, τοιȣτοις λόγοις ἐνασμενίζοντες. Πολλῶν δὲ καὶ ἀσυμφώνων ἐξεηνεγμένων Δογμάτων περὶ Ψυχῆς, εἴπερ εὔοδα μέλλοι γίνεσθαι τῷ λόγῳ τὰ τῆς ὁρμῆς, πρὸς μὲν τὰς ἀντιλογίας ὅδ' ἐπινεῦσαι δέον αὐτόν· ἐπείπερ ὀκ ὀλίγοι Σοφοὶ νȣνεχῶς τε καὶ φιλοτίμως ταύταις προδιητήσαντο. Μόνης δὲ τῆς Ἀληθείας φροντίσαι καὶ πρὸς αὐτὴν ἐξ ὀρθȣ βαδιεῖσθαι κατά γε τὸ ἐγχωρȣν. Καὶ δὴ πρότερον αὐτὸ τȣνομα τῆς Ψυχῆς ὅθεν τε, καὶ ὅ, τι δηλȣν ἂν εἴη, θεωρητέον. Εἶτα τὸν Ὅρον ἐπισκεπτέον. Ἔπειτα ζητητέον τὰς Δυνάμεις αὐτῆς, τίνες, ὁποῖαί τέ εἰσι, καὶ τότε περὶ τῆς ἀνθρωπίνης διαληπτέον Ψυχῆς. Ἐν τῷ τέλει δὲ καὶ περὶ Ἀναστάσεως ῥητέον. Οἰκεῖος γὰρ καὶ ὁ περὶ Ἀναστάσεως λόγος, τῷ περὶ Ἀνθρώπȣ Ψυχῆς.

Ἐκ τȣ ψύχειν ὖν τȣ σημαίνοντος τὸ ζωογονεῖν, τὸ ζωογόνον τȣ πεφυκότος ζῆν Σώματος, εἴρηται Ψυχή. Πολυειδȣς δὲ τȣ ζῆν ὄντος, ὡς τὰ Φυτὰ κατ' αἴσθησιν, κατά τε κίνησιν ἐν ὁρμῇ, κατά τε λόγον, αἰτίας παντὸς τȣ ζῆν ἡ Ψυχὴ, συνάδοντα τῷ ταύτης ὀνόματι καὶ τὸν Ὅρον Ἀριστοτέλης ἀπέδωκεν ὅτως εἰπών. Ψυχή ἐστιν Ἐντελέχεια πρώτη Σώματος Φυσικȣ, Δυνάμει ζωὴν ἔχοντος. Καὶ πάλιν. Εἰ δή τι κοινὸν ἐπὶ πάσης Ψυχῆς δεῖ λέγειν, εἴη ἂν ἡ πρώτη Ἐντελέχεια Σώματος Φυσικȣ ὀργανικȣ· τὸ Δυνάμει ζωὴν ἔχον εἶναι φήσας ὀργανικόν. Εἰ μὴ γὰρ ὀργανικὸν, ὀκ ἂν ἔχοι δυνάμει ζωήν. Ἐντελέχειαν δὲ πρώτην εἴρηκε τὴν τελειότητα, τὴν τοῖς ἐνεργείαις προβάλλȣσαν.

Οἷδε

Οἶδε γὰρ καὶ δευτέραν Ἐντελέχειαν αὐτὴν τὴν Ἐνέργειαν. Ἔφη γȣ̃ν τὴν Ψυχὴν πρώτην Ἐντελέχειαν, ἐντελῆ ἔχειαν, καθ᾽ ἣν τὸ ἐντελὲς ἔχει τὸ Σῶμα τὸ ζῆν πεφυκός. Τȣ̃το γάρ ἐςι τὸ δυνάμει ζωὴν ἔχον· ȣ̓χ ὅτι πρότερόν ἐςι Σῶμα δυνάμενον ζῆν, ȣ̓ μέν τοι καὶ ζῶν, καὶ τότε ἐνεργείᾳ γίνεται ζῶν, ἀφιγμένης Ψυχῆς ἐν αὐτῷ· (τȣ̃το γὰρ ȣ̓τ᾽ ἐν ζώοις ȣ̓τ᾽ ἐν φυτοῖς ἐςὶν ὅλως εὑρεῖν.) ἀλλ᾽ ἀπανταχῇ τῶν ζώντων ἅμα καὶ ἄμφω, τὸ Σῶμα καὶ ἡ Ψυχὴ δηλαδή, μήτε τῆς Ψυχῆς προϋπαρχȣ́σης, μήτε προϋφεςῶτος τȣ̃ Σώματος· εἰ μή τις τὸ Σπέρμα λέγοι Σῶμα δυνάμει ἔχον ζωήν. Ἀλλ᾽ Ἐντελέχεια πρώτη Σώματος εἴρηται δυνάμει ζωὴν ἔχοντος ἡ Ψυχή, διὰ τὸ ξύλον, διὰ τὸν λίθον, διὰ τὸν σίδηρον, καὶ τ᾽ ἄλλα πάνθ᾽, οἷς ȣ̓κ ἔςι τὸ πεφυκέναι καὶ δύναθαι ζῆν. Τὸ δὲ φυσικȣ̃ προτέθειται, διὰ τὰ τεχνατά. Θρόνȣ γὰρ ἢ Κλίνης, ἤτινος ἄλλȣ τῶν τέχνης ἔργων ȣ̓κ ἔςι τελειότης, ȣ̓δὲ μία Ψυχή. Σώματος δὲ φύσει διοικȣμένȣ, καὶ δύναμιν, ταυτόν δ᾽ εἰπεῖν ἐπιτηδειότητα, κεκληρωμένȣ φυσικὴν πρὸς τὸ ζῆν συνȣ́σης Ψυχῆς. Ὀργανικὸν δὲ τὸ τοιȣ̃το Σῶμα. Χρὴ γὰρ δι᾽ αὐτȣ̃ τὴν Ψυχὴν ὡς δι᾽ ὀργάνȣ τὰς οἰκείας ἐνεργείας ἐπιτελεῖν. Διὰ τȣ̃τό τινες, ἅπερ Ἀριςοτέλης διῃρημένως εἶπεν, ἑνώσαντες, τοιȣ̃τον τὸν τῆς Ψυχῆς λόγον συνέθεντο. Ψυχή ἐςιν Ἐντελέχεια πρώτη Σώματος φυσικȣ̃ ὀργανικȣ̃, Δυνάμει ζωὴν ἔχοντος. Ὄργανα δὲ καὶ τὰ τȣ̃ Φυτȣ̃ μέρη, Ῥίζα καὶ Στέλεχος, Κλάδος τε καὶ Ἀκρέμονες. Καὶ Ῥίζα μὲν ἀναλογεῖ Καρδίᾳ ζώȣ, καὶ Κεφαλῇ, Στόματί τε, καὶ Ἥπατι. Καθὼς γὰρ ἡ Καρδία τῷ Ζώῳ τῆς ἐμφύτȣ καὶ ζωτικῆς θερμασίας Ἀρχὴ, τοιȣτοτρόπως ἡ Ῥίζα τῷ Φυτῷ τῆς ὁμοίας Ἀρχὴ θερμασίας· ἐπείπερ ἔνεςι καὶ τῷ Φυτῷ θερμὸν ἔμφυτον εἰς τὸ ζῆν. Ὡς ἡ Κεφαλὴ δὲ πάλιν αἰσθήσεως Ἀρχὴ καὶ κινήσεως, ȣ̓τως ἡ Ῥίζα τῆς οἴκοθεν ἀλλοιώσεως, τῆς τε κατ᾽ αὔξησιν καὶ καρποφορίαν κινήσεως. Ὡς δ᾽ ἐκ τȣ̃ Στόματος πρώτως ἡ τροφὴ τῷ Ζώῳ· παραπλησίως ἐκ τῆς ῥίζης ἡ τροφὴ τῷ Φυτῷ. Καθάπερ δὲ ἐξ Ἥπατος ἡ τροφὴ μεταβάλλȣσα, προσοικειȣ́ται τοῖς μορίοις τȣ̃ Σώματος, ȣ̓τω πως ἐκ τῆς Ῥίζης μετὰ

μετὰ τὴν ὁλκὴν ἀλλοιȣμένη καὶ ἐν τῷ Φυτῷ, πᾶσι τοῖς αὐτȣ̃ μορίοις προσφύεται. Στέλεχος ἔοικεν Αὐχένι καὶ Στέρνοι. Κλάδοι Ποσὶν, ἢ μὴν καὶ Χερσὶ· Δακτύλοις Ἀκρέμονες. Ἐνεργεῖ δὲ διὰ πάντων ὡς δι᾽ ὀργάνων ἡ Φυτικὴ Ψυχή. Τοιγαρȣ̃ν Ἐντελέχεια πρώτη δείκνυται Σώματος ὀργανικȣ̃ φυσικȣ̃.

Τρεῖς δὲ Δυνάμεις ὁλικῶς ἐν αὐτῇ. Θρεπτικὴ, Αὐξητικὴ, καὶ Γεννητική. Πρώτη καὶ ἀναγκαιοτέρα τῶν ὅλων ἡ Θρεπτική. Μὴ καρποφορȣ̃ν μὲν εὑρίσκεται Φυτὸν, τὸν, ὅτι μηδὲ Ζῶον. Τὰ γηράσαντα γὰρ ȣ̓κ αὔξει. Μὴ τρεφόμενον δὲ Φυτὸν ἢ Ζῶον, ἀνάγκη μὴ ζῆν. Ζῆν μὲν ȣ̓ν ἅπαν Φυτὸν εἰς ὃ φυτὸν εἴη· Ζῶον δ᾽ ȣ̓ λέγεται διὰ τὸ τῆς ζωῆς αὐτȣ̃ ἀμυδρὸν καὶ ἀξυμφανές. Τῆς γὰρ ἐναργȣ̃ς ζωῆς καὶ τελείας γνώρισμα πρῶτον, Αἴσθησις· εἶτα Κίνησις ἡ κατὰ τόπον. Καὶ καθὼς ὁ τρέχων ἠσθενημένως τρέχει μὲν, ȣ̓ λέγεται δὲ Δρομεύς. ὅ, τε γράφων συγκεχυμένως καὶ δυσδιατυπώτως, γράφει μὲν, ȣ̓ λέγεται δὲ Γραφεύς· (τελειότητος γὰρ ἐμφαντικὰ τὰ ὀνόματα, τῆς κατὰ τὴν δρομικὴν, τὸ, Δρομεύς· καὶ τῆς κατὰ τὴν γραφικὴν, τὸ, Γραφεύς.) ȣ̓τω καὶ τὰ Φυτὰ ζῇ μὲν, Ζῷα δ᾽ ȣ̓ λέγεται, διὰ τὸ τῆς ζωῆς ἀτελές.

Τὸ δὲ Ζωόφυτον, ἐπείπερ ὅλως Αἴσθησιν ἔχε, μετὰ τῶν Ζώων γέγονεν ὡς αἰσθητικόν. Ἐπεὶ δὲ τὴν κατὰ τόπον ȣ̓κ ἔχε Κίνησιν, μετὰ τῶν Φυτῶν διὰ τὸ ἀμετάβατον ἐξετάζεται. Καὶ ȣ̓τως ἔκ τε τȣ̃ Ζώȣ καὶ τȣ̃ Φυτȣ̃ συντεθειμένον ἐκληρώσατο τȣ̃νομα. Τὸ μὲν ȣ̓ν Ζωόφυτον, τῷ αἰσθητικὸν ὁπωσȣ̃ν εἶναι πλεονεκτεῖ τȣ̃ Φυτȣ̃.

Τὸ δὲ Φυτὸν ὅταν εἴη τέλειον τὰς τρεῖς Δυνάμεις ἔχει τὰς εἰρημένας. Πρώτην τὴν Θρεπτικὴν, ἧς ἄνευ ȣ̓ δύναται ζῆν· Δευτέραν τὴν Αὐξητικὴν, ὅταν ἡ ἑλκομένη καὶ προσοικειȣμένη τροφὴ δαψιλὴς ȣ̓σα τρέφῃ τε καὶ συντηρῇ τȣ̃ Φυτȣ̃ τὴν ȣ̓σίαν, ἀλλά δὴ καὶ προσθήκην αὐτῷ κατά τε πλάτος καὶ μῆκος, καὶ βάθος εἴτ᾽ ȣ̓ν πάχος ἐργάζηται. Τρίτην τὴν Γεννητικὴν ἢ σπερματικὴν. Σπείρεται γὰρ ἐξ αὐτȣ̃, καὶ γεννᾶται ὅμοιον αὐτῷ Φυτόν, ἢ ἐκ

ἢ ἐκ τοῦ καρποῦ ἢ ἐκ τοῦ κλάδου. Τινὰ γὰρ τῶν Φυτῶν ἐκ τῶν κλάδων μᾶλλον, ἢ τῶν καρπῶν γεννῶσιν ἑαυτοῖς ὅμοια, καθάπερ αἱ Ἄμπελοι δύναμιν ἐν τοῖς κλάδοις φέρουσαι σπερματικὴν καὶ γεννητικὴν· τινὰ δ' αὖ τῶν Φυτῶν, αὐτομάτως γεννᾶται. Καὶ ζῷα γὰρ ἔκτινος ἰλύος, ἢ σηπεδόνος. Ἡ μὲν οὖν φυτικὴ λεγομένη Ψυχὴ, τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον.

Ἐν δὲ τοῖς Ζωοφύτοις ἐντελεστέρα Ψυχὴ καταφαίνεται. Μετέχει γὰρ τὰ Ζωόφυτα, καθὼς προείρηται, καὶ Αἰσθήσεως τέως ἀναμφιλέκτως τῆς ἁπτικῆς. Συστέλλεται γὰρ ἀνιαροῦ τινος αὐτοῖς προσεγγίσαντος. Προσηνοῦς δ' ἐγκύρσαντος, διαστέλλεται. Φανερὸν οὖν ὡς μετέχει τῆς ἁπτικῆς· τῆς ὑποδεεστέρας μὲν, ἀναγκαιοτέρας δὲ. Ταύτης γὰρ ἄνευ, οὐδὲν ζῷον πέφυκε ζῆν. Ἐπεὶ δὲ μετ' Αἰσθήσεως τρέφεται καὶ οὐκ ἀναισθήτως, ὡς τὰ Φυτά, μετέχοι ἂν ὅλως δὴ καὶ τοῦ γευστικοῦ, καὶ τοῦ κατ' ἐπιθυμίαν ὀρεκτικοῦ. Πῶς γὰρ τροφὴ μετ' Αἰσθήσεως, ἄνευ Ὀρέξεώς τε καὶ Γεύσεως; πλὴν ἀμυδρῶς ταῦτα τοῖς Ζωοφύτοις, καὶ ὡς ἐν σκιᾷ τῶν δεδηλωμένων ἀμφοτέρων Ψυχῶν, τῆς τ' ἐν Φυτοῖς, τῆς τ' ἐν Ζωοφύτοις τὸ ἀτελὲς ἐχουσῶν.

Ἡ ἐν τοῖς Ἀλόγοις ὑπερβαίνει κατὰ τὸ τέλειον· ἐν ταύτῃ γὰρ οὐ μόνον τὸ Θρεπτικὸν καὶ Αὐξητικὸν καὶ Γεννητικὸν, καὶ πρὸς τούτοις τὸ Ἁπτικὸν, ἀλλὰ καὶ τὸ Γευστικὸν, καὶ τὸ κατ' ἐπιθυμίαν Ὀρεκτικὸν ἐναργέστατα. Καί γε δὴ τὸ κατὰ Θυμὸν, καὶ τὸ ἅπαν Αἰσθητικὸν, καὶ τὸ Φανταστικὸν, καὶ τὸ Μνημονευτικὸν, καὶ τὸ κατὰ τόπον Κινητικόν, ὧν λείπεται τὸ Ζωόφυτον. Ἐπιθυμητικὸν δὲ καὶ Θυμικὸν Δυνάμεις ὀρεκτικαὶ, διὰ τὸ τὴν Ἐπιθυμίαν καὶ τὸν Θυμὸν ὀρέξεις εἶναι Ψυχῆς. Τό, τε γὰρ ἐπιθυμοῦν, ὀρέγεται μετασχεῖν τοῦ δοκοῦντος ἡδέος αὐτῷ, Καὶ τὸ θυμούμενον, ὀρέγεται λυπῆσαι τὸ, δι' ὃ τεθύμωται. Καὶ ἄμφω τοῖς μὴ λόγον ἔχουσιν ἀκατάσχετα· τοῖς δ' Ἀνθρώποις ὑπὸ τοῦ Λόγου κατέχεται καὶ ἀναχαιτίζεται, μὴ τοῦ παρὰ φύσιν κρατήσαντος. Ὄργανα τῇ Ψυχῇ, τοῦ Θυμικοῦ μὲν ἡ Καρδία· τοῦ δ' Ἐπιθυμητικοῦ, τὸ Ἧπαρ, καὶ πρῶτον ὄργανον, δι' οὗ καὶ ταῦτ' ὄργανα,

τὸ διὰ Νεύρων ἐν Καρδίᾳ καὶ Ἥπατι κατιὸν ἐξ Ἐγκεφάλου Πνεῦμα τὸ ψυχικόν.

Τοῦ δὲ ζωτικοῦ Πνεύματος, πολὺ δὲ τοῦτο πάμπαν ἐστὶ καὶ λεπτόν. Τὸ μὲν, τοῖς τοῦ Σώματος μορίοις ὀχετηγεῖται δι' Ἀρτηριῶν, καὶ διαδίδοται σύμπασιν, αἴτιον τῆς ἐμφύτου καὶ ζωτικῆς θερμότητος ὄν. Διὸ καὶ ζωτικὸν κατωνόμασται. Τὸ δὲ, καὶ αὐτὸ δι' Ἀρτηριῶν ἀπὸ τῆς Καρδίας ἄνω φερόμενον ἐπὶ τὴν Κεφαλὴν, ὕλη τῷ Ἐγκεφάλῳ γίνεται Πνεύματι. Κατὰ γὰρ τὰς πολυπληθεῖς καὶ πολϋελίκτους Ἀρτηρίας τοῦ λεγομένου δικτυοειδοῦς Πλέγματος ἀνιὸν, τοῦ πᾶσαν ὀλίγου δεῖν τὴν Ἐγκεφάλου βάσιν ὑπέχοντος, καὶ ὅλον τὸν Ἐγκέφαλον διαπλέκοντος, κἀκεῖσε διὰ τὰς πυκνὰς καὶ συνημμένας ἀλλήλαις ἐπαλλήλους ἐπιπλοκὰς, καὶ τὴν τῶν ἀγγείων ἰσχνότητα, μόγις καὶ σὺν χρονίῳ διατριβῇ κινούμενον πολυστρόφοις καμπαῖς, καὶ οὕτως ἐς πολὺ κατεργαζόμενον καὶ πεττόμενον, τὰς Ἐγκεφάλου πάσας κοιλίας, τέσσαρες δὲ αὗταί εἰσι, πληροῖ. Καὶ ὅλῃ δὲ τῇ κατὰ τὸν Ἐγκέφαλον οὐσίᾳ πλησμίως συνανακίρναται, τῶν τοῦ Πλέγματος Ἀρτηριῶν σχιζομένων πολυμερῶς, καὶ πολλῶν ἀποσχίδων εἰς τὰς τοῦ Ἐγκεφάλου κοιλίας τελευτουσῶν, δι' ὧν τὸ Πνεῦμα διέξεισιν εἰς τὸν ὅλον Ἐγκέφαλον. Ἔνθα πάλιν ὅσον εἰκὸς ἀλλοιούμενον καὶ πρὸς εὐκρασίας αἰθερίου μέτρον ἐν ἄλλοις ἄλλο διὰ πολυειδῶν φθάνον Μεταβολῶν, πάσης Αἰσθήσεως καὶ Φαντασίας καὶ Μνήμης Ὀρέξεώς τε καὶ Κινήσεως· ἤδη δ' ἐν τοῖς Λογικοῖς, καὶ Διανοήσεως καὶ Δόξης ὄργανον χρηματίζει πρώτιστον τῇ Ψυχῇ. Διὸ καὶ ψυχικὸν προσηγόρευται.

Παρὰ τὸ διάφορον οὖν τῆς εὐκρασίας αὐτοῦ, διαφόρους καὶ ἡ Ψυχὴ τὰς ἐνεργείας ἐπιτελεῖ. Διά τοι τοῦτο καὶ τῶν Ἀνθρώπων οἱ μὲν μάλλον, οἱ δὲ ἧττον Εὐφυΐας μετέχουσι. Πρὸς γὰρ τὴν ἐπιτηδειότητα τοῦ ὀργάνου, καὶ ἡ Ἐνέργεια γίνεται. Τοῦτο κἀν τοῖς ἀλόγοις φαίνεται Ζώοις. Ἄλλα γὰρ ἄλλων κατ' Εἴδη, ναὶ μὴν καὶ καθ' Ὑποστάσεις εἶναι πεφύκασι γνωστικώτερα, πρὸς τὴν Ποιότητα τοῦ ἐν Ἐγκεφάλῳ Πνεύματος ἐκτελουμένων καὶ τῶν Ἐνεργειῶν·

ȣ̓ μόνον τῶν γνωστικῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν ὀρεκτικῶν, ὡσαύτως καὶ τῶν κινητικῶν. Πανταχȣ̃ γὰρ τῷ εὖ, ἢ μὴν ȣ̓κ εὖ διακεῖθαι τὸ ὄργανον, ἀκολȣθεῖ τὸ ἐνέργημα. Τὸ τοίνυν ἐν Ἐγκεφάλῳ Πνεῦμα, καθὰ προείρηται, ὄργανον πρώτιστον τῇ Ψυχῇ· Τὸ μὲν δι' ἑαυτȣ̃, τὸ δὲ καὶ σὺν τοῖς Νεύροις· δι' ὧν τῇ τȣ̃ Σώματος ȣ̓σία πάσῃ διαπορθμεύεται καταλλήλως ἑκάστῳ μορίῳ διαδιδόμενον.

Ἔστι δή τι καὶ ἐν τοῖς τȣ̃ Αἵματος ἀγγείοις ἐξ ἀναθυμιάσεως αὐτȣ̃ Πνεῦμα κινητικὸν τȣ̃ Αἵματος εἰς θρέψιν τῶν μορίων τȣ̃ Σώματος. Εἴπερ ἓν ἡ Ψυχὴ καὶ Ζωῆς αἰτία τῷ Ζῴῳ καὶ θρέψεως, εἶεν ἂν καὶ τὸ ζωτικὸν Πνεῦμα, καὶ τὸ τȣ̃ Αἵματος κινητικὸν, ὄργανα τῇ Ψυχῇ πρὸς τὰς ζωτικὰς καὶ θρεπτικὰς ἐνεργείας· πλὴν ȣ̓ πρώτως καὶ ἀμέσως, ἀλλὰ διὰ τῆς φύσεως· διὸ καὶ ȣ̓ λέγεται ψυχικά.

Πάντα δὲ τὰ Ζῷα καθ' ὅ, τιȣ̃ν αὐτῶν μόριον μετέχει Πνεύματος· κινητικȣ̃ δὲ τȣ̃ Αἵματος, ἢ τȣ̃ ἀναλογȣ̃ντος τῷ Αἵματι ζωτικȣ̃ τε καὶ ψυχικȣ̃, κατὰ τὴν ἑαυτȣ̃ ζωϊκὴν ἀνάβασιν ἕκαστον. Ἔν τε γὰρ Φυτοῖς, ἔν τε Ζωοφύτοις, ἔν τε Ζῴοις, βαθμοὶ γινώσκονται φυσικῆς ἀναβάσεως. Οὕτω τοι καὶ τὸ κατὰ τόπον κινητικὸν ἀφ' ἑαυτῶν, ὅ ἐστι τὸ καθ' ὁρμὴν, ἤγȣν τὸ μεταβατικὸν, πᾶσι μὲν Ζῴοις ὑπάρχει κοινῶς, ȣ̓χ ὁμοτίμως δέ. Παραπλησίως καὶ τὸ Αἰσθητικόν, ἢ τὸ Φανταστικὸν, καὶ τὸ Μνημονευτικόν, τό, τ' Ἐπιθυμητικὸν, ἔκ γε τῶν ἐνεργειῶν ȣ̓ πᾶσιν ὡσαύτως φαίνεται προσόντα Ζῴοις. Ἄλλα γὰρ ἐνεργȣ̃σι κατὰ τὰ εἰρημένα σφοδρότερον, ἄλλα δ' αὖ ἀμυδρότερον. Τὸ μὲν ἓν Αἰσθητικὸν γνωστικὴ Δύναμις ἐστὶν ἄλογος τῶν αἰσθητῶν ἀντιληπτική.

Τεσσάρων δ' ὄντων Σωμάτων τῶν λεγομένων ἁπλῶν, Γῆς, Ὕδατος, Ἀέρος, Πυρὸς· ὁ Ἀὴρ ȣ̓κ ἔστι μονοειδὴς, ἀλλὰ τὸ μὲν αὐτȣ̃ παχύτερον, τὸ δὲ λεπτότερον. Τὸ μὲν ἓν παχύτερον ὀνομάζεται κυρίως Ἀτμίς. Τὸ δὲ λεπτότερον κυρίως Ἀὴρ. Ἔστιν ἓν ἡ Ἀτμὶς Ἀέρος καὶ Ὕδατος μεταξύ. Διὸ καὶ ἡ ἐξ Ὕδατος εἰς Ἀέρα Μεταβολὴ,

βολὴ, διὰ μέσης Ἀτμίδος γίνεται. Προσεχῶς μὲν γὰρ ἐξ Ὕδατος ἡ Ἀτμίς. Αὕτη δὲ λεπτυνομένη γίνεται κυρίως Ἀὴρ. Ὅθεν τὰ τέσσαρα Σώματα διὰ τȣ̃ μεταξὺ Ἀέρος καὶ Ὕδατος εὑρίσκονται πέντε. Γῆ, Ὕδωρ, Ἀτμὶς, Ἀὴρ, Πῦρ.

Πρὸς ταῦτα τὰ πέντε Σώματα κατὰ λόγον, ἵνα μηδεμία τῶν Σωματικῶν ποιοτήτων ἀνεπαίσθητος εἴη τῷ Ζῴῳ, γεγόνασιν αἰσθήσεις πέντε· Ὅρασις, Ἀκοὴ, Ὄσφρησις, Γεῦσις, Ἁφή.

Τῆς μὲν ἓν γεȣ̃δȣς Ποιότητος, ἡ Ἁφὴ διαγνωστική. Τὸ γὰρ ἐξ Ἐγκεφάλȣ Πνεῦμα τὸ διὰ Νεύρων σκληροτέρων καὶ γεȣ̃δεστέρων, ἐγκατεσπαρμένον ὅλῳ τῷ Σώματι, κατάλληλον ὄργανόν ἐστι τῇ Ψυχῇ. Τῆς δὲ σωματȣ̃δεστέρας καὶ παχυτέρας αἰσθήσεως τῆς ὑδατȣ̃δȣς Ποιότητος τῶν χυμῶν, ἡ Γεῦσις διαγνωστική. Τῆς δὲ Γεύσεως ὄργανον τῇ Ψυχῇ, τὸ ἐξ Ἐγκεφάλȣ κατιὸν ἐν Γλώσσῃ Πνεῦμα διὰ Νεύρων μαλακῶν. Τῆς ἀτμȣ̃δȣς ποιότητος τῶν ὀδμῶν, ἡ Ὄσφρησις διαγνωστική. Ταύτης ὄργανον τὸ μὴ διὰ Νεύρων, ἀλλὰ διὰ Ἀποφύσεων δύο τῶν Ἐγκεφάλȣ προθίων μερῶν εἰς τὰς Ῥῖνας ἐν προμήκει θέσει περαίνȣσα Πνεῦμα ψυχικόν. Τῆς ἀερȣ̃δȣς Ποιότητος τῶν κλύπων καὶ τῶν φωνῶν, ἡ Ἀκοὴ διαγνωστική. Ταύτης ὄργανον τὸ ἐντὸς τῶν Ὤτων ἀφικνȣ́μενον ἐξ Ἐγκεφάλȣ Πνεῦμα διὰ Νεύρων ȣ̓ πολὺ μαλακῶν, ἵνα μὴ τὸ αἰσθητήριον εὐπαθῶς ἔχῃ πρὸς τȣ̀ς σφοδρȣ̀ς ψόφȣς καὶ τὰς συντόνȣς φωνάς. Τῆς δὲ πυρȣ̃δȣς Ποιότητος τῶν Χρωμάτων, (πᾶν γὰρ Φῶς ἐκ πυρός· τὰ δὲ Χρώματα μετέχει φωτός·) ἡ Ὅρασις διαγνωστική, καὶ ταύτης ὄργανον τῇ Ψυχῇ πρῶτον, ὡς καὶ τῶν ἄλλων αἰσθήσεων ἐξ Ἐγκεφάλȣ Πνεῦμα. Φέρεται δὲ τȣ̃το δὴ τὸ ὀπτικὸν Πνεῦμα διὰ Νεύρων μαλακῶν ἐς τοσȣ̃τον, ὥστε μηδὲ Νεῦρα ταῦτα δοκεῖν, ἀλλὰ μετρίως πεπιλημένον Ἐγκέφαλον. Οἷς δὴ Νεύροις καὶ πόροι εἰσὶν αἰσθητοὶ καὶ σαφεῖς, δι' ὧν τὸ δηλωθὲν Πνεῦμα πλήσμιον κάτεισιν εἰς τȣ̀ς Ὀφθαλμȣ́ς. Μιᾷ γȣ̃ν ἡ Ψυχὴ προσβολῇ, μὴ μόνον τὰς αἰσθητικὰς ἐνεργείας, ἀλλὰ καὶ πᾶσαν

σαν ἀπαξαπλῶς ἐπιτελεῖν ἰσχύει διὰ τȣ̃ Πνεύματος· ὃ τοῖς τȣ̃ Σώματος συνθέτοις μορίοις, τοῖς ἐνεργείας πεπιςευμένοις τινὰς, διὰ τȣ̃το κεκλημένοις ὀργάνοις διανενέμηται.

Τȣ́τῳ γȣ̃ν τῷ Πνεύματι κεχρημένης τῆς Ψυχῆς ὀργάνῳ πρώτῳ, δι' αὐτȣ̃ καὶ τοῖς ἄλλοις ὀργάνοις κέχρηται. Τȣ́τȣ γὰρ ȣ̓κ ὄντος, ȣ̓δὲ ὄργανον. Αὐτὸ γὰρ τὰ ὄργανα τίθησιν ὄργανα. Χωρὶς δὲ αὐτȣ̃, μόριον ἅπαν ἀργόν. Ὅθεν εἰκότως αὐτὸ καὶ πρώτως καὶ κυρίως Ὀργανόν ἐςι. Καὶ τοῖς Νεύροις δὲ, τὸ, τ' αἰσθητικὸν, τό, τε κινητικὸν ἐκ τȣ̃ αὐτȣ̃ Πνεύματος.

Ἐμφράξεως ȣ̓ν γενομένης καὶ μὴ χώραν ἔχοντος ἐξ Ἐγκεφάλȣ κατιέναι τῷ Νεύρῳ τȣ̃ Πνεύματος, τὸ κάτω μέρος τȣ̃ Νεύρȣ τὸ μετὰ τὴν ἔμφραξιν, ἀναίσθητον εὐθὺς καὶ ἀκίνητον. Ἐκ τȣ́τȣ καί τινες ἀναίσθητα τὰ Νεῦρα προήχθησαν ἀποφήναθαι, διὰ τὸ χωρὶς τȣ̃ Πνεύματος αὐτὰ καθ' αὑτὰ μὴ μετέχειν αἰσθήσεως, ὅτι μὴ δ' ὁ Ἐγκέφαλος ὁ τὴν ȣ̓σίαν αὐτοῖς ὁμοιότατος.

Ἀλλὰ τȣ́το κατ' Ἐπίνοιαν, ὥσπερ ἂν εἴτις καὶ τὸ Ζῷον ὅλον ἀναίσθητον λέγοι καὶ ζωῆς ἄμοιρον καθ' αὑτὸ, διὰ τὸ τῆς Ψυχῆς ἄνευ, μήτ' αἰσθήσεως μετέχειν, μήτȣ ζωῆς. Μάλιςα μέν τοι διότι τὸ Πνεῦμα κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον τοῖς Νεύροις συναναμέκρατται· διὰ τὴν τοιαύτην ἀνάκρασιν εἶεν ἂν αἰσθητικὰ τὰ Νεῦρα καθ' ὕπαρξιν. Ὅθεν καὶ τὰ μαλακὰ πλείονος μετέχοντα Πνεύματος, ἐπὶ πλέον αἰσθητικά, καὶ ἧττον κινητικά. Τὸ δ' ἀνάπαλιν ὀλίγȣ τὰ σκληρὰ μετέχοντα Πνεύματος, ἐπὶ ὀλίγον αἰσθητικά, καὶ μᾶλλον κινητικά. Στεγανότητος γὰρ δεῖ τοῖς κινȣ̃σι καὶ ῥώμης, ἥτις ἐςι διὰ πυκνότητα καὶ σκληρότητα. Διὸ καὶ τὰ ἐκ νωτιαίȣ φυόμενα Νεῦρα, τȣ̃ γε δὴ παρὰ πάντα τὸν Ἐγκέφαλον πυκνότητι καὶ σκληρότητι διαφέροντος, καὶ διὰ τȣ̃θ' ἱκανῶς ὄντα πυκνὰ καὶ σκληρὰ, πρὸς τὰς μεγάλας καὶ πολλῆς ῥώμης καὶ θεναρότητος δεομένας κινήσεις, χρήσιμα κατὰ λόγον γεγόνασιν. Ὅπȣ δ' Αἰσθήσεως ἔδει μόνης, ȣ̓ μὴν καὶ Κινήσεως, ἐκεῖ

Νεῦρα

Νεῦρα μαλακώτατα κατεπέμφθησαν ἐκ τῶν μαλακωτάτων τȣ̃ ὅλȣ Ἐγκεφάλȣ μερῶν.

Τὸ μὲν ȣ̓ν αἰσθητικὸν, γνωςικὴ δύναμις Ψυχῆς ἄλογος, τῶν αἰσθητῶν ἀντιληπτική· Τὸ δὲ Φανταςικὸν, γνωςικὴ καὶ αὐτὸ δύναμις ἄλογος, ἐκ τῆς αἰσθήσεως ἔχȣσα τὰς ἀρχάς. Ἃ γὰρ ἡ Αἴσθησις ἐκτὸς ἐνεργεῖ, ταῦτα ἐντὸς ἡ Φανταςία διατυποῖ, καὶ φέρει παρ' ἑαυτῇ. Καὶ ποτὲ μὲν αὐτὰ ταῦτα, ποτὲ δὲ τοιαῦτα.

Καθὼς δὲ τὸ Θυμικὸν ἐν Καρδίᾳ, καὶ τὸ Ἐπιθυμητικὸν ἐν Ἥπατι· τὸν αὐτὸν τρόπον ἐν Ἐγκεφάλῳ τὸ Γνωςικόν. Τὸ γὰρ ἐν αὐτῷ Πνεῦμα πάμπολυ καὶ λεπτότατον καὶ καθαρώτατον ὄν, πρὸς αἰσθήσεις καὶ Φανταςίας, καὶ τὰς ἄλλας γνωςικὰς ἐνεργείας ἐπιτήδειον ὄργανον τῇ Ψυχῇ. Κατὰ μὲν ȣ̓ν τὰς δύω προσθίȣς τȣ̃ Ἐγκεφάλȣ κοιλίας, τὸ Φανταςικὸν ἐν Ἀνθρώποις. Κατὰ τὴν μέσην, τὸ Διανοητικόν. Κατὰ τὴν ὀπίσθιον, ἣν ἐπικρανίδα καὶ παρεγκεφαλίδα καλȣ̃σι, τὸ Μνημονευτικόν, γνωςικῶν ἐνεργημάτων οἱονεὶ ταμιεῖον καθεςηκός. Ἃ γὰρ ἐκ τῆς Αἰσθήσεως ἡ Φανταςία λαβȣ̃σα καὶ ἀπομαξαμένη κατέχει, ταῦθ' ἡ Μνήμη δεξαμένη παρὰ τῆς Φανταςίας ἀπέθετο παρ' ἑαυτῇ μένειν, Μνήμη τις ȣ̓σα· διὸ κἀκεῖνα μνημονεύματά φασιν, ὧν ἐςι Φανταςία, τῆς Φανταςίας παραπεμπȣ́σης τῇ Μνήμῃ τὰ Φανταςικά, καὶ τῆς Μνήμης διὰ τῆς Φυλακῆς καὶ μονῆς ποιȣ́σης μνημονευτά. Σῴζȣσι δὲ τὴν Μνήμην αἱ μελέται τῷ ἐπαναμιμνήσκειν ταύτην ἀνακαινίζȣσαι. Καὶ ȣ̓τω μὲν ἐν Ἀνθρώποις τὸ Φανταςικὸν, καὶ τὸ Διανοητικὸν, καὶ τὸ Μνημονευτικόν.

Ἐν δὲ τοῖς ἄλλοις Ζῴοις ȣ̓κ ἔςι τὸ Διανοητικὸν, ȣ̓τε τὸ Δοξαςικόν. Ἐν οἷς γὰρ τὸ Διανοητικὸν, ἐν ἐκείνοις καὶ τὸ Δοξαςικόν· εἴπερ ἐςιν ἡ Δόξα Διανοίας ἀποτελεύτησις. Λείπεται γȣ̃ν ἐν τοῖς Ἀλόγοις τὸ Φανταςικὸν εἶναι καθ' ὅλον τὸν Ἐγκέφαλον, καὶ τὸ Μνημονευτικόν. Ἀλλ' ȣ̓δὲ Βȣ́λησις ἢ Προαίρεσις ἐν αὐτοῖς. Ὀρεκτικαὶ μὲν γὰρ αἱ Δυνάμεις, ἀλλὰ τοῖς Λογικοῖς αὗται καὶ μόνοις ἐνθεωρȣ́μεναι.

Γνωςι-

Γνωστικαὶ δὲ δυνάμεις τῆς ψυχῆς αἱ πᾶσαι, λέγονται πέντε. Νοῦς, διάνοια, δόξα, φαντασία, καὶ αἴσθησις. ἡ μνήμη γὰρ κοινόν ἐστιν ὡς εἴρηται δοχεῖον ἐνεργημάτων γνωστικῶν· ἐκ αὐτῶν ἐκείνων κατ' οὐσίαν· πῶς γάρ; ἀλλὰ τῶν ἐκτύπων αὐτῶν. Ὅτε γάρ τις ἐν τῇ ψυχῇ φέρει τοὺς τύπους, ὧν ἑώρακεν, ὧν ἀκήκοεν, ὧν διενοήσατο, καὶ οἱονεὶ διεζωγραφημένα κατέχει παρ' αὐτῷ τὰ φθάσαντα γεγονέναι, τότε λέγεται μνήμην ἔχειν ἐκείνων. Συνέζευκται δὲ καὶ τῇ διανοίᾳ ἡ φαντασία. Καὶ γὰρ ἀδεμία διανόησις φαντασίας ἐκτὸς, διὰ τὸ προηγεῖσθαι πανταχοῦ τὴν αἴσθησιν· ἐν τῷ κατ' αἴσθησιν τῷ δὲ βίῳ.

Νοῦς μὲν οὖν καὶ διάνοια, δυνάμεις λογικαὶ καθαρῶς. Φαντασία δὲ καὶ αἴσθησις, ἄλογοι· μεταξὺ δέ πως ἡ δόξα, καὶ οἷον ἐπίμικτος. Οὐχ ὅτι δόξα κἀν τοῖς ἀλόγοις, ἀλλ' ὅτι ποτὲ μὲν μετὰ λόγου, ποτὲ δ' ἄνευ λόγου συνίσταται. Νοῦς δὲ καὶ διάνοια τῷ λόγῳ τῆς οὐσίας οὐ διαφέρουσιν· ἀλλὰ τὸ αὐτὸ λογιστικὸν τῆς ψυχῆς, ὅτε μὲν ἀχρόνως ἐπιβάλλει τοῖς νοητοῖς, ὡς ὄψις τοῖς ὁρατοῖς, τότε λέγεται νοῦς· ὁπότε διὰ τὸ μὴ αἰσθήσεως εἶναι χρείαν, οὐ φαντασίας ἐστί τις πάροδος. Ὅτε δ' ἐν χρόνῳ καὶ διεξοδικῶς ποιεῖται τὰς ἐνεργείας, ἐκ τοῦ διά τινος ὁδοῦ νοεῖν, καλεῖται διάνοια. Τοῦ μὲν οὖν διανοητικοῦ, λέγουσιν ὄργανον εἶναι τὸν μέσον ἐγκέφαλον. Οὐδὲν δέ τις εἴρηκεν ὄργανον τοῦ διανοητικοῦ, διὰ τὸ τὴν λογικὴν ψυχὴν προχρωμένην τῷ σώματι διανοητικῶς ἐνεργεῖν· οὐ τῷ σώματι δὲ προχρωμένην νοητικῶς, καὶ παντὸς ὑπέρτερον σωματικοῦ μεριστοῦ.

Φαντασία δὲ καὶ αἴσθησις ἄλογοι λέγονται· διότι καὶ τὰ μὴ λόγον ἔχοντα ζῶα, φαντασίας μετέχουσι καὶ αἰσθήσεως· ἐπεί τοί γε καὶ αὗται τρόπον ἕτερον εἰσὶν ἐν τοῖς λογικοῖς, ἢ ἐν τοῖς ἀλόγοις. Τὰ μὲν γὰρ ἄλογα κρίσεως ἄνευ αἰσθάνονται, καὶ χωρὶς ἐπιστασίας φαντασιοῦνται. Τὸ δὲ λογικὸν ζῶον ὁ ἄνθρωπος, ἔχει παρὰ τοῦ λόγου τὸ κριτικὸν, ὧν αἰσθάνεται, τοῖς τε φανταζομένοις ἐφίστησιν, ἅα λογικός. Ἔχει δὲ κατ' ἐξουσίαν, καὶ τὸ καλῶς ἢ μὴ, ταῖς

ταῖς αἰσθήσεσι χρήσασθαι, καὶ τὸ παιδαγωγῆσαι τὰς φαντασίας ἢ μή. Καὶ τὸ τοῖς φαινομένοις πρὸς τὴν τῶν μὴ φαινομένων κατανόησιν καταχρήσασθαι. Τῶν τοιούτων δ' αὐχημάτων ἅπαν ζῶον ἄλογον ἄμοιρον.

Ὥσπερ δὲ τῆς ἐν φυτοῖς ψυχῆς καὶ τῆς ἐν ζῴοφύτοις, ἡ ζωϊκὴ καὶ ἄλογος ὑπερβέβηκεν· οὕτως ἐξῄρηται ταύτης βασιλίδος ἐπέχουσα τόπον, ἡ λογική. Λέγοιτο δ' ἂν καὶ αὕτη λόγοις προσήκουσιν ἐντελέχεια. Διττὴ γὰρ (καθὼς καὶ ὁ φιλόσοφος ἐπέστησεν) ἡ πρώτη τοῦ φυσικοῦ ὀργανικοῦ σώματος ἐντελέχεια. Ἡ μὲν, ὡς εἶδος ἐν ὕλῃ τῷ σώματι καὶ ἀχώριστος, ὁ ἐντελέχεια, καὶ διὰ τοῦτο θνητή· καθάπερ ἡ φυτοῦ ψυχὴ, καὶ ἀλόγου ζῴου παντός· ἡ δὲ, χωριστὴ καὶ ἀθάνατος, ἡ ἀνθρώπου ψυχή· καθὼς πλοίου πλωτήρ τε καὶ κυβερνήτης, ὅτως ἐντελέχεια πρώτη καθεστηκυῖα τοῦ σώματος, ὃ διεξάγει καὶ κυβερνᾷ. Καὶ ὁ πλωτὴρ γὰρ καὶ ὁ κυβερνήτης, ἐντελέχεια πρώτη τοῦ πλοίου γινώσκεται. Πλωτῆρος γὰρ ἀπόντος καὶ κυβερνήτου, πῶς ἂν ἔχοι τὸ πλοῖον καθὸ πλοῖον τὸ ἐντελές. Ὥστε καὶ κατὰ τὸν φιλόσοφον ἡ λογικὴ ψυχὴ, χωριστὴ σώματος καὶ ἀθάνατος.

Πᾶσα μέν τοι ψυχὴ καὶ οὐσία ἐστὶ καὶ ἀσώματος, πλὴν οὐχ ὡσαύτως. Ἀλλ' ἡ μὲν φυτικὴ καὶ ἄλογος, ἀτελὴς οὐσία· (Καὶ γὰρ ὡς εἶδος ἐν ὕλῃ τῷ σώματι, καθὼς εἴρηται, δεομένη τοῦ σώματος εἰς ὕπαρξιν ἑαυτῆς, καὶ ἀχώριστος ὅσα τοῦ σώματος, καὶ διὰ τοῦτο συγκαταλυομένη τῷ σώματι· καθὼς ἄρα τὸ ἔνυλον εἶδος ἅπαν δεῖται τῆς ὕλης εἰς ὕπαρξιν ἑαυτοῦ, καὶ χωρὶς ὕλης εἶναι οὐ δύναται.) Ἡ δὲ λογικὴ ψυχὴ τελεία οὐσία ἐστὶ, μὴ δεομένη τοῦ σώματος εἰς ὕπαρξιν ἑαυτῆς, ἀλλὰ καὶ καθ' ἑαυτὴν εἶναι δυναμένη, καὶ διὰ τοῦτο τοῦ σώματος χωριστὴ, καὶ ἀθάνατος ὁμοίως καὶ ἀσώματος. Ἡ μὲν φυτικὴ ψυχὴ καὶ ἄλογος, πῶς ἀσώματος; διότι οὐ σῶμα. Δι' ὅλου γὰρ δήκει τοῦ σώματος, καὶ ἐν παντὶ αὐτῷ ἐστιν. Ἐν τῷ αὐτῷ δὲ, δύω σώματα εἶναι ἀμήχανον. Οὕτω τοι καὶ τὸ ἔνυλον εἶδος, ἀσώματον, ὅτι μὴ σῶμα· σώματος δὲ πρώτη ἀρχὴ, καθὼς καὶ ἡ ὕλη σῶμα μὴ ὂν· σώματος γὰρ

γάρ καὶ αὕτη πρώτη ἀρχή, κατὰ τοῦτο ἀσώματος. Ἡ δὲ λογική Ψυχὴ καὶ μετὰ Σώματος ἀμιγὴς οὖσα τῷ Σώματι, καὶ μηδαμῶς ἔχουσά τι σωματικόν, οὐ πῶς ἀσώματος, ἀλλ' ἁπλῶς. Ὅλη γάρ νοερά· κἀντεῦθεν ἀνωτέρα φθορᾶς. Σωμάτων γάρ τὸ φθείρεσθαι καὶ σωματικῶν.

Ὅθεν καὶ καλῶς ἐπισῆσαι δοκεῖ μοι τοὺς τὴν Ὕλην καὶ τὸ Εἶδος μήτε σώματα μήτε μὴν ἀσώματα φαμένους, ἀλλὰ σωματικά. Καὶ γὰρ εἰ μὲν σώματα, πῶς πρῶται σωμάτων ἀρχαί; Πάλιν δ' εἴπερ ἀσώματα, πῶς σώματα συντιθέασι; Σῶμα γὰρ οὐδὲν ἐξ ἀσωμάτων, ἔτ' ἐκ σωμάτων ἀσώματον. Οὗτοίπερ οὐδ' οὐσίας εἰπεῖν τὴν Ὕλην καὶ τὸ Εἶδος ἐθάρρησαν, ἀλλ' οὐσιώδη, τῆς ἀκριβείας ἐχόμενοι. Καὶ πάντως εὔλογον, ἐκ πρώτων Ἀρχῶν οὐσιωδῶν σωματικῶν συνεστάναι, τὰς συνθέτους οὐσίας τὰ Σώματα· καὶπειδήπερ ἐκ σωματικῶν Ἀρχῶν, καὶ ὅτι συντέθεινται διαλύσει καθυποκεῖσθαι φυσικῶς καὶ φθορᾷ. Τοῖς δὲ τὴν ὕπαρξιν ἀσύνθετον ἔχουσιν, ἐν οἷς οὐδέν τι σωματικόν, εἴδεσι μόνοις οὖσιν ὕλης ἐκτὸς, ποίας φθορᾶς ἐπίνοια γένοιτ' ἂν;

Εἰ δὲ δεῖ καὶ ἰδίᾳ τὴν Ἀνθρώπου Ψυχὴν ὁρίσασθαι. Ψυχή ἐστιν Οὐσία τελεία, καὶ ἁπλῶς Ἀσώματος, Λογική, Θελητική, Αὐτεξούσιος, Ἐνεργητικὴ καὶ καθ' αὑτήν, καὶ Ἀθάνατος. Οὐδέντι φορτικὸν ἴσως ἐκ τῶν προειρημένων ἀνάπλυξιν τοῦ παρόντος Ὅρου ποιήσασθαι.

Τελείαν οὐσίαν εἴπομεν τὴν ἀνθρώπου Ψυχὴν, ὡσαύτως καὶ τ' ἄλλα ταύτῃ προσεπεμαρτυρήσαμεν, ὅσα κέκληται, καὶ οἷς διαφέρει τῶν ἄλλων Ψυχῶν, πρὸς ἐκείνας αὐτὴν καὶ λογικῶς ἀντιδιαστέλλοντες. Ἐκείναι γὰρ οὐσίαι μέν, ἀτελεῖς δὲ, καὶ ὡς εἶδος ἐν Ὕλῃ· διὸ καὶ μᾶλλον οὐσιῶδες.

Ἀσώματον δὲ ταύτην ἔφαμεν τὴν Ψυχὴν, οὐ πῶς, ἀλλ' ἁπλῶς. Ἐπείπερ αἱ ἄλλαι πῶς ἀσώματοι, τῷ μὴ Σώματα εἶναι, τοῦτ' ἔστιν ἐκ μέρους ἀσώματοι. Τοῦτο γὰρ σημαίνει τὸ πῶς. Οὐ γὰρ ἐν πᾶσι τοῖς λεγομένοις ἀσωμάτοις ἡ ἀσωματότης ἀμέτριος. Τινὰ γὰρ εἰ καὶ

μὴ

μὴ σώματά εἰσιν, ἀλλὰ τοῖς σώμασι πλησιάζουσι· καὶ τούτων τὰ μὲν μᾶλλον· τὰ δ' ἧττον. Ταῦτα γοῦν οἱονεὶ μεταξὺ τῶν Σωμάτων τε καὶ τῶν ἁπλῶς Ἀσωμάτων, ὥσπερ αἱ σωματικαὶ ποιότητες αἱ σωμάτων ἀχώριστοι. Τούτων τῶν Μεταξὺ, καὶ ἡ Φυτικὴ Ψυχὴ, καὶ ἡ ἐν ἀλόγοις ζῴοις καὶ τῇ μὲν μᾶλλον· τῇ δ' ἧττον. Τέως δ' οὖν καὶ ἀμφοῖν ὁ πρὸς τὸ Σῶμα πλησιασμὸς, καὶ τὸ ἐξ αὐτοῦ παμπαν ἀχώριστον. Πάντα τὰ τοιαῦτα, σωματικὰ μᾶλλον εἶεν ἂν. Οὔτε δὲ Σώματα κατὰ τὴν ἑαυτῶν ὕπαρξιν, ἔτε πάλιν ἁπλῶς Ἀσώματα. Ἡ δ' ἀνθρώπου Ψυχὴ μηδὲν ἐν ἑαυτῇ κεκτημένη σωματικὸν ἁπλῶς, ἤγουν ὁλοτελῶς, Ἀσώματος εἴρηται.

Λογικὴ δὲ, διὰ τὸ λογίζεσθαι καὶ νοεῖν· ὅπερ ἐστὶ τὸ ταύτης ἐξαίρετον, καὶ τῆς οἰκείας οὐσίας χαρακτηριστικόν τε καὶ παραστατικόν. Ὅπου δὲ τὸ Λογικὸν, ἐκεῖ καὶ τὸ Νοερόν. Λόγον γὰρ χωρὶς Νοῦ, καὶ χωρὶς Λόγου Νοῦν, οὐδὲ μυθεύσαιθαι ῥᾴδιον.

Θελητικὴ, διότι Λογική. Θέλησις γάρ ἐστι ῥοπὴ πρὸς τὸ ἐφετὸν μετ' εἰδήσεως καὶ κρίσεως· ἤγουν Ὄρεξις πράγματός τινος, μετὰ τοῦ τὸν ὀρεγόμενον εἰδέναι τὸ ὀρεκτὸν, ὅτι τόδε Σωφροσύνη τυχὸν, ἢ Φιλία, καὶ κρίνειν ὅτι αἱρετὸν, εἴτε ἀγαθὸν ἐστιν ἀληθῶς, εἴτε δοκεῖ ἀγαθὸν εἶναι, πονηρὸν ὄν· εἴτε καὶ πονηρόν ἐστι καὶ δοκεῖ. Προσιτὸν μέν τοι κρίνεται καὶ ἀποδεκτὸν, διὰ τὸ ὑπὸ πάθους ἡττᾶσθαι καὶ καταδουλοῦσθαι τὸν λογισμόν. Οὕτω τοι καὶ ἡ Ἐπιθυμία, Ὄρεξις· τὸ δ' ἐπιθυμητὸν, ὀρεκτόν· καὶ ὁ Θυμὸς, Ὄρεξις· τὸ δὲ λυπῆσαι τὸν, δι' ὃν ὁ Θυμὸς, ὀρεκτόν. Ἡ τοίνυν ἁπλῶς Ὄρεξις ἐν μὲν τοῖς Ἀλόγοις, ἄνευ εἰδήσεως ὅσα καὶ κρίσεως, αὐτὸ τοῦτο λέγεται μόνον Ὄρεξις· ἐν δὲ τοῖς Λογικοῖς ἐν οἷς μόνοις τὸ εἰδέναι καὶ κρίνειν, ὀνομάζεται Θέλησις. Οὐκ ἄλλο δὲ ἐστι Θέλησις, καὶ ἄλλο Βούλησις· ὅτι μηδὲ τὸ θελητὸν ἄλλο παρὰ τὸ βουλητόν. Θέλησις μὲν οὖν, ὄρεξις λογική· τὸ δὲ τὴν τοιαύτην ὄρεξιν λογικὴν ἔχον, θελητικόν· τὸ δ' ὑποκείμενον τῇ θελήσει καὶ δι' ὃ ἡ θέλησις, θελητόν.

Αὐτεξȣ́σιος ἡ Ψυχή, διότι τὸ Λογικὸν ἅπαν καὶ Αὐτεξȣ́σιον. Αὐτὸ γὰρ κύριον ἐν πάσαις ὁρμαῖς, εἴτ' ἐνδȣ́ναι ταύταις, εἴτ' ἀντιχεῖν.

Ἐνεργητικὴ καὶ καθ' αὑτήν. Ὅτι καὶ μετὰ τȣ̃ σώματος, καὶ χωρὶς τȣ̃ σώματος πέφυκεν ἐνεργεῖν· τὸ μὲν, ὀργάνῳ χρωμένη τῷ Πνεύματι, καὶ δι' αὐτȣ̃ τοῖς πλάγχνοις καὶ τοῖς αἰσθητηρίοις, καὶ πᾶσι τοῖς τȣ̃ σώματος μέλεσί τε καὶ μέρεσι· τὸ δὲ, καὶ ὀργάνων ἄνευ σωματικῶν δυναμένη, καὶ μάλιστα μετὰ τὴν τȣ̃ σώματος ἀπόθεσιν τὰς ἰδιαιτάτας ἐνεργείας ἐπιτελεῖν.

Ἀθάνατος δὲ, διότι μένει τȣ̃ σώματος ἀποπλᾶσα, καὶ ἀϊδίως μένει, μήθ' ἁπτομένȣ ταύτης Θανάτȣ, μήθ' ὅλως αὐτῇ προσπελάζοντος, τῶν ἄλλων Ψυχῶν ἐν τοῖς οἰκείοις Σώμασι θνησκȣσῶν.

Ἔνιοι τῷ λόγῳ προσέθεσαν τῆς Ψυχῆς, καὶ τὸ ζῶσαν εἶναι ταύτην, καὶ σώματι κεχρημένην ὀργανικῷ, καὶ ἁπλῆν, καὶ ἀσχημάτιστον, καὶ σωματικοῖς ἀόρατον ὀφθαλμοῖς, καὶ νοερὰν, καὶ τρεπτὴν, καὶ ζωῆς τῷ σώματι παρεκτικὴν, αὐξήσεώς τε, καὶ αἰσθήσεως, καὶ κινήσεως. Ἀλλ' οἶμαι καὶ ταῦτα μετὰ συντομίας ὁριστικῆς τὸν ἀποδεδομένον Ὅρον δηλȣ̃ν· Εἰ γὰρ Ἀθάνατος ἡ ψυχὴ, καὶ ζῶσα πάντως, καὶ ζωῆς, καὶ τῶν ὅσα ζωῆς τῷ συνημμένῳ σώματι πάροχος. Ἵνα τὶ γὰρ αὐτῷ καὶ συνῆπται μὴ τοιαύτη καθεστηκυῖα; Τὸ σῶμα δὲ κέχρηται προδήλως ὀργανικόν. Τὸ γὰρ ἐκ ὀργανικȣ̃, ȣ̆δὲ πέφυκε ζῆν. Πῶς γὰρ ὀργανικȣ̃ μὴ ὄντος, οἷα τεχνίτης ἐνεργήσει δι' αὐτȣ̃ ἡ Ψυχή; Εἰ δὲ καὶ ἁπλῶς Ἀσώματος, ἤγȣν ὁλοτελῶς, ἁπλῆ δῆτα καὶ Ἀσχημάτιστος, καὶ σαρκίνοις Ἀόρατος ὄμμασι. Σωμάτων γὰρ αἴσθησις, καὶ σχῆμα, καὶ σύνθεσις. Εἰδὲ Λογικὴ, δῆλον ὅτι καὶ Νοερά. Λογικὸν γὰρ μὴ Νοερὸν εἶναι, λόγον ἐκ ἔχει τινά. Τὸ δὲ τρεπτὴν εἶναι ταύτην, τῶν ȣ̆δόλως ἠγνοημένων. Τὸ γὰρ κλιστὸν, καὶ τρεπτὸν, ὁμολόγηται. Φαίνεται τοιγαρȣ̃ν, ὡς ἐν τῷ προσεχῶς διειλημμένῳ τῆς Ἀνθρώπȣ ψυχῆς ὅρῳ, τὸ ἐλλεῖπον ȣ̆δέν.

Ἡ

Ἡ μὲν ἐν λογικὴ Ψυχὴ, καὶ τὰς τῆς Ἀλόγȣ Δυνάμεις ἔχει πάσας ὑφ' ἑαυτὴν, καὶ τὰς τῆς Φυτικῆς· καὶ ἡ Ἄλογος ȣ̆ λείπεται τῶν Φυτικῶν Δυνάμεων ȣ̆δεμιᾶς. Οὐκ ἔστι δὲ τὸ ἀνάπαλιν. Οὔτε γὰρ ζῷον ἄλογον, δυνάμεως μετέχον λογικῆς, ȣ̆τε Φυτὸν, αἰσθήσεως, ἢ κατὰ τόπον κινήσεως. Τὰ μὲν γὰρ τῶν κρειττόνων μετέχοντα Δυνάμεων, μετέχει καὶ τῶν χειρόνων; τὰ δὲ τῶν χειρόνων, ȣ̆κ ἤδη καὶ τῶν κρειττόνων. Ὁ μὲν γὰρ τὴν τῆς Κλίμακος ἀνωτάτω Βαθμίδα κατείληφε, Βαθμίδων ἐπέβη πασῶν· ὁ δὲ τὴν μέσην, ȣ̆δῆτα τῶν μετ' αὐτήν τε καὶ ἀνωτέρω· τὸ δὲ τῆς πρώτης καὶ μόνης Βαθμίδος ἁψάμενον, ȣ̆τε πρὸς τὴν ὑστάτην, ȣ̆τε πρὸς αὐτὴν ἐπεφθάκει τὴν μέσην. Διὰ τȣ̃το μόνον ὁ ἄνθρωπος ἁπάσας ἐνεργείας ἐπιτελεῖ λογικὰς, ζωϊκὰς, φυτικὰς, καὶ τῶν ἔξωθεν δὴ μεταβολαῖς ὑποκείμενος· ἐπειδὴ συνημμένην ἐν ἑαυτῷ καὶ φύσιν ἔχει καὶ πᾶσαν ζωὴν, διὰ τῆς μιᾶς τελεωτάτης Ψυχῆς, αὐτῆς ȣ̆σης αὐτῷ κατὰ πάντα καὶ πρώτης μόνης ἀρχῆς περιεκτικῆς.

Ὥσπερ δὲ Πλωτήρ τε καὶ Κυβερνήτης πᾶσαν μὲν τȣ̃ Πλοίȣ διεξαγωγὴν ἐκπληροῖ· πλὴν ἔχει καὶ αὐτὸς ἰδιαιτάτας ἐνεργείας, ȣ̆χ ᾗ Πλωτὴρ καὶ Κυβερνήτης, ἀλλ' ᾗ ἄνθρωπος· ȣ̆τω καὶ ἡ τȣ̃ ἀνθρώπȣ Ψυχὴ, πᾶσαν μὲν ἐνέργειαν ζῴῳ τελείῳ προσήκȣσαν παρέχει τῷ, ȣ̆ Ψυχή· πλὴν ἔχει καὶ αὐτὴ ἐξαίρετον Ἴδιον, οἷα Λογικὴ τὸ Λογίζεσθαι. Τȣ̃το δὲ καὶ μετὰ Σώματος ἐνεργεῖ· πλὴν ἐκ τῆς τȣ̃ σώματος δυχερείας, καὶ τῆς ὅλης πρὸς τὸ σῶμα ῥοπῆς διὰ τὴν συνάφειαν, παραποδίζεται πως καὶ τοῖς πȣδαίοις αὐτοῖς, καὶ ȣ̆ πάντῃ πάντως εἰλικρινεστάτην διαδείκνυσι τὴν ἐνέργειαν. Ὁπόταν δὲ πᾶσαν ὑλικὴν ἐκλινασαμένη χέσιν, καὶ παντὸς λυθεῖσα δεσμȣ̃, μόνης γένηται καθαρῶς ἑαυτῆς, ἐνεργεῖ καὶ τὴν οἰκείαν ἐνέργειαν ἀκραιφνῆ καὶ ἀνεπιθόλωτον. Καὶ τȣ̃το δῆλον, ὅτι μαραινομένȣ τȣ̃ Σώματος ἐν Γήρᾳ, καὶ τῇ διαλύσει τȣ̃ δεσμȣ̃ προσεγγίζοντος, ἐκλάμπει μάλιστα τὸ Λογίζεσθαι, μήτινος πάθȣς ἐντὸς ἐν σκήψαντος. Τότε γὰρ ἀμαυρȣ̃ται τὸ Λογίζεσθαι διὰ τὸ πάθος, ἐπείπερ ἔτι μετὰ Σώματος

τος ἡ Ψυχή. Καὶ Κυβερνήτης γὰρ βιαίȣ προσρήξαντος Πνεύματος, καὶ ἰσχυρῶς ταράττοντος, ȣ̓ μόνον εἰς τὴν τῆς Νεὼς κυβέρνησιν, ἀλλ᾽ ἤδη καὶ εἰς τὰς ἰδίας ἐνεργείας σφόδρα περεμποδίζεται. τῆς Νεὼς δ᾽ ἀποσαὶς καὶ τȣ̃ κλύδωνος, ἀπαρεμποδίστȣς πάντῃ ταύτας ποιήσεται. 5

Καὶ ἄλλως δὲ παρὰ τῆς ἐνεργείας αὐτῆς μεμαρτύρηται τὸ, καὶ χωρὶς τȣ̃ Σώματος ἐνεργεῖν τὴν Ψυχὴν, καὶ πολλῷ κρεῖττον, καὶ ὑψηλότερον, ἢ μετὰ θάνατον, ἐκ τȣ̃ δι᾽ ἐπιμελείας καὶ ἄκρας καθάρσεως εἰς μέτρον ἀναβάσεως μεῖζον, ἢ κατ᾽ ἄνθρωπον πεφθακότας τινὰς ἐκδημεῖν καὶ πρὸ τῆς ἀναλύσεως, ὅτε βȣ́λοιντο· καὶ μένοντας ἀκινήτȣς, πνοῆς καὶ μόνης ἐνȣ́σης αὐτοῖς, Θεωριῶν ἀπολαύειν ὑπερφυῶν. Ἄλλοι δὲ πάλιν διὰ τῆς αὐτῆς ἀγωγῆς, τὴν σωματικὴν ἀχλὺν διατεμόντες ὡς δύναμις, τήν τε τῶν πόρρω γνῶσιν ἔχον ὡς ὄντων ἐπ᾽ ὄψεσι, καὶ τὰ μή πω γενέσθαι φθάσαντα προηγόρευον. Οὐκ ὀλίγοι τοιȣ̃τοι κατεφάνησαν Ἄνδρες ἐν κόσμῳ δεικνῦντες ὀφθαλμοφανῶς τὴν λογικὴν Ψυχὴν βέλτιον ἐνεργȣ̃σαν μετὰ τὴν τῆς ὕλης ἀπαλλαγὴν, ὡς ἄφθαρτον καὶ ἀθάνατον.

Οὐχρὴ δὲ διαπορεῖν, πῶς ἄφθαρτος ȣ̃σα καὶ ἀθάνατος ἡ τȣ̃ ἀνθρώπȣ Ψυχὴ, χρονικὴν ὑφίσταται Γένεσιν, καὶ τῷ φθαρτῷ καὶ θνητῷ συγκλίζεται σώματι; Τὸ πρῶτον γὰρ ȣ̃τως ὁ Ἄνθρωπος ἔκλισαι. τῆς ἀφθάρτȣ καὶ ἀθανάτȣ Ψυχῆς τῷ φθαρτῷ συγκλιθείσης Σώματι καὶ θνητῷ. Τοιȣ̃τος ȣ̃ν μένει διὰ παντὸς αὐξόμενος τῷ θείῳ προσάγματι, κατὰ τ᾽ ἄλλα Ζῷα, καὶ πληθυνόμενος, ὡς ἔκλισαι, καὶ ἐκ ἔστι τὸν θεῖον Ὅρον ἀλλοιωθῆναι. Βȣ̃ς γὰρ Βȣ̃ν γεννᾶθνητὸν ὅλως ἐξ ἀρχῆς, καὶ Ἄνθρωπος Ἄνθρωπον θνητὸν ὁμȣ̃ καὶ ἀθάνατον, τȣ̃ Δημιουργȣ̃ συναγαγόντος ἐς ταυτὸ τὰ ἀξύμβατα διὰ Σοφίας ὑπερβολὴν, καὶ τοιαύτην ἐκ διαδοχῆς θεσπίσαντος τὴν διαμονὴν καὶ τῷ ἀνθρώπῳ, καθὼς καὶ τοῖς ἄλλοις Ζῴοις. Οὐ γὰρ ἔχρῃζεν ὁ νεύματι τὸ πᾶν ȣ̃σιῶν καιρικῆς τινος παρατάσεως ὅλως, ἵνα Ψυχὴν προδημιουργήσας ὑστέρως διαπλασθέντι συνδήσῃ σώματι ταύτην, ἢ τὸ ἀνάπαλιν· ἵνα σῶμα μὲν διαρτίσῃ πρότερον, εἶτ᾽ ἐπαγάγῃ Ψυχήν.

Τὸ γȣ̃ν λέγειν, ὡς οἱ πολλοὶ, τὴν τῆς Ψυχῆς ȣ̃σίαν μετὰ τὴν τȣ̃ Σώματος διάπλασιν ἔρχεσθαι καὶ ἀπάρτισιν, ἐκ τȣ̃ μὴ δύνασθαι τὸ Ἔμβρυον ὡς Ζῷον τέλειον ἐνεργεῖν, πλασματῶδες τέως γȣ̃ν ἐμοὶ καταφαίνεται. Τὸ γὰρ ἀτελὲς ἐκ ἐν νηδύϊ μόνον, ἀλλὰ καὶ μετὰ τὸ τεχθῆναι φέρει τὸ Νήπιον. Ἀπόδημος ȣ̃ν ἔσται τȣ̃ Σώματος ἡ τῆς Ψυχῆς ȣ̃σία πόσοις καιροῖς; καὶ τί τό γε ζωογονȣ̃ν; ἡ φύσις; ἀλλὰ τὸ ζωογονεῖν ȣ̃ φύσεως, ἀλλὰ Ἴδιον Ψυχῆς. Ἢ τυχὸν ἡ Ψυχὴ προαποστελεῖ Δυνάμεις αὐτῆς ἄλλην τῷ κυοφορȣμένῳ, καὶ ἄλλην τῷ ἀρτιγενεῖ, καὶ ἄλλην τῷ νηπιάζοντι, καὶ τῷ βρέφει δ᾽ ἴσως ἑτέραν, καὶ ταῖς κατὰ μικρὸν προβάσεσιν, ἄλλο τ᾽ ἄλλας ἐκπέμπει Δυνάμεις, αὐτὴ δ᾽ ἀναμένει τȣ̃ Σώματος τὴν τελείωσιν· ȣ̃ τί ἂν εἴη τερατωδέστερον; Οὐκ ἔστιν ȣ̃ν ȣ̃τε προὔπαρξις Ψυχῆς, ȣ̃τε μεθύπαρξις, ἀλλ᾽ ἐκ πρώτης ἀρχῆς ἡ Ψυχὴ σὺν τῷ σώματι, ζωογονȣ̃σα προσπόντως αὐτὸ, συνέχȣσά τε καὶ διαπλάττȣσα καὶ τελεσιȣργȣ̃σα, καὶ τῇ τῶν ὀργάνων ἐπιδόσει συνεπιδεικνῦσα τὰς ἐνεργείας αὐτῆς.

Τὸ δ᾽ ἐκ χοὸς πλασθῆναι τὸν Ἄνθρωπον, καὶ εἰς τὸ πρόσωπον αὐτȣ̃ πνοὴν ἐμφυσηθῆναι ζωῆς παρὰ τȣ̃ Θεȣ̃, τὸ τȣ̃ Σώματος παρίστησι γενεὸν, καὶ τὸ τῆς Ψυχῆς ὑπέρτερον καὶ θειότερον. Καὶ, ὅτι τὸ μὲν φθαρτὸν, ἐπεὶ χοϊκὸν· ἡ δ᾽ ȣ̃ φθαρτή. Καὶ γὰρ ȣ̃ χοϊκὴ, καθὼς ἡ τῶν ἀλόγων Ζῴων, ȣ̃τ᾽ ἐκ ποιᾶς Κράσεως Χυμῶν, ἀλλ᾽ ἐκ τῆς θείας αὔλως δεδημιȣργημένη Πνοῆς. Ἐντεῦθεν ȣ̃ν τὸ μέγεθος ἀριδήλως δείκνυται τȣ̃ τῆς λογικῆς Ψυχῆς ἀξιώματος, καὶ τὸ περιέχειν ταύτην, ȣ̃ περιέχεσθαι. Καὶ γὰρ εἰς τὸ πρόσωπον ἤγαν τὴν Ἐπιφάνειαν ἐνέπνευσαι, καὶ δι᾽ ἐκείνης εἰς ἅπαν τὸ σῶμα περικεχώρηκεν ἀμιγῶς, ὡσπερεὶ τὸ πῦρ εἰς τὸν σίδηρον.

Κατὰ μὲν ȣ̃ν τὸ Σῶμα θνητὸς ὁ Ἄνȣς, κατὰ δὲ τὴν Ψυχὴν ȣ̃ θνητὸς, ἀλλ᾽ ἀθάνατος. Εἰ μὲν ȣ̃ν ἀρχῆθεν τὸ Σῶμα διώκησε καὶ τῷ κρείττονι καθυπέταξεν, ἔμεινεν ἂν

ἂν ἐκ τȣ̃ κρείττονος τὸ ὅλον ἀθάνατος. Ἐπεὶ δ' ἐκ τȣ̃ μὴ νήφειν πρὸς τὰ τȣ̃ σώματος ἔκλινε, καὶ τῷ λείῳ τῆς ἡδονῆς ὑπεκλάπη, καὶ μετέχε τȣ̃ ζύλȣ τῆς γνώσεως τȣ̃ καλȣ̃τε καὶ πονηρȣ̃· καλȣ̃ μὲν δοκȣ̃ντος, ὄντος δὲ πονηρȣ̃. Τοιαύτη γὰρ ἡ Ἡδονή, καὶ ἡ γνῶσις ἡ ἔμπρακτος. Ὁ γὰρ διαπεπραχὼς καὶ πεπειραμένος, ἔγνωκεν ὃ διαπέπραχε· τεθανάτωται μὲν σφαλεὶς τὸ ἐκείνȣ λαβὼν πρὸς ὃ τὴν ῥοπὴν ἐποιήσατο, τὸ μέντοι Σφάλμα, τὸν θεῖον ἐκ ἀνεῖλε σκοπὸν, ἀλλὰ κατὰ μὲν τὴν τȣ̃ Σώματος φύσιν, ὁ Θάνατος προηγήσατο μερικῶς· ἐπακολȣθεῖ δὲ κατὰ τὴν τῆς Ψυχῆς ȣ̈σίαν, ὁλοτελὴς ἡ Ζωή. Καὶ γὰρ ἔδει τὸ πρόσκαιρον προηγήσαθαι καὶ καταπαῦσαι, καὶ ἕτως ἐπακολȣθῆσαι τὸ μηδεμίαν ἔχον κατάπαυσιν. Τὸ κατὰ φύσιν ἓν ἐγεγόνει διὰ τὴν Ἁμαρτίαν, τȣ̃ θνητȣ̃ καὶ μόνȣ τεθνηκότος τȣ̃ Σώματος, τῇ Ψυχῇ συντηρηθέντος τȣ̃ ἀξιώματος. Διὰ δὲ τὴν τȣ̃ Δημιȣργήσαντος Ἀγαθότητα τὸ ὑπὲρ φύσιν ἐκλελεῖται, καὶ ἡ τȣ̃ πεπονθότος Ἀνάστασις γίνεται. Τὸ Πλέον δ' ὅτι καὶ ἀφθάρτισις, καὶ ὁ ἄνȣς μετὰ θάνατον ὅλος ἀθάνατος· ἐκείνης τῆς Ψυχῆς καὶ κείνȣ τȣ̃ Σώματος συνερχομένων ἐς αὖθις τῶν ἀρχῆθεν ἡνωμένων, εἶτα διῃρημένων. Ποῖον γὰρ ἂν ἔχοι λόγον; ἄλλα μὲν ἐν τῷ πολυπαθεῖ τȣ̃δε συνεῖναι βίῳ καὶ πολυκύμονι· ἄλλα δ' ἐν ἐκείνῃ τῇ ἀπάθεῖ καὶ γαληνιώσῃ ζωῇ; Ποίας δὲ δικαιοσύνης, ἑτέρων μὲν εἶναι τὰς πράξεις, ἑτέρων δὲ τὰς ἐκτίσεις;

Ἀλλ' ἀδύνατος ἡ τῶν στοιχειακῶν πολυσημοριῶν ἐκ τῆς ὁλότητος εἰς πληθυσμȣ̀ς ἀναρίθμȣς Σωμάτων καθ' ἓν καὶ ἰδιαιτάτη διάκρισις καὶ συναγωγὴ, παμμιξίας γενομένης καὶ ἀνακράσεως; Καὶ ποῖον δυχερέστερον καὶ δυσεργότερον, ἢ τῶν ὅλων Κλισμάτων ἐκ τȣ̃ μηδαμῇ μηδαμῶς εἶναι ταῦτα παραγωγὴ, καὶ ȣ̈σίωσις, ἢ τῶν ἀποφοιτησάντων Στοιχείων ἡ συνέλευσις, ὅθεν γȣ̃ν ἀπεφοίτησαν, ἑκάστȣ οἱονεὶ τὸ οἰκεῖον ἐπιγινώσκοντος, καὶ πρὸς αὐτὸ συντρέχοντος προσάγματι δημιȣργικῷ;

Φαίη

Φαίη δ' ἄντις ἴσως, καὶ πῶς εὑρεθήσονται τὰ παντὸς ἀνθρωπίνȣ Σώματος Στοιχεῖα τȣ̃ γε διαλυθέντος, εἴπερ ἐκ τῶν αὐτῶν διάφορα συντίθεται σώματα, τῆς ἑτέρȣ Φθορᾶς, ȣ̈σης ἑτέρȣ Γενέσεως; Ἀλλ' ὁ τὴν Ἀνάστασιν προορίσας, ἱκανὸς καὶ τὰ συνεκλικὰ τῶν ἀναστησομένων διατηρεῖν, καὶ ἀφθαρτίσας ἐς ὕστερον, ἑνὸς ἑκάστȣ Σώματος παλιγγενεσίαν ἐκ τῶν τȣ̃ αὐτȣ̃ Σώματος ποιήσαθαι μορίων, εἰ ἀντ' ἐκείνων εἰς Γένεσιν ἐκ ἐξαρκέσει πᾶσα Χθὼν οἰκȣμένη τε καὶ ἀοίκητος, καὶ Ὠκεανὸς ὅλος σὺν Ποταμοῖς καὶ Πελάγεσι, καὶ ὁ τὸν κάτω περιέχων ἅπαντα Χῶρον, καὶ εἰς τοσȣ̃τον ὕψος ἄνω φθάνων Ἀὴρ, καὶ τὸ μετ' αὐτὸν ἕως Σελήνης Ὑπέκκαυμα, τὸ στοιχειῶδες λεγόμενον Πῦρ. Ὁ μὲν ἓν Ψυχικὸς ἄνθρωπος ȣ̈ δέχεται τὰ τȣ̃ Πνεύματος.

Ὁ δὲ κατανοεῖν δυνάμενος ὅλως θείαν ἰχὺν, συγκατανοεῖ καὶ τὸν Κύριον ἐν πᾶσι τοῖς αὐτȣ̃ λόγοις πιστόν. Εἶπεν ἀναστήσεσθαι τȣ̀ς Νεκρȣ̀ς, καὶ τȣ̃τ' ἐξ ἀνάγκης ἔσται, καὶ τὸν τρόπον ἐρευνάτω μηδεὶς. Ἀναστήσεσθαι γὰρ τὸ πεπλωκὸς εὐκοπώτερον, ἢ τὸ μηδ' ὁπωσȣ̃ν ὂν, ὑπαρξιν χεῖν καὶ ὑπόστασιν. Ἀφθάρτων δὲ καὶ ἀπαθῶν τῶν Σωμάτων ταῖς οἰκείαις συνεληλυθότων Ψυχαῖς, οἱ τῆς Ἀναστάσεως τυχόντες, ὡς Ἄγγελοι Θεȣ̃ κατὰ τὸ θεῖον ἔσονται λόγιον, ȣ̈δὲν δυχερὲς ἐκ τῶν Σωμάτων, ȣ̈δὲν κωλυτικὸν τῶν νοερῶν ἐνεργειῶν ὑφιστάμενοι· τὴν τȣ̃ Δεσπότȣ τȣ̀ δὲ κηρύττοντες ἀγαθότητα, καὶ θαυμάζοντες, ὅτι τὰ ἴδια πάλιν ἀπέλαβον Σώματα τιμιώτερα καὶ λαμπρότερα, καὶ πάσης ἐν δείας καὶ δȣ̀ς πλημμελείας ἀνώτεροι παντοίως ἀπετελέθησαν, ȣ̈δεμίαν ἐν ἑαυτοῖς ἐσεῖθαί ποτε πρᾶξιν ἢ γνῶσιν ἢ προσβολὴν ἄτοπον ὑφορώμενοι. Πῶς γὰρ; πάσης μάχης ἐκ μέσȣ γεγενημένης, πάσης ἔχθρας ἀνῃρημένης, καὶ αὐτῆς τῆς τρεπτότητος ἀπεληλαμένης, χάριτι τȣ̃ τὴν τελείαν εὐεργετήσαντος εὐεργεσίαν καὶ θεώσαντος, καὶ τῆς ὄντως μακαριότητος εἰς τὸ διηνεκὲς ἀξιώσαντος;

Ταῦτα μὲν τοῖς εὐσεβῶς καὶ κατὰ δεσποτικȣ̀ς Νόμȣς βεβιωκόσιν, ἢ μὴν ἐπανελήλυθόσιν εἰς τὸ εὐθὲς ἐκ διαστροφῆς·

ςροφῆς. Εἰς γὰρ τὴν ἄγȣσαν πρὸς ζωὴν, καὶ ȣ̓τοι κατέπαυσαν.

Ὅσοι δὲ τὴν ἐναντίαν ἔδραμον ἀμεταςρεπτὶ, τῆς μὲν κοινῆς Ἀναςάσεως καὶ ἀφθαρσίας, τεύξονται καὶ αὐτοὶ· τὰ δὲ τῶν πεπραγμένων ἐπίχειρα κομιȣ̃νται παρὰ τȣ̃ δικαίȣ Κριτȣ̃, Χάος αἰώνιον.

Ἀλλὰ καὶ νῦν αἱ Ψυχαὶ καταλλήλȣς ταῖς ἐν Κόσμῳ διαγωγαῖς αὐτῶν καὶ ἀναςροφαῖς, τὰς λήξεις εὐθὺς μετὰ τὴν ἐντεῦθεν ἐκδημίαν εὑρίσκȣσιν, οἰκείωσιν πρὸς τὸν Θεὸν καὶ ἀγαλλίασιν ἄῤῥητον, ἢ μὴν πᾶντα τ' ἀναντία καρπȣ́μεναι.

Τὸ μέντοι τέλειον τῶν ἀμοιβῶν τῷ καιρῷ τῆς Ἀναςάσεως τεταμίευται, τῆς θείας φιλανθρωπίας χώραν διδȣ́σης, χώραν ὑφαπλȣ́σης παντὶ προαιρȣμένῳ βοηθῆσαι καὶ τεθνηκόσι τοῖς ἁμαρτήμασιν ἐκείνοις, ὧν τὸ μεμνῆσθαι καὶ ὑπὲρ ὧν σπεύδειν ȣ̓κ ἀπηγόρευται.

Μετὰ γὰρ τὴν Ἀνάςασιν, ὥσπερ ἡ Ἀπόλαυσις, οἷς ἂν δοθείη βεβαιοτάτη καὶ ἀναφαίρετος· ȣ̓́τω καὶ ἡ Κόλασις οἷς ἂν κληρωθείη μονιμωτάτη καὶ ἀτελεύτητος.

ΤΟΥ ΜΗΔΕΙΑΣ ΘΕΟΦΑΝΟΥΣ

ΛΟΓΟΣ

Αποδεικνύων, ὅτι τȣ̃ Ἀνθρωπείȣ Σπέρματος ἀψύχȣ καταβληθέντος, τῇ δὲ σπερματικῇ αὐτȣ̃ Δυνάμει συμπήξαντος ἐν τῇ Μήτρᾳ τὸ Ἔμβρυον, ἐνίησιν αὐτῷ τὴν Ψυχὴν ὁ Θεός.

Τῆς Ψυχῆς τȣ̃τὶ ἦν εἶναι, καὶ πόθεν ἥκει, καὶ ὅ, τι δύναται, καὶ τῶν ἄλλων ἰδιοτήτων αὐτῆς ἕνεκα, τοῖς πάλαι ποτὲ Σοφοῖς ἔργον γέγονε, τοῖς τε τȣ̃ Περιπάτȣ, καὶ τῆς Στοᾶς παρωνύμοις, καὶ ἑτέροις πρὸ τȣ̃, καὶ μετὰ τὸ σωτήριον γενομένοις κήρυγμα. Οὐ μικρῷ δὲ τῷ μέσῳ διηνέχθησαν πρὸς ἀλλήλȣς, διαφόρως οἱ τὰ περὶ αὐτῆς φιλοσοφήσαντες· ἐνίων καὶ ἀλλόκοτά τινα ὑποτιθεμένων. Καὶ συμβέβηκεν αὐτῶν ἑκάςοις τὰ ἑκάςων διασαλεύειν, καὶ ἀνατρέπειν, συμμάχῳ τῇ δημῴδει πειθοῖ κεχρημένοις· ἃ κατὰ μέρος ἐπεξιέναι, ἔργον ȣ̓ τȣ̃ παρόντος

ἐστὶ καιροῦ καὶ σκοποῦ. Ἡμεῖς δὲ τῷ ἱερῷ διδασκαλίῳ τῆς εὐσεβοῦς ἡμῶν Ἐκκλησίας προσέχοντες τὸν νοῦν· ὅσα μὲν ἐᾷν ἔῤῥειν παρεγγυᾷ, καὶ λόγου ἀπαξιοῦμεν· ὅσα δὲ ὑφηγεῖται λόγου τοῦ εὐσεβοῦς ἐχόμενα καὶ ὀρθοῦ, παραδεχόμεθα καὶ περιέπομεν, καὶ λέγειν περὶ αὐτῶν ὁπότε δεήσειεν οὐκ ἀπαξιοῦμεν.

Δεδιδάγμεθα τοίνυν εἶναι τὴν ἀνθρωπείαν Ψυχὴν, οὐσίαν ἄυλον, ζῶσαν, λογικὴν, ἀθάνατον, νοερὰν, διανοητικὴν, καὶ ἐνυπόστατον· καὶ συνερχομένην μὲν τῷ Σώματι, ὑφιστᾶν τὸν Ἄνθρωπον ἐν μιᾷ ὑποστάσει· ὖσαν δὲ καὶ χωριστὴν τοῦ Σώματος, ὡς παρὰ Θεοῦ εἰσοικιζομένην ἐν αὐτῷ, καὶ πάλιν ἐξοικιζομένην τούτου τελευτήσαντος, ὡς καὶ ἐν τῷ Πρωτοπλάστῳ γέγονε τὴν ἀρχήν. Καὶ ὅ, τι Ἐντελέχειαν καὶ Εἶδός ἐστιν ἡ Ψυχὴ τοῦ Ἀνθρώπου, καὶ ἐν αὐτῷ οἰκουροῦσα, ἐνεργεῖ τὰ ἑαυτῆς, καὶ ἀπαλλάττουσα τούτου θνητοῦ ὄντος καὶ ὑλικοῦ, αὕτη ἀθάνατος ὖσα, ἔτι καὶ βέλτιον ζῇ, ἄχρις ἂν αὖθις ἀπολήψηται τὸ συγγενὲς αὐτῇ σῶμα, ἐφ᾽ ᾧ σὺν αὐτῷ τῆς ὁποιασοῦν κληρονομίας τεύξεται. Τοῦτο μὲν τὸ ἱερὸν ἡμῶν Διδασκάλιον. Ἐῤῥέτω δὲ τὰ ἐπέκεινα, αἵ τε Προϋπάρξεις δηλαδὴ καὶ οἱ Μεταγγισμοὶ, καὶ οἱ λοιποὶ παραπλήσιοι Ὕθλοι.

Ἀλλὰ καὶ περὶ ἄλλων πεφιλοσόφηταί τινα Ψυχῶν, οὐχ ὡσαύτως ἔχοντα τούτοις. Καλοῦσι γὰρ καὶ ἑτέρας Ψυχὰς, Ὁμωνύμως δὲ καὶ ὁ Συνωνύμως, πάντῃ διϊσταμένας· ἐκείνης μὲν, τῇ οὐσίᾳ καὶ τῷ ἐνυποστάτῳ, καὶ ταῖς ἄλλαις διαφοραῖς· ἀλλήλων δὲ, ταῖς κατὰ τοὺς σφῶν αὐτῶν λόγους διαφοραῖς. Ἀνόσιοι γὰρ αὗται καὶ ἀνυπόστατοι, καὶ ἀχώριστοι τῶν ἐν οἷς εἰσι Σωμάτων, ἐπεὶ καὶ συνοίχονται αὐτοῖς. Ἰνδάλματα δὲ ἀμυδρὰ τοῦ λόγου, καὶ Δυνάμεις εἰσὶ Ψυχῆς μόνον, καὶ ἡ πεῖρα Διδάσκαλος. Τρεῖς δὲ ὅμως φασὶ ταύτας· ὧν ἡμὲν ἐστι Θρεπτικὴ, καὶ ἐν τοῖς Φυτοῖς θεωρεῖται, καὶ κατονομάζεται Φυτικὴ. Δευτέρα δὲ ἡ τῶν ἀλόγων Ζώων, ἔχουσα μὲν καὶ τὸ τῆς Φυτικῆς Θρεπτικὸν καὶ Αὐξητικόν· προσκεκτημένη δὲ καὶ τὸ Αἰσθητικόν. Καὶ τούτων μεταξὺ ἡ τῶν λεγομένων Ζωοφύτων,

φύτων, οἷά εἰσι τὰ Ὄστρεα, καὶ ἔτι παραπλήσιον· ἔχουσα μὲν καὶ τὸ τῆς Φυτικῆς Θρεπτικὸν καὶ Αὐξητικὸν, ὁμοῦ δὲ καὶ τὸ τῆς τῶν Ἀλόγων Αἰσθητικόν· πάνυ δὲ ἀμυδρῶς τοῦτο. Ὅμως γέ τοι Δυνάμεις εἰσὶ Ψυχῆς, εἰ καὶ Ψυχαὶ λέγονται. Τῆς δὲ τῶν Ζώων ἐχούσης μὲν τὸ Θρεπτικὸν καὶ Αὐξητικὸν, καὶ ὅσα τῶν Αἰσθήσεων· μετὰ τοῦ Ἀλόγου δὲ, ἐνδεῖ τῆς τελείας Αἰσθήσεως τοῖς ΖωοΦύτοις, τῇ συμπλύξει μόνῃ καὶ ἀναπλύξει δοκοῦσιν αἰσθάνεσθαι φυλαττομένοις ἢ θαλπομένοις· ἄλλης δέ τινος Αἰσθήσεως ἢ Αἰσθητηρίου μὴ προσόντος αὐτοῖς, ἢ Αἰσθητοῦ τινος διαγινωσκομένου. Ὁμοῦ δὲ τῇ ἀτελεῖ ταύτῃ Αἰσθήσει ἔχουσι καὶ τὴν θρεπτικὴν ταύτην δύναμιν, αὐτοῖς τε καὶ τοῖς Φυτοῖς οὖσαν κοινὴν, ἔχουσι (τοῖς Φυτοῖς) μόνην αὐτὴν, ἀτελεστέραν οὖσαν τῶν ἄλλων, καὶ ἀδρανεστέραν, ᾗ τρέφεται καὶ αὔξει τὸ Φυτὸν, ὑπουργούσης τῆς γενεᾶς ἰκμάδος, καὶ τῆς τοῦ Ἡλίου θάλψεως. Ἐπελθόντος δὲ τούτῳ Σιδήρου, ἢ ἄλλου τοῦ συμπλώματος, προαποίχεται καὶ αὐτοῦ ἡ τοιαύτη ψυχικὴ Δύναμις, ὡς καὶ ἐπὶ τοῦ ἀλόγου ζώου. Συναποθνήσκουσι γὰρ τοῖς σώμασιν. Οὐ γὰρ εἰσιν αἱ τοιαῦται Ψυχαὶ οὐσίαι χωρισταὶ τῶν σωμάτων ὧν εἰσι, κατὰ τὰς λογικὰς, αἱ ζῶσι καὶ καθ᾽ ἑαυτὰς, καὶ τοῖς σώμασι παρέχουσι τὸ ζῆν, καὶ ἐνεργοῦσι δι᾽ αὐτῶν καὶ ἐν αὐτοῖς, καὶ χωριθεῖσαι τούτων ἀποιχομένων, αὗται ζῶσιν ἔτι καὶ βέλτιον· ἀλλὰ συμφθείρονται τοῖς ἰδίοις σώμασι, τῷ πεφυκέναι τούτων ὕλη μόνον ζωογονοῦσα καὶ τρέφουσα αὐτά. Ψυχὴ γὰρ Ζῴου, φησὶ, τὸ αἷμα αὐτοῦ. Φυτοῦ δὲ ἡ γενεὰ ἰκμὰς σὺν τῇ ἡλιακῇ περιθάλψει. Ταῖς τοιαύταις δὲ Ψυχαῖς ἡ τελειότης πρόεισι κατὰ βαθμὸν καὶ εὐτακτόν τινα προκοπήν. Τῆς Φυτικῆς γὰρ ἐχούσης τὸ Θρεπτικὸν καὶ Αὐξητικὸν μόνον, ἡ τοῦ ΖωοΦύτου μετὰ τούτων ἔχει τὶ πλέον τὴν μερικὴν, ἣν εἴπομεν Αἴσθησιν. Ἡ δὲ τῶν Ἀλόγων μετὰ τούτων ἔχει τὶ πλέον ὅτι κινεῖ τὸ Σῶμα, καὶ τὴν τῶν αἰσθητηρίων ἐνέργειαν αὐτῷ παρέχει καθαρᾶν.

Ἐκ τούτου τοῦ προβιβασμοῦ ἐπεὶ δοξάσαι τισὶ προϊέναι τὴν λογικὴν Ψυχὴν εἰς τελειότητα κατὰ προκοπὴν τῇ οἰκονομίᾳ τῆς Φύσεως καὶ ἄλλων τινῶν συνεργίᾳ. Καὶ

ἀρχὴν μὲν καὶ πρῶτον ὑπέθεντο βαθμὸν τὸ Σπέρμα, προϊὸν μετὰ Ψυχῆς ἀπὸ τȣ̃ προϊχομένȣ αὐτὸ, οἰκȣρήσης ἐν αὐτῷ, ὡς ἀπὸ ἐμψύχȣ ἔμψυχον ὄν. Τὴν οἱαν δή τινα δὲ ἐνέργειαν ἐχ οἷόν τε εἶναι διαδείκνυθαι, τῆς ὕλης τῆς ἀθενείας ἕνεκα, μέχρις ἂν ἀδρότερας ὕλης τύχῃ, καὶ 5 στοιχειακῆς συνεργίας, κατὰ τὸν ἐν σπορᾷ κρυπτόμενον σπινθῆρα, ἢ ζύμην ἐν τῷ φυράματι, ὅτε καὶ τῷ φυτικῷ Σπέρματι ἔοικε. Τῇ δὲ ἐπὶ πρόσω προκοπῇ, τῇ τῶν ἀλόγων Ζῴων ἐξομοιȣ̃ται Ψυχῇ, ἀπὸ τῆς Φυτικῆς εἰς τὴν Αἰσθητικὴν προϊȣ̃σα, τῷ μετὰ τὴν ἐν τῇ νηδύι καταβο- 10 λὴν μεταχεῖν Αἰσθήσεώς τινος καὶ Κινήσεως. Ἀνάγκης δὲ ȣ̃σης ὅμοιον ἀποτελεσθῆναι τῷ προϊχομένῳ τὸ Σπέρμα, πρόεισιν εἰς τελειότητα τῆς λογικῆς Ψυχῆς, μετὰ τῆς ἐνεργείας τῶν Δυνάμεων αὐτῆς. Ὧ δὴ τρόπῳ καὶ τὰ περὶ τὰς ἄλλας Ψυχὰς οἰκονομȣ̃νται *) τελειωτικὰ, ἐκ 15 τȣ̃ Σπέρματος Ψυχῆς ὄντος καὶ Σώματος, τελειȣ̃σης τῆς φύσεως τὴν ὁμοιότητα τȣ̃ προϊχομένȣ αὐτὸ, Φυτȣ̃ μὲν τὸ αὐτὸ Φυτὸν, ὡσαύτως καὶ Ζῳοφύτȣ· τȣ̃τοιȣ̃δε δὲ Ζῴȣ τὸ ὅμοιον Ζῷον· ἔτω καὶ τȣ̃ Λογικȣ̃ τὸ αὐτὸ Λογικόν. Καὶ ταῦτα μὲν ἐκεῖνοι. Καὶ εἴτις αὐτοῖς 20 συσαίη, καὶ παραδέξαιτο ἔτως ἁπλῶς, ἀμήχανον μὴ ȣ̃χὶ τῷ αὐτῷ τῆς ἀσεβείας βόθρῳ συγκατενεχθῆναι καὶ αὐτὸν τοῖς Αὐτοματισαῖς, ȣ̃δαμȣ̃ τῶν τοιȣ́των ἐθέλȣσιν ἔχειν χώραν τὸν Θεόν· φερονȣ̃σι δὲ πάντα ὑπὸ τῆς Φύσεως διευθύνεσθαι καὶ κυβερνᾶσθαι, καὶ ἀρχόμενα καὶ 25 προκόπτοντα καὶ τελειȣ́μενα, καὶ τὰ ἄλλα, ὅσα τῆς ἀπονοίας ἐκείνων ἐσίν. Ἀλλ' ἐκεῖνοι μὲν ἔτως.

Ἡμεῖς δὲ ȣ̃κ ἀπαξιȣ̃μεν ἐκλεξάμενοι τȣ́των τὰ εἰκότα, καὶ ἐγκολπωσάμενοι, τὰ παραμȣθα καὶ ἀπάδοντα ἐρίῳ ςέψαντες ἀποπέμψαι, κατὰ τὴν παροιμίαν. Ἀλόγȣ γὰρ ἡτᾶσθαι δόξομεν μήνιδος, ἀθρόον πάντα διαβάλλοντες. Ἀναλητέος δὲ ὁ Μάργαρος ἐκ τȣ̃ Βορβόρȣ τοῖς γε φρενῶν εὖ ἔχȣσίν ἐσιν· ὃ καὶ τοῖς Ἁγίοις καὶ ἱερεῦσι τῆς Ἐκκλησίας Διδασκάλοις καὶ ἡμῶν μυσαγωγοῖς παρέςη, ὁπότε τȣ́τοις Φυσιολογίας ἐδέησεν ἅψασθαι. Τῇ γὰρ ὁδηγίᾳ τȣ̃ Πνεύματος ἐκ τῶν φυσικῶν τῆς ἔξω Σο-

*) ἐν ἐτ: ἐνεργȣ̃νται.

φίας ἐκλεξάμενοι, καὶ τοῖς μὲν ἔξω τȣ̃ ὑγιȣ̃ς τῆς εὐσεβείας σκοπȣ̃ πλανωμένοις μὴ δὲ προχόντες τὸν νȣ̃ν, τὰ δὲ τȣ́τῳ συνάδοντα ἐγχειρισάμενοι, ἔτω τὸν λόγον συνεξύφαναν.

5 Λέγομεν τοίνυν καὶ ἡμεῖς, διαγράφοντες τὸ ἀπεμφαῖνον τῶν λόγων ἐκείνων ὡς ἀχρεῖον καὶ ἀνόητον, προσιθέντες δὲ, ȣ̃ αὐτοῖς ἐνδεῖ, τὸ ἀναγκαῖον καὶ ὑγιὲς, ὅτι ὁ Θεός ἐσιν ὁ Δημιȣργὸς καὶ Κυβερνήτης πάντων τῶν ὄντων, ὃς ἐδημιȣ́ργησε ταῦτα τῷ προσάγματι ἐκ τȣ̃ μὴ 10 ὄντος μετὰ καὶ τῶν Φύσεων αὐτῶν. Πρώτως τοίνυν ȣ̃δὲν τȣ́των ἐτελεσφόρησε βαθμῷ τινι καὶ προαγωγῇ Φυσικῇ, σπέρματι δηλονότι καὶ αὐξήσει καὶ τελειώσει. Ἀπηξίωται γὰρ τȣ̃το τῇ θείᾳ Ἰχύϊ ὡς χρόνȣ δεόμενον, καὶ τύρβης καὶ χολῆς· ἀλλ' ἅμα τῷ δημιȣργικῷ Προσάγμα- 15 τι, ἅπαν εἶδος Φυτȣ̃ τέλειον ἀνῆκεν ἡγῇ, μετὰ πεπόνων τῶν καρπῶν. Εἶτα καὶ τὸν Ἄνθρωπον, ȣ̃ τὸν ὅμοιον τρόπον προσάγματι πρὸς τὴν γῆν παρήγαγεν, ἀλλ' αὐτὸς οἰκείαις ἔπλασε χερσὶν, ἀντὶ Σπέρματος χρησάμενος τῷ Χοΐ, καὶ ἰδίῳ Ἐμφυσήματι ψυχώσας αὐτόν. Ἡ 20 μέν τοι Γραφὴ πρὸς τὴν ἀνθρωπίνην ἀσθένειαν ὁρȣ̃σα, διὰ „ τὴν αὐτȣ̃ παχύτητα προήχθη χρήσασθαι τῷ, ἔπλασε „ χερσὶ, καὶ τῷ, ἐνεφύσησεν. Ἅπαν γὰρ ἀπείρηται τῇ θείᾳ φύσει σωματικόν. Ἀλλ' ἐπαξίως τȣ̃ θείας Φύσεως καὶ ἰχύος φρονητέον ἡμῖν ἐσιν, ὡς ἐν τῷ ἀκαρεῖ νεύσει βε- 25 λήματος ἀθρόον τὸ λογικὸν τȣ̃το τὸ Ζῷον ὑπέςησεν ἅμα, τῷ διαρτίσαι ἀπὸ χοὸς τὸ Σῶμα, κλίσας ἢ συγκλίσας, καὶ ἐνθεὶς αὐτῷ τὴν Ψυχὴν, ȣ̃δενὸς καιρικȣ̃ διαςήματος τῇ ἀρχῇ καὶ τῇ τελειώσει αὐτȣ̃ μεσιτεύσαντος. Ταῦτ' ἄρα καὶ Ἄνθρωπος ἐγένετο ἐκ Ψυχῆς ἀθανάτȣ 30 καὶ Σώματος θνητȣ̃, κατανοῶν τὸν Θεὸν τὸν ἴδιον αὐτȣ̃ δημιȣργὸν, καὶ τ' ἄλλα αὐτȣ̃ δημιȣργήματα, τȣ̃ τῆς λογικῆς Ψυχῆς προτερήματος τȣ̃το παρέχοντος αὐτῷ, ȣ̃ τῶν ἄλλων ȣ̃δενὶ δημιȣργημάτων μέτεσι· τῷ Ἀνθρώπῳ δὲ μόνῳ. Ὁ δὴ μέρος τῆς τȣ̃ Θεȣ̃ δημιȣργίας διεξιὼν ὁμα- 35 κάριος Ἰωάννης ὁ ἐκ Δαμασκȣ̃, τὴν τȣ̃ πρώτȣ Ἀνθρώπȣ δηλαδὴ διάπλασιν, ἀπεφήνατο εἰπὼν, ἅμα τὸ Σῶμα „ καὶ

καὶ ἡ Ψυχὴ πέπλασται· ἃ τὸ μὲν πρότερον, τὸ δὲ ὕστερον, κατὰ τὰ Ὠριγένεος ληρήματα. Ὃ καὶ ἡμεῖς συνάδομεν νῷ τε καὶ λόγῳ, καὶ πᾶς ὁστισῦν ἕτερος, εἴτις βέλοιτο ἐκκλίνειν τῆς ἀπονοίας Ὠριγένεος τȣ̃ Πλατωνικȣ̃. Ἐπανιτέον δ' ἐπὶ τὸ προκείμενον προσδιαρθρȣ̃σιν ἡμῖν τοῖς προειρημένοις λόγοις τὸ ἐνδέον τῇ ἀρχῇ καὶ τὴν ἀναπλήρωσιν.

Τί ἦν ἐστιν ἐκεῖνο τὸ οἷόν τι βάθρον εἶναι ὀφεῖλον; Πᾶς τις ἂν εἴποι φρονῶν εὖ, ὅτι Θεός ἐστι Δημιουργὸς ἃ μόνον τῶν ἐκ γῆς, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀνθρωπείας φύσεως, καὶ τῶν ἐν αὐτῇ ἀτόμων, ὁμȣ̃ τε καὶ καθ' ἕκαστον, ὧν τὸ Σπέρμα πρόεστιν, ὥστε καὶ αὐτȣ̃ τȣ̃ Σπέρματος μετά γε τῆς ἐν αὐτῷ φυσικῆς δυνάμεως· καὶ ἃ δὲν αὐτȣ̃ τῇ δημιȣργικῇ προσίσταται δυνάμει, ἐφ' ᾧ πρὸς Πάντα μικρά τε καὶ μείζω διατείνει, εἰκαὶ μηκέτι ἐκ νέȣ φύσεις δημιȣργεῖ, ἀλλ' ἂν ἃς φθάσας ἐδημιȣργησε τὴν ἀρχὴν ἐν ταῖς ὡρισμέναις ἐκείναις ἡμέραις, ὥστε συνιστᾶν αὐτὰς καὶ κυβερνᾶν καὶ βελτιȣ̃ν. Ἀεὶ γὰρ ἐργάζεται κατὰ τὸ λόγιον. Μέγας γάρ φησιν ὁ Κύριος, καὶ μεγάλη ἡ Ἰσχὺς αὐτȣ̃. Τά τε γὰρ ταπεινὰ ἐφορᾷ καὶ τὰ ὑψηλὰ ἀπὸ μακρόθεν γινώσκει. Τί δ' ἂν ἄλλο φαίη τις τὴν τοιαύτην τȣ̃ Θεȣ̃ ἐπίβλεψιν, ἢ τὴν πρὸς πάντα δημιȣργικήν τε καὶ συνεκτικὴν αὐτȣ̃ πρόνοιαν, καὶ τὴν πρὸς τὸ πρόσφορον ἑκάστȣ τέλεος ὁδηγίαν; Ὥστε ἄνεος καὶ ἄφρων ὁ ταύτῃ μὴ τιθέμενος τῇ δόξῃ. Εἶπε γάρ, φησιν, Ἄφρων ȣκ ἔστι Θεός. Εἰ γὰρ μὴ ταῦτα ἐνεργεῖ, ȣκ ἔστιν. Ἀλλ' ἔστι κἂν ἀπαρέσκῃ τῷ Ἄφρονι, καὶ ἀεὶ ἐνεργεῖ, ὡς Δημιȣργὸς Θεός. Κτίσον γάρ φησιν, ὁ Θεὸς καρδίαν ἐν ἐμοὶ καθαρὰν Δαβίδ ὁ παρ' αὐτȣ̃ τὰ τῆς αὐτȣ̃ σοφίας ἄδηλα καὶ κρύφια διδαχθεὶς. Τὸν τοιȣ̃τον ἐπιπλήττων Ἄφρονα, καὶ Ἀθανάσιος ὁ μέγας, ἐν τῷ εἰς ὁ Χριστὸς λόγῳ, φησί· Καὶ ἡ χεὶρ δὲ ἡ πλάσασα τότε τὸν Ἀδὰμ, αὕτη καὶ νῦν καὶ ἀεὶ τȣ̃ς μετ' ἐκεῖνον πάλιν πλάττει. Καὶ συνίστησι καὶ τȣ̃το ὁ Θεὸς αὐτός· τῷ μὲν Ἱερεμίᾳ φησὶ· Πρὸ τȣ̃ με πλάσαι σε ἐν κοιλίᾳ ἐπίσταμαί σε. Καὶ πάλιν διὰ Ἡσαΐȣ φησὶν· Οὕτω λέγει Κύριος ὁ λυτρȣ̃μένος σε καὶ πλάσων σε ἐν κοιλίᾳ. Καὶ ὁ Δαβίδ. Αἱ χεῖρές σȣ ἐποίησάν με καὶ ἔπλασάν με. Καὶ ἐν τῷ Ἡσαΐᾳ· Οὕτω λέγει Κύριος ὁ πλάσας με ἐν κοιλίᾳ δȣ̃λον ἑαυτῷ. Ἀλλ' ἐπὶ τὴν ἀρχὴν ἐπανέλθωμεν.

Δημιȣργήσας ὁ Θεὸς τὰ πάντα ὃν τρόπον εἴρηται, ὁμȣ̃ τῇ τελειότητι αὐτῶν, τοῖς μὲν ἀναρχȣ̃σι τῆς γῆς, ἐχαρίσατο τὴν αὔξησιν καὶ τὸν πληθυσμόν, ἃ τὸν ὅμοιον τρόπον εἰς τὸ ἑξῆς ἄνευ Σπέρματος καὶ τέλεια ἀνίχειν, ἀλλὰ τῇ σπερματικῇ δυνάμει τῇ ἐντεθείσῃ τοῖς Σπέρμασι παρ' αὐτȣ̃ κατὰ τὸν ἐκ Δαμασκȣ̃ θεορρήμονα φάσκοντα. Οἷς τὸ θεῖον ἐνέθηκε πρόσαγμα, δύναμιν αὐξητικήν τε καὶ θρεπτικὴν, καὶ σπερματικὴν, ἤτοι ὁμοȣσίȣ γεννητικὴν, ἵνα τῇ τοιαύτῃ δυνάμει προάγωσι τὰ σπέρματα τῶν φυομένων τὰ εἴδη εἰς πληθυσμόν. Ἐπέστησε δὲ τὴν Φύσιν, ἵνα τὴν προαγωγὴν ἐργάζηται εὐτάκτῳ ὁδῷ τινι, καὶ σοφίαν ἐχαρίσατο τὴν ἀπ' ἀρχῆς εἰς τέλος ταύτην οἰκονομȣ̃σαν.

Τίς ἂν ἡ σοφία τῆς Φύσεως; καταβληθέντος τȣ̃ Σπέρματος ἐν ταῖς τῆς Γῆς λαγόσιν, ἡ Φύσις κινήσασα τὴν σπερματικὴν δύναμιν ἀναζωπυρήσασα τὸ Σπέρμα διὰ τῆς περιθάλψεως καὶ τῶν ἰκμάδων τῆς γῆς, καὶ οἷόν τινα ὕλην ἐξ αὐτῶν μηχανωμένη, καὶ παρεχομένη, ἐξ ὧν ἡ φυὴ γίνεται, προάγει ταύτην εἰς τὰ ἔξω, καὶ εἰς τελείωσιν ἐπάγει ταῖς κατὰ μικρὸν προσθήκαις, ὑπȣργȣ́ντων πάντων, οἷς ἐνέθηκεν ὁ Θεὸς ὀργάνοις εἶναι καὶ συνεργοῖς τὰ τοιαῦτα τελειȣ̃ν. Καὶ ταῦτα μὲν ἐπὶ τῶν ἐκ γῆς ἀναδιδομένων.

Ἡ δὲ περὶ τὰ Ἄλογα τῶν Ζώων γινομένη παρασκευὴ τῆς διαδοχῆς αὐτῶν καὶ αὐξήσεως, ἔχει τί πλέον, ὡς ἔστι μαθεῖν ἀπὸ τῆς Γραφῆς. Περὶ μὲν γὰρ ἐκείνων φησίν. Εἶπεν ὁ Θεὸς, ἐξαγαγέτω ἡ Γῆ Βοτάνην Χόρτȣ, καὶ Ξύλον κάρπιμον ποιȣ̃ν καρπὸν, ἃ τὸ Σπέρμα αὐτȣ̃ ἐν αὐτῷ. Περὶ δὲ τȣ́των· Ἐξαγαγέτω ἡ Γῆ Ψυχὴν ζῶσαν κατὰ Γένος Τετράποδα καὶ Ἑρπετὰ θηρία. Φαίνεται τοίνυν ὡς ἡ σπερματικὴ δύναμις τῶν Φυτῶν ὁδῷ βαδίζȣσα προκέ-

προκέκοφεν, ἐπὶ τὴν τῶν Ζώων γένεσιν προσλαβȣ̃σα τὶ πλέον. Ἐκλήθη γὰρ Ψυχὴ πάντως, ὅτι καὶ πλείω ἔχει γνωρίσματα Ψυχῆς ἢ ἡ Φυτική. Καὶ γὰρ ζωογονεῖ τὸ Ζῷον καὶ κινεῖ, καὶ αἴσθησιν αὐτῷ ἐμποιεῖ καὶ γνῶσιν. „ Ἔγνω γὰρ φησι, Βȣ̃ς τὸν κλησάμενον, καὶ Ὄνος τὴν 5 „ Φάτνην τȣ̃ Κυρίȣ αὐτȣ̃· καθ' ἃ καὶ λέγοιτο ἂν Ψυχὴ, „ ἀλλ' ȣ̃ κυρίως. Τȣ̃ παντὸς γὰρ δεῖ, ἐφ' ᾧ ἔσται κυρίως Ψυχή. Οὐδὲ γὰρ ἐκ τȣ̃ Θεȣ̃ πέπλασται, ἀλλ' ἐκ τῆς Γῆς ἀνέχȣ. Καὶ ἵνα τ' ἄλλα παρῶ, ἀνȣ́σιος καὶ ἀνυπόστατος, καὶ ἀχώριστός ἐστι τȣ̃ Σώματος, ὅθεν καὶ συμφθείρεται 10 „ αὐτῷ. Γῆ γὰρ ἐστι καὶ εἰς γῆν διαλύεται. Ψυχὴ γὰρ „ ἐστι τȣ̃ Ζῴȣ τὸ αἷμα αὐτȣ̃. Τὸ δὲ αἷμα ἐκ τῆς γῆς ἔχον τὴν γένεσιν, διὰ τῶν ἐκ γῆς ἀναδιδομένων τροφῶν, καὶ πηγνύμενον εἰς σάρκα, μετὰ μικρὸν πάλιν εἰς γῆν σὺν αὐτῇ καταλύει. Ἡ γῆ γὰρ ἀνθέλκει καὶ ὃ φθάσασαν 15 παρέχετο. Τȣ̃το καὶ ὁ ἐκ Δαμασκȣ̃ Θεολόγος Φυσιολο- „ γῶν φάσκει. Οἱ μὲν γὰρ καρποὶ ἐκ τῶν Στοιχείων συνί- „ σανται, οἱ δὲ χυμοὶ ἐκ τῶν καρπῶν. Τὰ δὲ τῶν Ζώων „ Σώματα ἐκ τῶν χυμῶν, καὶ εἰς αὐτὰ ἀναλύεται ἐξ ὧν „ καὶ συνετέθη. Ἐνθέν τοι καὶ τὸ Σπέρμα τȣ̃ Ζῴȣ ἐκ γεν- 20 ρᾶς συσᾶν ὕλης, τοιαύτης ὕλης ἐστὶν ἀρχὴ τῷ προσάγματι τȣ̃ Θεȣ̃, ἵνα ᾖ τȣ̃ ὁμοίȣ γεννητικὸν, κατὰ τὰ ἄλλα τῶν ἑτεροȣσίων Σπέρματα. Ὃ καταβληθὲν ἐν τῇ τȣ̃ ζῴȣ Νηδύϊ τῇ περιθάλψει τῆς Μήτρας αἱματȣ̃ται, ταὐτὸν δ' εἰπεῖν Ψυχὴ τȣ̃ Ζῴȣ γίνεται, καὶ ȣ̃τω ζῇ ἐν τῇ 25 Μήτρᾳ, προβιβαθὲν διὰ τῆς ἐμψυχώσεως ἐκείνης εἰς Ζωο- φύτȣ φύσιν. Τȣ́τȣ γὰρ ȣ̃δὲν πλέον, ȣ̃θ' ἥτλον ἔχει, ἕως ἂν ἐκεῖσε μένῃ, καὶ ἅμα τῷ προελθεῖν ἐκεῖθεν τελειȣ̃ται τὸ Ζῷον ἐν ταῖς προσηκȣ́σαις τελειότησι πάσαις, καὶ ἀπο- τελεῖται ἄλογον Ζῷον, ὡς ἐκ Σπέρματος ἀλόγȣ προβι- 30 βαθὲν κατὰ τὴν ἀποκληρωθεῖσαν αὐτῷ δύναμιν ἀπὸ Θεȣ̃, ἀποτελεῖν τὴν ὁμοιότητα τȣ̃ προϊχομένȣ αὐτȣ̃. Ἐπανίτω δ' αὖθις παρὰ τὸν σκοπὸν ὁ Λόγος ὃν πρȣ́κη- σάμεθα. Οὗ χάριν καὶ τὰ ἐς δεῦρο διεξιέναι ἡμῖν ἐπήει, ἐφ' ᾧ καὶ τȣ̀ς ἐφεξῆς λόγȣς ῥᾳδίαν χεῖν τὴν κατάλη- 35 ψιν ἀπὸ τῶν προειληφότων. Περὶ γὰρ τῆς τελειοτά-

τητος,

τητος, καὶ ἡ μόνη κυρίως ἂν λέγοιτο Ψυχὴ, λόγῳ τετιμημένη, ȣ̃σίᾳ τε ἐνυποστάτῳ σεμνυνομένη ὁ σκοπὸς τȣ̃ λόγοις τȣ́τοις.

Καὶ δὴ φαμὲν ἐξ ἐφόδȣ τῷ Λόγῳ βοηθȣ̃ντες, ὡς αὕτη 5 ἐστὶ τὸ ἐξαίρετον καὶ ὑπεραῖρον πάντων τῶν ἐπὶ γῆς τȣ̃ κλίσαντος αὐτὰ κλισμάτων. Ὃ καὶ ὁ θεόπλης Μωϋσῆς δεῖξαι βȣληθεὶς, τοῖς λόγοις τȣ́τοις ὑπεσημήνατο. Ἐνεφύσησεν εἰπὼν ὁ Θεὸς, καὶ ἐγένετο εἰς Ψυχὴν ζῶσαν. „ Ὡς καὶ περὶ τȣ̃ ταύτης ὀργάνȣ, τȣ̃ Σώματος λέγω, εἴ- 10 ρηκε χερσὶ Θεȣ̃ πεπλάσθαι αὐτὸ, δεικνὺς ὅσον τιμᾶται τὸ ἐξ ἀμφοῖν τȣ́των πλασθὲν αὐτῷ Ζῶον, ȣ̃ χάριν καὶ τὸ διάφορον τȣ̃ τρόπȣ τῆς δημιȣργίας ἐμηχανήσατο. Ἕτερον μὲν τὸν τῶν Φυτῶν, καὶ ἄλλον τὸν τῶν Ἀλόγων, καὶ ἰδιάζοντα ἕτερον τὸν τȣ̃ Ἀνθρώπȣ τρόπον τῆς Δημιȣρ- 15 γίας συνθέμενος. Ἔχομεν τοίνυν ἐκ τῶν ἱερῶν τȣ́των τȣ̃ Πνεύματος λογίων τὸ Ἀξίωμα, καὶ τὴν μεθ' ὅσης τῆς χάριτος προεδρίαν τῆς λογικῆς Ψυχῆς, καὶ ὅπως ἀπείρῳ τῷ μέσῳ τοῖς πᾶσι διαλάττει τῶν ὁμωνύμων αὐτῆ.

Ἀλλ' ἐνταῦθα ζητεῖται, μᾶλλον δὲ ȣ̃κ ἀτημελῶς ἐζήτη- 20 ται ἐπὶ τῶν προτέρων, πότερον; ἡ Ψυχὴ προηγεῖται τȣ̃ Σώματος κατὰ τὴν ὕπαρξιν χρονικῷ τινι διαστήματι, ἢ τȣ̃το τῆς Ψυχῆς; Καὶ περὶ ταύτην τὴν ζήτησιν ὅτι πλεῖστοι προβλήθησαν λόγοι παρὰ πολλῶν, τῶν μὲν, τῇ προϋπάρξει, τῶν δὲ, τῇ μεθυπάρξει συνιστάμενοι. Οὓς 25 ἡμῖν ἑαυτέον δοκεῖ ἀλλήλȣς ἀντιλέγειν καὶ ἀνατρέπειν. Ἡμεῖς δ' ἐγχειρισάμενοι τὰ τȣ̃ ἱερȣ̃ Διδασκαλίȣ ῥήματα, καὶ ἀναπτύσσοντες ταῦτα, ἐρȣ̃μεν συνάρσει Θεȣ̃ τὰ εἰκότα, ὅσα ἡμῖν ὑφηγεῖται ἡ περὶ τὸν τρόπον τῆς διαπλάσεως τȣ̃ λογικȣ̃ τȣ́τȣ Ζῴȣ γεγενημένη θεία οἰκονομία, ἔκλε- 30 τῶν κατ' ἀρχὰς ἐκ Θεȣ̃ περὶ ταύτην διαπεπραγμένων, καὶ ἐκ τῶν ἐς δεῦρο γινομένων, ἤδη καὶ πεῖρα καὶ ὄψει πι- στȣμένων, ἀναλεξάμενοι τὴν ἀλήθειαν ὡς οἷόν τε. Οὐχ ἥκι- στα δὲ καὶ παρὰ τῶν Διδασκάλων ἐρανιζόμενοι τὰ ὑγιῆ τῆς Ἐκκλησίας φρονήματα, ἐξ ὧν ὡς ἔνεστιν ἡμῖν πειρα-

σόμε-

σόμεθα σαφῆ ποιῆσαι τȣ̃ ζητȣμένȣ τὴν δήλωσιν. Λέγαμεν δὲ ȣ̆τω.

Τῷ παντοδυνάμῳ Θεῷ ἡμῶν τὸν ὁρώμενον τȣ̃τον κόσμον ὑποστήσαθαι βεληθέντι, συνεργίας ȣ̆κ ἐδέησε τῆς οἱασδήν, ἢ Φύσεως, ἢ Στοιχείων, ἢ ἄλλȣ τινὸς, ȣ̆ντι μᾶλλον Δημιȣργῷ καὶ αὐτῶν. Ἐφ' ὧ οἷόν τινας Ἀρχὰς εἶναι, ἢ Ῥίζας, καὶ Ὑποβάθρας τῶν αὐτȣ̃ δημιȣργημάτων. Παρήγαγε τοίνυν ἅπαντα τὰ Εἴδη τὰ σπερματικὰ, ἅμα τῷ δημιȣργικῷ προστάγματι τέλεια, καὶ ȣ̆ κατὰ τὴν μετέπειτα γεγενημένην Φυσικὴν εὐτακτον καὶ κατὰ βραχὺ πρόοδον. Οὕτω καὶ ὅσα ὑπὸ τὸ Φυτὸν εἴδη, καὶ ὅσα ὑπὸ τὸ ἄλογον Ζῶον. Ἐπὶ τȣ́τοις διαπέπλασται αὐτῷ, καὶ τὸ λογικὸν τȣτὶ Ζῶον ὁ Ἄνθρωπος τέλειον καὶ αὐτὸ, συγκλιθείσης ἅμα τῷ Σώματι καὶ τῆς Ψυχῆς, ȣ̆δενὸς καιρικȣ̃ διαστήματος μεσιτεύσαντος· εἰ καὶ τὸ Ἅμα προήγησίν τινα ὑπεμφαίνει τȣ̃ ἑτέρȣ, ὡς ὅταν λέγωμεν, Ἅμα τῷ λόγῳ τὸ ἔργον ἐπηκολȣ́θησε. Τȣτέστι μετὰ τὸν λόγον, καὶ ἡ τȣ̃ ἔργȣ ἐνέργεια τετέλεσται. Εἰ γὰρ μὴ τȣ̃το ἦν καὶ ἐναλλάξ ἂν ἠδύνατο λέγεσθαι, ἅμα τῇ Ψυχῇ καὶ τὸ Σῶμα διαπέπλασται. Ἀλλ' ȣ̆δαμȣ̃ τῆς Γραφῆς εὑρήσει τȣ̃τό τις. Οὐ γὰρ οἷόν τε προηγεῖσθαι τὸ Εἶδος τῆς Ὕλης. Ἀνάγκη γὰρ ὑποστάσῃ τῇ Ὕλῃ περιγενέσθαι αὐτῇ τὸ Εἶδος ἐν ταὐτῷ. Ὥστε πρώτη ἡ τῆς Ὕλης κατασκευὴ, εἶτα ἡ ἐν τῷ Εἴδει τελειότης. Ἐντελέχεια δὴ ἐστιν ἡ Ψυχὴ, καὶ Εἶδος ἐντιθεῖσα τῷ Σώματι, καὶ μίαν ὑπόστασιν ἐργαζομένη τὸν Ἄνθρωπον. Καὶ Εἴτις μετὰ τὸ πλασθῆναι τὸ Σῶμα καὶ ἀπαρτισθῆναι, ἐγχεθῆναι αὐτῷ καὶ τὴν Ψυχὴν εἴποι ἐκ Θεȣ̃, ȣ̆κ ἂν ἁμάρτοι. Τȣ́τῳ τῷ λόγῳ γένοιτ' ἂν καὶ τοῖς εἰρημένοις παρὰ τῶν Ἁγίων, τῶν μὲν λεγόντων ἅμα τῷ Σώματι καὶ ἡ Ψυχὴ πέπλασται· τῶν δὲ, ὅτι διαπεπλασμένῳ καὶ ὀργάνȣ τάξιν ἀπειληφότι τῷ Σώματι θεόθεν ἐγχεῖται ἡ Ψυχὴ, ἡ ἐν τῷ αὐτῷ νοῖ συνδρομή. Ταῦτα δὲ ὑποτίθησιν ἡμῖν ἡ τȣ̃ ἁγίȣ Πνεύματος χάρις διὰ τῆς τȣ̃ θεόπνȣ Μωϋσέως γλώττης. Ὥστε μὴ ἂν ἕνα μηδένα τῶν πάντων ἔχειν διαπιστεῖν.

Τȣ́των

Τȣ́των ȣ̆τω παρηκολȣθηκότων τῷ τότε, κατὰ τὴν πρώτην καταβολὴν τῆς δημιȣργίας, καὶ τȣ̃ Θεȣ̃ τὴν εἰς τὸ ἑξῆς αὔξησιν καὶ τὸν πληθυσμὸν χαρισαμένȣ τȣ́τοις τῷ ἰδίῳ προστάγματι, ȣ̆κ ἔστιν ὁρᾶν ὑπὸ τὸν αὐτὸν καὶ ἕνα τρόπον τῆς αὐξήσεως καὶ τῆς τελειώσεως ὄντα, τά τε τῆς Φυτικῆς μετέχοντα, τά τε τῆς αἰȣθητικῆς Ψυχῆς, καὶ τὸν τῆς λογικῆς Ψυχῆς Ἄνθρωπον. Ἀλλὰ τὸ διάφορον τῆς δημιȣργίας αὐτȣ̃ φαίνεται, καὶ ἐν τῇ τελειώσει αὐτȣ̃ τὸ διαλλάττον ἐχȣ́σῃ ἀπὸ τῆς ἐκείνων τελειώσεως. Τῶν μὲν γὰρ ἄλλων κοινωνεῖ τοῖς Φυτοῖς καὶ Ἀλόγοις. Καὶ μετὰ τὴν τȣ̃ Σπέρματος καταβολὴν, ἀλλοιȣμένȣ τȣ́τȣ καὶ σαρκȣμένȣ, αὔξει μεγέθει, ὅ ἐστι Ψυχῆς ἔργον θρεπτικῆς, καὶ οἷόν τι Ζωόφυτον ἀποκαθίσταται. Ἐπειδὰν δὲ καὶ μέλεσι καὶ μορίοις διαρθρωθῇ, τότε καὶ ἡ θρεπτικὴ εἰς τὴν αἰȣθητικὴν Ψυχὴν προβαίνει, τῷ πρὸς τῷ θρεπτικῷ καὶ τὸ αὐξητικὸν λαβεῖν, καὶ ȣ̆τω γίνεται Ζῶον ȣ̆τως εἰδοποιηθὲν τὸ ἐν τῇ Μήτρᾳ Ἔμβρȣον ἐν ὡρισμέναις ἡμέραις. Καὶ ταῦτα μὲν κοινὰ πᾶσι τοῖς ἐκ Σπέρματος. Ἀλλὰ τοῖς ἄλλοις ȣ̆ δεῖ λογικῆς Ψυχῆς. Τῷ δὲ Ἀνθρώπῳ μάλισα, ἵνα ᾖ Ἄνθρωπος, τȣ́τȣ δὲ ȣ̆ κοινωνεῖ ἐκείνοις· Ἐγκλίζεται γὰρ αὐτῷ παρὰ Θεȣ̃ ἡ Ψυχὴ ἰδιάζοντι τρόπῳ. Καὶ ἐν ἐκείνοις εἴτις ἐρεῖ ἐκ τȣ̃ Σπέρματος ἡ Ψυχὴ, ἢ τὸ αὐτὸ Σπέρμα καὶ Ψυχὴ ȣ̆ διοίσομεν.

Ἐν τῷ ἀνθρώπῳ δὲ ȣ̆χ ȣ̆τως. Οὔτε γὰρ τὸ Σπέρμα ἔμψυχον (Ὠριγένȣς γάρ ἐστι τȣ̃το Φλυαρία, καὶ ἀποκεκήρυκται παρὰ τῆς Ἱερᾶς Ἐκκλησίας) ȣ̆τε Ψυχῆς ἀρχὴ, ἀλλὰ σώματος, ὅτι καὶ αὐτὸ σῶμα σύνθετον συνθέτȣ, ὑλικὸν ὑλικȣ̃, φθαρτὸν φθαρτȣ̃, εἰκὼν τȣ̃ χοὸς ἐξ ȣ̆ τὸ σῶμα, σύγκραμα τῶν τεσσάρων Στοιχείων τῶν συνιστώντων τὸ σῶμα. Ἔχει δέ πως δυναμικῶς πρὸς τὸν Ἄνθρωπον ἀνθρώπινον Σπέρμα. Μὴ γίνεσθαι γὰρ ἄνθρωπον, ἀλλά τι ἕτερον ἐκ τοιȣ́τȣ Σπέρματος ȣ̆χ οἷόντε. Ταύτην γὰρ μόνην εἴληφε τȣ̃το δύναμιν ἐκ Θεȣ̃ τὴν σπερματικὴν, ἤτοι ὁμοίȣ γεννητικήν. Ἕτερον δὲ ȣ̆δέν. Ἄνθρωπος δὲ ἐστιν ἐκ

ἐκ Ψυχῆς λογικῆς καὶ Σώματος· τȣ̃ μὲν Σώματος ἔχοντος τὴν ἀρχὴν ἐκ τȣ̃ Σπέρματος, τῆς δὲ Ψυχῆς ἐκ τȣ̃ Θεȣ̃ τρόπῳ δημιȣργίας. Ἥτις ἐςὶν Ἀσώματος Ἐκ τȣ̃ Ἀσωμάτȣ, Ἄυλος ἐκ τȣ̃ Ἀύλȣ, Ἀθάνατος ἐκ τȣ̃ Ἀθανάτȣ, Ἁπλῆ ἐκ τȣ̃ Ἁπλȣςάτȣ· Φύσει μὲν δȣ̃λη Θεȣ̃· χάριτι δὲ καὶ αὐτὴ Κυρία ἐκ τȣ̃ τῶν ὅλων Κυρίȣ τȣ̃ Θεȣ̃, ἔχȣσα τὸ σῶμα ὑποχείριον Φύσει, εἰ μήπȣ παρὰ Φύσιν κατεξαναςαίη τῆς κυρίας τὸ δȣ̃λον. Ὥςε πόῤῥω παντὸς εὐλογȣ λόγȣ σύμφυτον ἡγεῖθαι τὴν Ψυχὴν τῷ Σώματι, καὶ τὴν αὐτὴν ἔχειν ἀρχὴν ἀμφότερα ἔτω διαλάτλοντα. Ἡ δέγε τȣ̃ Ὠριγένȣς κακόνοια ὑποτίθεται τὴν προὔπαρξιν, καὶ τȣ̀ς μεταγγισμȣ̀ς, ἀπὸ σώματος εἰς σῶμα μετατιθεῖσα τὴν Ψυχὴν διὰ τῶν Σπερμάτων, κατὰ τὴν Πλάτωνος μυθολογίαν. Εἰ γὰρ ἀπὸ τȣ̃ πρώτȣ Ἀδὰμ ἀρξάμενον τὸ Σπέρμα ἐψυχωμένον μεταβαίνει ἀλληλοδιαδόχως μέχρις ἡμῶν, τί ἄλλο, ἢ κατὰ μεταγγισμὸν πρόεισιν, ἑκάςȣ ἀεὶ τὴν ψυχὴν προϊχομένȣ τῷ ἐφεξῆς διὰ τȣ̃ Σπέρματος; Καὶ λοιπὸν ȣδὲ ἀπὸ Θεȣ̃ πλάτλεται, καὶ χώρα τῷ αὐτομάτῳ. Διαπέπλωκε δὲ καὶ τοῖς Ἁγίοις ὁ περὶ τȣ́τȣ λόγος. Οὐκ ἔςι τȣ̃το ȣκ ἔςιν. Ἀλλὰ τὸ ἀνθρώπειον Σπέρμα τὸν Χȣ̃ν εἰκονίζει τὸν ἐξ ἀρχῆς ληφθέντα, καὶ εἰς ἀνθρώπινον μεταμειφθέντα σῶμα παρὰ Θεȣ̃· ᾧ λόγῳ καὶ τὸ, Χοϊκοὶ καὶ Γηγενεῖς εἶναι καὶ λέγεθαι
„ ἕλκοντες ἐκ τȣ̃ Ἀδάμ, (ὁ πρῶτος γάρ, φησιν, Ἄνθρωπος
„ ἐκ γῆς χοϊκός.) ἔτε ἀπεβάλομεν ἔτε ἀποβαλȣ̃μεν. Τȣ̃το γὰρ τῷ γένει σύμφυτον, καὶ τῷ πρώτῳ Ἀνθρώπῳ ἡμᾶς ἐνȣ̃ν, κἀκεῖνον ἡμῖν. Ἄκȣε τȣ̃ μεγάλȣ Ἀθαναςίȣ ἐν τῷ περὶ σαρκώσεως τȣ̃ Χριςȣ̃ λέγοντος. Οὐχ ὁμοόσιος ὢσα ἡ Σὰρξ τῆς τȣ̃ λόγȣ θεότητος ὡς συναΐδιος, ἀλλὰ ἰδία κατὰ Φύσιν γενομένη, καὶ ἀδιαίρετος καθ' ἕνωσιν, ἐκ Σπέρματος Δαβὶδ καὶ τȣ̃ Ἀβραὰμ, καὶ τȣ̃ Ἀδὰμ, ἐξ ȣ̃ καὶ ἡμεῖς γεγεννήμεθα. Καὶ πάλιν, ἐν τῷ, ὅτι εἷς ὁ Χριςός. Ἐκ τȣ̃ Ἀδὰμ τὸ χῆμα προσλαβὼν τὴν Σάρκα λέγω· Σάρκα δὲ λέγω τὴν μετὰ Ψυχῆς ἀνθρωπίνης, καὶ γενόμενος ἄνθρωπος κατὰ τὸ ὁρατόν.

Ὁρᾶȣ ὅτι κατὰ τὴν Σπερματικὴν δύναμιν ἐσμεν ἐκ τȣ̃ Ἀδὰμ, ἥτις τὴν Σάρκα συνιςᾷ. Τὸν δὲ Χριςὸν διδάξας τὴν Σάρκα προσλαβόντα ἐκ τȣ̃ Ἀδὰμ μετὰ Ψυχῆς ἀνθρωπίνης φησὶ, καὶ ȣ Σάρκα μετὰ Ψυχῆς ἐκ τȣ̃ Ἀδάμ. Ἡδὲ ψυχὴ εἰκών ἐςι τȣ̃ Θεȣ̃ καὶ θεία ἐπίπνοια, ἐν ἑκάςῳ τῶν ἀνθρώπων παρὰ Θεȣ̃ κλιζομένη κατὰ τȣ̀ς ἁγίȣς Διδασκάλȣς. Εἰ δὲ εἰς ἄκραν ἕνωσιν συνέρχεται τῷ σώματι, καὶ μίαν ὑπόςασιν ἀποτελεῖ, ἀλλ' αἱ ἑκατέρων ȣσιώδεις διαφοραὶ, ȣ συνέρχονται εἰς ταὐτόν. ἢ γὰρ ἂν ἐγεγόνει κρᾶσις ἢ σύγχυσίς τις τῶν ȣσιῶν ἑκατέρων, σῳζόμεναι δὲ σῴζȣσι καὶ τὰς Φύσεις τὰς οἰκείας, κατὰ τὸν ἐν ἁγίοις Μάξιμον λέγοντα ἐν δευτέρῳ
„ Κεφαλαίῳ τῶν κατὰ τῶν Αἱρέσεων. Ἡ ἄκρα ἕνωσις
„ ἐπὶ τȣ̃ Ἀνθρώπȣ καὶ Ταὐτότητα ἔχει καὶ Ἑτερότητα.
„ Ταὐτότης μὲν γάρ ἐςι προσώπȣ, ἑτερότης δὲ ȣσιῶν.
„ Ἑνὸς γὰρ ὄντος τȣ̃ Ἀνθρώπȣ, ἄλλης ȣσίας ἐςὶν ἡ Ψυχὴ,
„ καὶ ἄλλης τὸ Σῶμα, διὰ τȣ́το καὶ τὸ σῶμα εἰς γῆν ἐπά-
„ νεισιν, ἐξ ἧς ἐλήφθη, διαλυθὲν τῆς Ψυχῆς· Γῆ γὰρ εἶ φη-
„ σὶ, καὶ εἰς γῆν ἀπελεύση, ȣκ ἐφικνȣμένȣ τȣ́τȣ τȣ̃ λογίȣ
„ καὶ τῆς Ψυχῆς· ἕτερον δὲ ἡτοιμάθη αὐτῇ τὸ κατάλυ-
„ μα. Ἥξει δέ ποτε καὶ τὸ σῶμα ἐκεῖ σὺν αὐτῇ, ἀλλὰ ἀλ-
„ λοιωθὲν μυςηριώδει λόγῳ καὶ θειοτέρῳ. Φαίνεται τοίνυν ἀρι-
„ δήλως, ὅτι τὸ Σπέρμα τὸ ἀνθρώπειον, ἔτε Ψυχῆς ἐςιν ἀρχὴ, ἔτε Ψυχὴν ἐνίησι τῷ σώματι. Εἰ γὰρ ἀπὸ Ἐψυχωμένȣ πρόεισι σώματος, ἀλλὰ τὸ ἑαυτȣ̃ δίδωσι σῶμα. Ἡ ψυχὴ δὲ ȣ γεννᾷ ψυχὴν, κατὰ τȣ̀ς τῶν ἀφρόνων λήρȣς. Ψυχῶν δὲ ὅμως ἐςὶν ἀρχὴ τὸ Σπέρμα τῶν ὑλωδῶν, θρεπλικῆς τε καὶ αὐξητικῆς καὶ αἰθητικῆς, αἳ καὶ τῷ ἀνθρωπίνῳ σώματι ἐνθεωρȣ̃νται τὸ κατ' ἀρχὰς ἔτι ὄντι ἐν τῇ Μήτρᾳ, ȣχ ὡς ἐνυπόςατοι ȣσίαι· ȣ γάρ εἰσι· δυνάμεις δὲ μόνον, ἡ φυτικὴ δηλαδὴ, καὶ ἡ αἰθητική. Γυμνάσωμεν δὲ τὸν λόγον, εἰ δοκεῖ, καὶ παραδείγματι, ἵν' εὐσύνοπλος γένηται.

Οἱ τῶν ἰατρῶν φασι παῖδες ἐκ τῆς συνεχείας ἀποτίκλεθαι θέρμην· ἡ δὲ, φύσις ἐςὶ Πυρὸς, ὡς καίτις τῶν πάλαι

πάλαι Σοφῶν εἴρηκεν· ὅτι τὸ ἀγαθοποιεῖν φύσις ἐστὶ Θεοῦ, ὡς καὶ τοῦ πυρὸς τὸ θερμαίνειν, καὶ τοῦ φωτὸς τὸ φωτίζειν. Συντριβομένων τοίνυν συνεχῶς Λίθου τε καὶ Σιδήρου, καὶ γινομένης θέρμης ἐκ τῆς συντριβῆς, ἀποπάλλεταί τι φωτοειδὲς, ἢ πῶς εἴπω, πυροειδὲς ἔξαλμα, κατὰ τὴν διάττουσαν ἀστραπὴν τὰς ὄψεις περιαστράπτον, οὔτε δὲ πῦρ ἐστιν, ἦ γὰρ ἂν ὑφίστατο κἂν ἀκαριαῖον χρόνον, οὔτε πυρῴδους ἀμοιρεῖ δυνάμεως. Μὴ ὂν δὲ, οὔτε ὑφίσταται, οὔτε διαμένει. Οἴχεται γὰρ ὁμοῦ τῷ φανῆναι· Πολλοστὸν δέ τι μέρος εἰ τύχοι δράξασθαι ὕλης τινὸς εὐπρήστου, τυχὸν μὲν οὐδ' οὕτως εἰς ὑπόστασιν πυρὸς τελειοῦται. Ἐπεισπεσούσης δέ τινος αὔρας ῥιπιζούσης αὐτὸ, ἀναζωπυροῦται καὶ εἰς ὑπόστασιν ἔρχεται πυρός. Τοῦτ' ἄντις κατίδοι καὶ ἐπὶ τοῦ ἀνθρωπείου Σπέρματος. Πολλὰ μὲν προΐσχεται ἡ φύσις τοῦ σώματος, ὧν καὶ εἰκῇ χεῖνται τὰ πλεῖστα· ἐξ ὧν οὐκ ἄντις εὐφρονῶν λογικὰς ἀπαιτήσει ψυχὰς ὡς ἀπὸ λογικῶν ἐκκρινομένων. Οἴχονται γὰρ εὐθὺς καὶ εἰς τὸ μηδὲν χωροῦσι, κατὰ τὸ ἐκ τῆς συντρίψεως ἐκεῖνο πυροειδὲς ἔξαλμα· ὅπερ οὔτε πῦρ ἐστιν, οὔτε ἀρχὴ γίνεται πυρὸς αὐτὸ καθ' αὑτό. Τὸν ὅμοιον τρόπον καὶ πολλῶν Σπερμάτων ἀποῤῥυέντων, ὅπερ ἂν ἐπιτηδείου τύχῃ χώρου ἐν τῇ Μήτρᾳ ἐκεῖσε ἀλλοιωθὲν, καὶ εἰς σῶμα μεταποιηθὲν τῇ σπερματικῇ δυνάμει καὶ ζωτικῇ, τῇ συνεχούσῃ καὶ διασφιγγούσῃ αὐτὸ, φύσει σκεδαστὸν ὂν καὶ εὐδιάχυτον, τῇ τε τῆς φύσεως εὐτάκτῳ προαγωγῇ, καὶ τῇ συνεισφορᾷ τῆς ὕλης, αὔξει καὶ ψυχοῦται τῇ φυτικῇ πρῶτον Ψυχῇ, καὶ συναύξει τὸ Σῶμα τῇ Ψυχῇ, καὶ ὥσπερ Ζῳόφυτον ἀποκαθίσταται. Εἶτα καὶ ζῴου φύσιν προβιβαζόμενον ἀπολαμβάνει· οὐκ ὂν μὲν ἄλογον ζῷον, οὐδὲ ζῴου ἀλόγου φύσιν ἔχον, διὰ δὲ τὸ ἀτελὲς ἐοικὸς αὐτῷ, δυνάμει δὲ ἔχον τὴν τοῦ ζῴου τοῦ λογικοῦ φύσιν. Ἢ τί ἂν εἴποις περὶ τοῦ καταβληθέντος ἑνὸς Σπέρματος, καὶ τρία σώματα ἔμψυχα ἀποτελέσαντος· τρεῖς ἄρα ψυχὰς ἔχον ἐνίησι τοῖς τρισὶ σώμασιν ἐκείνοις; Καὶ τὶς εὖ ἔχων νοῦ λέξει τοῦτο; Ἀλλ' ἦ δυνάμει ὁ τοῦ Σίτου

κόκκος

Κόκκος τὰς πολλὰς ὑποστάσεις τοῦ Σίτου ἀποτελεῖ ἐν τῷ Στάχυϊ, τῇ αὐτῇ καὶ τὸ ἀνθρώπειον Σπέρμα, τό, τε ἓν πλείω σώματα.

Εἰδέ τινα θράττουσιν αἱ φωναὶ, λεγόντων ἡμῖν, ὅτι ὁ Ἄνθρωπος ζῇ τὴν τοῦ Φυτοῦ ζωὴν, καὶ τὴν τοῦ Ζῳοφύτου, καὶ τὴν τοῦ ἀλόγου Ζῴου, καὶ τοῦ Λογικοῦ ὕστερον, ἀκουσάτω τοῦ θεολογικωτάτου Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ, φάσκοντος ἐν τῷ περὶ τοῦ Ἀνθρώπου Κεφαλαίῳ. Χρὴ γινώσκειν ὅτι ὁ Ἄνθρωπος καὶ τοῖς Ἀψύχοις κοινωνεῖ, καὶ τῆς τῶν Ἀλόγων μετέχει ζωῆς, καὶ τῆς τῶν Λογικῶν μετείληφε νοήσεως. Κοινωνεῖ γὰρ τοῖς μὲν Ἀψύχοις κατὰ τὸ σῶμα, καὶ τὴν ἀπὸ τῶν τεσσάρων Στοιχείων κρᾶσιν· τοῖς δὲ Φυτοῖς κατά τε αὐτὰ καὶ τὴν θρεπτικὴν, καὶ αὐξητικὴν, καὶ Σπερματικὴν, ἤως γεννητικὴν δύναμιν, τοῖς δὲ Ἀλόγοις· καὶ ἐν τούτοις μὲν, ἐξ ἐπιμέτρου δὲ, καὶ κατὰ τὴν ὄρεξιν, ἤως θυμὸν καὶ ἐπιθυμίαν, καὶ κατὰ τὴν αἴσθησιν, καὶ τὴν καθ' ὁρμὴν κίνησιν. Ἀκούεις τοῦ Διδασκάλου τὰς ἀνὰ μέρος ἐν τοῖς ἄλλοις εἴδεσι θεωρουμένας Ψυχὰς, συλλήβδην τῷ ἀνθρώπῳ παρεῖναι λέγοντος; Ἐπεὶ δὲ πάρεισιν ἐξ ἀρχῆς τῆς αὐτοῦ γενέσεως ἕως ἂν περίεστι, τὶ τὸ ἄτοπον, εἴ τις ἐρεῖ πρῶτον μὲν διαφαίνεσθαι ἐν τῷ Σπέρματι τὴν φυτικὴν, εἶτα μετὰ τὸ παγῆναι αὐτὸ καὶ ψυχωθῆναι τὴν αἰσθητικήν, μέχρις ἂν ὁ Θεὸς ἐπαγάγῃ τὴν νοερὰν χρόνῳ, καὶ τρόπῳ, οἷς οἶδε μόνος αὐτός; Οὐ γὰρ οὐσίας ἐνυποστάτους λέγομεν τὴν φυτικὴν, καὶ τὴν αἰσθητικὴν, ὡς μὴ οἷόν τε εἶναι συνελθεῖν τῇ νοερᾷ, οὔσῃ ἐνυποστάτῳ οὐσίᾳ, ἢ κράσει, ἢ συνθέσει, ἢ ἄλλῳ τῷ τρόπῳ. Ἀλλ' ἐκεῖναι καὶ ταύτης εἰσὶ δυνάμεις ἀχώριστοι, καὶ ἓν μετ' αὐτῆς. Ἤκουσας ὅτι τῷ λόγῳ τοῦ σώματος, καὶ τῷ τῶν Στοιχείων ὁ ἄνθρωπος κοινωνεῖ τοῖς Ἀψύχοις; Πῶς ἄλλως; Ἢ ὅτι κἀκεῖνα ἄψυχα. Ἄψυχα δὲ ὄντα ὡς ὁ Διδάσκαλος διέξεισι, πῶς ἂν δύναιντο Ψυχὴν ἐνιέναι τῷ ἀψύχῳ σώματι; Εἰδὲ ἀπὸ τῆς τῶν ἀψύχων Στοιχείων κράσεως οὐ πρόεισι Ψυχὴ νοερὰ, ἄλλος δὲ τρόπος οὐκ ἐξευρίσκεται

ρίσκεται παράγων αὐτὴν, ἀπὸ Θεȣ̃ ἄρα ἐντίθεται ἡ νοερὰ Ψυχὴ τῷ σώματι.

Εἰδὲ ἡ τῶν Στοιχείων κρᾶσις κατὰ τὸν Διδάσκαλον ἄψυχος, ἄψυχον ἄρα καὶ τὸ Σπέρμα προέρχεται, τὴν Σπερματικὴν μόνην ἔχον δύναμιν. Ἀποπέμπεται δὲ αὐτὸ ἡ Φύσις ȣ̀ κατὰ τὰ ἄλλα τȣ̃ σώματος περιτλώματα ȣ̔τως ἁπλῶς, ἀλλὰ πρῶτον μὲν διεγείρει τὸ Ἧπαρ, ὅ ἐστιν ὄχημα τȣ̃ καθ᾽ ὅλȣ ἐπιθυμητικȣ̃, ὡς καὶ τῆς τεκνογονίας, καὶ πηγὴ τȣ̃ αἵματος· εἶτα διαθερμανθὲν τὸ καθ᾽ ὅλȣ σῶμα ἀπὸ τῆς συντρίψεως, καὶ ὅλως διαδονηθὲν, συσφιχθέν τε, καὶ οἷον εἰς ἑαυτὸ συςραφὲν, (γίνεται δὲ ταῦτα τῇ καταχȣ́σῃ τὴν Φύσιν βίᾳ, καὶ ἐπιπευδȣ́σῃ ταύτην ἐρανίσαθαι τὸ λεπτότερον τῶν ςοιχειακῶν ὑλῶν ἀπὸ τȣ̃ καθ᾽ ὅλȣ σώματος καὶ συςῆσαι τὸ Σπέρμα.) ȣ̔τως ἀποδίδωσι μετὰ βίας αὐτὸ, ὥσπερ τι ὀφείλημα εἰσπραττόμενον ἀναγκαςικῶς, εἰσπράττοντος πάντως τȣ̃ θείȣ προςάγματος, καὶ καταβληθὲν ἐν τῇ Μήτρᾳ, τρέφεται καὶ αὔξει ὥσπέρ τι Ζωόφυτον, καὶ εἰς μέλη καὶ μέρη διεκτυπȣ̃ται, κατὰ προκοπὴν ἀνθρωπόφυτον γινόμενον· καὶ κατ᾽ ὀλίγον ἐναδρυνόμενον ἐπὶ πλέον κατ᾽ ἐπίδοσιν, καὶ αἱ ζωτικαὶ καὶ ψυχικαὶ δυνάμεις ἐνεργȣ̃σιν ἐν αὐτῷ. Οὐκ ἄχαρι δ᾽ ἴσως δόξειεν, εἰ καὶ μικρόν τι τῇ Φυσιολογίᾳ προσδιατρίψαιμεν.

Φασὶν οἱ περὶ αὐτὴν ἐχολακότες, καὶ ἀπιςεῖν ȣ̔δεὶ, ἐπικυρȣ́σης τῆς πείρας. Φασὶ τοίνυν ὅτι μετὰ τὴν καταβολὴν ἀλλοιȣμένȣ τȣ̃ Σπέρματος, πρῶτον πήγνυται λεπτός τις Ὑμὴν, ὃν καλȣ̃σι Χωρίον, ὡς χωρȣ̃ν καὶ περιέχον τὸ Ἔμβρȣον, τὴν ἀρχὴν καὶ αὐτὸς ἐκ τȣ̃ Σπέρματος λαβών· Εἰκονίζει δὲ πάντως αὐτός τε καὶ τὸ ἐντεροειδὲς ἐκεῖνο σαρκίον, δι᾽ ȣ̔ τρέφεται τὸ Ἔμβρȣον, τὴν καλάμην καὶ τὴν θήκην, ἐν ᾗ τρέφεται κρυπτόμενος ὁ τȣ̃ Σίτȣ Κόκκος, ἢ Κάλυκα, ἢ Ἔλυτρον οἱȣδήτινος καρπȣ̃. Ἐνȣ́μενος ȣ̔ν ὁ Ὑμὴν ἐκεῖνος τῇ Μήτρᾳ διά τινων Ἰνῶν, καὶ Φλεβιδίων, καὶ διὰ τȣ́των αὖ ἀρȣόμενος ἐκ τȣ̃ καθ᾽ ὅλȣ μητρȣ̃ σώμα-

σώματος τὴν φυσικὴν ἰκμάδα, πλȣτȣ̃σαν τὸ ἔμφυτον ζωτικὸν θερμὸν, πρῶτον μὲν παραπέμπει αὐτὴν τῷ Σπέρματι, καὶ συνιςᾷ τȣ̃το εἰς σάρκα· Παραπέμπει δὲ διὰ τȣ̃ αὐλοειδȣ̃ς σαρκίȣ τȣ̃ συνημμένȣ μὲν αὐτῷ, μέχρι δὲ τȣ̃ Ὀμφαλȣ̃ τȣ̃ Ἐμβρȣ́ȣ διατείνοντος, καὶ ἔν ὄντος μετ᾽ αὐτῶν, ἐπεὶ καὶ σιδήρȣ τομῇ ἐκκόπτεται, καὶ χωρίζεται τȣ̃ Ἐμβρȣ́ȣ ȣ̔ςερον. Μεταπηγνυμένȣ ȣ̔ν τȣ̃ Σπέρματος ȣ̔ν εἴρηται τρόπον, πρῶτον πήγνυται ἡ Καρδία, οἷόν τι θεμέλιον καὶ ὄχημα τῆς ζωτικῆς δυνάμεως, ἢ εἰ βέλοιτό τις εἰπεῖν τῆς Ψυχῆς, ἐπεὶ καὶ ἡ Γραφὴ ἀντὶ Ψυχῆς τῷ ὀνόματι χρῆται τȣ́τῳ· ὡς τὸ, εὐφρανθήτω Καρδία ζητȣ́ντων τὸν Κύριον. Ὑποτεθείσης ȣ̔ν παρὰ τῆς Φȣ́σεως τῆς Καρδίας οἷόν τινος βάθȣς καὶ ὀχήματος τῆς ἄλλης οἰκοδομίας καὶ διαρτίας τῶν μελῶν, καὶ τῆς Ψυχῆς αὐτῆς, συνεξυφαίνεται ἐν ἐκείνῳ τῷ τῆς Φȣ́σεως ἐργαςηρίῳ, ἢ κλίζεται καὶ ἀπαρτίζεται συμμέτρως τȣ̃ις ἀρχαῖς τὸ καθ᾽ ὅλȣ σῶμα τῇ Φυσικῇ οἰκονομίᾳ κατ᾽ εὔτακτον πρόοδον ἐπιδιδȣ̃ν κατὰ βραχὺ καὶ διαρθρȣ́μενον, καὶ τελειȣ́μενον, καὶ τὴν τῆς Φȣ́σεως πάσης ἀπολαμβάνον καταβολήν· καὶ καιρȣ̃ καλȣ́ντος πρόειςιν εἰς τὰ ἔξω μετὰ Ψυχῆς, ἣν ἔχει ἐκ Θεȣ̃· ἀπειληφὸς πᾶσαν τὴν ἀνθρωπίνην ἐνέργειαν ψυχικήν τε καὶ σωματικήν· ὅτε καὶ τὰ συνεκτικὰ τῆς ζωῆς αὐτȣ̃ εἰς τὸν ἴδιον ἑαυτῶν μεταβαίνȣσι τόπον· Οὐκ ἔτι γὰρ ἐκ τȣ̃ Ὀμφαλȣ̃ ἀλλ᾽ ἐκ τȣ̃ Στόματος καὶ ἀναπνεῖ καὶ τρέφεται, καὶ τὴν τῶν ἄλλων αἰσθητηρίων ἐνέργειαν λαμβάνει, ὧν ȣ̔δενὸς μέτεςιν αὐτῷ ὄντι ἐν τῇ Μήτρᾳ. Καὶ ἔςιν ὁ παντοδύναμος Θεὸς αἴτιος καὶ Δημιȣργὸς ὥσπερ καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων, ȣ̔τω δὴ καὶ τȣ̃ λογικȣ̃ τȣ́τȣ ζώȣ, ὁ καὶ τῷ Σπέρματι τὴν δύναμιν ἐνθεὶς, καὶ ἐν τῇ Νηδύϊ πᾶσαν τὴν αὐτȣ̃ οἰκονομίαν κατασκευάσας διὰ τῆς Φȣ́σεως, καὶ τῶν ςοιχειακῶν Ἀρχῶν, καὶ ψυχὴν αὐτῷ ἐγχέας, καὶ τελειώσας διὰ πάντων αὐτό. Περὶ τȣ́τȣ καὶ ὁ μακάριος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς ὀλίγοις συνελὼν ῥήμασιν, εἴρηκεν ἐν τῷ περὶ μορφῆς κεφαλαίῳ· ἡ ȣ̔σία μορφωθεῖσα, καὶ εἰδοποιηθεῖσα ὑπὸ τȣ̃ σώματος

„ ματος τȣ̃ ἐμψύχȣ, καὶ αἰσθητικȣ̃, καὶ ἀποτελέσασα τὸ
„ Ζῷον, πάλιν τε προσλαβȣ̃σα τὸ λογικόν τε καὶ τὸ θνητὸν,
„ ἀποτελεῖ τὸ τȣ̃ ἀνθρώπȣ Εἶδος.

Τὸ δὲ κατὰ τὴν Εὔαν ἔργον τȣ̃ Δημιȣργȣ̃, ἐννοεῖν ἐμποιεῖ
τισιν ἔμψυχον ἐπισπᾶσθαι τὴν τȣ̃ Ἀδὰμ πλευρὰν, 5
καὶ μεταπεπλάσθαι εἰς γυναῖκα, μὴ δεηθεῖσαν ἐμψυχώσεως. Καὶ εἰ μὲν τῇ παντοδυναμότητι τȣ̃το παρέχȣσι τȣ̃ Θεȣ̃, ἀντερεῖν ȣ̓δεῖ. Ἕξεσι γὰρ ἀεὶ τῷ Θεῷ βȣλομένῳ μεταμείβειν τὰς φύσεις. Εἰ δὲ τῷ εἱρμῷ τῆς φύσεως εὐδόκησε γενέσθαι, ἤδη καὶ αὐτῆς συνυποστάσης τῷ Ἀδὰμ, 10
καὶ ἔδει λαβεῖν καὶ ἀρχὴν τȣ̃ ἐνεργεῖν τὰ ἑαυτῆς, εὔδηλον ὡς ȣ̓ διήλλαξεν ἡ ἀρχὴ τῆς μετὰ ταῦτα ἐνεργείας· μᾶλλον δὲ ὁμοία γέγονε τῇ περὶ τὸν Ἀδάμ. Ἡ γὰρ Πλευρὰ, ἀντὶ Σπέρματος ἐλήφθη, ὡς ἐπ᾽ ἐκείνȣ ὁ Χȣ̃ς· ἐπεὶ καὶ γειτνιάζει τῇ Ὀσφύϊ, ταμείῳ ȣ̓σῃ τȣ̃ Σπέρματος· ὡς 15
μόριον δὲ σώματος ἐκ τῶν τεσσάρων ὄντος Στοιχείων, ἄψυχον ἔμελλεν ἔσεσθαι. Ἤκȣσας γὰρ τȣ̃ Διδασκάλȣ Ἰωάννȣ, ὅτι ἄψυχόν ἐσι τὸ Σῶμα καὶ τὰ Στοιχεῖα, ἴσως καθ᾽ ἑαυτὰ θεωρȣ́μενα. Καὶ πόθεν αὐτοῖς ἡ Ψυχὴ εἰμὴ ἐκ Θεȣ̃; Παρίσησι δὲ τȣ̃το καὶ ἡ τομὴ οἱȣδήτινος μορίȣ 20
σώματος ἅμα ταύτῃ ὁρωμένȣ ἀψύχȣ. Ἀποσπάσα δὲ Ψυχῆς τὶς ἂν εἴποι φρενῶν ἔχων εὖ; Ἡδὲ τȣ̃ ἐκ τῆς πλευρᾶς διαπλασθέντος τῆς Εὔας σώματος ἐμψύχωσις ȣ̓προσετέθη τῇ Γραφῇ, ὡς ἑνὸν καὶ τῷ τυχόντι ἀνθρώπῳ διαγνῶναι αὐτὴν ἀπὸ τȣ̃ κατὰ τὸν Ἀδὰμ ὑποδείγματος· ὡς ἐνετέθη καὶ αὐτῷ ἡ Ψυχὴ παρὰ τȣ̃ Πλάσαντȣ αὐτȣ̃, ὡς ἐν ἐκείνῳ. 25

Εἰσὶ δέ τινες οἱ τὴν Ψυχὴν ἀξιȣ̃ντες συγκαταβάλλεσθαι
τῷ Σπέρματι τελείαν λογικήν· ἐκεῖνο μὲν ἀπὸ τȣ̃ Ἀνδρὸς, ταύτην δὲ ἀπὸ Θεȣ̃. Καὶ τόγε νῦν ἐῶ, ὡς καὶ 30
αὐτοὶ συντίθενται τοῖς ἄψυχον εἰδόσι τὸ Σπέρμα· εἰ καὶ ἄλλοις αὐτῶν λόγοις συνίσανται τοῖς ἔμψυχον οἰομένοις, ἑαυτοῖς ἀντιφάσκοντες. Εἰ γὰρ ἅμα τῷ καταβληθῆναι ψυχȣ̃ται, ἄψυχον ἄρα ἐσὶ μένον ἐν τῇ Ὀσφύϊ· 35

Εἰ

Εἰ δὲ Ψυχὴ λογική ἐσιν ἐκείνη ἡ ὁμȣ̃ τῷ Σπέρματι καταβαλλομένη, ȣ̓ χωρὶς τῶν συσατικῶν ἔσαι διαφορῶν. Αἱ ȣ̓σιῶδεις γάρ, φησι, διαφοραὶ ὁ μέγας Ἰωάννης, ȣ̓κ εἰσὶ „
συμβεβηκότα· καὶ παρȣ̃σαι σάζȣσι, καὶ ἀπȣ̃σαι φθέ- „
5 ρȣσι· διὸ καὶ ἐν τῷ ὁρισμῷ λαμβάνονται. Καὶ πάλιν, „
διὰ τῶν ȣ̓σιωδῶν διαφορῶν ἡ ȣ̓σία εἰδοποιȣμένη, τοιȣ̃τον „
εἶδος ἀποτελεῖ, καὶ τοιάδε γίνεται. Τȣ̃το βȣ́λεται καὶ „
τὸ φιλόσοφον ἀξίωμα λέγον. Ἡ περὶ τὸν λόγον καινοτο- „
μία φθείρει τὴν φύσιν τȣ̃ ὁρισȣ̃. Καὶ περὶ μὲν τῶν ἄλλων „
10 τῆς λογικῆς Ψυχῆς, ἔχȣσι προβαλέσθαι τὴν ἐπιπρόσθησιν τῶν συγκλειόντων τὸ σῶμα, ἐκεῖνο εἴργειν αὐτὰ διαφαίνεσθαι. Τὸ δὲ ἀθάνατον αὐτῆς, ὅπερ ȣ̓ πέφυκεν εἴργεσθαι ὑπ᾽ ȣ̓δενὸς, ὀφείλει διαφαίνεσθαι πάντοτε καιρȣ̃ καλȣ̃ντος. Ἐκτρωθέντος ȣ̓ν τȣ̃ Ἐμβρύȣ, ἢ τεσσαρακονθημέρȣ, 15
ἢ τριμηνιάιȣ, ἢ καὶ ἐπέκεινα, ἡ Ψυχὴ ἐκείνȣ ȣ̓σα ἐνυπόστατος ȣ̓σία κατ᾽ αὐτȣ̀ς καὶ ἀθάνατος, ὀφείλει καὶ τόπον ἔχειν εἰς ἀποκατάσασιν ἀπαλλάξασα τȣ̃ σώματος. Καὶ περὶ μὲν τῶν ἄλλων ἀνθρωπίνων Ψυχῶν τὰ θεῖα λόγια πολλὰς εἶναι τὰς μονὰς παρεδήλωσεν. Ἠξίωσε δὲ 20
μνήμης ὁ ἐν ἁγίοις Γρηγόριος ὁ Νύσης, καὶ τὰς τῶν πρὸ ὥρας ἀναρπαζομένων νηπίων, καὶ εἰς προσηκȣ́σας αὐταῖς μονὰς ἀποκαθισᾷ. Ἐμνήθη δ᾽ ἂν ὁ αὐτὸς, ἢ τίς ἕτερος καὶ περὶ τῶν ἐκ τῶν ἀμβλωμάτων, εἰ ἤδει τȣ́τοις ἐνȣ́σας τελείας λογικὰς Ψυχάς. Ἀλλὰ μᾶλλον ἤδει, ὡς ἔσιν εἰπεῖν 25
συναποίχεσθαι τοῖς ἀμβλωθριδίοις τὰς Ψυχὰς αὐτῶν, αἰσθητικὰς μόνον ȣ̓σας· καθ᾽ ὃ καὶ ὁ μακάριος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς εἴρηκε κοινωνεῖν τὸν ἄνθρωπον τοῖς ἀλόγοις. Οὐκ ἄρα ἐσὶν ἐν τῷ Ἐμβρύῳ ἡ ἀθάνατος λογικὴ Ψυχὴ, ἀλλὰ μετὰ τὸν ἐξεικονισμὸν, ἣ φησιν Ἀνασάσιος. Ἡ 30
τολμησάτωσαν καὶ τὸ ἀθάνατον ἔχειν δυνάμει φάναι ὥσπερ καὶ τὸ λογικὸν, καὶ τὸ διανοητικὸν, καὶ τ᾽ ἄλλα. Πρὸς γὰρ τῇ ματαιότητι, καὶ ἀπάντησιν ἔχει, ὅτι τὸ δυνάμει ὂν, μὴ ὄν ἐσιν, ἕως ἂν εἰς τὸ ἐνεργείᾳ φθάσῃ. Καὶ ȣ̓δεὶς λόγος οἷός τ᾽ ἂν γένοιτο ἀποδεῖξαι τὸ μὴ ἐνερ- 35
γείᾳ, ἀλλὰ δυνάμει, ὄν.

Τὴν

Τὴν δὲ σφῶν αὐτῶν δόξαν, ὅτι ἔμψυχόν ἐστι τὸ Σπέρμα, καίτοι ὡμολογηκότες ἄψυχον, εἴπερ ὡς αὐτοί φασι ψυχȣ̃ται ἅμα τῇ καταβολῇ, φύραμα ὂν τῶν τεσσάρων στοιχείων, ἀψύχων ὄντων, ὡς τῷ φιλοσοφωτάτῳ Ἰωάννῃ τῷ ἐκ Δαμασκȣ̃ δοκεῖ. Ταύτην ἓν τὴν δόξαν βȣλόμενοι συστῆσαι, ἀπὸ τȣ̃ κατὰ τὸν Κυρίον ἡμῶν Ἰησȣ̃ν Χριστὸν μυστηρίȣ ἐπιχειρȣ̃σι φάσκοντες, ὡς ὅλον τὸν Ἀδὰμ ἀναπλάσας βȣληθεὶς ὁ Θεὸς, ὅλον αὐτὸν ἐφόρεσεν ἐκ τῆς ἀειπαρθένȣ Μαρίας, καὶ τὴν Ψυχὴν ἐκ τῆς ἀδαμιαίας Ψυχῆς ἐκείνης λαβών. Τὸ μέν τοί γε δοξάζειν ἐπισφαλῶς ὡς ἀπὸ τῆς ἀδαμιαίας Ψυχῆς ἐτέχθησαν πολλαὶ, ὥσπερ ἀπὸ μιᾶς λαμπάδος ἀνάπτονται πολλαὶ, καὶ ἀλληλοδιαδόχως ἦλθȣ καὶ εἰς τὴν ἀειπάρθενον Μαρίαν ἀπὸ τȣ̃ πατρικȣ̃ αὐτῆς Σπέρματος, πρὸς τῷ ἀλόγῳ καὶ ἀλλοκότῳ φρονήματι, ἔτι ἀντιφάσκει καὶ τῇ δόξῃ τῆς Ἐκκλησίας τῶν ἁγίων αὐτῆς διδασκάλων, ἐκ τȣ̃ Θεȣ̃ πλάττεσθαι διδασκόντων τὰς ψυχὰς ἐφ᾽ ἑνὶ ἑκάστῳ τῶν τικτομένων ἐν τῷ κυοφορεῖσθαι, ὡς ἤδη δειχθήσεται, καὶ ἐκ τῆς Ψυχῆς Ψυχὰς γεννώσης, τȣ̃το ἐπ᾽ αὐτοῖς ἐστὶ φρονȣ́ντων ὡς ἐθέλȣσιν. Ὅτι δὲ καὶ ὁ Θεάνθρωπος λόγος ἀνείληφε τὴν ἀδαμιαίαν ψυχὴν, πρὸς τῷ ἀτόπῳ, καὶ ὅσον ἐστὶ βλάσφημον, τράποιτο εἰς τὰς τῶν φρονȣ́ντων ταῦτα καὶ λεγόντων κεφαλάς. Ἔπεται γάρ, ὅτι μετὰ τȣ̃ προπατορικȣ̃ ἁμαρτήματος ἐτέχθη ὁ Θεάνθρωπος Ἰησȣ̃ς Λόγος, εἴπερ τὴν ἀδαμιαίαν εἴληφε ψυχὴν ὁ Χριστὸς ἐνεχομένην τῇ ἁμαρτίᾳ. Ἀλλ᾽ ἁμαρτίαν ȣ̓κ ἐποίησεν, ȣ̓δὲ εὑρέθη δόλος ἐν τῷ στόματι αὐτȣ̃. Ἀλλ᾽ ὑμεῖς, ὦ βέλτιστοι καὶ νέοι Δογματισταὶ τῷ Σπέρματι δωρεῖσθε διαβιβάζειν τὰς Ψυχὰς εἰς τȣ̀ς ἐφεξῆς. ὁ δὲ Κυρίος ȣ̓κ ἐκ Σπέρματος ἀνθρωπίνȣ γεγέννηται. Οὕτω καὶ ἑαυτοῖς περιπίπτετε. Οἱ δὲ τοιȣ̃τοι Μεταγγισμοὶ, καὶ αἱ Γενέσεις τῶν Ψυχῶν ἐῤῥέτωσαν σὺν τοῖς ἐξευρȣ̃σιν αὐτά.

Περὶ δὲ τȣ̃ ἀνθρωπίνȣ τȣ̃ Κυρίȣ φησὶν ὁ μέγας Βασίλειος, ὅτι ȣ̓κ κατὰ τὴν κοινὴν φύσιν τῆς σαρκὸς ἡ σύστασις ἐγένετο τȣ̃ Κυρίȣ, εὐθὺς γὰρ τέλειον σαρκὶ τὸ κυοφορȣ́μενον, ȣ̓ κατὰ μικρὸν διαπλάσεσι μορφωθὲν· ȣ̓δὲ γὰρ εἴρηται τὸ κλιθὲν, ἀλλὰ τὸ γεννηθέν. Ἐξ ἁγιωσύνης ἓν ἡ σὰρξ συμπαγεῖσα, ἀξία ἦν τῇ θεότητι τȣ̃ μονογενȣ̃ς ἑνωθῆναι. Ὁδὲ μέγας Ἀθανάσιος. Ὁδὲ μέγας Λυτρωτὴς ȣ̓ τȣ̃ Ἀδὰμ τὸ εἶναι λαβὼν, ἀλλ᾽ ἐκ τȣ̃ Ἀδὰμ τὸ χῆμα προσλαβὼν, τὴν Σάρκα λέγω. Σάρκα δὲ λέγω τὴν μετὰ Ψυχῆς ἀνθρώπινης, καὶ γενόμενος Ἄνθρωπος κατὰ τὸ ὁρατόν. Καὶ ὁ λοιπὸς τῶν Θεολόγων Χορὸς τὴν τοιαύτην Σάρκα ἐψυχωμένην διδάσκει λαβεῖν τὸν Κύριον. Καὶ ȣ̓δεὶς προηγόρευσε τὴν Ψυχὴν τȣ̃ Κυρίȣ ἀδαμιαίαν, ἀλλὰ τȣ̃ Διαβόλȣ τȣ̃τό ἐστι τὸ φρόνημα· ὃ καὶ ἡγησάμενος κατεδυνάσευε καὶ ἐδȣλȣ̃το τὰς Ψυχὰς τῶν Δικαίων. Ταῦτ᾽ ἄρα καὶ τύραννος καὶ δυνάστης καὶ βίαιος ἀκȣ́ει· ὅτι παρὰ τὸ εἰκὸς κατετυράννει τῶν Ψυχῶν, αἳ ȣ̓κ ἦσαν ὑπόχρεω δίκας ὑπέχειν αὐτῷ. Ἐνθέντοι καὶ ὁ Κύριος ὅλον τὸ ἀνθρώπειον εἶδος, ἤτοι σῶμα ἔμψυχον ἀνείληφεν ἐκ τῆς Θεοτόκȣ, τῆς τȣ̃ Ἀδὰμ ἁμαρτίας ἀμέτοχον. Καὶ Ἀθανάσιος ὁ μέγας ἐν τῇ πρὸς ἀδελφιον ἐπίσκοπον ἐπιστολῇ φησι. Τὸ Σῶμα τȣ̃ Κυρίȣ, πῶς ȣ̓ παναγιον καὶ πάνσεπτον ἀληθῶς, ὃ ὑπὸ μὲν τȣ̃ Ἀρχαγγέλȣ Γαβριὴλ εὐηγγελίθη, ὑπὸ δὲ τȣ̃ Πνεύματος τȣ̃ ἁγίȣ ἐπλάσθη, καὶ τȣ̃ λόγȣ γέγονεν ἔνδυμα προσκυνητόν; Καὶ πάλιν, ὅτι ἐν τῇ Γαστρὶ τῆς Παρθένȣ ἔπλασεν ὁ Θεὸς ἄνθρωπον, ἄνευ ἀπορᾶς ἐνεργείᾳ τȣ̃ ἁγίȣ Πνεύματος. Ἡ δὲ ἐν τῷ Ἀδὰμ ἀνθρωπεία φύσις εἰληφεῖα τὴν κατάραν, πρὸς ἅπαν τὸ γένος διατείνει κατὰ τὸν μέγαν Κύριλλον, φάσκοντα συνῳδὰ καὶ τῷ μακαρίῳ Παύλῳ· Χοϊκοὶ γάρ ἐσμεν ὡς ἐκ χοϊκȣ̃ τȣ̃ Ἀδὰμ, παραπεμψάσης ἡμῖν τῆς ἀρᾶς τὴν φθοράν· δι᾽ ἧς καὶ ὁ τῆς ἁμαρτίας εἰσέδυ Νόμος ὁ ἐν τοῖς μέλεσι τῆς σαρκός. Εἶεν.

Τȣ̃ δὲ μακαρίȣ Ἀποστόλȣ λέγοντος, ὅτι ὁ Λευὶ ἐν τῇ Ὀσφύϊ τȣ̃ Ἀβραὰμ ἦν, ὅτε συνήντησεν αὐτῷ ὁ Μελχισεδὲκ, ὄντος τȣ̃ Λευὶ τετάρτȣ ἀπὸ Ἀβραὰμ, τὶ δεῖ νοεῖν; Ὅτι

Ὅτι τρεῖς ἄνθρωποι ἦσαν ἐν τῇ Ἀβραὰμ Ὀσφύϊ, ὁ Λευὶ καὶ ὁ τȣ̃τȣ Πατὴρ ὁ Ἰακὼβ, καὶ ὁ τȣ̃τȣ πάλιν ὁ Ἰσαάκ; Ἢ τρεῖς Ψυχαὶ ἦσαν; Ἢ τρία Σπέρματα; Καὶ πάλιν, ὅταν λέγῃ, ὡς οἱ ἐκ τῶν Υἱῶν Λευὶ τὴν Ἱερατείαν λαμβάνοντες, Ἐντολὴν ἔχȣσιν ἀποδεκατεῖν τὸν λαὸν κατὰ τὸν Νόμον, τȣτέστι τȣ̀ς ἀδελφȣ̀ς αὐτῶν, καί περ ἐξεληλυθότας ἐκ τῆς Ὀσφύος Ἀβραάμ. Τίνι λόγῳ φήσομεν τὸν μακάριον Ἀπόστολον; Ὅτι τοσαῦτα Σπέρματα ἦσαν ἐν τῇ Ὀσφύϊ τȣ̃ Ἀβραὰμ ἐψυχωμένα; ἐγὼ δὲ λέγω καὶ ἄψυχα, ὅσα καὶ ὁ λαός. Καὶ τὶς ἂν εἴποι τȣ̃το; Τὸ γὰρ Σπέρμα τότε συνίσταται ἐν ἑκάστῳ τῶν Ἀνθρώπων, ὅτε ἡ Φύσις ἑτοιμάσει προαγαγεῖν αὐτό· ἡ δὲ σύστασις ἐκ τῶν τεσσάρων ἐστὶ στοιχείων, ὄντων ἀψύχων ὡς ὁ ἐκ Δαμασκȣ̃ Διδάσκαλος ἐξηγήσατο. Ἀλλ' ἢ δῆλον ὡς κατὰ τὴν σπερματικὴν μόνην δύναμιν, ἣν ἐπισύρονται τὰ Σπέρματα πάντα, εἴτε φυτῶν, εἴτε ὠντινωνȣ̃ν ἀπὸ τȣ̃ ἐξ ἀρχῆς δημιȣργηθέντος οἰκείȣ εἴδȣς θείῳ προστάγματι. Τὸ θεῖον γὰρ φησιν ὁ Ἱερὸς Δαμασκηνὸς πρόσταγμα δύναμιν ἐνέθηκε τοῖς Σπέρμασιν αὐξητικὴν, καὶ θρεπτικὴν, καὶ Σπερματικὴν, ἤτοι ὁμοίȣ γεννητικήν. Ὁρᾷς, ὅτι δύναμιν ἔχεν ὁμοίȣ γεννητικὴν ἀπὸ τȣ̃ θείȣ προστάγματος τὸ Σπέρμα; Ταύτην τοίνυν τὴν δύναμιν ἕλκει τὸ Σπέρμα ἀπὸ τȣ̃ πρώτȣ Ἀνθρώπȣ συνεκδοχικῶς, ἀφ' ἧς ὅμοιοι ἐκείνῳ γινόμεθα· ȣ̓κ ἔτι δὲ ȣ̓σίαν Ψυχῆς. Παρίτω καὶ Ἀθανάσιος ὁ μέγας ἐν τῷ περὶ Σαρκώσεως τȣ̃ Χριστȣ̃ Φάσκων. Οὐχ ὁμοȣ́σιος ȣ̓σα ἡ Σὰρξ τῆς τȣ̃ Λόγȣ Θεότητος ὡς συναΐδιος, ἀλλὰ ἰδίᾳ κατὰ φύσιν γενομένη, καὶ ἀδιαίρετος καθ' ἕνωσιν ἐκ Σπέρματος Δαβὶδ, καὶ τȣ̃ Ἀβραὰμ, καὶ τȣ̃ Ἀδὰμ, ἐξ ȣ̓ καὶ ἡμεῖς γεγεννήμεθα.

Τῇ τοιαύτῃ ȣ̓ν Σπερματικῇ δυνάμει καὶ ἡ τȣ̃ πρωτοπλάστȣ Ἀδὰμ ἀρὰ μέχρις ἡμῶν διȣκνεῖται, κατὰ τὴν εἰκόνα τȣ̃ Πλάστȣ, τȣ̃ γυμνȣ̃ μὲν, καὶ δίχα προκαλύμματός τινος ἐσταρμένȣ, αὐξομένȣ δὲ καὶ εἰς τελείωσιν ἥκοντος μετὰ τῶν ἀρχαίων καὶ πατροπαραδότων ἐπιβλημάτων, ἃ τὴν ἀρχαίαν ἁμαρτίαν εἰκονίζȣσιν, ἑφεπομένην ἀεὶ τοῖς Σπέρ-

Σπέρμασιν, οἷς ȣ̓κ ἐφαρμόττει, εἴτις εὐφυῶς βȣ́λοιτο λέγειν δυνάμει κεκλῆσθαι τὰ ἀποτελέσματα, ἤως ἐνδεχομένως. Δύναται γὰρ τὸ Παιδίον γενέσθαι γραμματικὸν, ἢ ȣ̓κ ἐνδέχεται. Τὸ δὲ Σπέρμα ἀρξάμενον ἀκολȣθίας, ἀναγκαίως ἀποτελεῖ τὸ ὅμοιον, καὶ ἀδύνατον ἄλλως γενέσθαι, εἰ μὴ ἐξαμβλωθείη· ὅπερ ȣ̓κ ἔστι πρὸς αὐτȣ̃, σύμπτωμα δὲ μᾶλλον κωλυτικόν. Καὶ χῶρός τις εἰς οἰκοδομὴν οἰκίας εὖ ἔχων, ἐνδέχεται δέξασθαι οἰκίαν, καὶ ȣ̓κ ἐνδέχεται. Ἀρξαμένης δὲ τῆς οἰκίας κτίζεσθαι, ȣ̓κ εὐθὺς ἀπὸ γραμμῆς εἶδος οἰκίας, ἀλλὰ θεμέλιοι, καὶ ἕτερ ἀκόλȣθα. Εἶτα ἀναγκαίως τελειȣ̃ται ἐν τῷ εἴδει ἡ οἰκία, καὶ ȣ̓κ ἄλλοτι. Καὶ τὸ Εἶδος ȣ̓τε πρότερον τῆς Ὕλης, ȣ̓θ' ὕστερον, ἀλλὰ συναπαρτίζεται τῇ Ὕλῃ. Κἂν χρόνιος ἡ οἰκοδομία γίνηται, τὸ Εἶδος ȣ̓ διαφέρει τῆς Ὕλης χρόνῳ. Οὕτως καὶ ἡ ἀνθρωπεία Ψυχὴ συντρέχει μετὰ τȣ̃ Σώματος, καὶ ȣ̓τε Σῶμα καθ' ἑαυτὸ συνίσταται, ȣ̓τε Ψυχὴ προϋπάρχει τȣ̃ Σώματος. Συγκλίζεται δὲ καὶ συναύξει αὐτῷ, καὶ διαπλαθέντι, καὶ ὀργάνȣ τάξιν ἀπειληφότι ἐπιλάμπει αὐτῷ, ὡς Ἐντελέχεια καὶ Εἶδος αὐτȣ̃. Καὶ ἵνα συλλήβδην εἴπω τὸ πᾶν, δοκȣ̃ν καὶ τῷ ἱερῷ Δαμασκηνῷ, ὁ Ἄνθρωπος κατὰ τὸ ἀπὸ τῶν τεσσάρων Στοιχείων σύγκραμα, ἐξ ȣ̓ τὸ Σπέρμα καὶ τὸ Σῶμα κοινωνεῖ τοῖς ἀψύχοις, τῆς Φυτικῆς μόνον μετέχων Ψυχῆς· εἶτα καὶ τῆς τῶν ἀλόγων μετέχει, τῆς σπερματικῆς ἐκείνης δυνάμεως, δηλαδὴ, προκοψάσης καὶ γενομένης αἰσθητικῆς· εἶτα τελειȣ̃ται καὶ τὴν τῶν λογικῶν δέχεται νόησιν, ἐπεισκριθείσης πάντως ἐν αὐτῷ θεόθεν τῆς λογικῆς τε καὶ νοερᾶς, ȣ̓κ ἔτι δυνάμεως, ἢ δυνάμει ȣ̓σης, ἀλλ' ȣ̓σίας ἐνυποστάτȣ μετὰ τῶν αὐτῆς συστατικῶν διαφορῶν καὶ ἰδίων, Βασιλίδος τρόπον ἐν ἡτοιμασμένοις βασιλείοις, καὶ πρεπέσαις ταῖς παρασκευαῖς λαμπρῶς μεθ' ὅτι πλείστης τῆς δορυφορίας ἀποκατασάσης. Τοιαῦτα γάρ τινα αἱ φθάσασαι ψυχικαὶ δυνάμεις τῇ σφῶν αὐτῶν κυρίᾳ τῇ λογικῇ Ψυχῇ προητοίμασαν· αἳ καὶ εἰσδεξάμεναι αὐτὴν οἰκεῖαι ȣ̓σαι αὐτῇ, καὶ δυνάμεις αὐτῆς γε-

γενημένας μετ' αὐτῶν, καὶ αὐτῆς αὖ ἀντιλαβομένης αὐτῶν, ὡς οἰκείων δυνάμεων, μίαν σύνθετον ὑπόστασιν ἐκ Ψυχῆς καὶ Σώματος, τὸν ἐκ Ψυχῆς καὶ Σώματος λογικὸν ἄνθρωπον ἀπετέλεσαν. Τȣ̃το καὶ ὁ μακάριος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς φιλοσοφῶν ἐκ τῷ περὶ ἐνυποστάτȣ Κεφαλαίῳ φησί. Κυρίως Ἐνυπόστατόν ἐστι, καὶ τὸ σὺν ἄλλῳ διαφόρῳ κατὰ τὴν ȣ̓σίαν, εἰς ὅλȣ τινὸς γένεσιν συντιθέμενον, καὶ μίαν ἀποτελȣ̃ν ὑπόστασιν σύνθετον. Οὔτε δὲ ἡ Ψυχὴ μόνη λέγεται Ὑπόστασις, ȣ̔τε τὸ Σῶμα, ἀλλ' Ἐνυπόστατα. Τὸ δὲ ἐξ ἀμφοτέρων ἀποτελȣ́μενον Ὑπόστασις ἀμφοτέρων.

Ἡ δὲ παρὰ τȣ̃ ἐν ἁγίοις Πατρὸς Γρηγορίȣ τȣ̃ Νύσσης εἰσαγομένη περὶ τȣ́τȣ τȣ̃ Ζητήματος Γνώμη, ἀπηγόρευται παρὰ τῆς Ἐκκλησίας, ὡς συμβαίνȣσα τῇ ὠριγενιακῇ φλυαρίᾳ τῇ προὔπαρξιν ὑποτιθεμένῃ τῆς Ψυχῆς τῷ φάσκειν ἔμψυχον εἶναι τὸ Σπέρμα καὶ τὴν Ψυχὴν ἐκ τῶν ἄνω τȣ̃ γένȣς ἕλκειν προγόνων. Ἔχε δὲ τὰς ἀφορμὰς ἐκ τῶν πλατωνικῶν, ἃ καὶ ἀπεκηρύχθη, καὶ ἀναθέματι καθυπεβλήθη διὰ τῆς Πέμπτης τῶν Οἰκȣμενικῶν, ὡς ἡ Βίβλος διέξεισι τῶν συνοδικῶν Πράξεων ȣ̔τωσίν. Ἡ Πέμπτη συνήθροισε Σύνοδος τῶν ρξέ, ἁγίων Πατέρων κατά τε τȣ̃ Ὠριγένȣς, καὶ τῶν ἀλλοκότων ἐκείνȣ Δοξῶν, καὶ τῶν πρεσβευόντων τὰ ἐκείνȣ, Διδύμȣ καὶ Εὐαγρίȣ· οἵ τινες τῶν Ψυχῶν προὔπαρξιν ἐδογματίζον, καὶ τέλος τῆς Κολάσεως ἔλεγον· ȣ̔ς καὶ Ἀναθέματι, καθυπέβαλον, καὶ μετὰ τῶν ἑξῆς προσεθησομένων αὐτοῖς. Ὁ δέ γε τὰ θεῖα σοφὸς Μάξιμος, δεινὸν ἡγησάμενος ὑπάγεσθαι τῇ Ὠριγενιακῇ αἱρέσει τὸν ἐνδοξότατον ἐν θεολογίᾳ, καὶ ȣ̔δενὸς τῶν ταύτης προηγόρων ἐνδευτέρῳ τατȣ́μενον, προέχοντα δὲ μᾶλλον πολλῶν, ȣ̔χ ἥκισα δὲ καὶ ταῖς ἠθικαῖς Ἀρεταῖς τοῖς τὸν Ἄνθρωπον οἰκειȣ́σαις Θεῷ, αἰδοῖ τȣ́τȣ ἐπαινετῇ, εἵλετο καθυφεῖναί τι τῆς ἀκριβείας ἐν τȣ́τῳ τῷ ζητήματι, καὶ πλέον, τι τȣ̃ διατεταγμένȣ παρὰ τῶν λοιπῶν Ἱερῶν Διδασκάλων γνωματεῦσαι, εὐγνωμόνως τὰ τȣ̃ Γρηγορίȣ εἰς τὴν εὐσεβῆ βιαζόμενος δόξαν. Ἃ ȣ̔δὲ ἔχȣσιν

ἔχȣσιν ἐμφαινομένην καθαρῶς τὴν τȣ̃ Ἱερȣ̃ Μαξίμȣ διάνοιαν, ἣν αὐτὸς ἐπιτίθησιν αὐτοῖς, καὶ ἀγῶνα μὲν ἀνείλετο, τὸ μὲν ἀφαιρῶν, τὸ δὲ προσιθεὶς· εἴπως τῇ τοιαύτῃ μεσιτείᾳ οἷός τε γένοιτο συμβιβάσαι τοῖς ἄλλοις τὸν Ἱερὸν Γρηγόριον. Ἀλλ' ȣ̔κ ἐξεγένετο αὐτῷ ἱκανῶς τȣ̃το ποιῆσαι, εἰ καί τι πλέον παρέχετο, ȣ̔ ἡ τῶν λοιπῶν Διδασκάλων συμφωνία παραδίδωσι.

Τίνες δὲ ȣ̔τοι; Πρῶτον μὲν ὁ τῆς τρίτης Συνόδȣ Καθηγεμὼν ὁ μέγας Κύριλλος ἐν τῇ πρὸς τȣ̀ς Πρεσβυτέρȣς καὶ Μονάζοντας ἐπιστολῇ ἐν τῇ Βίβλῳ τῶν πράξεων τῆς τρίτης Συνόδȣ κειμένῃ, (ἧς ἡ ἀρχὴ· Ἀφίκοντο μέν τινες) ȣ̔τως αὐτῇ λέξει φησίν. Ἔȣικε δέ πως τῷ καθ' ἡμᾶς τόκῳ τὸ ἐπὶ τȣ̃ Χριστȣ̃ Μυστήριον. Αἱ μὲν γὰρ τῶν ἐπὶ γῆς Μητέρες ὑπηρετȣ̃σαι τῇ φύσει πρὸς γένεσιν, ἔχȣσιν ἐν τῇ Μήτρᾳ κατὰ βραχὺ πηγνυμένην τὴν σάρκα, καὶ ἀφράστοις τισὶν ἐνεργείαις Θεȣ̃ πρεσβȣ́σαν, καὶ τελειȣμένην εἰς μορφὴν Ἀνθρωπίνην. Ἐνίησι δὲ τῷ Ζῴῳ τὸ Πνεῦμα Θεὸς καθ' ὃν οἶδε τρόπον. Πλάττει γὰρ Πνεῦμα Ἀνθρώπȣ κατὰ τὴν τȣ̃ Προφήτȣ φωνήν. Ἕτερος δὲ Σαρκὸς, καὶ ἕτερος ὁμοίως ὁ τῆς Ψυχῆς Λόγος ἐστίν. Ἀλλ' εἰ καὶ γεγόνασιν αἱ Γυναῖκες μόνων τῶν ἀπὸ γῆς σωμάτων Μητέρες, ἀλλ' ȣ̔ν ὅλον ἀποτεκȣ̃σαι τὸ Ζῷον, τὸ ἐκ Ψυχῆς λέγω καὶ Σώματος, ȣ̔χὶ μέρος λέγονται τεκεῖν. Καὶ μετ' ὀλίγα, καθάπερ ἀμέλει καὶ ἡ τȣ̃ Ἀνθρώπȣ Ψυχὴ τῷ ἰδίῳ συναπογεννᾶται Σώματι, καὶ ὡς ἓν λελόγισται πρὸς αὐτὸ, καί τοι τὴν φύσιν ἑτέρα. Καὶ ȣ̔τω μὲν ὁ μακάριος Κύριλλος, συνῳδὰ φθεγγόμενος Βασιλείῳ τῷ μεγάλῳ, ταῖς κατὰ μικρὸν διαπλάσεσι μορφȣ̃σθαι λέγοντι ἐν τῇ Μήτρᾳ τὸ Ἔμβρυον. Ἀλλὰ καὶ συναπογεννᾶσθαι λέγει τὴν Ψυχὴν τῷ Σώματι.

Λέγοιτο δ' ἂν Σῶμα Ἀνθρώπινον μετὰ τὸν ἐξεικονισμὸν, κατὰ τὸν θεῖον Ἀνασάσιον. Πρὸ τȣ́τȣ γὰρ σαρκίον ἐστὶν ἀμόρφωτον, καὶ ȣ̔κ ἂν λέγοιτο Σῶμα ἀνθρώπινον.

Ὥσπερ ȣ̓δὲ ὁ θεμέλιος οἰκία, ἀλλ᾽ οἰκίας θεμέλιος. Καὶ τὰς Μητέρας ὑπηρέτας εἶναι λέγει τῆς φύσεως, ἐν μόνοις τοῖς ἀπὸ τῆς γῆς Σώμασιν, ὡς τῆς Ψυχῆς ἀφικνȣμένης ἐξ Οὐρανȣ̃ παρὰ Θεȣ̃. Ἡδὲ τȣ̃ Προφήτȣ φωνὴ τό· „ Ὁ πλάσας κατὰ μόνας τὰς Καρδίας αὐτῶν, ἤτοι τῶν Ἀν- 5 „ θρώπων, τί ἄλλο δηλοῖ, ἢ τὸ κατὰ μίαν ἑκάστην ἰδιαζόν- „ τως, καὶ μὴ κατὰ τὴν φυσικὴν τȣ̃ Σπέρματος πρόοδον „ πλάττεσθαι παρὰ Θεȣ̃; Καὶ τό· Ὁ πλάσας Ἀνθρώπȣ „ Πνεῦμα ἐν αὐτῷ, ἢ τί ἕτερον, ἢ τȣ̃το βȣ́λεται; ȣ̓ καὶ ὁ μέγας Κύριλλος ἐν τῷ πρὸς Βασιλίδας λόγῳ μέμνηται, 10 „ καὶ διερμηνεύων φησίν. Ἐφ᾽ ἑνὸς δὲ προσώπȣ πολλάκις „ διπρόσωπον ἡμῖν εἰσφέρεται λόγȣ χῆμα, καὶ κατ᾽ ȣ̓δένα „ τρόπον ἀδικεῖ τὴν ἀλήθειαν· οἷον φέρε εἰπεῖν, ὡς εἰ λέ- „ γοιτο περὶ Θεȣ̃ παρὰ τῆς θεοπνεύστȣ Γραφῆς· Ὁ πλάσας „ Πνεῦμα Ἀνθρώπȣ ἐν αὐτῷ. Καί τοι πῶς ȣ̓χὶ πᾶσιν 15 „ ἐναργὲς ὡς ȣ̓κ ἂν νοοῖτο παρὰ τὸν Ἄνθρωπον ἕτερον τὸ ἐν αὐτῷ πλαττόμενον Πνεῦμα; Τὸ δὲ τȣ̃ ἁγίȣ Πνεύματος δοχεῖον, ὁ μακάριος Ἰσαὰκ ἐν δευτέρῳ λόγῳ τȣ̃ πρώτȣ αὐτȣ̃ Βιβλίȣ ȣ̓τως αὐτῇ λέξει φησίν. Ὥσπερ ἀδύνατον ἵνα ἔλθῃ ἡ Ψυχὴ εἰς γένεσιν, χωρὶς τελειότητος τῆς 20 „ διαπλάσεως τȣ̃ Σώματος σὺν τοῖς μέλεσιν αὐτȣ̃, ȣ̓τως „ ἀδύνατον εἶναι τὴν Θεωρίαν τὴν δευτέραν Ψυχὴν, ἥτις ἐστὶ „ τὸ Πνεῦμα τῆς Ἀποκαλύψεως, χωρὶς τῆς τελειώσεως „ τȣ̃ ἔργȣ τῆς ἀρετῆς, ὅπερ ἐστὶν οἶκος γνώσεως τῆς δεχο- „ μένης τὰς Ἀποκαλύψεις. Ὁ δὲ ἅγιος Αὐγȣστῖνος ȣ̓τω 25 „ φητί. Διαπεπλασμένῳ καὶ ὀργάνȣ τάξιν ἀπειληφότι „ τῷ Ἀνθρωπίνῳ Σώματι, κλιζομένη θεόθεν ἐγχεῖται ἡ λο- „ γικὴ Ψυχὴ, καὶ ἐγχεομένη κλίζεται. Καὶ ὁ μέγας καὶ „ γενναῖος Ἰωβ ὁ πολύτλας πρὸς τὸν ἀγωνοθέτην καὶ ποιη- „ τὴν τὸν λόγον ποιȣ́μενος ἔφη. Μνήσθητι ὅτι πηλόν με 30 „ ἔπλασας, εἰς δὲ γῆν με πάλιν ἀποστρέφεις. Ἢ ȣ̓χ ὥσπερ „ γάλα με ἤμελξας, ἔπηξας δέ με ἴσα τυρῷ· Δέρμα καὶ „ Κρέα ἐνέδυσάς με, Ὀστέοις δὲ καὶ Νεύροις ἐνεῖρά με· Ζωὴν „ δὲ καὶ ἔλαιον ἔθȣ παρ᾽ ἐμοί· ἡ δὲ Ἐπισκοπή σȣ ἐφύλατ- „ τέ μȣ τὸ Πνεῦμα; Ὁρᾷς πῶς ἅπαντες συμφώνως τῇ 35

ἀκολȣθίᾳ τῆς φύσεως ἐχόμενοι, τελειȣ̃σι τὸ Ζῷον τῷ λόγῳ· ἅμα δὲ καὶ τὸ Πνεῦμα, παρὰ Θεȣ̃ πλαττόμενον ἐγχεῖθαι αὐτὸ διδάσκȣσιν; Ἀλλὰ καὶ πρὸ τȣ́τȣ Ζῷον αὐτὸ ἀποκαλȣ̃σιν, ȣ̓ ῥητορικῇ κομψείᾳ χρώμενοι, ȣ̓δὲ 5 ταῖς τῆς ἔξω μωρίας μᾶλλον εἰπεῖν, κατὰ τὸν Μακάριον Παῦλον, ἢ σοφίας θέσεσιν ἑπόμενοι. Ἑτέρᾳ γὰρ σοφίᾳ καὶ ἰδιαζȣ́σῃ αὐτῷ τὰ πάντα δεδημιȣ́ργηκε, καὶ δημιȣργεῖ ὁ παντοδύναμος Θεὸς· ἢ καὶ οἱ τȣ̃τον φέροντες ἐν σφίσιν αὐτοῖς, τὰ περὶ τȣ́των ἡμᾶς παρεγγυῶσιν, οἷς καὶ 10 πείθεσθαι δεῖ τοιȣ́τοις ȣ̓σι, καὶ ȣ̓τω φθεγγομένοις μετὰ τȣ̃ Πνεύματος. Τȣ́τοις συνᾴδει καὶ ὁ μακάριος Θεοδώριτος ἐν τῷ περὶ Ψυχῆς, ὃς ἐστι πέμπτος κατὰ Ἑλλήνων αὐτῷ λόγος, λέγων. Ταῦτα μὲν ὁ Νομοθέτης ἐν τῇ „ κοσμογενείᾳ συνέγραψε. Παραπλήσια δὲ καὶ ἐν τοῖς Νόμοις „ 15 διδάσκει. Περὶ γὰρ τῆς Ἐγγύμονος τῆς ἐκλίνων πληγῶν „ ἀμβλωσκȣ́σης διαλεγόμενος, διαμορφȣ́σθαι πρότερον ἐν τῇ „ Νηδύϊ τὸ Βρέφος, εἶθ᾽ ȣ̓τω ψυχȣ́σθαι, ȣ̓ θυραθέν ποθεν „ τῆς Ψυχῆς εἰσκρινομένης, ȣ̓δέ γε ἐκ τῆς γονῆς φυομένης, „ ἀλλὰ τῷ θείῳ ὅρῳ κατὰ τὸν ἐξ ἀρχῆς ἐντεθέντα Νόμον „ 20 ἐκ Θεȣ̃ δεχομένης τὴν γένεσιν. Καὶ ἄλλȣς πολλὰς τῶν μακαρίων καὶ θεολόγων Ἀνδρῶν, τȣ̃τ᾽ αὐτὸ συμφωνȣ̃ντας εὑρήσει ζητῶν τις, οἷς ἔργον γέγονέ ποτε ἡ περὶ τȣ́τȣ σκέψις. Εἰδέ τις ὑπὲρ τὸ μέτρον τῇ πείρᾳ χρώμενος, ἔροιτο, τὴν πεῦσιν ὑποκρινόμενος, τὸ πότε, καὶ πȣ̃, 25 καὶ πῶς ἡ τῆς Ψυχῆς εἰς τὸ Σῶμα γίνεται εἰσοίκησις μαθεῖν σκεπτόμενος, (ὅπερ ȣ̓ συνίσταται τῇ τȣ̃ Κυρίλλȣ γνώμῃ λέγοντος καθ᾽ ὃν οἶδε τρόπον ὁ Θεὸς, καὶ ὅτι συναπογεννᾶται τῷ σώματι.) ἰτέον αὐτῷ παρ᾽ αὐτὸν τὸν δεῶντα, ἐφ᾽ ᾧ πυθέσθαι καὶ μαθεῖν, καὶ ἡμῖν ἀπαγγεῖλαι. 30 Τὰ γὰρ θαυμάσια αὐτȣ̃ τὶς διηγήσεται φησιν ὁ Προφήτης; „ Εἰ δὲ ȣ̓χ οἷόν τέ ἐστιν αὐτῷ τȣ̃το, ἀλλ᾽ ἀναμενάτω βραχύ. Μικρὸν γὰρ ὅσον ὅσον ὁ Κύριος ἔρχεται καὶ ȣ̓ χρονιεῖ, ὅτε „ καὶ τῷ θείῳ αὐτȣ̃ κελεύσματι τὰ Στοιχεῖα μὲν τὴν συνεισφορὰν ἐργάζονται τῶν Σωμάτων· ὁ δὴ καὶ ἐν τῇ 35 ἀρχῇ τῆς αὐτῶν συστάσεως εἰώθασι ποιεῖν. Αἱ δὲ Ψυχαὶ

ἐν

ἐν αὐτοῖς ἀφίξονται, ὡς καὶ τὴν ἀρχὴν ἐν τοῖς ὑφισαμένοις διὰ τῆς φύσεως καὶ τῶν Στοιχείων ἀφικνȣ̃νται Σώμασι. Καὶ τότε γνώσονται σαφῶς πᾶς ὁστισȣ̃ν τὲς τρόπȣς ἐρευνῶν, πῶς ἡ τῆς Ψυχῆς ἐνοίκησις γίνεται τῷ Σώματι, καὶ ἀπὸ τȣ̃ Τέλȣς τὴν Ἀρχὴν εἴσεται, εἰ μὴ βέλοιτο καὶ ἄμφω ἀπὸ τῶν εἰκότων καὶ εὐλόγων μεταμαθεῖν. Καὶ ταῦτα διασαφȣ̃ντος τȣ̃ μακαρίȣ Ἀποςολȣ,*) ὅς ἐςι ςόμα Χριςȣ̃, ȣ̃ διδάσκοντος ἀκȣ́ειν ἐςὶ λέγοντος αὐτȣ̃ τȣ̃ Χριςȣ̃, ᾧ ἡ δόξα εἰς τὲς αἰῶνας, ἀμήν.

*) Καὶ πȣ̃ποτε διεσάφησεν ὁ Ἀπόςολος τὸν Τρόπον, καὶ τὸν Χρόνον, καὶ τὸν Τόπον, ἢ τὰ εἰκότα καὶ εὔλογα, καθ᾽ ἃ ἐνίησι τῷ Ζῴῳ τὸ Πνεῦμα ὁ Θεός; „ Ἢ ὅτι τȣ̃το λέγει, ὅτι ἄρτι γινώσκομεν ἐκμέρȣς· „ Ὅτε δὲ ἔλθῃ τὸ τέλειον, τότε τὸ ἐκμέρȣς καταρ- „ γηθήσεται. Ἀ Κορινθ. ΚΕΦ. ΙΓ΄. Ἐδαφ. θ.

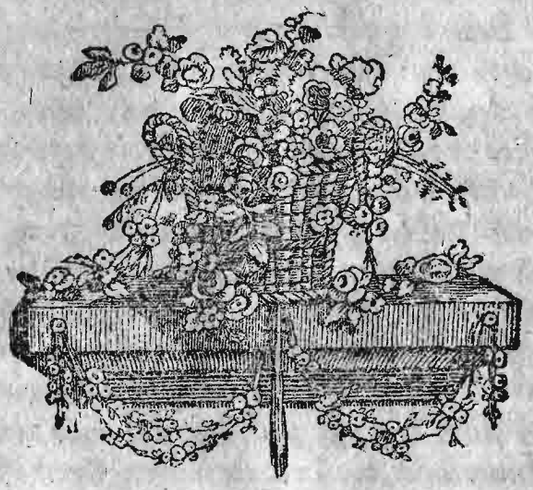

ΤΟΥ

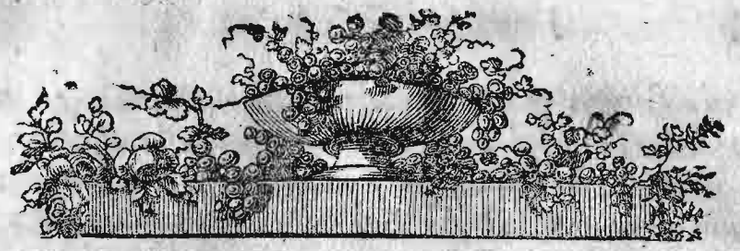

ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΩΤΑΤΟΥ ΚΑΙ ΑΓΙΩΤΑΤΟΥ ΠΑΤΡΟΣ ΚΥΡΙΟΥ ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ ΤΟΥ ΣΧΟΛΑΡΙΟΥ

ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΝ ΜΗΔΕΙΑΣ ΘΕΟΦΑΝΗΝ.

Περὶ τῆς Λογικῆς καὶ Ἀνθρωπίνης Ψυχῆς ἐπιςήσαντος τῷ προηγησαμένῳ ἐν ταῦθα τȣ́τȣ Συγγράμματι περὶ τῆς αὐτῆς Ὑποθέσεως.

Ἐδεξάμεθά σε τὸ Σύγγραμμα, καὶ καλῶς ἐπιςήσαντες, ὡς ἠξίȣς, αὐτὸ μὲν ἐπηνέσαμεν ἐπαίνων ἄξιον ὄν, τῷ συγγραψαμένῳ δὲ συνήθημεν· τȣ̃το μὲν, τῆς πολυμαθȣ̃ς ἀκριβείας περὶ τὰ θεῖα· τȣ̃το δὲ, καὶ τῆς θεόθεν ὁδηγίας πρὸς τὴν γνῶσιν τῶν ἀληθῶν, ἣν ȣ̃κ ἔςιν ἐκείνης ἄνευ εὑρεῖν, κἂν πάνυ τὶς ᾖ σπȣδαῖος περὶ τὲς λόγȣς· Ἐμπνεῖ δὲ ὁ Θεὸς τοῖς μετ᾽ εὐλαβȣ̃ς προσεδρίας καὶ μετριωτέρῳ φρονήματι τὴν χάριν ταύτην αἰτȣ̃σιν. Ἡμεῖς δ᾽ ȣ̃τε πρότερον ἀντιλέγοντές τῳ, τὸν περὶ Ψυχῆς ἐκεῖνον συντεθείκαμεν λόγον, ȣ̃τ᾽ ἀναγκαῖον ὂν ἐδαμόθεν, ȣ̃τε δίκαιον ἄλλως, ȣ̃τε πρέπον ἡμῖν. Φίλω δὲ

δέ τινι ζητήσαντι συντεθεικότες πεπόμφαμεν, ȣ̓δ' αὐτὸν εἰδότες τῇ ἡμετέρᾳ κρίσει προσθέσθαι βȣλησόμενον, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν δυνησόμενον, ἀλλὰ φίλον ἐζητηκότα περιιδεῖν μὴ κρίναντες δεῖν. Καὶ τῇ σῇ νῦν Ἱερότητι τὸ τῆς ἀγάπης χρέος πληρȣ̃ντες, τὸ παρὸν ἀντιπέμπομεν. Ἠξίȣς γὰρ ἡμᾶς μεταθεμένȣς νῦν τὸ τῆς γνώμης φιλήσυχον, ἐπισῆσαι μὲν τῷ Συγγράμματί σȣ καλῶς· ἐκφῆναι δέ σοι τὰ δόξαντα περὶ τȣ́τȣ. Καὶ σὺ μὲν ȣ̓κ ἀμέσως ἡμῖν ἔπεμπες, ȣ̓τε γράφων ἠξίȣς ὑπ' εὐλαβείας, ἀλλά τῳ τῶν οἰκειοτάτων ἡμῖν ταῦτα γράφων ἐδήλȣς. Ἡμεῖς δ' ἀμέσως σοι τὴν γνώμην δηλȣ̃μεν, τὸν περὶ τῆς σιγῆς νόμον λύοντες.

Τὸ μὲν ȣ̓ν πρότερον ἐκεῖνο περὶ Ψυχῆς ἡμῖν Σύγγραμμα, ζητήματος εἶχε τάξιν. Ὅθεν ἐδείκνυτο μέν, ἃ περὶ τȣ̃ τῶν λοιπῶν Ψυχῶν γένȣς, καὶ τῆς πρὸς ἀλλήλας τε καὶ τὴν λογικὴν αὐτῶν τάξεως, ἁπλῶς τε καὶ χωρὶς σκοπȣμένης, κἀν τῇ παρασκευῇ τȣ̃ τῆς Ψυχῆς ὀργάνȣ τȣ̃ Σώματος πᾶσι τοῖς σοφῶς ἐζητακόσι δοκεῖ. Πρȣτείνετο δὲ, καὶ ἅ τις ἂν ἀποροίη. Ἔστι γὰρ καὶ τοῖς ἀληθεστάτοις ἀντιτάξαθαι τῷ δοκεῖν τε καὶ λόγȣ χάριν πρὸς μείζω τῆς ἀληθείας βεβαίωσιν, καὶ τȣ̃το πᾶσι Σοφοῖς ἐπȣδάσαι. Οἱ δ' ὀλίγα εἰδότες, ἀντὶ τῶν ἀληθῶν ταῖς πρὸς ταῦτα μᾶλλον Ἀντιθέσεσι τίθενται. Ἐλυόμεν τοίνυν τὰς πρὸς τὴν ἀλήθειαν δοκȣ́σας ἀντιθέσεις οἰκείως. Αἱ δ' ἦσαν ἡ περὶ τȣ̃ ῥύπȣ τῆς προγονικῆς Ἁμαρτίας. Ἡ περὶ τȣ̃ πεπαῦθαι τȣ̃ δημιȣργεῖν τὸν Θεὸν. Ἡ περὶ τῆς Εὔας, ὅτι μὴ κατὰ τὸν Ἀδὰμ παρῆχθαι γέγραπται, προσεχὴς αὐτῷ καὶ δεύτερος Ἄνθρωπος γενομένη. Ἡ περὶ τῶν πορνικῶν συναφειῶν. Ἡ περὶ τῶν ἀπίστων καὶ πονηρῶν. Ἐκ τȣ́των γὰρ ἔδοξε τὸν πρόσθεν χρόνον τισὶ δεῖν ἂν μᾶλλον τῷ Σπέρματι καὶ τὰς ἀνθρωπείας συνεῖναι Ψυχὰς, ὥσπερ τὰς ἄλλας, ἢ ἐκ Θεȣ̃ δημιȣργȣμένων τά δε συμβαίνειν. Καὶ τότε μὲν εὐθὺς βραχὺ τὸ Σύγγραμμα ἦν, τȣ̃ καιρȣ̃ ποιȣ̃ντος ȣ̓τω πέμπειν τῷ φίλῳ. Μετ' ὀλίγον δὲ προσθήκαις ηὐξημένον, τȣ̃ καιρȣ̃ τȣτὶ συγχωρȣ̃ντος, πολλοῖς ἐζητηκόσιν ἐκδέδοται.

ὑφ' ὧν οἶμαι καὶ πολλαχȣ̃ τῆς γῆς αὐτὸ διεσπάρθαι. Οὐκ οἶδα δ' εἰ καὶ αὐτόθι παρὰ σοὶ, ἢ τῳ τῶν ἄλλων φίλων κατήντησε, καὶ δηλοίης ἂν ἡμῖν ἐπιστείλας. Ἐκεῖνο μὲν τοιȣ̃τον ἦν. Ἔσται δέ σοι καὶ τὸ παρὸν, βραχὺ μὲν, τȣ̃ καιρȣ̃ τȣ̃τ' ἀπαιτȣ̃ντος, ἱκανὸν δὲ Σοφῷ τυγχάνοντι, κἂν ἔλαττον ᾖ. Ὁμȣ̃ γὰρ τὴν σὴν βεβαιώσει περὶ τȣ̃ ζητήματος γνώμην, καὶ κρίσις μὲν περὶ τȣ̃ Συγγράμματος ἔσται τȣ̃ σȣ̃. Τῶν δὲ πρόσθεν ἡμῖν ἐπεσταλμένων τῷ φίλῳ βεβαίωσις. Χρείας δὲ καλȣ́σης, καὶ τρίτον ἴσως ζητήσοντι πέμψομεν, εἰ καὶ τὸ Πνεῦμα ἔτι τῷ πηλῷ παραμένοι, τȣ̃ Θεȣ̃ τῇ τῆς ζωῆς παρατάσει ταύτης παιδεύοντος ἄμφω τώδε.

Ἀλλὰ δέοι γ' ἂν μᾶλλον ἀρκεῖσθαι σέ τε καὶ ἡμᾶς τοῖς καλῶς ἐγνωσμένοις περί τε ἄλλων καὶ τῶν ἡμετέρων Ψυχῶν, καὶ τῷ δεδωκότι Θεῷ τὴν χάριν εἰδέναι. Τὴν δὲ πολλὴν φροντίδα ποιεῖσθαι περὶ τȣ̃ μέλλοντος, ȣ̓ χάριν ἡμῖν αἱ Ψυχαὶ, καὶ Ψυχῶν εἵνεκα πρὸς ὑπȣργίαν μὲν, ὧδε· ἐκεῖ δὲ, πρὸς κοινωνίαν μόνην τὰ σώματα. Τότε γὰρ τȣ̃ μὲν ὅπως γέγονεν ἕκαστος, λόγος ἡμῖν ȣ̓δεὶς ἔσται. Καὶ αἱ νῦν γὰρ ἀγνοȣ̃σαι Ψυχαὶ, τότε μαθήσονται, ὥσπερ καὶ ἄλλα πολλὰ τῶν νῦν ἀγνοȣμένων εἴσονται τότε. Ἔργῳ δὲ μᾶλλον ἐν τῷ καιρῷ τῆς τῶν σωμάτων ἀναστάσεως εἴσονται, ὅτι τὸ χωριȣθῆναι τῶν ὑποκειμένων αὐταῖς σωμάτων, καὶ ζῆν χωριȣθείσας, καὶ τὸ συναφθῆναι μετὰ τοσȣ̃τον αὖ χρόνον ἐκ θαύματος, ἑπόμενον ἦν τῷ μὴ δὲ τὴν ἀρχὴν φυσικῶς ἐνεῖναι καὶ συνεῖναι τοῖς σπέρμασιν· ὃ καὶ σὺ πάνυ σοφῶς ὥσπερ σφραγίδα τῷ καλῷ Συγγράμματι τέθεικας. Καὶ ἡμὲν τῶν Σωμάτων Ἀνάστασις ἐκ ἄνευ θαύματος ἔσται, τῷ παραυτίκα μᾶλλον, ἢ τῷ ἐκ τῶν στοιχείων αὖσυνίστασθαι καὶ ἀναμορφȣ̃σθαι παραδοξοποιȣμένη. Ἡδὲ τȣ́τοις τῶν Ψυχῶν ἕνωσις ȣ̓ σὺν θαύματι. Ἐκ γὰρ τȣ̃ πρὸς ταῦτα τότε πρῶτον ἡνῶσθαι παρὰ Θεȣ̃, πρὸς τὸ καὶ πάλιν ἑνȣ̃σθαι, τȣ̃ Θεȣ̃ βληθέντος ἂν, εἰθισμένην τε ἐν ἑαυταῖς καὶ σωζομένην τὴν φυσικὴν ῥοπὴν ἔχȣσι. Ταυτὶ μὲν ȣ̓ν μαθήσονται τότε καλῶς αἱ νῦν ἀγνοȣ̃σαι Ψυχαί. Τὸ δ' ἐπὶ τὸ βέλτιον αὐταῖς, ἢ τὸ χεῖρον

χεῖρον μαθεῖν, τῆς ἐνταῦθα ζωῆς ἔσαι τὸ τέλος καὶ ὁ καιρὸς, ὁποτέραν ταῖν ὁδοῖν ἂν ἕλοιντο. Ὅθεν τȣ̃το δεῖ μάλιστα φροντίζειν ἡμᾶς. Ἐπεὶ δ' ὑπ' εὐνοίας τῆς πρὸς τὸν φίλον τότε προήχθημεν, ἠδέ σοι δυνάμεθ' ἂν νῦν σιωπᾶν εὐνοίᾳ μείζονι, καὶ πολλῶν χάριν ὀφειλομένην τῶν θεόθεν σοι κεχορηγημένων καλῶν.

Οἱ τῆς Ἐκκλησίας τοίνυν Διδάσκαλοι (Ἰέναι γὰρ πρὸς τὸ προκείμενον δεῖ) τῷ μὲν Σπέρματι συνεῖναι τὴν νοερὰν Ψυχὴν καὶ ἀσώματον, καὶ συνεξιέναι τε καὶ συσπείρεσθαι ἀπαξιȣ̃σι, πολλῶν ἀτόπων ἕνεκα, καὶ ἀδυνάτων ἑπομένων ἐξ ἀνάγκης ταύτῃ τῇ θέσει. Τῷ δὲ Σώματι ὀργανικῶς μορφωθέντι, καὶ αὐτὴν εὐθὺς ἐνδημιȣργεῖσθαι λέγȣσι. Καὶ τότε δὴ τῇ ἐξ ἀμφοῖν ταῖν φύσεοιν Σώματός τε καὶ Ψυχῆς ἀπαρτίσει, καὶ εἰς ἓν ἄτομον συνοδῷ συνεσηκότα τὸν Ἄνθρωπον ἐκεῖθεν προβαίνειν ἄρχεσθαι, ταῖς θατέρῳ τῶν μερῶν ἀρμοτȣ̃σαις ἐπιδόσεσιν, αὖ καὶ τῷ συναμφοτέρῳ τρόποις ἄλλοις λογίζονται, αἰτίαν ἔχȣσαι λοιπὸν αὐτὴν τὴν Ψυχὴν, καὶ τὰς ταύτης δυνάμεις. Τὴν δὲ τῆς Ψυχῆς ἐν τῷ νοερῶς ἐνεργεῖν πρόβασιν σημειωσόμεθα, προιόντος τȣ̃ λόγȣ.

Καὶ φεύγει μὲν ἡ σοφὴ Θέσις αὕτη τὴν Ὠριγένȣς περὶ τῆς τῶν Ψυχῶν προϋπάρξεως δόξαν ἐκ τῶν πλατωνικῶν ἀνασχȣ̃σαν λήρων. Ἀπήλακται δὲ καὶ τῆς τȣ̃ Κιττιέως Ζήνωνος μετὰ πολλῶν ἄλλων ἑπομένων αὐτῷ κατὰ τὸν τῆς παγκοσμίȣ πλάνης καιρόν. Μετὰ ταῦτα δὲ καὶ Ἀπολιναρίȣ ἐν τῷ τῆς ἀληθείας καιρῷ προελομένȣ καὶ αὐτȣ̃ τὴν δόξαν τȣ̃ Ζήνωνος καὶ Κλεάνθȣ, εἰ καὶ μετά τινος διαφορᾶς. Οἱ μὲν γὰρ τὴν ἀνθρωπείαν ψυχὴν τῷ Σπέρματι συμμιγνύντες καὶ συγκιρνῶντες, καὶ φθαρτὴν εἶναι ταύτην ἐνόμιζον. Καὶ τȣ̃τȣς ἐλέγχει πάνυ σοφῶς καὶ δικαίως ὁ πάνσοφος καὶ μακάριος Θεοδώριτος ἐν τοῖς κατὰ Ἑλλήνων λόγοις, ὡς λίαν ὑβριστικῶς καὶ ἀτόπως διειλεγμένȣς περὶ Ψυχῆς. Ἀπολινάριος δὲ συνεῖναι τῷ Σπέρματι τὴν Ψυχὴν ἐφρόνει, καὶ συμπροϊέναι παρὰ τȣ̃ σπείροντος καὶ συσπείρεσθαι. Καὶ θνητὰς μὲν ἐκ ἔλεγε τὰς ἀνθρωπείας Ψυχάς· γίνεσθαι δὲ Ψυχὰς ἐκ Ψυχῶν,

καθάπερ ἐκ Σωμάτων Σώματα, ὡς ἐκ κοινῆς ἀρχῆς τῆς τȣ̃ Σπέρματος. Καὶ Ζήνων μὲν διχῶς ἐψεύδετο· ἡ δ' ἀκολȣθία κατὰ λόγον αὐτῷ συνέβαινε. Ψευδεῖ γὰρ ἡγȣμένῳ ψεῦδος ἑπόμενον εἶχεν. Ἀπολινάριος δὲ πλέον μὲν εἶχε Ζήνωνος τὸ τὴν Ψυχὴν ἀθάνατον λέγειν· (ὅπερ ἦν ἀληθὲς.) ἡγȣμένῳ δὲ ψευδεῖ, τὴν ἀληθῆ συνέπλεκε δόξαν ὑπ' ἀμαθίας, καὶ πολλοῖς τȣ̃ περὶ τȣ̃των πλανᾶσθαι γέγονεν αἴτιος. Ἀλλὰ καὶ τῶν ὑστέραν τȣ̃ Σώματος δοξασάντων ποτὲ τὴν Ψυχὴν, καὶ θύραθεν εἰσιȣ̃σαν, (οἱ πολλαῖς κατεμερίζοντο δόξαις ἐντεῦθεν περὶ αὐτῆς.) κἀκείνων τὸ ψεῦδος ἡ σοφωτάτη τῶν Διδασκάλων Θέσις ἐκπέφευγε. Μετριώτεροι δ' ἦσαν περὶ τὸ ψεῦδος, οἱ τὴν Ψυχὴν συγκαταβάλλεσθαι πεφρονηκότες τῷ Σπέρματι. Ἐκ τȣ̃ ἀνδρὸς μὲν τὸ Σπέρμα, τὴν δὲ Ψυχὴν ἀπὸ Θεȣ̃. Οὔτε γὰρ τὸ Σπέρμα τῆς λογικῆς Ψυχῆς αἴτιον ἐδόκει φρονεῖν, ὅτε τὸν σπείραντα· ἀλλὰ περὶ τὸν τῆς παραγωγῆς χρόνον τε καὶ τρόπον σφαλλόμενοι, τῷ μὴ προσέχειν ἐθέλειν, ἢ μὴ δύνασθαι τῇ τε Γραφῇ καὶ τοῖς Ἱεροῖς Διδασκάλοις, καὶ αὐτοὶ τῆς πρὸς τȣ̃ς τὰ χείρω φρονȣ̃ντας διαφορᾶς ὀδέν τι κερδαίνοντες ἦσαν. Ἀλλὰ πρὸς τὴν προκειμένην ἀκολȣθίαν ἐπάνιμεν.

Τῷ Σπέρματι μὲν ὄν ȣ̃ συνεῖναι λέγȣσιν οἱ Διδάσκαλοι τὴν λογικὴν Ψυχήν. Τὸ γὰρ Σπέρμα ὅπω ζῶν ἐστι Σῶμα, ȣ̃δὲ τοιαύτῃ πρέπον Ψυχῇ· εἰ μήτις αὐτὸ λέγοι Σῶμα, κατὰ τὸν κοινότερον τȣ̃ Σώματος λόγον· ὃ δὴ πρὸς τὸ Ἀσώματον ἀντίκειταί γε τὸ Σῶμα. Οὕτω δὲ καὶ τὰ Στοιχεῖα Σώματα λέγονται, εἰ καὶ ἁπλᾶ τῇ πρὸς τὰ ἐξ αὐτῶν παραθέσει. Ἀλλ' ἐκ τȣ̃ Ἀνθρωπείȣ Σπέρματος τὸ Ἀνθρώπειον Σῶμα φυσικῇ τινι προόδῳ, (ἣν ὁ Δημιȣργὸς τῆς φύσεως ἔταξεν ἐν ἡμέραις τεσσαράκοντα, ἢ καὶ μικρόν τι πρός.) γεγονὸς, τῶν συστοίχων αὐτῷ Ψυχῶν εὐτάκτως ὑπȣργȣσῶν, εὐθὺς καὶ τὴν λογικὴν Ψυχὴν ὑπὸ Θεȣ̃ δημιȣργȣμένην εἰσδέχεσθαι τὴν οἰκείαν τῷ σπείροντι. Κἀντεῦθεν ἐστὶ τὸ, ἅμα Σῶμά τε εἶναι καὶ Ἀνθρώπειον, καὶ

Ψυχὴν Ἀνθρωπείαν· ὡς ὁπότε πρώτως αὐτὸ μεμορφωμένον ᾖ, καὶ ὠργανωμένον, αὐτίκα καὶ τῆς Ψυχῆς θεόθεν ἐγηγερμένης ἑτοίμῳ τῷ δεκτικῷ καὶ οἰκείῳ γε καὶ προσήκοντι, καὶ ταύτης χάριν ἡτοιμασμένῳ. Τὸ γὰρ ἅμα εἶναι, ȣ̀ τὸ συμπεφυκέναι δηλοῖ μόνον, ἢ τὸ ἐν τῷ αὐτῷ ἀτόμῳ γίγνεσθαι, κἂν μὴ ᾖ συμπεφυκότα, ἀλλὰ καὶ πλείοσιν ἄλλοις τρόποις ἐστὶ καὶ λέγεται, ὧν ἐστι καὶ ὁ νῦν ἡμῖν ὡρισμένος. Ὁ τοίνυν μέγας ἐν θεολογίᾳ Γρηγόριος ἐν τῷ εἰς τὴν θείαν ἐνανθρώπησιν λόγῳ τὴν τῶν πρώτων Ἀνθρώπων δημιȣργίαν ἀκολέθως τῇ τȣ̃ Μωσέως θεόθεν ἐπιπνοίᾳ περὶ αὐτῶν ἐκλιθεὶς· Τὰς μὲν νοερὰς Φύσεις ἅμα φησὶν, ὑπέστησεν ὁ Θεὸς, ȣ̃τε δύναμιν αὐταῖς ἔδωκε τȣ̃ προάγειν ἀφ' ἑαυτῶν ἄλλας Φύσεις, ὡς μὴ κατὰ λόγον ὂν τȣ̃τό γε. Τῶν δ' αἰσθητῶν ὁπόσα γεννητὰ καὶ φθαρτὰ ποιεῖν ἐβȣλήθη κατ' εἶδος, ἑνὶ προσάγματι καὶ ἁπλȣστάτῳ παραγαγών· τὰ μὲν ἐκ γῆς, τὰ δ' ἐξ ὑδάτων, καὶ δύναμιν δέδωκε τȣ̃ προάγειν ἐκ διαδοχῆς ὅμοια· τῶν μὲν ἀμέσως ἐκ γῆς τε καὶ ὕδατος γινομένων, τῶν δὲ τῇ τῶν Σπερμάτων διαδοχῇ· τῶν Στοιχείων αὐτοῖς τροφήν τε καὶ αὔξησιν διδόντων μέχρι τῆς αὐτῶν τελειώσεως. Καὶ ȣ̃τω διακέκριθον ἀλλήλων, Νȣ̃ς τε καὶ Αἴσθησις. Οὔπω δὲ ἦν κρᾶμα ἐξ ἀμφοτέρων, ȣδέ τις μίξις τῶν ἐναντίων. Συναιρȣ̃μεν δὲ τὴν τȣ̃ μεγάλȣ διάνοιαν, τὴν ἐν τῷ πλάτει τῶν λέξεων, ὥσπερ καὶ τὰ τῆς καινοτέρας ταύτης καὶ συνθέτȣ, καὶ διὰ τȣ̃το πάντων ὑστάτης Δημιȣργίας ἐγκώμια παρίεμεν νῦν, τȣ̃ προκειμένȣ μόνον φροντίζοντες· Τό δ' ἐστὶν ὁ τρόπος τῆς ἐκ τῶν ȣ̃τω διεστηκότων τȣ̃ Ἀνθρώπȣ Δημιȣργίας· ταὐτὸ δ' ἁπάντων ἡμῶν εἰπεῖν, ὃν αὐτῇ λέξει τῇ δε παρίστησι. Τȣ̃το δὴ βȣληθεὶς ὁ τεχνίτης ἐπιδείξαθαι Λόγος, καὶ Ζῶον ἐν ἐξ ὁρατȣ τε λέγω καὶ ὁρατῆς κλίσεως, δημιȣργεῖ τὸν Ἄνθρωπον. Καὶ παρὰ μὲν τῆς ὕλης λαβὼν τὸ Σῶμα, ἤδη προϋποστάσης, παρ' ἑαυτȣ̃ δὲ πνοὴν ἐνθεὶς, ἣν δὴ νοερὰν Ψυχὴν καὶ εἰκόνα Θεȣ̃ οἶδεν ὁ Λόγος, οἷόν τινα Κόσμον δεύτερον, ἐν μικρῷ μέγαν ἐπὶ τῆς γῆς ἵστησιν, Ἄγγελον ἄλλον· καὶ τὰ ἑξῆς. Ὥσπερ ȣ̃ν

ȣ̃ν ὁ θεῖος Μωσῆς τῇ ἱστορίᾳ τῆς διαφόρȣ πρός γε τὰ ἄλλα παραγωγῆς τῶν Ἀνθρώπων, εἰς ἄλλην τε ἡμῶν ὠφέλειαν ἐχρήσατο θεολογικήν τε καὶ ἠθικήν, καὶ ὅπως ἂν τῇ αὐτῇ ὁδῷ καὶ ἡμᾶς αὐτȣ̀ς εἰδῶμεν νῦν γίνεσθαι· καὶ τὸ μὲν Σῶμα προσεχῶς ἐκ τῆς ὕλης ἔχειν, καὶ διὰ ταύτης ἐκ τȣ̃ Θεȣ̃, τὴν δὲ Ψυχὴν ἀμέσως παρ' αὐτȣ̃· ȣ̃τω καὶ ὁ μέγας Γρηγόριος, τȣ́των τῶν ὠφελειῶν ἕνεκα, πρȣ̃ργȣ τὰ κατὰ τὴν πρώτην ἡμῶν παραγωγὴν ἐξηγήσατο. Μᾶλλον δὲ Θεός ἐστιν ὁ Μωσεῖ πρώτῳ ταῦτα ἐμπνεύσας χάριν ἡμῶν, καὶ δι' αὐτȣ̃ τῷ Γρηγορίῳ τε καὶ τοῖς ἄλλοις. Τότε μὲν ἓν παρὰ τῆς γῆς ὡς ὕλης τὸ Σῶμα ἔλαβεν, ȣ̀ τάξει τινὶ καὶ προόδῳ σωματώσας αὐτὴν, ἀλλ' εὐθὺς ποιήσας Σῶμα Ἀνθρώπειον· τὴν δὲ Ψυχὴν ȣ̃τε ἐξ ὕλης προϋποκειμένης, ȣ̃τε μεταβολῆς τινος προηγησαμένης, ἀλλ' ἀμέσως ἐκ τȣ̃ μὴ ὄντος δεδημιȣργηκὼς, ἐνέπνευσε τελείῳ καὶ ὠργανωμένῳ τῷ Σώματι· ὥστε λόγῳ μὲν εἶναι ὑστέραν, ὡς ἐπὶ πάσης Ἐντελεχείας ἐστίν· ἔργῳ δὲ μετὰ τȣ̃ Σώματος ἦρχθαι· τȣ̃το μόνον ὑστερȣ̃σαν αὐτȣ̃ ὅτι ἐν αὐτῷ γέγονεν, (ȣ̀ γὰρ οἷόν τ' ἦν ἄλλως γίνεσθαι.) καὶ τȣ̃το πλέον ἔχειν τῶν Ἐντελεχειῶν, ἃς ἀχρόνως τῇ τελειώσει τῶν ὑλῶν συνεπανθεῖν οἱ τῶν Σοφῶν ὁρίζονται λόγοι. Οὐ γὰρ Ἐντελέχεια μόνον ἐστὶν ἡ λογικὴ Ψυχὴ, ἀλλὰ καὶ μείζȣς ἄλλας ἔχει τάξεις πρὸς τὸ Σῶμα τοιαύτῃ Φύσει, καὶ ȣ̃τω γενομένῃ πρεπȣ́σας, καὶ ȣ̃τω διαμένειν μελλȣ́σῃ, καὶ ȣ̃τως εὐδαιμονεῖν. Καὶ τὸ Σῶμα δὲ τῆς ἁπλῶς λεγομένης Ὕλης διέστηκεν, ὥσπερ ἡ Ψυχή ἐστιν ἡ λογικὴ συναπλέα· ἃ νῦν ȣ̀ δεῖ πολυπραγμονεῖν. Τότε μὲν ȣ̃ν ὁ Δημιȣργὸς ἡμῶν ȣ̃τω πεποίηκεν. Ἐν δὲ τῇ κατὰ διαδοχὴν γενέσει, δέδωκεν ἐκεῖθεν ἀντὶ γῆς ὕλην τὸ Σπέρμα· ȣ̀ παρὰ τȣ̃ ἀνδρὸς ἐνασπειρομένȣ τῷ θήλει, καὶ ἀλλοιώσεσι κατὰ μικρὸν καὶ αὐξήσεσιν ἐν ὡρισμέναις ἡμέραις εἰς τὸν τȣ̃ Ἀνθρωπείȣ Σώματος λόγον ἐλθόντος, ὡς μηκέτι λοιπὸν Σπέρμα εἶναι· Σῶμα δὲ, Ἀνθρώπῳ πρέπον τε, καὶ Ψυχῇ Ἀνθρωπείᾳ, (εἰ καὶ ἀμυδρὸν ἔτι καὶ βραχὺ τῇ ποσότητι, ὡς εἰκός ἐστιν, ἐν ἀρχῇ.) εὐθὺς παρ' ἑαυτȣ̃ τὴν

τὴν πνοὴν ἐντίθησι, τȣτέςιν ἐκ Δημιȣργίας τὸ Πνεῦμα. Τὸ μὲν γὰρ Σῶμα κατὰ διαδοχὴν οἷόν τ' ἦν γίνεσθαι, καὶ εὔλογον ἦν τῇ προόδῳ τȣ̃ Σπέρματος, σωματικῆς τε καὶ συνθέτȣ φύσεως ἀμφοῖν ὄντων. Τὴν δὲ λογικὴν καὶ νοερὰν Ψυχὴν καὶ ἀσώματον, τὴν θείαν εἰκόνα ἀμέσως ἐχρῆν ἐκ τȣ̃ πάντα πληρȣ̃ντος καὶ περιέχοντος θείȣ Λόγȣ παράγεσθαι, καὶ κλίζεσθάτε ὁμȣ̃, καὶ ἐμπνεῖσθαι.

Λέγεται μὲν γὰρ ὁ Ἄνθρωπος κατ' εἰκόνα Θεȣ̃ γεγενῆσθαι, ἀλλὰ διὰ τὴν Ψυχὴν τȣ̃το λέγεται. Καὶ ἡ Ψυχὴ δὲ εἰκών ἐςι Θεȣ̃ κατά γε μόνον τὸν Νȣ̃ν κυρίως, καὶ τὰς ἐν αὐτῇ νοεραὰς ἐνεργείας, οἷς ὁ Ἄνθρωπος τῶν ἄλλων ὑπερέχει κτισμάτων· δι' ὃ καὶ μόνος αὐτὸς εἰκὼν τȣ̃ Θεȣ̃ λέγεται. Συνῆψε μὲν ἓν εἰς ἔνδειξιν τῆς παντοδυνάμȣ Σοφίας καὶ Ἀγαθότητος αὐτȣ̃ τὰς ἐναντίας ὅτω φύσεις εἰς μίαν ὑπόςασιν· Σῶμα δὴ καὶ Ψυχήν. Ἀλλ' ὅτε τὴν Ψυχὴν προακλικὴν καὶ ποιητικὴν ἑτέρας Ψυχῆς πεποίηκεν εἶναι, (Τȣ̃το γὰρ ȣδὲ τῶν ὑψηλοτέρων Πνευμάτων τε καὶ Νῶν ȣδενὶ δέδωκεν, ὡς τῷ πρώτῳ νῷ καὶ πάντων αἰτίῳ, τȣτέςιν ἑαυτῷ μόνῳ προσῆκον. Νȣ̃ς δὲ καὶ ἡ Ἀνθρωπεία Ψυχὴ, καὶ τῆς τῶν ὑψηλοτέρων νῶν φύσεώς τε καὶ τάξεως, εἰ καὶ σὺν ὑφέσει χάριν τȣ̃ συνημμένȣ. Οὕτω γὰρ Θεὸς ἐβȣλήθη.) ὅτε τὸ ἀνθρώπειον Σπέρμα προακλικὸν καὶ ποιητικὸν τῆς ἀνθρωπείας Ψυχῆς τῆς οἰκείας εἰκόνος εἶναι ἠθέλησεν. Ἧκει γὰρ ἐκ τȣ̃ Σπέρματος φυέντι τῷ Σώματι, τοιȣτῷ νῷ συναπλεῦσθαι παραδόξως. Αἴτιον δὲ αὐτȣ̃ καὶ γόνιμον τὸ Σπέρμα γίνεσθαι κατ' ȣδένα τρόπον οἷόν τ' ἂν ἦν, ὅτ' ἔδει. Τί γὰρ ἂν εἶχε πλέον τῶν ἀλόγων Ζώων, ἢ καὶ Φυτῶν Ἄνθρωπος, καὶ ἡ ἐκ Θεȣ̃ πνευσθεῖσα τȣ́τῳ Ψυχή; Περὶ μὲν τῶν Ἀλόγων ἐν τῇ Γενέσει λέγεται, ὅτι ἡ Ψυχὴ αὐτȣ̃ ἐν τῷ αἵματι αὐτȣ̃ ἐςιν. Ἀλλὰ καὶ περὶ τȣ̃ Ἀνθρώπȣ ἐν τῷ Ἐκκλησιαςῇ λέγεται, ἕως ὁ Χȣ̃ς εἰς τὴν γῆν ἐπιςρέψει ὅθεν ἦν, καὶ ἐπανέλθοι τὸ Πνεῦμα πρὸς τὸν δόντα αὐτό. Οὐ γὰρ περὶ τȣ̃ Ἀδὰμ τȣ̃ τ' ἐκεῖ, περὶ δὲ παντὸς Ἀνθρώπȣ λέγε-

λέγεται. Ὥςε τῶν Ἀνθρώπων ἑκάςῳ κατὰ τὴν θείαν Γραφὴν, Θεός ἐςιν ὁ διδὲς τὸ Πνεῦμα ὡς ἦν ἀπ' ἀρχῆς· ȣχ ὁ θορὸς, ȣδὲ τὸ ἐξ αὐτȣ̃ πηγνύμενον Σῶμα, (Ἡ γὰρ ἄν καὶ αὐτὸ τὸ Πνεῦμα πρὸς τὴν γῆν μετὰ τῶν αἰτίων ὑπέςρεφεν.) ȣδ' ὁ Πατὴρ· (τὸ γὰρ Σπέρμα δίδωσι μόνον, τὸν Χȣ̃ν τὸν εἰς τὴν γῆν ἐπιςρέφοντα.) ȣδ' ἐμπνεῖ· (Θεȣ̃ γὰρ τȣ̃τό ἐςι μόνȣ.) ȣδ' ἐμπνέοιτ' ἂν ὁ θορὸς· ȣδὲ πάρεςιν αὐτῷ μορφȣμένῳ γȣ̃ν ὕςερον ὁ σπείρας, καὶ δεκλικῷ τȣ̃ Πνεύματος γενομένῳ.

Διὸ καὶ τῶν μὲν ἄλλων κλισμάτων ȣ λέγεται Πατὴρ ὁ Θεὸς, καί τοι Δημιȣργός τε ὢν αὐτῶν ἀπ' ἀρχῆς, καὶ τῆς κατὰ διαδοχὴν αὐτῶν ἐκεῖθεν Γενέσεως Αἴτιος, τῷ δύναμιν αὐτοῖς τότ' εὐθὺς δεδωκέναι τοιαύτην, καὶ μέχρι τέλȣς διδόναι τῷ βέλεσθαι. Μόνων δὲ τῶν Ἀνθρώπων Πατὴρ ἠξίωσε λέγεσθαι· καὶ ὅτω καλεῖν αὐτὸν ἡμῖν ἐπιτρέπει, ὡς μόνων τε εἰκόνι θείᾳ τετιμημένων· καὶ τότε μὲν, ὁμοίως τοῖς ἄλλοις εἰδικῶς ὑποςάντων καὶ γενικῶς· ἀτομικῶς δὲ καὶ νῦν ὑπ' αὐτȣ̃ γινομένων τῷ μέρει μόνον τȣ̃ Πνεύματος, ὥςε μηδέν τι προσίςαθαι τῇ τότε διδομένῃ κατ' εἶδος διαδοχῇ, καὶ μέχρι νῦν πληρȣμένῃ, τὴν ἐν τοῖς ἀτόμοις ἐξ αὐτȣ̃ συνεργίαν. Κελεύει δ' ἐπειδὰν αὐτὸν καλῶμεν Πατέρα, τὸ ἐν Οὐρανοῖς προσιθέναι, ὡς καὶ γήϊνον ἡμῶν ἐχόντων Πατέρα. Ἀλλ' ὁ μὲν γήϊνος τȣ̃ ἐν ἡμῖν γήϊνȣ Πατήρ ἐςιν. Ὁ δ' ȣράνιος, καὶ ἀμφοῖν μέν ἐςι Δημιȣργὸς τȣ̃τε ȣρανίȣ ἐν ἡμῖν καὶ γήϊνȣ, μᾶλλον δὲ ἐςι τȣ̃ ȣρανίȣ Πατὴρ, ὡς βελτίονός τε καὶ ὑψηλοτέρȣ, καὶ τρόπῳ ὑψηλοτέρῳ τῇ ἀμέσῳ παραγωγῇ τὸ εἶναι λαμβάνοντος. Φημὶ τοίνυν ἐπαινιὼν, ὡς ȣ μόνον τῷ εὐσεβεῖ λόγῳ κατακολȣθῶν σοφώτατος ὤν, ἀλλὰ καὶ τῇ ἱερᾷ Γραφῇ συνᾴδων ὁ μέγας Γρηγόριος, ὃς ἡμῖν ἀντὶ βάθȣ τοῖς παρȣ̃σι γέγονε λόγοις, ἔν τε τοῖς λόγοις, ἔν τε τοῖς ἔπεσιν αὐτȣ̃, πανταχȣ̃ τὴν τοιαύτην περὶ τῶν Ψυχῶν ἡμῶν ὑφηγεῖται γνώμην, καὶ δίδωσι.

Καὶ ἥρκει μὲν τὸ τȣ̃ Ἐκκλησιαστȣ̃. Ἀλλὰ καὶ πανταχȣ̃ τῶν θείων Γραφῶν τὴν δόξαν ταύτην εὑρεῖν ἐστιν ἐναργῆ. Τί γὰρ ἐναργέστερον τȣ̃· Ὁ πλάσας κατὰ μόνας τὰς Καρδίας αὐτῶν, τὰς Ψυχὰς δηλονότι· τȣτέστι κατὰ μίαν ἑκάστην ἰδιαζόντως, καὶ μήτε πάσας ὁμȣ̃, μήθ' ἑκάστην κατὰ τὴν φυσικὴν πρόοδον τȣ̃ Σπέρματος; Τί δὲ σαφέστερον τȣ̃· Ὁ κλίζων Ἀνθρώπȣ Πνεῦμα ἐν αὐτῷ, ὁ τὴν ἀσώματον δηλονότι καὶ νοερὰν τȣ̃ Ἀνθρώπȣ Ψυχὴν ἐν αὐτῷ κλίζων τε καὶ δημιȣργῶν; Καὶ τί δεῖ πάντα καταλέγειν; Ἐντεῦθεν ἡγμένος καὶ ὁ θεολογικώτατος Κύριλλος ὁ τῆς τρίτης Συνόδȣ Καθηγεμὼν, ἐν τῇ πρὸς τȣ̀ς μονάζοντας ἐπιστολῇ ἐν τῇ Βίβλῳ τῶν πράξεων τῆς τρίτης Συνόδȣ κειμένῃ, (ἧς ἡ ἀρχὴ· Ἀφίκοντο μέν τινες) ȣ̔τως αὐτῇ λέξει φησίν. Ἔοικε δέ πως τῷ καθ' ἡμᾶς τόκῳ τὸ ἐπὶ τȣ̃ Χριστȣ̃ Μυστήριον. Αἱ μὲν γὰρ τῶν ἐπὶ γῆς Μητέρες ὑπηρετȣ̃σαι τῇ Φύσει πρὸς γένεσιν, ἔχȣσιν ἐν τῇ Μήτρᾳ πηγνυμένην κατὰ μικρὸν τὴν σάρκα, καὶ ἀφράστοις τισὶν ἐνεργείαις τȣ̃ Θεȣ̃ προϊȣ̃σαν, καὶ τελειȣμένην εἰς μορφὴν ἀνθρωπίνην. Ἐνίησι δὲ τῷ Ζῴῳ τὸ Πνεῦμα Θεὸς, καθ' ὃν οἶδε τρόπον. Πλάττει γὰρ Πνεῦμα Ἀνθρώπȣ ἐν αὐτῷ κατὰ τὴν τȣ̃ Προφήτȣ φωνήν. Ἕτερος δὲ σαρκὸς, καὶ ἕτερος ὁμοίως ὁ τῆς Ψυχῆς λόγος ἐστίν. Ἀλλ' εἰ καὶ γεγόνασιν αὗται τῶν ἀπὸ γῆς Σωμάτων Μητέρες, ἀλλ' ἓν ὅλον ἀποτεκȣ̃σαι τὸ Ζῷον, τὸ ἐκ Ψυχῆς λέγω καὶ Σώματος, ἐχὶ μέρος λέγονται τεκεῖν. Οὐδ' ἂν εἴποι τις, φέρε εἰπεῖν, τὴν Ἐλισάβετ, σαρκοτόκον μὲν, ȣ̔ μὴν ἔτι καὶ ψυχοτόκον. Ἐκλέτοκε γὰρ ψυχωθέντα τὸν Βαπτιστὴν, καὶ ὡς ἓν ἐξ ἀμφοῖν τὸν Ἄνθρωπον ἐκ Ψυχῆς λέγω καὶ Σώματος. Ὡς ἓν ἐκδηλοτάτης ȣ̔σης καὶ πᾶσιν ὡμολογημένης, καὶ τοῖς ἀντιδοξȣ̃σιν αὐτοῖς τοῖς περὶ Νεστόριον τῆς τοιαύτης τῶν ἀνθρωπείων Ψυχῶν ὑπάρξεως, ἐκ ταύτης τὴν ἀμαθῆ Νεστορίȣ δόξαν ἐλέγχει. Ἔτι καὶ τῶν κανονικῶν Γραφῶν ἐστιν ἡ περὶ τῆς Ψυχῆς αὕτη Γνώμη. Ἐκεῖθεν γὰρ αὐτὴν καὶ Κύριλλος καὶ Θεοδώριτος φέρȣσι. Καὶ συνοδικὴ ἐστι Γνώμη τȣ̃ πράξεσιν ἐγκειμένη τῆς τρίτης Συνόδȣ. Καὶ τρί-

τρίτον, ὅτι τῇ τοιαύτῃ περὶ Ψυχῆς Γνώμῃ, τὴν ἀσέβειαν ἐξορίζȣσι Νεστορίȣ Κύριλλός τε καὶ ἡ Σύνοδος. Τῇ αὐτῇ καὶ ἡ τȣ̃ Ἀπολιναρίȣ ἀναιρεῖται δυσέβεια. Οὐκȣ̃ν ὡς κανονικαῖς Γραφαῖς καὶ Συνόδοις καὶ Διδασκάλοις πολλοῖς καὶ μεγάλοις συνιστάμενη τὸ κράτος ἔχει. Πρὸς τȣ́τοις καὶ ὁ ἀπείρας, Πατὴρ λέγεται καὶ γεννήτωρ ὅλȣ τȣ̃ γεννηθέντος εὐλόγως, καὶ τοι τῆς Ψυχῆς ȣ̔κ ὢν αἴτιος. Τȣ̃ γὰρ καὶ τὴν Ψυχὴν γενέσθαι, ὅθεν ἂν εὐλόγως γίνοιτο, τὴν ὑλικὴν παρασκευὴν αὐτὸς ἐδεδώκει· εἰ καὶ χρόνῳ μὲν πρότερον, τῇ Φύσει δ' ὕστερον ἦν τὸ παρ' αὐτȣ̃ δεδομένον, ὡς ἐπὶ πάσης ἔχει τῆς ὕλης. Ὅθεν καὶ τȣ̃ συναμφοτέρȣ Πατὴρ ἐστιν, εἰ καὶ τȣ̃ μέρȣς αἴτιος ἦν. Τὸ γὰρ συναμφότερόν ἐστιν Ἄνθρωπος. Θατέρȣ δὲ χωρὶς, ȣ̔κ ἂν εἴη τὸ συναμφότερον. Ὁ δὲ μακάριος καὶ πάνσοφος Θεοδώριτος, ὁ θείαν τε καὶ ἀνθρωπίνην πᾶσαν σοφίαν ἐν Βιβλίοις ἀναριθμήτοις ἠκριβωκώς, ἐν τῷ περὶ Ψυχῆς λόγῳ, ὅς ἐστι πέμπτος κατὰ Ἑλλήνων αὐτῷ, τοιάδε φησί. Ταῦτα μὲν ὁ νομοθέτης ἐν τῇ κοσμογενείᾳ συνέταξε. Παραπλήσια δὲ κἀν τοῖς Νόμοις διδάσκει. Περὶ γὰρ δὴ τῆς Ἐγκύμονος τῆς ἕκλινων πληγῶν ἀμβλωσκȣ́σης διαλεγόμενος, διαμορφȣ̃σθαι πρότερον ἐν τῇ Νηδύϊ λέγει τὸ Βρέφος, εἶθ' ȣ̔τω ψυχȣ̃σθαι. Οὐ θύραθέν ποθεν τῆς Ψυχῆς εἰσκρινομένης, ἐδέ γε ἐκ τῆς γονῆς φυȣ́μένης, ἀλλὰ τῷ θείῳ Ὅρῳ κατὰ τὸν ἐξ ἀρχῆς ἐντεθέντα Νόμον ἐκ Θεȣ̃ δεχομένης τὴν γένεσιν. Τȣ̃το καὶ ὁ γενναῖος Ἰȣ̃β ἐν τοῖς πολυθρυλλήτοις ἀγῶσι, πρὸς τὸν ἀγωνοθέτην καὶ ποιητὴν διαλεγόμενος, ἔφη. Μνήσθητι ὅτι πηλόν με ἐποίησας, εἰς δὲ γῆν με πάλιν ἀποστρέφεις. Ἢ ȣ̔χ ὥσπερ γάλα με ἤμελξας, ἔπηξας δέ με ἴσα τυρῷ. Δέρμα καὶ Κρέα ἐνέδυσάς με, Ὀστέοις δὲ καὶ Νεύροις ἐνεῖρας με· Ζωὴν δὲ καὶ ἔλεον ἔθȣ παρ' ἐμοί· ἡ δὲ Ἐπισκοπή σȣ ἐφύλαττέ με τὸ Πνεῦμα; Διὰ δὴ τȣ́των ἔδειξε μὲν τὴν γαμικὴν ὁμιλίαν, ἔδειξε δὲ τῆς παιδοποιίας τὰς ἀφορμὰς, καὶ τὸν μικρὸν ἐκεῖνον θορὸν εἰς μυρίας ἰδέας μεταμορφȣ́μενον, καὶ τηνικάδε τὴν Ψυχὴν δημιȣργȣμένην τε καὶ συναπτομένην τῷ

Σώματι· καὶ μέν τοι καὶ μετὰ τὰς ὠδῖνας τὴν θείαν ἐπι-
κȣρίαν φȣρȣ̃σαν καὶ κυβερνῶσαν. Ταῦτα μὲν ὁ σοφώ-
τατος Θεοδώριτος ἄριστα συμβιβάζων τὸν μέγαν Μωσῆν·
ἐν οἷς τήν τε παραγωγὴν τῆς ἀνθρωπείας φύσεως ἱστόρησεν
ἐκ Θεȣ̃, καὶ τὴν ποινὴν διέκρινε περὶ τῶν ἐκ πληγῆς ἀμ- 5
βλωθέντων. Ἐλάττω μέν αὐτὴν ὁριζόμενος, ὅταν ἀμ-
βλωθῇ μὴ ἐξεικονισμένον· μείζω δὲ, ὅταν ἐξεικονισμένον.
Ἐξεικονισμένον ȣ̃ν φησι τὸ μεμορφωμένον. Ὅταν δὲ μορφω-
θῇ καὶ Ψυχὴν ἔχῃ παρηγμένην ἐκ τȣ̃ Θεȣ̃ τὴν θείαν εἰκό-
να, καὶ διπλȣ̃ν ἔχει τὸν ἐξεικονισμὸν, καὶ Ἄνθρωπός ἐστι 10
τότε. Πρὸ δὲ τȣ̃ διπλȣ̃ τȣ́τȣ καὶ προσεχȣ̃ς ἐξεικονισμȣ̃,
ȣ̓κ Ἄνθρωπος τὸ ἠμβλωμένον, ἀλλ' ἁπλῶς ἔμβρυον. Διὸ
καὶ μικρὰν ὁρίζει τότε τὴν τιμωρίαν. Ἂν δ' ἐξεικονισμέ-
νον ἀμβλωθῇ ταῖς πληγαῖς, ἢ νεκρὸν, ἢ ἠκρωτηριασμέ-
νον, τὴν τοῖς φονεῦσιν, ἢ ἀκρωτηριαστȣ̃ς ὡρισμένην ἐπι- 15
τίθησι τιμωρίαν, τὸ Ψυχὴν ἀντὶ Ψυχῆς δίδοσθαι, καὶ
Ὀφθαλμὸν ἀντὶ Ὀφθαλμȣ̃, καὶ Χεῖρα ἀντὶ Χειρὸς, καὶ
ἐπὶ τῶν ἄλλων ὁμοίως. Ταῦτα μὲν ȣ̃ν φησι Μωϋσῆς
ἐν τοῖς Νόμοις, ἀρίστην καὶ σοφωτάτην κρίσιν διδȣ̀ς, καὶ
θείᾳ νομοθεσίᾳ πρέπȣσαν. 20

Παραπλήσια δ' εἶναι ταῦτα καὶ συνῳδὰ τοῖς ἐν τῇ Κοσμο-
γενείᾳ συντεταγμένοις τȣ̃ τε Θεοδωρίτȣ, καὶ πᾶσι Σο-
φοῖς δοκεῖ. Ἧττον μὲν γὰρ ἁμαρτάνειν τὸν τὸ μέλλον καὶ
μήπω ὂν κτείνοντα, τȣ̃ τὸ γεγονὸς καὶ ὂν κτείνοντος. Γεγο- 25
νὸς δὲ καὶ ὄν, Ἄνθρωπός ἐστι καὶ ἐξεικονισμένον ὡς εἴρηται,
Ψυχῇ ἀπηρτισμένον καὶ Σώματι. Πρὶν δ' ἐξεικονισθῆναι,
γεννησόμενόν ἐστιν Ἄνθρωπος, καὶ μέλλον, ȣ̓κ ὄν. Ὥσπερ ȣ̓δὲ
τȣ̃ πηλȣ̃ τότε πλασθέντος μόνȣ, ἀλλὰ καὶ τȣ̃ Πνεύματος
ἐντεθέντος αὐτῷ, Ἄνθρωπος ἐγένετό τε, καὶ ἦν. Ὁδὲ 30
ἔνθεος Ἰσαὰκ ἐν τῷ δευτέρῳ λόγῳ τȣ̃ πρȣ́τȣ Βιβλίȣ,
ȣ̔τως αὐτῇ λέξει φησίν· Ὥσπερ ἀδύνατον ἵνα ἔλθῃ ἡ Ψυχὴ
εἰς γένεσιν χωρὶς τελειότητος τῆς διαπλάσεως τȣ̃ Σώμα-
τος σὺν τοῖς μέλεσιν αὐτȣ̃, ȣ̔τως ἀδύνατον εἶναι τὴν θεω-
ρίαν τὴν δευτέραν Ψυχὴν, ἥτις ἐστὶ τὸ Πνεῦμα τῆς Ἀπο- 35
καλύ-

καλύψεως, χωρὶς τῆς τελειώσεως τȣ̃ ἔργȣ τῆς Ἀρετῆς· ὅπερ ἐστὶν οἶκος γνώσεως τῆς δεχομένης τὰς Ἀποκαλύψεις. Ὁ δὲ μακάριος Αὐγȣστῖνος, διαπεπλασμένῳ φησὶ καὶ ὀργάνȣ τάξιν ἀπειληφότι τῷ Ἀνθρωπίνῳ Σώματι, κλιζομένη θεόθεν ἐγχεῖται ἡ λογικὴ Ψυχὴ, καὶ ἐγχεομένη κλίζεται. Τȣτέστιν ἅμα τε δημιȣργεῖται καὶ ἐγχεῖται τῷ Σώματι. Περιτρέπεται γὰρ πάνυ σοφῶς τὰς ἑκατέρωθεν συνεπομένας ἀναρμοστίας, εἰ θατέρον ὁποτερονȣ̃ν χρόνῳ τȣ̃ λοιπȣ̃ προηγοῖτο.

Οἱ Διδάσκαλοι τοίνυν τῆς Ἐκκλησίας, τὰ ταῖς θείαις ὡρισμένα Γραφαῖς, καὶ τῷ λόγῳ σφόδρα εἰδότες συμβαίνοντα, μετὰ πλείστȣ γε τȣ̃ τεθαρρηκότος καὶ ἀποδεικτικῶς αὐτὰ βεβαιȣ̃σι. Τὸ γὰρ ἀνθρώπειον Σπέρμα δυνάμει μὲν εἶναι Φυτὸν ᾔδεσαν εὐθὺς, εἶτα δυνάμει καὶ Ζῷον, ὡς τοιαύτην δύναμιν ἔχον συμπεφυκυῖαν, καὶ μέχρι τȣ́των τὴν φυσικὴν εἶναι τȣ̃ Σπέρματος δύναμιν. Πρὸς δὲ τὴν λογικὴν Ψυχὴν τοιαύτην ȣ̓κ ἔχειν δύναμιν, δυνάμει μόνον εἶναι πρὸς αὐτὴν κατὰ τὸν τȣ̃ πεποιηκότος σκοπὸν, ὃς ἐμίγνυ τὰ ἐναντία παραδοξοποιῶν, κατὰ τὸν μέγαν Γρηγόριον. Ἐμίγνυ δὲ, ἢ μᾶλλον συνῆπτεν ȣ̓κ εἰς μίαν φύσιν, ἀλλ' εἰς ὑπόστασιν. Δυνάμει δὲ πρὸς τὴν τοιαύτην Ψυχὴν εἶναι, ȣ̓χ ἧ προακτικὸν αὐτῆς, ἀλλ' ἧ δεκτικὸν, ὡς ἐκ τοιȣ́τȣ παρὲν, καὶ ὡς τȣ̃ δέξασθαι χάριν ȣ̔́τω προβαίνον, ταῖς οἰκείαις τε καὶ φυσικαῖς καὶ ἐνȣ́σαις πρὸς τὰ ἄλλα δυνάμεσιν εἰς ἔργον ἰȣ́σαις. Ἕτερον δὲ τὸ Δυνάμει εἶναι τόδε πρὸς τόδε, καὶ ἄλλο τὸ τοιάνδε δύναμιν ἔχειν. Ἀὴρ μὲν γὰρ ἔχει δυνάμει πρὸς τὸ ἐξ Ἡλίȣ φωτίζεσθαι σκοτεινὸς ὤν. Ἥλιος δὲ τὴν τȣ̃ φωτίζειν αὐτὸν ἔχει δύναμιν, ἐνεργείᾳ φῶς τε ὤν, καὶ φωτιστικός. Οὕτω δὴ καὶ τὸ ἐξ Ἀνθρωπείȣ Σπέρματος Σῶμα, αἰθητικὸν γινόμενον καὶ ζῳῶδες, δυνάμει πρὸς τὴν λογικὴν ἔχει Ψυχὴν ἐκ τῶν εἰρημένων. Γεγονὸς δὲ καὶ ἀπαρτισθὲν, ἔζωθεν μὲν τὴν τȣ̃ δυνάμει τελείωσιν, τῷ ἐνεργείᾳ τοιȣ́τον γεγονέναι λαμβάνει· ἄλλοθεν δὲ ȣ̓δαμόθεν, ἢ θεόθεν προσήκει,

σήκει, τῆς θείας εἰκόνος τῆς νοερᾶς Ψυχῆς (ὁπόταν πρώτως ἕτοιμον ᾖ·) πραγομένης εὐθὺς αὐτῷ καὶ ἐμπνεομένης. Καὶ τὴν ἀρχὴν γὰρ ȣ̓κ ἐνεφύσησεν εἰς τὸν Χȣ̃ν τὸν ἐκ τῆς γῆς εἰλημμένον πρὶν μορφωθῆναι, ταὐτὸν δ' εἰπεῖν ȣ̓κ ἐνεδημιȣ́ργησεν, ȣ̓δ' ἐνῆκε. Τȣ̃το γὰρ συνȣσιῶν ἂν ἦν, ȣ̓χ ἑνῶν καθ' ὑπόστασιν, ἀλλ' εἰς τὸ πρόσωπον τȣ̃ πλασθέντος ὀργάνȣ τὴν πνοὴν τῆς Ζωῆς ἐνεφύσησε. Τῷ δὲ προσώπῳ ἡ ὅλη μὲν κατασκευὴ τȣ̃ Σώματος τȣ̃ Ἀνθρωπείȣ δηλȣ̃ται καὶ σύνθεσις καὶ διάκρισις τῶν ἔξω τε καὶ ἔνδον μορίων. Πρόσωπον μὲν γὰρ ἐν τῇ Κεφαλῇ· αὕτη δὲ τȣ̃ σύμπαντος Σώματος τὸ Κεφάλαιον. Δηλȣ̃ται δὲ καὶ ὁ ἐν τῇ ἐμπνεύσει πρέπων μάλιστα τρόπος. Τȣ́τοις δὲ πᾶσιν ὁ εὐδικώτατος τῆς τȣ̃ Ἀνθρώπȣ παραγωγῆς τρόπος δηλȣ̃ται πάνυ καλῶς, τῷ, Ἐξαγαγέτω, καὶ τοῖς περὶ τῶν ἄλλων λεγομένοις ἥκιστα κοινωνῶν.

Οὐδ' ἀπαγορεύȣσιν οἱ τῆς Ἐκκλησίας Διδάσκαλοι τὸ συνεῖναι τῷ Σπέρματι τὴν λογικὴν Ψυχὴν, ὡς ἀργȣ́σης ἂν ȣ̓́τως ἐν τῷ σπείρεσθαι καὶ ἀλλοιȣ̃σθάι γε, καὶ σαρκȣ̃σθαι, καὶ μηδὲν ἐχȣ́σης λογικὸν ἐνεργεῖν. Ἀλλ' ὅτι τοιαύτης ἂν ȣ̓́σα φύσεως, καὶ ȣ̓́τως ἰȣ̃σα διὰ τȣ̃ Σπέρματος εἰς τὸ εἶναι ȣ̓κ ἂν εἶχεν, ȣ̓δὲ μετὰ ταῦτά ποτε τὸ λογικῶς τε δύνασθαι καὶ νοερῶς ἐνεργεῖν. Ὠργανωμένῳ δὲ γε τῷ Σώματι παραγενομένη θεόθεν, τελεία μὲν κατ' ȣ̓σίαν ἐστὶ, καὶ τὴν οἰκείαν αὔξην καὶ πρόσφορον εὐθὺς διδȣ́σα τῷ Σώματι. Δυναμικῶς δ' ἔχει πρὸς τὰς οἰκείας ἐνεργείας μέχρι τινός· ȣ̓ δι' αὐτὴν, διὰ δέ γε τὸ συνημμένον. Ἐγκαίρως δὲ καὶ εἰς ἔργον ἕξει προϊȣ́σας τε καὶ αὐξȣ́σας, τȣ̃ Σώματος τοιȣ́τȣ μετὰ τὴν γέννησιν κατὰ μικρὸν γενομένȣ, ὡς ȣ̓ μόνον μηδέν τι προσίεσθαι τοῖς οἰκείοις καὶ κατὰ φύσιν αὐτῆς ἐνεργείαις, ἀλλὰ καὶ ὑπȣργεῖν τε καὶ συνεργεῖν, ὡς τȣ́τȣ χάριν γεγενημένȣ, ἣ φασιν οἱ Φιλόσοφοι πᾶσαν εἶναι ἀνάγκην, εἴτις ἐκλέλοιπεν αἴσθησις, καὶ ἐπιστήμην τινὰ ἐκλελοιπέναι. Οὕτω καὶ συνεργόν ἐστι πρὸς τὴν τελείωσιν τῶν τῆς Ψυχῆς ἐνεργειῶν ἡ τȣ̃ συνημμένȣ τελείωσις, εἰ κατὰ λόγον αὐτῷ γε ἡ Ψυχὴ χρῶτο, καὶ τὴν ἐντεθεῖσαν αὐτῇ θεόθεν δύναμιν, καὶ αὐτὸ ὑπεῖκον ἔχοι (ἕξει δὲ βȣλομένῃ τε καὶ σπȣδάζȣσα·) Δεσπότιδι προσηκόντως ὡς ὄργανόν τε καὶ δȣ̃λον. Τȣ́τοις τοῖς ἠριθμημένοις Διδασκάλοις τοῖς τȣτωνὶ τῶν ἀγαθῶν ἡμῖν ἡγεμόσι καὶ τοῖς ἄλλοις, (Τί γὰρ δεῖ τὰ τȣ̃ μεγάλȣ Χρυσοστόμȣ, ἢ τὰ τȣ̃ μεγάλȣ Βασιλείȣ καταριθμεῖν;) καὶ οἱ Νεώτεροι συνάδȣσι, κἂν τ' ἄλλα ἤτλȣς, κεκηρυγμένοι μέν τοι ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας, καὶ αὐτοὶ ὑπὸ τῇ τῶν προτέρων σειρᾷ ἁγιότητός τε αὐτῶν εἵνεκα, καὶ τῶν ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας ἀγώνων.

Αὐτίκα ὁ θεῖος Μάξιμος τὸ τȣ̃ μεγάλȣ Γρηγορίȣ βȣλόμενος ἀναπτύσσειν, ȣ̓ καὶ ἡμεῖς ἐνταῦθα πρὸ τῶν ἄλλων ἐμνήσθημεν, ȣ̓́τω φησί. Ψυχῆς μὲν ȣ̓ν γένεσις ἐξ ὑποκειμένης Ὕλης ȣ̓ γίνεται καθάπερ τὰ Σώματα, ἀλλὰ τῷ βȣλήματι τȣ̃ Θεȣ̃, διὰ τῆς ζωτικῆς ἐμπνεύσεως ἀρρήτως καὶ ἀγνώστως, ὡς οἶδε μόνος ὁ ταύτης δημιȣργός, ἡ Ψυχὴ τὸ εἶναι λαμβάνȣσα κατὰ τὴν σύλληψιν ἅμα τῷ Σώματι πρὸς ἑνὸς ἀνθρώπȣ συμπλήρωσιν ἄγεται. Τί τȣ́τȣ συμφωνότερον ἂν εἶπε Διδασκάλοις τοῖς ἄλλοις, καὶ μάλιστα τοῖς θείαις Γραφαῖς; Τὴν γὰρ Ψυχὴν καὶ αὐτὸς ἐξ ὑποκειμένης Ὕλης ȣ̓ βȣ́λεται γίνεσθαι. (Τȣ̃το γὰρ τοῖς Σώμασι καὶ τοῖς σωματικοῖς μόνοις προσήκει. Ψυχὴ δὲ ȣ̓σώματος καὶ λογική.) ἀλλ' ἐκ τȣ̃ θείȣ παράγεσθαι μόνȣ θελήματος, καὶ τὸ κατασκευασθὲν ἐξ ὕλης σῶμα τῇ τοιαύτῃ ἐμψυχȣ̃σθαι Ψυχῇ, ὥστε τὸ εἶναι λαμβάνειν τὴν ἀνθρωπείαν Ψυχὴν ȣ̓κ ἐκ τῆς ὕλης, ταὐτὸν δὲ φάναι τȣ̃ Σπέρματος, ἀλλ' ἐκ τȣ̃ Θεȣ̃· καὶ τȣ̃το λαμβάνειν ȣ̓ προϋπάρξει τινὶ, ἀλλ' ἐν τῷ καιρῷ τῆς Συλλήψεως. Ἧς ἀρχὴ μὲν, ἡ τȣ̃ ποιητικȣ̃ Σπέρματος πρὸς τὴν τῶν ἐν τῇ Νηδύϊ ζητȣμένων ὑλικῶν αἰτίων φυσικὴ συμφωνία καὶ σύγκρασις· (δίεσανται γὰρ πολλάκις καὶ ἀκαρπȣ́σι, θατέρȣ τȣ́των, ἢ καὶ ἀμφοῖν, ὃ μεῖζον, τῶν ἀναγκαίων ἔλλειψιν πάσχοντος.) πέρας δέ, ὁ μετὰ τὰς μυρίας ἀλλοιώσεις τε καὶ

καὶ μεταμορφώσεις, ὡς ὁ μέγας Θεοδώριτος ἔφη, τȣ̃ ζώȣ ἀπαρτισμός. Ὁπόταν ἓν ἐν τῷ καιρῷ τȣ́τȣ τῆς Συλλήψεως τὸ Σπέρμα γένηται Σῶμα, Ψυχὴ τοιᾷδε προσῆκον καὶ οἰκεῖον τῷ σπείραντι, ἵνα καὶ οἰκείαν ἐκ Θεȣ̃ λάβῃ Ψυχήν, καθάπερ ὁ σπείρας, τότ' εὐθὺς δημιȣργȣμένη, καὶ ζωτικῶς ἐμπνεομένη ἅμα τῷ τοιῷδε Σώματι, πρὸς ἑνὸς ἀνθρώπȣ συμπλήρωσιν ἔρχεται. Καὶ τὸ μὲν μὴ τὴν ὕλην, ταὐτὸν δὲ φάναι τὸ Σπέρμα, ἢ τὸ ἐξ αὐτȣ̃ σῶμα ὠργανωμένον τῆς Ψυχῆς ὑπάρχειν ἀρχήν, ἀλλὰ Θεȣ̃ δημιȣργȣ̃ντος ταύτην ἐμπνεῖσθαι, δῆλον εἶναί φησι· τὸν δὲ τῆς δημιȣργίας καὶ ἐμπνεύσεως τρόπον, ἄῤῥητον εἶναι καὶ ἄγνωστον λέγει πάνυ καλῶς, αὐτῷ μόνῳ ἐγνωσμένον τῷ Δημιȣργȣ̃ντί τε καὶ ἐμπνέοντι, καθάπερ ἔφη καὶ Κύριλλος. Καὶ ὁ θεῖος δὲ Δαμασκηνὸς Ἰωάννης ταὐτὰ τῷ Μαξίμῳ βȣ́λεται, παραστὰν αὐτῷ ποτε περὶ τȣ́των εἰπεῖν.

Εἰδέ πȣ καὶ δόξειαν ἄτοι πρὸς τὸν μέγαν ἐκεῖνον διίστασθαι τῶν Διδασκάλων χορόν· πρῶτον μὲν, εἰ καὶ καθάπαξ διίσαντο, θαυμαστὸν ȣ̓δὲν ἂν ἦν. Οὐ γὰρ πᾶσιν ἅπαντα δίδονται ὁ μέγας εἴρηκε Παῦλος· ȣ̓τε Δόγμα τῆς ἱερᾶς τȣ́τȣ Πίστεως· Ζήτημα δὲ, Φιλοσοφίᾳ καὶ Θεολογίᾳ προσῆκον· κἂν τοῖς τοιȣ́τοις οἰκείως τῇ δυνάμει κρίνȣσιν ἕκαστοι. Ἔπειτα τῇ Γνώμῃ μὲν ȣ̓ διίστανται, διαφωνȣ̃σι δὲ μόνον ἴσως τῇ κατὰ τὴν λέξιν ἀκριβείᾳ, καὶ τῇ τῶν νοημάτων δεινότητι, καὶ ȣ̓ τῆς αὐτῆς εὐρύτητός τε καὶ δεξιότητος τοῖς προτέροις ἐκείνοις εἰσὶ, κἂν αὐτοὶ φαῖεν οἱ Μακάριοι. Εἴη δ' ἂν Σοφῶν μὲν, δικάζειν νῦν περὶ τȣ́των ὀρθῶς, κανόνι κεχρημένȣς τῷ λόγῳ τῷ τȣ̃ αἰωνίȣ καὶ θείȣ Νόμȣ ταῖς Ψυχαῖς ἐμπυρεύματι· πανίοις μέντοι ἐναναπλομένῳ Ψυχαῖς, ἅτε πολλοῖς ὁδοῖς καὶ τρόποις καὶ διὰ χρόνȣ τῶν ἀναπλόντων συλλεγομένων. Διὸ καὶ Σοφὸȣς μὲν, τȣ̀ς λόγῳ τὰ πάντα εἰδότας· Λόγον δὲ, τὴν ὀρθὴν περὶ ἁπάντων κρίσιν ὁρίζονται. Φρονίμων δὲ, τοῖς πλείοσί τε καὶ ἀξιωτέροις προσίεσθαι. Ἀγαθῶν δὲ, τὸ πάσῃ πȣδῇ τὴν φαινομένην ἐν αὐτοῖς λύειν διαφωνίαν· καὶ τȣ̀ς ἐλάττȣς ἀριθμῷ τε καὶ τάξει τοῖς πλείοσι συνάγειν καὶ μείζοσι. Καὶ τοῖς ȣ̓τω ποιȣ̃σι χάριν ἂν εἰδοῖεν ἐκεῖθεν οἱ πάντα βλέποντες.

Ἡμεῖς δὲ χάριν ὁμολογȣ̃μεν τῷ πλάσαντι μὲν μετὰ πάντων καὶ ἐπὶ πᾶσι τὴν φύσιν ἡμῶν ἐξ ἀρχῆς. Εἶτ' ἐκεῖθεν, ὡς τότε, ταῖς διπλαῖς ὁδοῖς πλάττοντι· τȣ̃ μὲν Πατρὸς τὴν τȣ̃ σώματος διδόντος ἀρχήν· ταυτὸν δὲ φάναι τῆς οἰκείας ὕλης τῷ Πνεύματι· αὐτȣ̃ δὲ, τὸ Πνεῦμα ἐμπνέοντος, καὶ τὸν ἄπονον τȣτονὶ πόνον ἐκ πολλῆς ἑλομένῳ φιλανθρωπίας. Διὰ ταύτην γὰρ ȣ̓κ ἀφῆκε τὴν τȣ̃ πονηρȣ̃ βασκανίαν, καὶ τὴν τῶν Σπερμάτων ἡμῶν ἀφροσύνην πρὸς τὴν Λῆξιν τῶν ἀπὸ γῆς Πνευμάτων ἰσχύσαι. Οἷς ἀναπληρῶσαι τὸν ἄπειρον ἀριθμὸν τῶν ȣ̓ρανόθεν κατενεχθέντων θελήσας, ȣ̓ πέπαυται δημιȣργῶν τȣ̀ς ἄλλȣς Ἀγγέλȣς, τȣ̀ς ἐπόπτας μὲν τῆς ὁρατῆς κλίσεως, μύστας δὲ τῆς νοȣμένης, τȣ̀ς προσκαίρȣς καὶ ἀθανάτȣς, τȣ̀ς ὁρατȣ́ς τε καὶ νοȣμένȣς, κατὰ τὸν θεῖον φάναι Γρηγόριον· ἀλλ' ἐπλήρωσε τὸν Οὐρανὸν τῶν καλίσων τȣ́των Πνεύματων, εἰ καὶ νῦν τῷ τὴν κακίαν ηὐξῆθαι βραχέων ὄντων τῶν ἀνιόντων, ἡ λῆξις ἐγγὺς ἔσται λοιπὸν ἡ προηγορευμένη, ὡς καὶ τὸ ταύτης αἴτιον προηγόρευται.

Εἰ δὲ καὶ κατέπαυσεν ἀπὸ πάντων τότε τῶν ἔργων αὐτȣ̃, καθὼς εἶπε Μωσῆς, ἔργα λέγων τὰ διάφορα τῶν ὄντων εἴδη καλῶς· (Ἐκεῖθεν γὰρ ȣ̓δὲν εἶδος ἐκ νέȣ, καὶ φύσιν ἄλλην ἐκ τȣ̃ μὴ ὄντος προήγαγεν, ȣ̓δὲ μέχρι τέλȣς παράξει.) ἀλλ' ἐργάζεται μέχρι νῦν ἐξ ἐκείνȣ πολλὰ ὁ Λόγος αὐτȣ̃, δι' ȣ̓ πάντα γέγονέτε καὶ γίνεται, τȣ̃τ' εἴρηκε, καὶ φησίν. Ἐργάζεται γὰρ, τὰ μὲν τῇ φύσει χρώμενος δȣ́λῃ καὶ ὑπȣργῷ· τὰ δὲ, ταύτην ἀναπληρῶν. Πολλὰ δὲ καὶ παρὰ τὴν φύσιν ἐργάζεται μετὰ τȣ̃ ταύτην ȣ̓κ ἀναιρεῖν. Τὶ δὲ περὶ τῆς ἄλλης Προνοίας, καὶ τῶν πατρικῶν, ἢ δικαστικῶν ἔργων αὐτȣ̃ δύναιτ' ἄντις εἰπεῖν, τῶν

τῶν πάντα λόγον νικώντων; Ὧν ȣ̓ μόνον ἕκαςοι χωρὶς, ἀλλὰ καὶ κατὰ συνοικίας μείζȣς τε καὶ ἐλάττȣς ὅσαι ὧραι διηνεκῶς πάντες ἀπολαύȣσιν Ἄνθρωποι. Καὶ τȣ́των αὖ ἕνεκα, ὁπόσα τȣ́των χάριν γίνεται καὶ ἐςί. Διὸ καὶ τῇ ȣ̓ρανίᾳ τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων ἀδιαλείπτως οἰκονομίᾳ, ȣ̓ μόνον ταῖς εἰωθείαις τε καὶ ἐξ ἀρχῆς δεδομέναις, ἀλλὰ καὶ παραδόξοις ἄλλαις ὑπȣργίαις ταῦτα δȣλεύȣσιν. 5

Ἔτι χάριν ὁμολογȣ̃μεν τῷ παναγάθῳ Δημιȣργῷ, ὡς μετὰ ταῦτα καὶ Πνευματικῶς ἀναπλάσαντι, καὶ πάντας ἀναπλάσαντι τὸ καθ' αὑτὸν, εἰ καὶ μὴ πάντες ἀναπλασθῆναι ἠθέλησαν. Ἀκοντας δ' ἀναπλάττειν ȣ̓χ οἷόν τε ἦν· εἴγε μὴ δὲ τὸ τῆς προαιρέσεως ἀγαθὸν ἀφαιρεῖν ἀπ' αὐτῶν, ὃ ταυτὸν ἦν τῷ μὴδ' εἶναι ἀνθρώπȣς. Ἀνθρώπȣς δέ γε καὶ προαιρετικȣ́ς ὄντας εἰκὸς ἦν ταῖς γνώμαις μερίζεσθαι. Καὶ πρὶν μὲν, ἀπήλλαξε τῆς προγονικῆς Ἁμαρτίας, καὶ τῆς ἐκεῖθεν ποινῆς τȣ́ς ἐν Ἅδῃ πεπιςευκότας. Ἐκεῖθεν δ' ἀπήλλαξε πάντας, καὶ ἀπαλλάττει τȣ́ς πιςεύοντας τῷ βαπτίσματι, ὥπερ εἰς τὸν θάνατον αὐτȣ̃ βαπτιζόμεθα. 10 15 20

Ἐποίει δὲ καὶ ποιεῖ διαδόσιμον τὴν προγονικὴν Ἁμαρτίαν τε καὶ ποινὴν μάλιςα μὲν τὸ Σπέρμα, ὡς ἐκ τῆς ῥίζης ἐκείνης ἧκον διαδοχῇ· ȣ̓κ αὐτὸ δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἡ προλαμβάνȣσα τȣ̃τε πτείροντος ἐπιθυμία, καὶ ἐν ᾗ πτείρεται, καὶ ἡ μεσιτεύσασα τῆς σαρκὸς ὄρεξις, δι' ἧς πτειρόμενοι συλλαμβάνονται· ἃ καὶ αὐτὰ τῇ προγονικῇ ἁμαρτίᾳ, καὶ τῇ ταύτης ἐν τοῖς ὑςέροις πᾶσι μεθέξει ἀκόλȣθα. Καὶ καθάπερ διπλῆ τȣ̃ τοιȣ̃δε σώματος ἡ ποιητικὴ ἀρχὴ, τό, τε Σπέρμα, καὶ ὁ τȣ̃το διδȣ̀ς, εἰ καὶ τρόπον ἕτερον· (προσεχὲς μὲν γὰρ αἴτιον τȣ̃ γινομένȣ τὸ Σπέρμα, πορρωτέρω δὲ ὁ Πατὴρ ὁ τȣ̃ Σπέρματος αἴτιος. Ὅθεν καὶ τὸ Σπέρμα τȣ̃ Ἰωνᾶ Πέτρος γίνεται, ὁ δ' Ἰωνᾶς ȣ̓ γίνεται Πέτρος· καὶ τὸ μὲν γίνεται μετὰ μικρὸν Ἄνθρωπος ἕως ἂν γεγονὼς καὶ εἴη λοιπόν· τὸ γὰρ γινόμενον 25 30 35

μενον ȣ̓πω ἐςὶν, ὁ δέ ἐςι, πάλαι γεγενημένος·) ȣ̓τω καὶ διαφόρως μὲν ἑκατέρωθεν ἡ διαδοχὴ τȣ̃ προγονικȣ̃ ῥύπȣ τῷ γεννωμένῳ· συνάγεται δ' ἕν. Ἐς ὅσον γὰρ ἀρχὴ τȣ̃ γεννωμένȣ τὸ Σπέρμα, καὶ ὁ Σπείρας ἐς τοσȣ̃τόν ἐςι τῷ λόγῳ δηλονότι τȣ̃ ζῳώδȣς σώματος καὶ ὀργανικȣ̃· πρὸς γὰρ αὐτὸ τὴν δύναμιν ἔχȣσιν ἄμφω. 5

Τὸ δὲ τοιȣ̃τον σῶμα λοιπὸν, καὶ πρὸς τὴν οἰκείαν καὶ ἁρμότȣσαν αὐτῷ ψυχὴν προσεχῶς ἔχει δυνάμει· ἧς προσιȣσθεμένης ὡς εἴρηται, καὶ Ἄνθρωπός ἐςιν ἀληθῶς τὸ συναμφότερον τότε, ὡς ἐξ Ὕλης μὲν πῃ τȣ̃ σώματος, Εἴδȣς δὲ τῆς λογικῆς Ψυχῆς ὑφεςώς. Τότε δὲ καὶ τὴν τȣ̃ λογικȣ̃ διαφορὰν ἐπαληθεύȣσαν ἔχει· πρότερον δ' ȣ̓. Οὐ γὰρ ὅτε Φυτὸν ἦν, ȣ̓δ' ὅτε μετὰ τȣ̃το Ζῷον ἐγένετο. Εἶδος μὲν γὰρ ἐςι τῶν Φυτῶν ἡ Φυτικὴ καὶ ἡ αἰȣθητικὴ τῶν ζῴων, ἀλλ' ἀχώριςοί γε τῆς ὕλης. Συμπεφύκασι γὰρ αὐτῇ, διὸ καὶ συμφθείρονται. Ἀνθρώπȣ δὲ ἡ λογικὴ Ψυχὴ, χωριςόν ἐςιν Εἶδος· ȣ̓ τῷ λόγῳ μόνον ὡς τ' ἄλλα, ἀλλὰ καὶ τῷ πράγματι. Ἐπακτὸν γὰρ· ȣ̓δ' ἐμβεβαπτισμένον τῇ ὕλῃ, καὶ περιέχον μᾶλλον, ἢ περιεχόμενον. Διὸ καὶ χωριζόμενον μένει. Ὅθεν καὶ τῶν ζῴων μὲν ὁ, τιȣ̃ ἐγχωρεῖ καὶ ἐγγάςριον ἔτι ὄν, τοδὶ ζῷον καλεῖν, ἵππον τυχὸν, ἢ πρόβατον, ἕως τὴν αἰȣθητικὴν ἔχει ψυχήν. Τὸ δ' ἐκ τȣ̃ ἀνθρωπείȣ Σπέρματος σῶμα πρὸ τȣ̃ τὴν λογικὴν Ψυχὴν δέξαθαι, (δέχεται δὲ τελειωθὲν, ὡς εἴρηται, καὶ ὀργανωθὲν) ȣ̓κ ἔςιν ὑπόςασις, κἂν αἰȣθητικὴν ἔχῃ τότε Ψυχὴν, καὶ τὴν Φυτικὴν ὑπ' αὐτῇ δύναμιν. Ἐκεῖνα μὲν γὰρ τὴν οἰκείαν καὶ ὡρισμένην αὐτοῖς Ψυχὴν ἔχȣσι. Τὸ δὲ τὴν οἰκείαν Ψυχὴν, καὶ πρὸς ἣν ἑτοιμάζεται, ȣ̓πω λαβὸν ἔχει. Πῶς ȣ̓ν ὑπόςασις ἂν εἴη καὶ λέγοιτο τȣ̃ οἰκείȣ εἴδȣς ἄνευ, καὶ ὁ τέλος ἐςὶ τῆς γενέσεως; Ὁπότε δὲ λάβῃ, καὶ ὑπόςασίς ἐςιν εὐθὺς τὸ ἐξ ἀμφοῖν. Φθείρεται δὲ καὶ ἡ αἰȣθητικὴ, τῆς λογικῆς ἐπιγενομένης. Καὶ ἔςι μὲν ȣ̓κ ἄνευ τῆς Φυτικῆς καὶ αἰȣθητικῆς ἡ λογικὴ τότε Ψυχὴ· ὡς οἰκείας μέντοι δυνάμεις αὐτὰς 10 15 20 25 30 35

τὰς ἔχει, ȣ̓χ ὡς Ψυχὰς ἑτέρας συνȣ́σας. Διὸ καὶ τῆς λογικῆς Ψυχῆς ἐξιȣ́σης τȣ̃ Σώματος, ȣ̓δ' αὐτὸ ζῇ λοιπόν.*

Τῷ τοίνυν λόγῳ τȣ̃ Σέρματος, (ἐπάνιμεν γὰρ ἐξενεχθέντες μικρόν.) διαδιδομένης ἡμῖν ἐκ τῶν πρώτων ἐκείνων τῆς συνοίκȣ τῇ σαρκὶ Ἁμαρτίας, καὶ ἡ Ψυχὴ κοινωνεῖ· διαδοτικῶς μὲν εὐθὺς, ȣ̓ κατ' οἰκείαν ἐνέργειαν. Ἀπαλλάττεται δὲ βȣληθεῖσα τε καὶ σπȣδάσασα, τῇ πίςει τε καὶ τῷ βαπτίσματι, τȣ̃ τῆς ἀληθείας φωτὸς ἁπάσας προσκαλȣμένȣ λαμπρῶς, ὁπόσαι μὴ ἑκȣ̃σαι τυφλώττȣσι. Καὶ τὴν ἀρχὴν γὰρ τῆς σαρκός τε καὶ αἰσθήσεως ἦν ἡ πρώτη πρὸς τὴν ἁμαρτίαν ὁρμή. Εὔα γὰρ ἦν ἡ τῆς παραβάσεως ἀφορμὴ τάξιν αἰσθήσεως ἔχȣσα. Ὁ δὲ τȣ̃ λόγȣ τὴν τάξιν ἔχων Ἀδὰμ, ἀντὶ τȣ̃ ῥαπίσαι μᾶλλον ὑπήκȣσε. Καὶ τὸ μὲν φαγεῖν τότε, τῆς αἰσθήσεως ἦν. Τὸ δὲ ἕνεκα τȣ̃ γινώσκειν, ἦν τȣ̃ Λόγȣ φθορά.

Ὅθεν καὶ τὴν θείαν Οἰκονομίαν ἐκ τῆς θείας Ἐπιεικείας γεγονέναι φασὶν οἱ τῷ θείῳ πεφωτισμένοι Πνεύματι. Καὶ τȣ̃το τὸν θεῖον πεπροφητευκέναι Δαβίδ, „ ὅτι ἔλεος καὶ ἀλήθεια συναντήσȣσι· δικαιοσύνη καὶ εἰρήνη καταφιλήσȣσι, τὸ ἐσόμενον ταῖς τȣ̃ παρῳχηκότος ὑποκρύψαντα λέξεσιν. Εἶχε γὰρ ἡ Ψυχὴ πρὸς τὴν θείαν Ἐπιείκειαν παραιτήσεώς τινα λόγον, ὅτι ταῖς τȣ̃ συνημμένȣ Σώματος ψεκτῶς μὲν, παρακρȣσθεῖσα δ' ὅμως ὑποβολαῖς, ȣ̃τως ἠχρείωται. Ταύτης δὲ τοῖς Δαίμοσιν ȣ̓ προσȣ́σης τῆς παραιτήσεως, ἀνιάτως τε καὶ διηνεκῶς κακοδαιμονȣ̃σιν, ὥσπερ καὶ ἡ τῶν ἀνθρώπων Φύσις μετὰ τὴν παραδοξοτάτην ὁμȣ̃ καὶ ἐπιεικεςάτην αὐτῆς Ἰατρείαν ἀμεταγνώςως παρανομȣ̃σα, ἀφύκτȣς καὶ διηνεκεῖς ἐκτίσει τὰς δίκας. Πολλοὶ γὰρ τȣ̃ προγονικȣ̃ ῥύπȣ τῇ Πίςει κεκαθαρ-

* Οὐ γὰρ τῆς Ψυχῆς ἐξερχομένης θνήσκȣσιν αἱ δυνάμεις αὗται, ἀλλ' ἐκείνων φθαρεισῶν τῇ νόσῳ καὶ διαλυθέντων τῶν ζωτικῶν Πνεύματων, ἐξέρχεται ἡ λογική. Οὐ γὰρ ἔχει οἰκείαν ὕλην ἐπὶ τὸ μένειν.

κεκαθαρμένοι καὶ τῷ Βαπτίσματι, ταῖς προσωπικαῖς Ἁμαρτίαις ἀναῤῥυπȣ̃νται, καὶ τὴν ἀνεωγμένην πύλην τῆς αἰωνίȣ ζωῆς σφίσιν αὐτοῖς αὖθις κλείȣσιν, ὥσπερ οἱ ταῖς κατ' ἐνέργειαν Ἀρεταῖς συμβεβιωκότες καλῶς, ὡς ἐκεῖθεν ἀνεωγμένης Ἀκωλύτως εἰσέρχονται. Ἀλλὰ καὶ τοῖς ἡμαρτηκόσι προσωπικῶς ἐκ πολλῆς τῆς θείας Ἐπιεικείας τὸ τῆς Μετανοίας δίδοται φάρμακον, καὶ γνησίως μετανοȣ̃ντες, τῇ Πίςει τὴν τῆς σωτηρίας πύλην εὑρίσκȣσι. Συμπέπλεκται τοίνυν τοῖς ἐκ Σπέρματος Ἀγαθοῖς ȣ̓χ ἥττω τὰ Φαῦλα. Καὶ θεόθεν μὲν τὰ Καλὰ, παρ' ἡμῶν δὲ τὰ Φαῦλα. Ἀλλὰ καὶ τȣ́των Ἰατρὸς ὁ Δημιȣργὸς ἡμῖν ἐκ πολλῆς Ἐπιεικείας γεγένηται τοῖς εὖ φρονȣ̃σι, καὶ γίνεται τρόποις πολλοῖς τε καὶ παραδόξοις, καὶ τῆς μεγαλοπρεπȣ̃ς Ἐπιεικείας ἀξίοις. Διὸ καὶ ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησȣ̃ς Χριςὸς, ȣ̓κ ἐκ Σπέρματος γέγονεν, ἵνα καθαρὸς ὑπὲρ ἀκαθάρτων, καὶ ἀναμάρτητος ὑπὲρ ἁμαρτωλῶν ἀπολογήσηται, καὶ δίκην ὑπὲρ ἁπάντων ὑπόχῃ. Τȣ́τȣ χάριν ἐλθὼν, (αὐτὸς δ' ἦν ὁ λαμβάνων καὶ ὁ διδȣ́ς· ἐδίδȣ μὲν γὰρ ὡς Ἄνθρωπος· ἐλάμβανε δὲ ὡς Θεὸς μετὰ τȣ̃ Πατρὸς καὶ τῆς ἀδαμιαίας Ψυχῆς, ἣν ἦλθε λȣ́σων τε καὶ καθαριῶν, καὶ τῆς ἐν Ἅδῃ πολυχρονίȣ κακοδαιμονίας ῥυσόμενος,) ȣ̓κ εἶχεν ȣ̓δὲν, πλὴν τῆς κατὰ φύσιν ἀληθȣ̃ς ὁμοιότητος· τὸ σῶμα μόνον ἐκεῖθεν εἰλήφει. Ἐκεῖθεν γὰρ εἰς τὴν μακαρίαν Παρθένον ἦν κατεληλυθὼς, καὶ τȣ̃το κατὰ μόνην εἰλήφει τὴν φύσιν. Ἡ γὰρ εἰδοποιὸς τȣ̃ Σώματος δύναμις, ȣ̓κ ἐκ τȣ̃ Προπάτορος, ἀλλ' ἐκ τȣ̃ ἁγίȣ Πνεύματος ἦν.

Ἡ δὲ παναγία Παρθένος τῷ μὲν ἐκ Σπέρματος γεγεννῆσθαι, τῆς προγονικῆς Ἁμαρτίας ȣ̓κ ἂν ἀμέτοχος ἦν, καί τοι τῶν Γονέων Ἀπαραβλήτων ὄντων εἰς ἀρετήν. Μετεῖχον δὲ κἀκεῖνοι τȣ̃ κλήρȣ· ἀλλ' ἡ χάρις τȣ̃ Θεȣ̃ καθάπαξ αὐτὴν ἀπήλλαξεν, ὥσπερ ἂν εἰ καὶ χωρὶς ἐγίνετο Σπέρματος, ἵνα τῇ τȣ̃ θείȣ Λόγȣ σαρκώσει πάντῃ καθαράν ὑπόχῃ τὴν Σάρκα. Ὅθεν ὡς ἀπηλλαγμένη καθάπαξ τῆς προγονικῆς ἐνοχῆς καὶ ποινῆς, καὶ μόνη πάντων

ἀνθρώπων λαβȣ̃σα τȣτὶ τὸ δῶρον, ἀνεπίβατον καὶ τοῖς νέφεσι τῶν λογισμῶν ἔχε παντάπασι τὴν Ψυχὴν, καὶ Σαρκὶ καὶ Ψυχῇ θεῖον ȣ̃τω γέγονε τέμενος. Ἡ μὲν ȣ̃ν τὴν μητρῴαν ὕλην, ἀνθρωπικὴν μὲν ἀληθῶς, ὑπεραγίαν δὲ τῷ θείῳ δέδωκε Λόγῳ. Ποιητικὸν δὲ τȣ̃ Σώματος Αἴτιον, ἀντὶ τȣ̃ προσεχȣ̃ς ἐν ἀνθρώποις πᾶσιν αἰτίȣ τȣ̃ Σπέρματος, αὐτὸς ὁ πᾶντα ποιῶν τȣ̃ Θεȣ̃ λόγος ἦν· αὐτὸς ὠργάνωσεν εὐθὺς ἐκ τῆς παρθενικῆς τὸ σῶμα σαρκὸς, αὐτὸς καὶ τὴν Ψυχὴν παρήγαγεν ἅμα καὶ συνῆψεν ὀργάνῳ τῷ σώματι, ὄργανον ἑαυτῷ συνημμένον πρὸς τὴν δι' αὐτȣ̃ θείαν Οἰκονομίαν τὸν ὑπὲρ ἄνθρωπον ἐκεῖνον κατεσκεύασεν ἄνθρωπον, καὶ εἰς μίαν ἑαυτῷ συνῆψεν ὑπόςασιν, ἵνα καθάπερ ἐκ τȣ̃ πρώτȣ Ἀδὰμ καὶ χοϊκȣ̃ εἰς τὸν Κόσμον εἰσῆλθεν ἡ Ἁμαρτία, καὶ δι' αὐτῆς ὁ Θάνατος, ȣ̃τω καὶ διὰ τȣ̃ δευτέρȣ Ἀδὰμ, (δῆλον δὲ τȣ̃ ȣ̓ρανίȣ τε καὶ χοϊκȣ̃ τὸ διάφορον.) ἀπολυθεῖεν πᾶντες, ἀποτιννύντος ὑπὲρ πάντων, ὅπερ ȣ̓κ ὤφειλε. Καὶ τῷ μὲν ἄνευ Σπέρματος γεννηθῆναι, τȣ̃ προγονικȣ̃ πταίσματος ἀμέτοχος ἦν, ταῖς δ' οἰκείαις ὑπὲρ ἄνθρωπον καὶ προσωπικαῖς Ἀρεταῖς ὑπόδειγμα τοῖς πιςεύȣσιν ἐγεγόνει, ἵνα μὴ μόνον ἀναγεννωμένοις τῇ πνευματικῇ αὐτȣ̃ χάριτι ἡ πύλη τῆς αἰωνίȣ ζωῆς ἀνεωγεῖα λοιπὸν ᾖ, τȣ̃ προγονικȣ̃ φυγόντος κωλύματος, ἀλλὰ καὶ τῷ κατ' αὐτὸν ὡς οἷόν τε συμμορφȣ́μενοι βίῳ μετὰ τῆς εὐτυχȣ̃ς ἐκείνης εἰσόδȣ, καὶ τῶν ἔνδον ἀπολελαυκότες ὦσι καλῶν, ἀναλόγως ταῖς ἐνταῦθα σπȣδαῖς ἕκαςοι.

Ὅθεν ȣ̓δ' ὑπόδειγμα τῆς ἡμῶν ἐς τόνδε τὸν βίον εἰσόδȣ, ταυτὸν δ' εἰπεῖν τῆς γεννήσεως ποιεῖσθαι δεῖ τὴν παραδοξοτάτην ἐκείνην Οἰκονομίαν ἐν τῇ ὑπερφυεῖ τȣ̃ θείȣ Λόγȣ πρὸς ἡμᾶς κοινωνίᾳ κατὰ Σῶμά τε καὶ Ψυχήν. Οὐ γὰρ μετὰ τὴν Οἰκονομίαν ἐπλάσθημεν, ἀλλ' ὅπως μᾶλλον ἀναπλασθῶμεν τὰ ἀπόῤῥητα ᾠκονομήθη ἐκεῖνα. Τῇ δ' ἡμετέρᾳ μᾶλλον ἐκ σώματος καὶ Ψυχῆς γεννήσει, καὶ τῇ τῆς γεννήσεως τάξει, καθάπερ τινὶ βάθρῳ κεχρῆσθαι τῆς θείας Οἰκονομίας, ἵνα τὴν ἀληθῆ πρόσληψιν ἐν τῷ θείῳ

θείῳ Λόγῳ τῆς ἡμῶν φύσεως ταῖς ὁμοιότησι βεβαιῶμεν, κατὰ τῶν ἐξ ἀπιςίας ἀνθιςαμένων, τῶν ἀνοικείων μόνων ἐξαιρȣμένων. Πλὴν γὰρ τȣ̃ μὴ ἐξ Ἀνδρὸς, ταὐτὸν δ' εἰπεῖν δίχα Σπέρματος γεγεννῆσθαι, καὶ τῶν ἑπομένων ταῖς ἀρχαῖς ταύταις κακῶν, ἅπερ ȣ̓ προσῆκε Θεῷ, καὶ ἃ λύσων μᾶλλον ἀφίκετο, τ' ἄλλα πᾶντα συμφώνως τοῖς Ἀνθρώποις ἐπλήρȣ, καὶ Σῶμα ἔλαβε καὶ Ψυχήν· τὸ μὲν, πλάσας ἐκ τῶν παρθενικῶν αἱμάτων καὶ σαρκώσας, καὶ ὀργανώσας εὐθύς· τὴν δὲ, ἐμπνεύσας εὐθὺς ὀργάνῳ τελείῳ, χρόνȣ μηδενὸς μεσιτεύσαντος ἐν τῷ τηρῆσαι τὴν τάξιν. Χρόνȣ γὰρ Δεσπότης ἦν ὁποιῶν, καὶ ἑαυτῷ ταῦτα ἐποίει· εἰ καὶ μὴ δι' αὐτὸν, ἀλλὰ τῶν δȣ́λων καὶ τέκνων εἵνεκα· Ὥςε καὶ φυσικῶς ἀνθρωπικὴν τὴν εἰς τὸ εἶναι τȣ̃τε Σώματος καὶ τῆς Ψυχῆς ἔλευσιν γεγονέναι τότε, καὶ τρόπον ἄλλον ὑπερφυᾶ καὶ θειότερον, ὡς ȣ̓ χρόνȣ δεῆσαν καθάπερ ἐν τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις πρὸς παρασκευὴν τȣ̃ τῆς Ψυχῆς οἴκȣ τȣ̃ σώματος, ἀλλ' εὐθὺς αὐτȣ̃τε ὀργανωθέντος ἐκ τῶν ἁγίων σαρκῶν, καὶ εὐθὺς ἑπομένως ἐμψυχωθέντος.

Ὑποδείγματι δὲ μόνον κεχρῆσθαι τῇ θείᾳ Οἰκονομίᾳ πρὸς τὴν τῆς Ψυχῆς σωτηρίαν, καὶ δίκαιον ὁμȣ̃ καὶ συμφέρον, ὡς καὶ τȣ́τȣ χάριν γεγενημένῃ μετὰ πολλῶν ἄλλων τῶν ἐκ ταύτης καλῶν, καὶ συμμορφȣ̃σθαι ὡς οἷόν τε, τῷτε ἄλλῳ βίῳ τȣ̃ ἡμετέρȣ Δεσπότȣ τε καὶ Καθηγητȣ̃, καὶ τοῖς ὑπὲρ τῶν τέκνων τε καὶ δȣ́λων παθήμασι.

Τȣ́των ἁπάντων εἵνεκα, χάριν ὁμολογεῖν τῷ ἡμετέρῳ Δημιȣργῷ καὶ Ἀναπλάςῃ διηνεκῶς ὀφείλομεν, καὶ τὴν τελεωτάτην αὐτȣ̃ φιλανθρωπίαν καὶ σοφίαν ὑμνεῖν. Μὴ δ' ἀπορεῖν εἰ πολλὰς τῶν δημιȣργȣμένων Ψυχῶν ἀπιςίᾳ καὶ πονηρίᾳ συζησομένας εἰδὼς, καὶ τὴν δεδομένην παρασκευὴν περὶ τῆς τȣ́των ἀπαλλαγῆς τῶν κακῶν ȣ̓ προσοισομένας, ὅμως θέλει δημιȣργεῖν. Οὔτε γὰρ αὐταῖς λύοιτ' ἂν ἐκ τῆς πρὸς τὸ τοιȣ̃τον σῶμα κοινωνίας τὸ ἔγκλημα, πλείςων εὐσεβείᾳ τε καὶ χρηςότητι τὸν τῇδε βίον ἀνυȣσῶν, καὶ πρὸς τὸ τέλος ȣ̃τως ἀφικνȣμένων καλῶς,

λῶς, ὡς εἰ καὶ πάντῃ καθαροῖς ἐνεδημιȣργȣ̃ντο καὶ συνήπτοντο σώμασιν, ȣ̓τ' ἀνάρμοστός τις τῷ παναγάθῳ καὶ παντοδυνάμῳ Θεῷ λογισμὸς ἐντεῦθεν ἀνίσχει ψυχαῖς, φύσει τε καὶ λόγῳ καὶ θείᾳ χάριτι πρὸς τ' ἀληθὲς ὁδηγȣμέναις καλῶς. Τοιȣ̃τοι δ' ὄντες οἱ τῆς Ἐκκλησίας Διδάσκαλοι, τὴν ἀληθῆ καὶ δικαίαν περὶ τῆς Λογικῆς Ψυχῆς ἐξέθεντο δόξαν, ȣ̓κ ἀγνοȣ̃ντες μὲν τὰς πρὸς αὐτὴν ἀντιθέσεις· ὡς δὲ μηδέν τι δυναμένων καὶ ψευδῶν ὑπεριδόντες καθάπαξ, καὶ τὴν ὑπερβάλλȣσαν μᾶλλον ἐν Θεῷ ἀγαθότητα καὶ σοφίαν καὶ δύναμιν ἐκεῖνοί τε συνεῖδον, κἀντεῦθεν πάνυ καλῶς καὶ οἱ νῦν ἐκείνοις προσέχοντες. Τὶ γὰρ μεῖζον εἰς λόγον τῶν θείων τȣτωνὶ πλεονεκτημάτων, ὅτι καὶ τȣ̀ς πρώτȣς μᾶλλον ἀνθρώπȣς εἰδὼς ὅτι τοιȣ̃τοι φανȣ̃νται, ȣ̓κ ἔπαυσε τὸν περὶ τῆς αὐτῶν Δημιȣργίας σκοπὸν, καὶ πάντων ἀνθρώπων τὸν κάλλιστόν τε καὶ μέγιστον, εἰδὼς καὶ ἣν ἀνέξεται πράττειν ἰατρείαν αὐτῶν, καὶ τὰς ἄλλας μεθόδȣς πρὸς τὴν αὐτῶν, εἰ καὶ μὴ πάντων βελτίωσιν, τῷ γε μὴ πᾶντας ἂν βȣληθῆναι; Ἤδει δὲ καὶ ἐκεῖθεν ἄχρι τῶν τῆς Οἰκονομίας καιρῶν, καὶ μετὰ ταύτην ἄχρι καὶ νῦν τὰς ἀπιστίᾳ συζησομένας ἐκ τῶν δημιȣργȣμένων Ψυχῶν, καὶ τῶν μελλȣσῶν αὖ πιστεύειν, τὰς φαύλως βιωσομένας, ἀλλὰ τὴν γένεσιν ȣ̓ βȣλόμενος παύειν ἐκ πολλῆς ἀγαθότητος, ȣ̓ δὲ τὴν ἐντεῦθεν ἀναρίθμητον τῶν πιστῶν καὶ δικαίων Πνευμάτων καρποφορίαν, τῇ περὶ τὴν γένεσιν τῶν ἀνθρώπων ἐξ ἀρχῆς τάξει κέχρηται. Καὶ δίδωσι μὲν ὁ Πατὴρ τὴν τȣ̃ Σώματος ἀρχὴν προσεχῆ, ȣ̓τω τάξαντος τȣ̃ Θεȣ̃ τῆς κοινῆς καὶ πρώτης πάντων Ἀρχῆς· αὐτὸς δὲ τὸ Πνεῦμα ἐμπνεῖ, ταυτὸν δ' εἰπεῖν ἀμέσως ἐγκτίζει τελείῳ καὶ ζωτικῷ τῷ Σώματι. Καὶ εἰμὴ κωλύει τὸν ὑετὸν, καὶ τὴν ἡλίȣ λάμψιν αὐτὸς ων ὁ ταῦτα ποιῶν, καὶ κωλύειν διὰ τȣ̃το δυνάμενος, ἵνα μὴ προφάσει τῶν ἀπίστων καὶ πονηρῶν διαφθαρεῖεν οἱ Δίκαιοι, καὶ οἱ γίνεσθαι μέλλοντες, ȣ̓κ ἔτι λοιπὸν γίνοιντο. ἀλλὰ καὶ ἀμφοῖν ταυτὶ δίδωσι τὰ καλὰ, εἰ καὶ διαφόροις λόγοις τε καὶ σκοποῖς πᾶσι πρὸς τὸ δίκαιον ἅμα καὶ ἀγαθὸν αὐτȣ̃ τείνȣσι βȣ́λημα. Δημιȣργεῖ καὶ Ψυχὰς οἰκείως

κείως τῇ πρώτῃ Παραγωγῇ, ὡς ȣ̓κ εὔλογον ἄλλως γίνεσθαι τὰς τοιαύτας τῇ φύσει. Τὸ δ' Ἀγαθαῖς ἢ Φαύλαις ἔσεσθαι, αὐταῖς καταλείπει. Καὶ δημιȣργεῖ μὲν Ἀγαθὰς, ἀλλὰ τȣ̃ Φαύλας ἐνίας τῇ προαιρέσει σφῶν αὐτῶν γίνεσθαι μετὰ ταῦτα, ἀνέχεται, μὴ καὶ τῶν Ἀγαθῶν ἐκλείπῃ τὸ πλῆθος τῶν Φαύλων εἵνεκα, τῆς διαδοχῆς πεπαυμένης. Ἐπείπερ ȣ̓τω τὴν αὐτῶν παραγωγὴν ἐξ ἀρχῆς ἠθέλησεν εἶναι, καὶ τὸν ἄνθρωπον τῷ Σώματι μὲν ἐκ διαδοχῆς, ἐκ δημιȣργίας δὲ τῇ Ψυχῇ γίνεσθαι. Ὅθεν ȣ̓δὲ κυρίως ἐστὶν εἰπεῖν δημιȣργεῖσθαι τȣ̀ς νῦν ἀνθρώπȣς, τῷ τὰς αὐτῶν Ψυχὰς ȣ̓τω γίνεσθαι. Δημιȣργία γὰρ ἀνθρώπȣ κυρίως ἡ εἰδικὴ τȣ́τȣ Παραγωγή, ταυτὸν δ' εἰπεῖν τȣ̃ συναμφοτέρȣ. Τὸ γὰρ συναμφότερον κυρίως Εἶδός ἐστι καὶ Φύσις ἀνθρώπȣ. Ἄλλον δὲ τρόπον τὸ Εἶδος τὸ πρὸς τὴν Ὕλην λέγεται. Τοιαύτη δ' ἦν ἡ πρώτη Παραγωγή. Τὰ Εἴδη τοίνυν, τȣτέστι τὰς Φύσεις τῶν ὄντων, τότε πέπαυται ποιῶν ὁ Θεὸς· τῇ δ' ἐκ διαδοχῆς γενέσει τῶν εἰδῶν συνεργεῖ, συνεργῶν τοῖς ἀτόμοις· τοῖς μὲν ἄλλοις, κοινοτέρῳ τε τρόπῳ καὶ ὑφειμένῳ· ἀνθρώποις δὲ, ὑψηλότερον. Ὡς γὰρ φυσικὸν μὲν τȣ̃ ἀνθρωπείȣ εἴδȣς μέρος τὴν Ψυχὴν, ταυτὸν δὲ φᾶναι τῆς φύσεως, καὶ μέρος εἰδοποιὸν, ὑψηλὸν δὲ καὶ τῆς ὕλης ὑπερκείμενον λίαν, τῷ καρπῷ τῆς διαδοχῆς συνάπτει κτίζων τῷ Σώματι.

Εἰδ' ἀπορίας ἦν ἄξιον, ὅτι παράγει ψυχὰς σῴζεσθαι, καὶ τȣ̃ οἰκείȣ τέλȣς τυγχάνειν, καὶ ȣ̓χάριν παράγονται, μὴ βȣλομένων ἐνίων, καὶ μηδὲν ἦν ἄκος τῆς ἀπορίας, καὶ σπειρομένων ἂν καὶ τῷ Σπέρματι συμπεφυκειῶν, εἰ οἷόν τ' ἦν, τȣ̃τ' ἂν ἦν ἀπορεῖν. Οὐ γὰρ ἐκ τῆς ἀνθρωπικῆς καὶ τῶν σπειρόντων δυνάμεως ἡ τοιαύτη τῶν Ψυχῶν ἦν ἂν γένεσις πρȣ̓ργȣ, ȣ̓δ' ἄνευ Θεȣ̃, ἀλλ' ἐκείνȣ καὶ ἅπαξ δεδωκότος καὶ διδόντος ἂν ἀεὶ τῇ ἀνθρωπείᾳ φύσει τὴν πρὸς τȣ̃το πᾶν δύναμιν. Ἀλλὰ μὴν, ὃ μεῖζον, καὶ προνοεῖ μὴ μόνον Ἀγαθῶν καὶ Πιστῶν, ἀλλὰ καὶ Φαύλων γε καὶ Ἀπίστων ὁ θεῖος Παῦλός φησι· προνοεῖ δ' ὡς ὑπ' αὐτȣ̃ γεγονότων, καὶ ὡς ἔργον ὄντων πάντων αὐτȣ̃· καὶ προειδὼς ἄρα

ἄρα τὴν αὐτῶν πονηρίαν, ὅμως ȣ̓ βȣ́λεται μὴ γίνεσθαι, μὴ δ' εἶναι αὐτȣ́ς τε καὶ τȣ̀ς ἄλλȣς αὐτῶν εἵνεκα.

Δόξα τῇ πανσόφῳ αὐτȣ̃ ἀγαθότητι, δόξα τῷ ἐλέει αὐτȣ̃, ὅτι καὶ ἡμῶν τῶν ἐλαχίστων ἐφώτισε τὴν Ψυχήν.

Εἰσὶ μὲν ȣ̓ν καὶ θειότεροι περὶ τȣ̃ προκειμένȣ καὶ σοφώτεροι λόγοι τῶν πρότερον καὶ νῦν εἰρημένων, πρὸς τὸ αὐτὸ δὲ τοῖς εἰρημένοις φέροντες τέλος· τὴν δὲ τῶν ἐντευξομένων ὑπερβαίνοντας ἕξιν παρήκαμεν, καὶ τότε καὶ νῦν· ὧν τῆς ὠφελείας χάριν ȣ̓δενὸς ἄλλȣ ἐκεῖνά τε καὶ ταυτὶ συνθεῖναι προήχθημεν. Σὺ δὲ τῶν ἄλλων πάντων ἐξήρησαι. Διὸ καὶ τῇ ἀληθείᾳ γεννάιως πάνυ συνέσης ἐν τῷ σοφῷ σȣ Συγγράμματι. Εἰκῇ δὲ καὶ ἄμφω πονȣ̃μεν.*) Ἀλλὰ συνείρειν ȣ̓ δεῖ τὰ πολλῆς τραγῳδίας καὶ θρήνων ἄξια.

*) Τίνος ἕνεκα εἰκῇ φησι καὶ ἄμφω πονȣ̃μεν; Καὶ τίνος τὰ πολλῆς τραγῳδίας καὶ θρήνων τυγχάνȣσιν ἄξια; Ἢ τὸ μὲν εἰκῇ φησι, διὰ τὸ ἀδύνατον τȣ̀ς μετὰ τȣ̃ σώματος ὄντας, τὸν ἀνερμήνευτον διερμηνεῦσαι τρόπον τῶν τῷ Σώματι ἐγκλιζομένων Ψυχῶν. Τὰ δὲ τραγῳδίας ἴσως εἴρηκεν ἄξια, διὰ τȣ̀ς μὴ ταῖς περὶ Ψυχῆς εἰρημέναις θεοπαραδότοις ἀποδείξεσι πειθομένȣς.

ΝΙΚΗ-

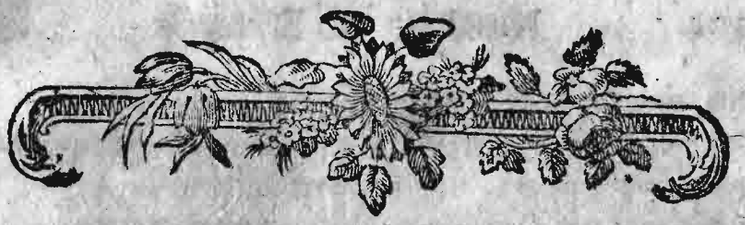

ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ ΜΟΝΑΣΤΟΥ ΚΑΙ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΥ, ΤΟΥ ΚΑΤΑ ΤΑ ΗΜΑΘΙΑ ΗΣΥΧΑΣΤΗΡΙΟΥ, ΤΟΥ ΒΛΕΜΜΙΔΟΥ,

ἘΠΙΣΤΟΛΗ ΚΑΘΟΛΙΚΩΤΕΡΑ, ΚΑΙ ΠΡΟΣ ΠΟΛΛΟΥΣ.

Ὅτι ἡ Ἀρχόντισσα ἡ Μαρκεσίνα, ἡ ἐξόχως ἐρωμένη τȣ̃ Βασιλέως, καὶ διὰ τȣ̃το πάντων ὑπερτερȣ̃σα, καὶ αὐτῆς τῆς Αὐγȣ́σης πρωτεύȣσα τυραννικῶς, εἰσέφρησεν ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς σεβασμίᾳ Μονῇ τȣ̃ Ἁγίȣ Γρηγορίȣ τȣ̃ Θαυματȣργȣ̃· ἐν ἐκείνῃ τῇ Μονῇ τȣ̃τότε διαγόντων ἡμῶν. Εἰσῆλθε δὲ καὶ Πρὸς τὸν Ναὸν τȣ̃ Θεȣ̃, τελȣμένης τῆς Λειτȣργίας, καὶ ἀπεκλείσθη παρ' ἡμῶν τῆς Ἱερᾶς Ἀκροάσεως, καὶ ἀπεδιώχθη μετὰ αἰσχύνης, ὀδυρομένη τὸ γεγονὸς ἐπ' αὐτῇ.

Πάλιν ἡμεῖς ἐν Πνεύματι Τολμητίαι· καὶ πάλιν ἡμῖν ἀπειλαὶ, καὶ περισάσεις, καὶ κίνδυνοι. Ἔτι τὴν κοσμικὴν ἐσμεν Σοφίαν ἀπαίδευτοι, καὶ συγγνωστοὶ διὰ τȣ̃το, καὶ ἀποτρόπαιοι. Πάλιν

λιν ἀντιφερόμεθα ταῖς Ἀρχαῖς, καὶ εἰκότως ἀπελεγχόμεθα δύσχρηστοι. Μικρὸν τῆς τῶν δεινῶν ἐπιφορᾶς ἀνεψύξαμεν, καὶ ὁ Σατὰν ἤγαγεν εἰς ἡμᾶς τὴν ἀσελγῆτε καὶ φαρμακὸν, τῆς οἰκȣμένης τὸ πρόσκομμα, τὸ παγκόσμιον σκάνδαλον μετὰ τȣ̃ αὐχένος, καὶ τῆς ὀφρύος, καὶ τȣ̃ φρυάγματος· τάχα μὲν καταπλήξων καὶ καταπαλαίσων ἡμᾶς, ἤδη ταῖς τῶν ἀλγεινῶν ἐκδειματωθέντας καὶ προκατασεισθέντας ἐπαγωγαῖς· (τȣ̃το γὰρ ᾠήθη πτωχȣ̀ς τὴν Διάνοιαν καὶ τὸν τῆς Ψυχῆς τόνον παρειμένȣς εἰδὼς.) Ὄντως δὲ τῷ μόνῳ Σοφῷ τε καὶ Ἰσχυρῷ κατασοφισθησόμενός τε, καὶ ἐκνευρισθησόμενος.

Ἄθρȣς, ἀκάθεκτος ἡ μαινὰς τῷ ἡμεδαπῷ σεμνείῳ προσέῤῥαξε, μετὰ βαρείας ὅσῳ καὶ σφοδρᾶς τῆς πομπῆς, ὀξύῤῥȣ δίκην Χειμάῤῥȣ πολυμιγȣ̃ς. Ἑωρακότες αὐτὴν οἱ περὶ τὰς Πύλας ἡμέτεροι, καὶ ὅσοι τῶν ἐντὸς, πεφρίκασι, διαπεφωνήκασιν. Εἰ σεῤῥύη πανετοίμως καὶ εἰς αὐτὸν τὸν Νεὼν, τῆς θείας καὶ μυστικῆς ἐπιτελȣμένης Θυσίας ἡ ἐναγής. Ἡμεῖς δὲ καὶ ταῦτ' ἐν ἀμηχανίᾳ γεγονότες τῷ ἀδοκήτῳ τȣ̃ πράγματος, ἀπείργομεν εὐθὺς τὴν Μοιχαλίδα τῆς ἱερᾶς Ἀκροάσεως, τῆς κοινῆς καὶ συμφώνȣ τῶν Πιστῶν εὐχῆς τε καὶ ὑμνῳδίας· ἀποτροπιαζόμεθα τὴν ἀσχήμονα, τὴν ἐκτόπως τοῖς Νόμοις τȣ̃ Χριστȣ̃ ἐνυβρίζȣσαν, καὶ τὴν ὕβριν δημοσιεύȣσαν· ὅλαις ὁρμαῖς ἐξοστρακίζομεν τῶν ὁσίων τόπων τὴν βέβηλον, περιδεεῖς μὲν ὄντες τῇ ἀσθενείᾳ τῆς σαρκὸς καὶ ὑπότρομοι· τῷ τȣ̃ Κύριȣ δὲ κρατίστῳ φόβῳ τὴν ἄνθρωπον ἐκκρȣόμενοι· καὶ τȣ̃ παρανομῆσαι, τὸ θανεῖν μᾶλλον αἱρȣ́μενοι· καὶ τὸ, τῇ ἀκοινωνήτῳ συνεκκλησιάσαι τῶν ἀπευκταίων πλέον ἡγȣ́μενοι, τȣ̃ πικρῶς ἀπαλλαγῆναι τȣ̃δε τȣ̃ σκήνȣς, πληγὰς ἐν αὐτῷ καὶ καθείρξεις, καὶ λιμώξεις, καὶ εἴτι ἄλλο τῶν ἀπειλȣμένων ὑπενεγκόντες διὰ βίȣ παντός.

Τῶν μὲν γὰρ παρόντων Ἀνδρῶν τὸ βιαιότατόν τε καὶ μονιμώτατον, μὴ περαιτέρω τῆς τȣ̃ δεσμȣ̃ διαῤῥήξεως ἐξισχύσαν, τῇ ἐπικήρῳ συγκατεστράφη ζωῇ, μεγίστων ἀντιφιλοτιμησάμενον, καὶ ἀκαταλύτων ἐπάθλων ἐσμὸν.

Τὸ

Τὸ δ' ἀστοχῆσαι Νόμων Θεȣ̃, καί τι τῶν θελγόντων τὴν αἴσθησιν προκρῖναι τῶν τȣ̃ Κυρίȣ Θεσμῶν, τὸ ἀπεῤῥίφθαι προξενεῖ ἐξ' αὐτȣ̃ πικρίαν ἀνύποιστον, αἰσχύνην ἀπέραντον.

Χρὴ μὲν ȣ̃ν ἡμᾶς τὴν ἐν Προσευχαῖς ἀληθίζειν ἐπίκλησιν, καὶ οἷα τέκνα τȣ̃ ἀγαθȣ̃ τὸ ἀγαθὸν ἐνεργεῖν, εἰ καὶ ὁ Χȣ̃ς ὑποσύρει, συντόνως ἀνθέλκειν ἑαυτȣ̀ς πρὸς τὰ ἄνω, διὰ τὴν πρὸς τὸν ὕψιστον πατέρα αἰδὼ, καὶ τὸ πολίτευμα ἔχειν, ὡς ἐν Πατρίδι, ἐν Οὐρανοῖς; ἔῤῥειν ἀφέντας πᾶν γεηρὸν, καὶ πρόγε τῆς ἀναλύσεως. Εἰδὲ τῆς πρώτης ȣ̀κ ἐφικνȣ́μεθα τάξεως, πρὸς τὰς ἀνεκφράστȣς ἀπολαύσεις τέως ὁρᾷν· αἳ δὴ βραβεῖα τοῖς ἐν Ἀρετῇ καμȣ̃σι προητοιμάσθησαν, καὶ πᾶσαν θλίψιν ὑποφέρειν διὰ τὴν αἰωνίζȣσαν εὐκληρίαν. Οὐ γάρ ἐστιν ὅλως τȣ̃ νῦν καιρȣ̃ τὰ παθήματα, κἂν ὁποῖα πότ' ἂν ᾖ, πρὸς τὴν ἐλπιζομένην ἀντίδοσιν ἄξια. Εἰ δὲ καὶ τῆς τῶν μισθωτῶν διαμαρτάνομεν Ὁμηγύρεως, κἂν γȣ̃ν τῇ ἐσχάτῃ Μοίρᾳ τῶν σῳζομένων ἐγκαταλέγεσθαι, καὶ τῶν δεσποτικῶν προσταγμάτων ἀντέχεσθαι, δεδοικότας τὸ τῆς περιφρονήσεως ἐπιτίμιον, τὴν ἐν Γεέννῃ κατάκρισιν, καὶ διὰ τȣ̃το καὶ προκινδυνεύειν αὐτῶν, εἰ δεήσειεν. Ἐπεὶ πόσης ἀνοίας ἐστὶ, τὸ μικρῶν Τιμωριῶν τὰς μείζȣς, καὶ παυροτέρων Βασάνων τὰς διαρκεστέρας ἀλλάξασθαι; Καὶ μᾶλλον εἴπερ αἱ μὲν, αἱ βραχεῖαι σωφρονίζȣσι καὶ καθαίρȣσι. (τὶς γὰρ ζήσας ȣ̀χ ἥμαρτεν; ἀπὸ ῥύπȣ δὲ τὶς καθαρός;) αἱ δὲ λάχος εἰσὶν ἀναφαίρετον.

Ὥσπερ γάρ τις ὁπωσȣ̃ν ἐπταικὼς, ἐκ λογῆς ἑαυτῷ προκειμένης κολάσεων, εἰ τῶν τήμερον κȣφοτάτων, μετρίων ἴσως τινῶν ῥαπισμῶν, προέλοιτο τὰς ἐπιπονωτέρας εἰς τὸ ἑξῆς, οἷον στρεβλώσεις, ξέσεις, μελῶν ἐκ τομὰς, ἀφρονέστατος κρίνοιτ' ἂν δικαίως καὶ ἀλογώτατος· ȣ̃τως ὁ τῶν ἄρτι προελόμενος δυσχερῶν τὰς ἐσομένας ἀλγηδόνας ἐν Αἰῶνι τῷ τῆς ἐκτίσεως, ὅταν ἑκάστȣ τὸ ἔργον, ὁποῖόν ἐστι δοκιμάσῃ τὸ πῦρ, ἀνοητότατός τε καὶ ἀθλιώτατος. Παραπλησίως καὶ ὁ τὴν τῶν Ἀνθρώπων ἀπάτην ὑπὲρ τὴν τȣ̃ Θεȣ̃ Δόξαν ἠγαπηκώς. Καὶ ȣ̃τος γὰρ ὄντως τετύ-

φλωται,

φλωταν, καὶ σκιᾶς ἐπειλημμένος, ἢ Νηὸς ἴχνȣς ἐν ὕδασιν, οἴεταί τι ἔχειν ȣ̓δέν. Ἐπεί τοίγε εἰ φιλοδοξῇ, ζητείτω δόξαν τὴν ἀληθῆτε καὶ μένȣσαν, μὴ τὴν ψευδομένην καὶ παραῤῥέȣσαν, Ἀνθρώποις προσκείμενος, καὶ Θεȣ̃ ἀφιστάμενος. Ὁ γὰρ Ἀνθρώποις ἀρέσκειν, ἐκ ἔστι δȣ̃λος Χριστȣ̃. Καὶ οἷς πάντες ἄνθρωποι λέγȣσι καλῶς, τȣ́τοις ὁ ἀληθὴς λόγος ἀποκληροῖ τὸ, ȣ̓αί. Κἂν ȣ̓χ οἱ πολλοὶ τῆς ἴσης γνώμης ἡμῖν. ἀλλὰ μήτ' ἐνπονηρευομένοις παραζηλȣ̃ν διδασκόμεθα, μή τε τȣ̀ς τὴν Ἀνομίαν ποιȣ̃ντας ζηλȣ̃ν. Κἂν ȣ̓τοι Πατέρες εἶεν, ἀφιέναι προσῆκον αὐτȣ̀ς, καὶ ἀκόλȣθεῖν ὀπίσω Χριστȣ̃, τῶν ἰχνῶν αὐτȣ̃ δεδράχθαι, τῶν αὐτȣ̃ δικαιωμάτων ἐξέχεσθαι. Μὴ ȣ̓τω γάρ τις ποιῶν, ἄξιος ȣ̓κ ἔστι Χριστȣ̃.

Τοῖς τοιȣ́τοις ἐπειγόμενοι λογισμοῖς, ἀπελαύνομεν παραυτίκα τῶν θείων Σηκῶν τὴν ἀνόσιον· ȣ̓τε τὸν Ἅγιον Ἄρτον τῇ ἀναιδεῖ καὶ ἀκαθάρτῳ δȣ̃ναι τολμήσαντες, ȣ̓τε μὴν ἔμπροσθεν τῆς καλινδȣμένης τῷ τῆς Μοιχείας βορβόρῳ τȣ̀ς λαμπρȣ̀ς βαλεῖν καὶ μαργαρώδεις λόγȣς τῆς ἱερᾶς Τελετῆς. Ὅθεν ἐν Κυρίῳ καρτερῶμεν τὰ ἐπερχόμενα.

ΤΟΥ

ΤΟΥ ΣΟΦΩΤΑΤΟΥ ΜΟΝΑΣΤΟΥ ΚΑΙ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ ΤΟΥ ΒΛΕΜΜΙΔΟΥ,

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΜΟΝΑΧΟΥΣ

τȣ̃ ἀνεγερθέντος παρ' αὐτȣ̃ Φροντιστηρίȣ, ἐν τȣ̃ τρίτȣ τȣ̃ αὐτȣ̃ Βιβλίȣ

ΠΕΡΙ

ΠΙΣΤΕΩΣ ΛΟΓΟΣ.

Τοῖς ὁσίοις τȣ̃ Δεσπότȣ Χριστȣ̃ τȣ̃ ὄντος, καὶ ἐκλεκτοῖς φοιτηταῖς, ὁ κατ' εὐδοκίαν αὐτȣ̃ καὶ χρηστότητα Κλίτωρ τȣ̃ καθ' ἡμᾶς ἱερȣ̃ Φροντιστηρίȣ Νικηφόρος, ἐν μονάζȣσιν Ἱερεὺς γηραιὸς ἀθανὴς, τῶν τῆς ὑμῶν ὁσιότητος Εὐχῶν ἐπιδεὴς, τὴν παρȣ̃σαν ὑμῖν ὑπόμνησιν ἐξ ἀγάπης ὑπαγορεύω, πάσης αὐτὴν ὑποτυπώσεως ἑτέρας προεκλιθέμενος. Ἐπειδὴ γὰρ πρῶτιστον τῷ Χριστιανῷ καὶ πάντων ἀναγκαιότατον εἰδέναι τὴν Εὐσέβειαν, καὶ ταύτην ἀσπάζεσθαι, καὶ ταύτῃ συζῆν, καὶ ζωῇ τῇ παρȣ́σῃ συνεκδη-

νεκδημεῖν, ἄξιόν ἐςι πιςεύειν καὶ ὁμολογεῖν καὶ κηρύττειν ἡμᾶς, ὅτι Θεὸς εἷς ἐςιν, ἤγȣν ȣσία μία θεότητος ἀκατάληπτος καὶ ἀπρόσιτος, ἐν τρισὶ τελείαις ταῖς Ὑποςάσεσι, τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Υἱῷ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι. Ἄκτιςος ὁ Πατὴρ, ἄκτιςος ὁ Υἱὸς, ἄκτιςον τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, ὁ Πατὴρ ἀγέννητος· ὁ Υἱὸς ȣκ ἀγέννητος· ἐγέννησε γὰρ τὸν Υἱὸν ὁ Πατὴρ πρὸ πάντων τῶν αἰώνων θεοπρεπῶς· τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, ȣ γεννητὸν, ȣκ ἀγέννητον, ἀλλ' ἐκπορευόμενον ȣσιωδῶς παρὰ τȣ̃ Πατρός. ὁ Πατὴρ ἦν ἀεὶ, καὶ ὁ Υἱὸς ἦν ἀεὶ, καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἦν ἀεί.

Καὶ ὥσπερ ȣκ ἔςιν ἐννοῆσαί ποτε τὸν Ἥλιον ἄνευ τȣ̃ οἰκείȣ Φωτὸς, ȣτως ȣδὲ τὸν Πατέρα δύναταί τις φανταθῆναι ὅλως χωρὶς τȣ̃ Υἱȣ̃. Πατὴρ γὰρ ἦν ὁ Πατὴρ ἀεί. Δῆλον ȣν ὅτι καὶ Υἱὸν εἶχεν ἀεί. Δι' ὃ κατὰ τὴν χρονικὴν ἀρχὴν, ὥσπερ ὁ Πατὴρ ἄναρχος, ȣτω καὶ ὁ Υἱὸς ἄναρχος. Ἀεὶ γὰρ ἦν ὁ Πατὴρ, καὶ ἀεὶ Πατὴρ· ἀεὶ ἦν ὁ Υἱὸς, καὶ ἀεὶ Υἱός. Τὸ γὰρ θεῖον τροπὴν ȣ προσίεται. Κατὰ δὲ τὴν Φυσικὴν Ἀρχὴν, εἴτ' ȣν τὸ Αἴτιον, ȣκ ἄναρχος ὁ Υἱός. Ἀρχὴ γάρ ἐςιν αὐτȣ̃ ὁ Πατὴρ ȣσιώδης, ȣ δημιȣργική. Μόνος τοίνυν κατὰ τὴν Φυσικὴν Ἀρχὴν ἄναρχος ὁ Πατὴρ, μὴ ἔχων τινὰ Αἴτιον ἑαυτȣ̃. Διάτοι τȣ̃το καὶ ὁ Κύριος τὸν αὐτȣ̃ Πατέρα τιμῶν ἔλεγεν, ὁ Πατήρ μȣ μείζων μȣ ἐςί· Μείζων ὡς Ἄναρχος, ὡς Ἀναίτιος, ὡς Ἀρχὴ Φυσικὴ, καὶ κατ' ȣσίαν αἴτιος τȣ̃ Υἱȣ̃.

Ὥσπερ δ' αὖ ὁ Ἥλιος Φυσικῶς καὶ ἄνευ τινὸς πάθȣς, ἢ βραδυτῆτος ἐκλάμψας τὸ Φῶς, ȣκ ἀποτέτμηται τȣ̃ Φωτός· ἔςι γὰρ τὸ Φῶς καὶ ἐξ αὐτȣ̃ καὶ ἐν αὐτῷ· παραπλησίως καὶ ὁ Πατὴρ ȣσιωδῶς καὶ ἀχρόνως καὶ ἀπαθῶς γεννήσας τὸν Υἱὸν, ȣδ' ὁπωσȣ̃ν διέςη τȣ̃ Υἱȣ̃· ἔςι γὰρ ὁ Υἱὸς καὶ ἐκ τȣ̃ Πατρὸς ἀεὶ, καὶ ἐν τῷ Πατρὶ ἀεὶ, καὶ ὁ Πατὴρ ἐν αὐτῷ ἀεί. Καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκ τȣ̃ Πατρὸς ἀεὶ ἐκπορεύεται· καὶ ἐν τῷ Πατρὶ, καὶ ἐν τῷ Υἱῷ ἐςιν ἀεί. Καὶ ὁ Πατὴρ καὶ ὁ Υἱὸς ἐν τῷ Πνεύματι τῷ ἁγίῳ ἀεί. Μονὰς ȣν καὶ κατὰ τȣ̃το καθέςηκεν ἡ ἁγία Τριάς. Καὶ κατὰ πάντα δὲ, πλὴν τῶν Ἰδιοτήτων, ὁ Πατὴρ

τὴρ καὶ ὁ Υἱὸς, καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἕν εἰσι. Θεὸς τέλειος ὁ Πατήρ. Θεὸς τέλειος ὁ Υἱός. Θεὸς τέλειος τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον· ἀλλ' εἷς Θεὸς, ȣ τρεῖς Θεοί. Τȣ̃ς μὲν γὰρ τρεῖς Ἀνθρώπȣς, ἀλλὰ δὴ καὶ τȣ̃ς δύω, ȣκ ἔςιν εἰπεῖν ἄνθρωπον ἕνα κἂν φύσεως ὦσιν ἄνθρωποι πάντες μιᾶς. Ἀπ' ἀλλήλων γὰρ διακέκριντα πράγματι, καὶ ἕκαςος αὐτῶν ἰδίαν ἔχει περιγραφὴν τοπικήν· ἀλλὰ καὶ χρόνῳ, καὶ γεννήσει, καὶ βȣλήσει, καὶ δυνάμει, καὶ δόξῃ, καὶ πολλοῖς ἄλλοις ἕτερος ἑτέρȣ διείργεται. Παραπλήσιόν τι κἀπὶ τῶν Ἀγγέλων ὑπολήπτέον. Κἀκείνων γὰρ ἕκαςος ἰδίῳ τόπῳ νοερῶς περιγράφεται· διότι πάντες περιγραπτοί, καὶ βαθμὸς ἄλλος ἄλλῳ κεκλήρωται· καὶ ἄλλος ἄλλην ἔλλαμψιν δέχεται· καὶ ὁ μὲν πρότερον, ὁ δ' ὕςερον, καὶ ὁ μὲν, ἀμέσως, ὁ δ' ȣκ ἀμέσως, ἀλλ' ἢ δι' ἑνὸς, ἢ διὰ πλειόνων τῶν μεταξύ· καὶ ἄλλος ἄλλαχȣ̃ ἀποςέλλεται· καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν, πολλά ἐςι τὰ ἐξ ἀλλήλων αὐτȣ̃ς διατέμνοντα. Μόνα δὲ τὰ τρία πρόσωπα τῆς ὑπερτάτης, Θεότητος ἔτε τόπος ἀπ' ἀλλήλων διίςησιν, ὅτι ἀπερίγραπτα, καὶ ὅτι πάντῃ τε καὶ πάντως ἐν ἀλλήλοις περικεχωρήκασιν ἅτερ συγχύσεως· ἔτε χρόνος· προαιώνια γὰρ ὁμȣ̃ τὰ τρία καὶ ὑπέρχρονα, καὶ ȣ τὸ μὲν πρότερον, τὸ δὲ μετ' αὐτὸ· ἀλλὰ καὶ μία τοῖς τρισὶ Βȣ́λησίς τε καὶ Θέλησις· μία Δύναμις πανȣθενής· Ἐνέργεια μία παντȣργική· μία Κυριότης παντοκρατής· Δόξα, Λαμπρότης, ὑπέρδοξος, ὑπέρλαμπρος, ἡ αὐτὴ τοῖς τρισὶν· ὁμοȣσίως τε τοῖς αὐτοῖς καὶ ὁμοτίμως τὸ ὑπερȣ́σιον. Οὕτωτοι τὰ τρία ἓν ἀραρότως εἰσὶν, ἀσύγχυτα, ταῖς ὑποςατικαῖς Ἰδιότησι καὶ ὄντα καὶ πιςευόμενα.

Ἰδιότης δὲ καὶ Ἰδίωμα καὶ Ἴδιον λέγεται, τὸ μιᾶς ἑκάςης χαρακληρισικὸν Ὑποςάσεως γνώρισμα, διὰ τὸ ἰδικῶς ἐκείνῳ μόνῳ προσεῖναι τῷ, ȣ ἐςιν Ἴδιον, ȣ μὴν καὶ ἄλλῳ τινί. Τὸ γὰρ καὶ ἄλλῳ τινὶ πρόσον, τȣ̃το κοινὸν καὶ ȣκ ἴδιον. Οἷον, Ἴδιον τȣ̃ Πατρὸς τὸ Ἀγέννητον· τȣ̃το ἰδικῶς μόνῳ πρόσεςι τῷ Πατρὶ· μόνος γὰρ ὁ Πατὴρ Ἀγέννητος, ἐπεὶ καὶ μόνος Πατήρ. Ἴδιον τȣ̃ Υἱȣ̃ τὸ Γεννητόν. Ἴδιον τȣ̃ ἁγίȣ Πνεύματος τὸ Ἐκπορεύεσθαι παρὰ τȣ̃ Πατρός.

τρός. Οὔτε δὲ τὸ Πνεῦμα γεννᾶται τὸ ἅγιον, ὅτȣ ὁ Υἱὸς ἐκπορεύεται. Τὸ μέν τοι ἄκλιτον καὶ ἀπερίγραπτον καὶ ὑπερȣσιον καὶ τὰ τοιαῦτα, Κοινὰ Πατρὸς καὶ Υἱȣ̃ καὶ ἁγίȣ Πνεύματος. Διὰ τȣ̃το καὶ τῆς θείας φύσεως Ἰδιώματα λέγονται. Τῆς θείας μὲν φύσεως, ὅτι φυσικὰ καὶ ἐχ ὑποστατικὰ τᾶις τρισὶν ὁμοτίμως προσόντα τῆς θεότητος ὑποστάσεσιν. Ἰδιώματα δὲ, ὡς ἄλλη πάσῃ φύσει, πλὴν μόνης τῆς θείας ȣσίας, πάμπαν ἀμέθεκτα, μήτ' Ἀνθρώποις, μήτ' Ἀγγέλοις ὅλως ἐνθεωρȣ́μενα. Καλεῖται δὲ Οὐσία, καὶ Φύσις, καὶ Μορφὴ κοινῶς, ἡ τῶν ἰδικῶς ὄντων Περιοχή· Οὐσία, ὡς ȣ̃σα ἀεί· Φύσις δὲ, ὡς φύȣσα τὰς Ὑποστάσεις· Μορφὴ δὲ, ὡς ὅλων τῶν μορφωμάτων τῶν ὑπ' αὐτὴν, ἤτοι τῶν Χαρακτήρων συλληπτική. Τὰ δὲ περιεχόμενα λέγονται καὶ Ἄτομα, καὶ Ὑποστάσεις, καὶ Πρόσωπα· καὶ Ἄτομα μὲν, διὰ τὸ μηδὲν αὐτῶν τομὴν, ἤτοι διαίρεσιν ἐπιδέχεσθαι. Τῆς γὰρ ἀνθρωπίνης ȣσίας, ταυτὸν δ' εἰπεῖν ἀνθρωπότητος, εἰς τȣ̃ς κατ' αἴσθησιν Ἀνθρώπȣς διαιρȣμένης, ȣδεὶς αὐτῶν εἰς ἄλλȣς Ἀνθρώπȣς τέμνεσθαι δύναται· ζῷα λογικὰ καὶ θνητὰ, νȣ̃ καὶ ἐπιστήμης δεκτικά. Καὶ κατὰ τȣ̃τον τὸν λόγον, οἱ ἐπὶ μέρȣς ἅπαντες, Ἄτομα. Ὑποστάσεις δὲ, ὡς ὑπὸ τὴν Φύσιν ἑστῶτα καὶ μένοντα, καθ' ὅλȣ ταύτης ȣ̃σης καὶ θεωρȣμένης ἐννοηματικῶς· τῶν δὲ, μερικῶν ὄντων, καὶ τὸ εἶναι ἐχόντων πραγματικῶς. Πρόσωπα δὲ, διότι ἕκαστον αὐτῶν οἰκεῖον ἔχει χαρακτῆρα τοῖς λοιποῖς ἀκοινώνητον. Τοιγαρȣ̃ν Κοινὸν ἐπὶ τῆς θεότητος, μίαν Οὐσίαν, μίαν Φύσιν, μίαν Μορφὴν δογματίζομεν. Ἄτομα δὲ τρία, τρεῖς Ὑποστάσεις, τρία Πρόσωπα χαρακτῆρσι τρισὶ καταλλήλοις, εἴτ' ȣ̃ν Ἰδιώμασι γνωριζόμενα.

Χαρακτὴρ δὲ λέγεται τῆς πατρικῆς Ὑποστάσεως ὁ Υἱὸς, ȣχ ὅτι αὐτός ἐστι τὸ Ἴδιον τȣ̃ Πατρός. Τίς γὰρ τȣ̃τ' ἂν ὑπονοήσειε, λόγȣ μετεχηκώς; ἀλλ' ὅτι καθ' ὃ Πατὴρ ὁ Πατὴρ ἐκ τȣ̃ ἔχειν Υἱὸν χαρακτηρίζεται καὶ γνωρίζεται, καὶ ὅτι πάντα τὰ τȣ̃ Πατρὸς ἔχων ὁ Υἱὸς ἐν ἑαυτῷ, μένων Υἱὸς, δείκνυσι τὸν ἐξ ȣ̃, καθάπερ εἰκὼν αὐτȣ̃ φυσικὴ καὶ ἀπαράλλακτος. Διὸ καὶ φησιν, ὁ ἑωρακὼς ἐμὲ, ἑώρακε

ἑώρακε καὶ τὸν Πατέρα. Νȣ̃ς δὲ ὢν ὁ ἀναρχος φύσει Θεός, ὁμοφυȣ̃ς ὑπάρχει λόγȣ πηγαστικός. Πατὴρ δὲ ὤν, γεννητικός ἐστιν ὁμοȣσίȣ Υἱȣ̃. Διὰ τȣ̃το καὶ τȣ̃ Θεȣ̃ Λόγος, καὶ Υἱὸς τȣ̃ Πατρὸς ὁ αὐτός.

Οὗτος ὁ Υἱὸς καὶ Λόγος τȣ̃ Θεȣ̃ καὶ Πατρὸς, δι' ȣ̃ πᾶσαν τὴν κτίσιν, ὡς δι' οἰκείας σοφίας τε καὶ δυνάμεως ἐδημιȣ́ργησεν ὁ Πατήρ. Αὐτὸς γάρ ἐστιν ἡ τȣ̃ Πατρὸς σοφία καὶ δύναμις. Οὗτος δι' ἡμᾶς εὐδοκίᾳ τȣ̃ γεγεννηκότος αὐτὸν ἐνηνθρώπησεν, ἐν τῷ Πατρὶ ὢν καὶ μεθ' ἡμῶν γεγονὼς, (ἀπερίγραπτος γάρ·) καὶ Σάρκα, Ψυχὴν, Νȣ̃ν, Λόγον, Θέλησιν, Ἐνέργειαν, πάντα τὰ κατὰ φύσιν τῷ ἀνθρώπῳ προσόντα προσείληφε, μὴ δ' αὐτῶν τῶν μετὰ τὴν πρώτην ἁμαρτίαν ἐπεισαχθέντων ἡμῖν παθῶν, ὧν ȣ̃ καθικνεῖται μῶμος, μείνας ἀπείρατος. Ἀλλὰ καὶ ταῦτα διὰ πολλὴν συγκατάβασιν προσηκάμενος, ἵνα μεταστκευάσῃ πρὸς τὸ κρεῖττον πᾶσαν τὴν ἀνθρωπότητα. Καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν, τέλειος γέγονεν Ἄνθρωπος ȣ̃ κατὰ φαντασίαν ἢ δόκησιν, ἀλλ' ὄντως καὶ ἐναργῶς ὑπάρξας Ἄνθρωπος καθ' ἡμᾶς ὁμȣ̃ καὶ ὑπὲρ ἡμᾶς.

Καθ' ἡμᾶς μὲν, ὅτι συλληφθεὶς ἐν Μήτρᾳ Γυναικὸς, ζωοπλασθεὶς ἐν αὐτῇ, κυοφορηθεὶς, ἐφ' ὅσον, καὶ καθὼς ὁ τῆς Φύσεως ἐδίδȣ Νόμος, ἐτέχθη βρεφοπρεπῶς. Ὑπὲρ ἡμᾶς δὲ, ὅτι περ ἡ Σύλληψις ἐξ ἁγίȣ Πνεύματος, ἅτερ συνδυασμȣ̃, σαρκικῆς ἑκὸς ἡδονῆς, χωρίς τινος ἐμπαθȣ̃ς ἐννοήματος. Ἡ τȣ̃ Σώματος σύμπηξις ἐκ παναγίων αἱμάτων τῶν παρθενικῶν. Ἡ τελεσιȣργία τȣ̃ Σχήματος, ἐκ πρώτης ἀρχῆς, ἐξ αὐτῆς τῆς Συλλήψεως. Οὕτω γὰρ ἔπρεπε τῷ δίχα αἰσχρᾶς. Ὁ τόκος ἄνευ ὠδίνων, καὶ τὴν τῆς γεναμένης Παρθενίαν ȣ̃κ ἐλυμήνατο. Μεμένηκε γὰρ αὕτη Παρθένος καὶ μετὰ τόκον, ὥσπερ ἦν καὶ πρὸ τόκȣ καὶ πρὸ συλλήψεως, ἡ καὶ διὰ βίȣ παντὸς Ἀειπάρθενος, ἄχραντός τε καὶ ἀκηλίδωτος. Τοιαύτην γὰρ ἔπρεπεν εἶναι τὴν τεκȣ̃σαν Θεόν. Καθ' ἡμᾶς ὅτι σῶμα χοϊκὸν ἀνελάβετο καὶ φθαρτὸν ἐκ τῶν τεσσάρων συντεθειμένον Χυμῶν, Ψυχῇ τριμερεῖ ζωποιȣ́μενον, ἐμφύτῳ θερμῷ καὶ δυνάμεσι φυσικαῖς διοικȣ́μενον, πείνῃ καὶ δίψῃ καὶ τοῖς ἄλλοις

ἄλλοις ἀνεγκλήτοις τῆς φύσεως ἀσθενήμασιν ὑποκείμενον. Ὑπὲρ ἡμᾶς, ὅτι περ ȣ̓ ψιλὸς ἄνθρωπος ἦν, ἀλλὰ Ἄνθρωπος ὁμȣ̃ καὶ Θεός. Οὐ γὰρ τραπεὶς ἐκ τȣ̃ εἶναι Θεὸς, εἰς τὸ γενέσθαι Ἄνθρωπος τὴν οἰκείαν ἐνανθρώπησιν ἐξετέλεσεν, ἀλλὰ μείνας Θεὸς ὅπερ ἦν, γέγονεν Ἄνθρωπος ὅπερ ȣ̓κ ἦν, ȣ̓κ εἰς θείαν φύσιν τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν μεταβαλὼν, ἣν προσείληφεν, ἀλλ' ἐν τοῖς οἰκείοις ὅροις μείνασαν, θεώσας αὐτὴν διὰ τῆς ἄκρας ἑνώσεως. Ὥσπερ γὰρ τῷ Σιδήρῳ τὸ Πῦρ ἐνȣ́μενον ὁλικῶς, ἐκ πυρὸς μὲν αὐτὸν, τῆς δὲ τȣ̃ Σιδήρȣ φύσεως ȣ̓κ ἐξίσησι· μένει γὰρ ὅτος καὶ μετὰ τὴν ἐκπύρωσιν Σίδηρος, καὶ πεπυρωμένος Σίδηρος ἐσί τε καὶ λέγεται. Τοιȣτοτρόπως τῇ βροτείᾳ φύσει ὁ Υἱὸς καὶ Λόγος τȣ̃ Θεȣ̃ καὶ Θεὸς ἑνωθεὶς, ἐθέωσε μὲν αὐτὴν, τȣ̃ δὲ βροτείαν εἶναι φύσιν αὐτὴν ȣ̓κ ἐξέσησε. Μένει γὰρ αὕτη βροτεία φύσις καὶ μετὰ τὴν θέωσιν, καὶ τεθεωμένη φύσις βροτεία καὶ λέγεται καὶ ἐσί· τεθεωμένη σάρξ μετὰ Ψυχῆς νοερᾶς, λογικῆς, θελητικῆς, ἐνεργητικῆς.

Ἐπεὶ δὲ νόθον ἡ ἁμαρτία καὶ παρὰ φύσιν, (ἔξωθεν γὰρ ἡμῖν, ὅταν μὴ νήφωμεν, ἐπεισέρχεται.) ταύτην εἰκότως ὁ Θεὸς Λόγος ȣ̓ προσελάβετο. Πάλιν ἐπεὶ τὴν προσληφθεῖσαν φύσιν ὅλην ἐθέωσεν, ἀνεπίβατος δικαίως ἡ θεωθεῖσα καὶ ἄψαυστος κατὰ πάντα τρόπον τῇ ἁμαρτίᾳ μεμένηκεν. Ἀλλ' ȣ̓δὲ προαίρετις ἡ ἀμφιῤῥεπὴς ἦν ἐν Χριςῷ. Προαιρετικὸς μὲν γὰρ ἦν, ὡς Αὐτεξȣ́σιος, καὶ κατὰ τὸ ἀνθρώπινον ὁ Χριςὸς, ὅτι καὶ λογικός. Πᾶν γὰρ λογικὸν αὐτεξȣ́σιον. Πᾶν δὲ αὐτεξȣ́σιον προαιρετικόν. Βȣλῆς δὲ καὶ σκέψεως καὶ γνώμης καὶ προαιρέσεως, ὥσπερ ἡμεῖς, ἔχρηζεν ȣ̓δαμῶς· ὥσπερ οὔ ȣ̓ δὲ νήψεως. Θεὸς γὰρ ἦν κατ' ἄμφω, τὸ μὲν, φύσει, τὸ δὲ, θεώσει. Διὸ δὴ καὶ κατὰ τȣ̃τον τὸν λόγον πάσης ἁμαρτίας ἀνώτερος ἦν. Ἢ γὰρ ἐξ ἐπισφαλȣ̃ς προαιρέσεως τὸ ἁμαρτάνειν· ἢ καὶ παρὰ προαίρεσιν ἐξ ἀπροσεξίας ἡμῖν ἐπιγίνεται. Μᾶλλον δὲ καὶ αὐτὸ τὸ ἀπροσεκλεῖν ἁμαρτία ἐσὶν, ἢ τέως γȣ̃ν ἁμαρτίας ἀρχή. Διάτοι τȣ̃το καὶ τῶν ἀκȣσίων ἁμαρτημά-

τημάτων εἰσπραττόμεθα δίκας. Ὅθεν δ' ἀπέδρα τὸ αἴτιον, ποίαν ἐκεῖ τὸ αἰτιατὸν εἶχε περείσδυσιν;

Προαίρεσις μὲν ȣ̓ν ἁπλῶς ἐσι, Πρόοδος πρὸς τὸ αἱρετὸν, ἤγȣν αὐτεξȣ́σιος Ἔλλογος ὁρμὴ πρὸς τὸ θελητόν· ἥτις πρόσεσι παντὶ λογικῷ κατὰ φύσιν. Προαίρεσις λέγεται πάλιν, ἡ πρὸ ἑτέρȣ αἵρεσις, ἥτις γίνεται Βȣλῆς προηγησαμένης, εἶτα Κρίσεως· μεθ' ἣν ἡ πρὸς τὸ ἐκ Βȣλῆς κριθὲν διάθεσις ἕπεται, καὶ λέγεται Γνώμη. Τὴν Γνώμην, ἡ νῦν δηλȣμένη Προαίρεσις, εἴτ' ȣ̓ν ἡ ἐπιλογὴ τȣ̃ δόξαντος καλȣ̃ διαδέχεται. Τὴν τοιαύτην Προαίρεσιν, ȣ̓κ ἂν εἴποι τις εὖ φρονῶν ἐπὶ τȣ̃ Χριςȣ̃. Ποίας γὰρ ἦν Βȣλῆς ἐνδεὴς; ἢ τίνος τῶν ἐκ Βȣλῆς ὁ θαυμαςὸς Σύμβȣλος, ἢ Σοφία τȣ̃ Θεȣ̃ καὶ Πατρός; Ἢ πῶς ἂν προσαφθείη Προαίρεσις ἡ ἐν ἡμῖν τῷ προεκλεξαμένῳ τὸ Ἀγαθὸν καθὼς μεμαρτύρηται; Καὶ γὰρ Ἡσαΐας προανακέκραγεν· ὅτι „ πρὶν ἢ γνῶναι αὐτὸν ἢ προελέσθαι πονηρὰ ἐκλέξεται τὸ „ Ἀγαθὸν, τȣ̃τ' ἔσιν ȣ̓τ' ἂν γνοίη πονηρὰ συνόλως ὅτος, ȣ̓τ' ἂν προέλοιτο. Τὸ δ' Ἀγαθὸν ἐκ πρώτης ἀρχῆς ἐκλέξεται. Καὶ αὖθις· πρὶν ἢ γνῶναι τὸ Παιδίον Ἀγαθὸν ἢ Κακὸν „ ἀπειθεῖ πονηρίᾳ τȣ̃ ἐκλέξαθαι τὸ Ἀγαθόν. Ἤγȣν πρὸ „ πάσης γνώσεως τὸ Παιδίον ἐν ἄκρᾳ νηπιότητι πρὸς τὸ Πονηρὸν ἀπειθῶς ἔχον καὶ ἀῤῥεπῶς, τὸ Ἀγαθὸν οἰκειώσεται. Τὸ δὲ πρὶν ἢ γνῶναι, κατὰ τὸ φαινόμενον εἴρηται. Πότε γὰρ ἦν μὴ γινῶσκον τὸ Παιδίον, ἐν ᾧ πάντες οἱ θησαυροὶ τῆς Σοφίας καὶ τῆς Γνώσεως οἱ ἀπόκρυφοι, καταλλήλοις καιροῖς ἐφ' ὅσον ἐχρῆν, φανερȣ́μενοι; Τοιȣ̃τόν ἐσι καὶ τὸ Σοφίᾳ καὶ Χάριτι προκόπτειν μετὰ τῆς ἡλικίας „ τὸν Ἰησȣ̃ν, κατὰ τὸ φαινόμενον δηλαδή. Τῆς μὲν γὰρ ἡλικίας ἐπίδοσις ἦν αὐξανομένȣ τȣ̃ Σώματος φυσικῶς. Σοφίας δὲ καὶ Χάριτος τῶν πρωτίςων καὶ ἀκροτάτων ȣ̓κ ἐπίδοσις, ἀλλὰ φανέρωσις εὐκαιρες. Τοιγαρȣ̃ν ὁ Χριςὸς, Θεὸς ὢν ἡνωμένος τῇ ἀνθρωπίνῃ ȣ̓σία καθ' ὑπόςασιν, ἦν Ἀγαθὸς ὡς Θεός. Εἶχε δὲ καὶ ὡς Ἄνθρωπος αὐτεξȣ́σιος τὸ Ἀγαθὸν, κατὰ φύσιν ὄν. Ὥσπερ γὰρ τὸ Κακὸν καὶ ἡ Ἁμαρτία παρὰ φύσιν· ȣ̓τω δὴ τὸ Ἀγαθὸν καὶ ἡ Ἀρετὴ κατὰ φύσιν ἐσί. Διὰ τȣ̃το καὶ ἡ Ἁμαρτία τὴν τοιαύτην

ἔχηκε προσηγορίαν, ὡς ἀποτυχία τοῦ κατὰ φύσιν καὶ Ἀγαθοῦ. Οἱ μὲν οὖν Ἄγγελοι δυσκίνητοι πρὸς τὸ κακὸν καὶ λέγονται καὶ εἰσὶ, τῇ περὶ Θεὸν προσεδρίᾳ, καὶ τῇ ἐκεῖθεν ἐλλάμψει τῇ συνεχεῖ βοηθούμενοι· ἡ δὲ τοῦ Κυρίου Ψυχὴ, παντελῶς πρὸς τὸ κακὸν ἀκίνητος ἦν, αὐτὸν ἔχουσα τὸν Θεὸν Λόγον ἐν ἑαυτῇ ὡς κατὰ χέσιν, ἀλλὰ καθ' ἕνωσιν. Καὶ ἡ μὲν, τὴν ἡγεμονίαν ἐνήργει τοῦ Σώματος· ὁ δὲ Θεὸς Λόγος ἦν αὐτῆς Ἡγεμὼν, αὐτεξουσίως ἑπομένης αὐτῷ, καὶ τὴν τοῦ θείου θελήματος αὐτοῦ καὶ λίαν ἐπιποθούσης ἐκπλήρωσιν, τῷ τῆς ἁγιότητος ὑπερβάλλοντι. Διὸ καὶ ὁ Κύριος πρὸς τὸν αὐτοῦ Πατέρα προσευχόμενος ἐν τῷ καιρῷ τοῦ πάθους, ὡς Ἄνθρωπος ἔλεγεν· Οὐχ ὡς ἐγὼ θέλω ἀλλ' ὡς σὺ, γενηθήτω τὸ θέλημά σου. Καὶ γὰρ ἦτος ὁ Λόγος τῆς τοῦ Κυρίου Ψυχῆς, ἓν εἰδυίας θέλημα τοῦ ἡνωμένου ταύτῃ Θεοῦ Λόγου καὶ τοῦ Πατρός.

Εἶχε μὲν οὖν ὁ Δεσπότης τὰ τῶν δούλων, διὰ τοὺς δούλους, ἀλλ' ὑπὲρ τοὺς δούλους. Δεσπότης γὰρ ἦν, εἰ καὶ δουλικὴν εἰλήφει μορφὴν, ἐπείνα κατ' ἀλήθειαν, ὡς ἡμεῖς, ἐδίψα, νυσταγμὸν ἔφερε, κοπιῶν ἦν, λυπούμενος ἦν, δακρύων, δειλιῶν, ἀγωνιῶν· ἀλλ' ἑκουσίως. Ὅτε θέλων αὐτὸς ἐνεδίδου τῇ αὐτοῦ ἀνθρωπότητι τὸ ἴδιον ἀμέμπτως ποιεῖν, τοῦτο ὑπὲρ ἡμᾶς. Πάλιν ἤθιεν, ἔπινεν, ἐκάθευδε, διελέγετο, καθάπερ ἡμεῖς· ἀλλὰ πάντα ἀναμαρτήτως, καὶ τοῦτο ὑπὲρ ἡμᾶς. Τίνι γὰρ ἂν ἡμῶν ἐν τοῖς φυσικοῖς καὶ ἀδιαβλήτοις εὑρεθείη δι' ὅλου τὸ ἄμεμπτον; Ἔπαχεν ὑπὲρ ἡμῶν, ἤλγει τῇ ἐν Σταυρῷ προσηλώσει καὶ διατάσει· τέλος, ἀπέθανεν. Ἀλλ' ἐθελούσιον ἦν αὐτῷ καὶ τὸ πάθος, καὶ τὸ ἄλγος, καὶ τὸ θανεῖν. Ἔπαχεν ἡ Σὰρξ, ἤλγει φυσικῶς ἡ Ψυχὴ διὰ τὴν συνάφειαν. Ἐξ αὐτῆς γὰρ ἡ αἴσθησις τῇ σαρκί. Πλὴν ἡ Θεότης ἡ ἐν ἀμφοῖν, οὐκ ἔπαχεν, οὐκ ἤλγει. Τῶν γὰρ τοιούτων τὸ θεῖον ὑπέρτερον. Ἡ Ψυχὴ διήρητο τῆς σαρκὸς, ἀλλ' ἡ Θεότης ἐξ ἀμφοῖν ἀδιαίρετος ἦν. Παθὼν γὰρ ὁ Κύριος καὶ θανὼν καὶ ταφεὶς, ἀπετινάξατο τὴν φθορὰν, καὶ τὰ τῆς φθορᾶς· καὶ μετασκευάσας αὐτοῦ τὸ Σῶμα πρὸς ἀφθαρσίαν, καὶ τὴν οἰκείαν Ψυχὴν κατ' ἐξουσίαν, ὡς Θεὸς προσλαβόμενος,

ἀνέστη

ἀνέστη τριήμερος. Ἐγὼ γὰρ τίθημι τὴν Ψυχήν μου φησὶν, ἵνα λάβω πάλιν αὐτήν· ἐξουσίαν ἔχω θεῖναι αὐτὴν, καὶ ἐξουσίαν ἔχω λαβεῖν πάλιν αὐτήν.

Εἰ δὲ καὶ μετὰ τὴν Ἀνάστασιν ὁ Κύριος ἔφαγεν; ἀλλὰ κατ' οἰκονομίαν τοῦτο πεποίηκε; τοῖς ἰδίοις παριστῶν μαθηταῖς, ὡς αὐτὸς ἦν ἀναστὰς ὁ πρότερον ὢν μετ' αὐτῶν. Ὅταν δὲ λέγω κατ' οἰκονομίαν, τὴν Φαντασίαν ἐκκρούομαι. Καὶ γὰρ ἔφαγεν ἀληθῶς· τὴν τροφὴν δὲ καινοπρεπῶς, ὡς οἶδεν αὐτὸς, διωκήσατο· Διὰ τοῦτο καὶ τύπους ὑπεδείκνυ πληγῶν, καὶ τὰ γεγονότα μὲν, μὴ ὄντα δὲ, παρόντα ποιῶν ὡς παντοδύναμος. Ἐπεί τοι γε τὸ Σῶμα ἐκεῖνο, (ὅτι λέγω τὸ Σῶμα ἐκεῖνο, συνεκδοχικῶς φημι τοῦ Χριστοῦ τὸ τεθεωμένον Σῶμα μετὰ τῆς τεθεωμένης Ψυχῆς αὐτοῦ) πάσης εὐδείας, πάσης ἀντιτυπίας ὑπέρτερον γεγονὸς, ὅτε τροφαὶς, ὅτε ψηλαφήσεις προσίετο. Διὸ καὶ μὴ κατὰ Σάρκα νῦν εἶναι τὸν Κύριον λέγομεν, ὡς τοῦ τῆς Σαρκὸς ἀποθέμενον, τροφῆς ἔφεσιν, ὕπνον, κόπον, καὶ τὰ τοιαῦτα, πρὸς τούτοις καὶ τὸ ἀντίτυπον. Τὸ Σῶμα γὰρ αὐτοῦ διὰ τῆς ἀπεκδύσεως τῆς φθορᾶς, ἀνενδεὲς ἀπετελέθη, καὶ ἀπαθὲς, καὶ ἀναφὲς, καὶ ἀθάνατον, ὃ μὴν καὶ ἄκλιστον, ὅτ' οὐ ἀπερίγραπτον. Ταῦτα γὰρ μόνης θεότητος. Καὶ ἵν' εἴπω συνελὼν, ὅσον μὲν ἦν δεκτικὸν θείων αὐχημάτων τὸ ἀνθρώπινον τοῦ Χριστοῦ, μετέχεν ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Λόγου, διὰ τὴν ἕνωσιν· δι' ἣν καὶ σεπτὸν ἐστι καὶ προσκυνητόν. Ὅσον δ' οὐκ ἦν δεκτικὸν οὐ μετέχεν, ἵνα καὶ τοῦθεν τό, τε διάφορον τῶν φύσεων τοῦ Χριστοῦ, τό, τε μοναδικὸν τοῦ προσώπου γινώσκωμεν.

Προσβαίνομεν τοίνυν ἐπὶ Χριστοῦ μίαν Ὑπόστασιν σύνθετον, ἐκ δύο συντεθειμένην φύσεων, Θεότητος δηλαδὴ καὶ Ἀνθρωπότητος, ἀλλήλαις ἡνωμένων κατ' αὐτὴν τὴν τοῦ Λόγου Ὑπόστασιν. Διὰ τοῦτο γὰρ καὶ τὴν τοιαύτην ἕνωσιν, καθ' Ὑπόστασιν λέγομεν, ὅτι μία Ὑπόστασις ἐκ τῶν τριῶν τῆς Θεότητος Ὑποστάσεων, ἥτις ἐστὶν ἡ τοῦ Υἱοῦ, τὰς δύο φύσεις ἀλλήλαις ἥνωσεν ἀσυγχύτως ἐν ἑαυτῇ τε καὶ καθ' αὐτήν. Οὐ γὰρ ὑπέστη καθ' αὐτὸ κἂν ἀκαριαίως τοῦ τοῦ Χριστοῦ ἀνθρώπινον, ὡς ἂν Ὑπόστασις τοῦτο λέγοιτο.

Καὶ

Καὶ γὰρ ȣ̓κ ἐχρῆν. Τί γὰρ ἦν τὸ κέρδος ἡμῖν τὸ θεωθῆναι μίαν Ὑπόστασιν; Ἀλλὰ τὴν φύσιν ὁ Θεὸς Λόγος ἐν ἑαυτῷ προσελάβετο πᾶσαν τῆς ἀνθρωπότητος, ἵνα θεώσῃ πάντας ἡμᾶς. Ὅθεν μιᾶς Ὑποστάσεως κηρύττομεν τὸν Χριστὸν, καὶ δύω φύσεων ἡνωμένων ἀλλήλαις ἀσυγχύτως ἕνωσιν ἄκραν, ἀδιαιρέτων μενȣσῶν ἀϊδίως ἔκ τε ἀλλήλων, καὶ τῆς Ὑποστάσεως καθ᾽ ἣν ἥνωνται. Τῶν δὲ φύσεων ἐχȣσῶν τὸ ἀσύγχυτον, καὶ τὰ προσόντα ταύταις ἀσύγχυτα τὰς Θελήσεις καὶ τὰς Ἐνεργείας φημί. Μένει γȣ̃ν ἡ θεϊκὴ Θέλησις, θεϊκὴ, καὶ ἡ Ἀνθρωπίνη πάλιν Ἀνθρωπίνη· πλὴν τεθεωμένη διὰ τὴν ἕνωσιν. Τȣ̃το κἀν ταῖς ἐνεργείαις γινώσκεται. Δύω τοίνυν Θελήσεις Ἐνέργειαί τε δύω, καθὼς καὶ δύω Φύσεις ἐν τῷ Χριστῷ.

Θέλων δὲ καὶ κατ᾽ ἄμφω τὰς Θελήσεις, κατ᾽ ἄμφω τε τὰς Ἐνεργείας ἐνεργῶν, εἷς ὁ αὐτὸς ὁ θεάνθρωπος, μὴ διαιρȣ́μενος εἰς Θεὸν ἰδικῶς, καὶ εἰς Ἄνθρωπον ἰδικῶς· ἀλλ᾽ εἷς ἀμερίστως ὑπάρχων Θεὸς καὶ Ἄνθρωπος ὢν ὁ αὐτός· ταὐτὸν δ᾽ εἰπεῖν Θεὸς καὶ Ἀνήρ. Ὅθεν θεανδρικὴν Ἐνέργειαν ὁ εἰπὼν, ȣ̓ σύγχυσιν ταῖς Φυσικαῖς Ἐνεργείαις εἰσήγαγεν· ἀλλὰ τὴν εἰς ἄκρον αὐτῶν παρέστησεν ἕνωσιν, καὶ τὸ τεθεῶσθαι τὴν ἀνθρωπίνην Ἐνέργειαν. Ὥσπερ γὰρ ἐν Χριστῷ διὰ τῆς ἑνώσεως ἡ ἀνθρωπίνη τεθέωτο φύσις· ȣ̓τω δὴ καὶ ἡ Θέλησις συντεθέωτο καὶ ἡ Ἐνέργεια. Διὸ καὶ τερατȣργȣ̃ντος αὐτȣ̃ τοῖς θεϊκοῖς ἐνεργήμασι τὰ ἀνθρωπικὰ συνεζεύγνυτο· κἀκ τῶν ἀνθρωπικῶν ἐνεργημάτων, λόγȣ, δηλονότι, καὶ ἁφῆς καὶ τῶν τοιȣ́των αἱ Θεοσημεῖαι προέβαινον. Καθάπερ Σιδήρȣ τμητικȣ̃ πυρωθέντος καὶ τέμνοντος καὶ καίοντος ἐν ταὐτῷ, καὶ ἡ τομὴ μετὰ τῆς καύσεως γίνεται, καὶ ἡ καῦσις ἀχώριστός ἐστι τῆς τομῆς· καὶ ἡ τῶν δύω ἐνεργειȣ̃ν συνδρομὴ, τὸ ἐνιαῖον εἰσφέρει ταύταις ȣ̓ κατὰ φύσιν, ἀλλὰ καθ᾽ ἕνωσιν. Ὁ τοίνυν θεανδρικὴν φήσας Ἐνέργειαν, διὰ μὲν τῆς ἑνικῆς προφορᾶς τὸ τὰς δύω Ἐνεργείας ἓν εἶναι τῇ συνελȣ́σει, καὶ μὴ διακεκρίθαι ταύτας πραγματικῶς ἀπ᾽ ἀλλήλων δεδήλωκεν. Ἐν δὲ τῷ εἰπεῖν Θεανδρικὴν, θείαν δηλονότι καὶ ἀνδρικὴν, τὸ τῶν Ἐνεργειȣ̃ν τῇ φύσει διάφορον, καὶ μετὰ τὴν ἕνωσιν ἔδειξεν. Ἄλλως δὲ δύω τινὰ δηλȣ̃ντος τȣ̃ τῆς Ἐνεργείας ὀνόματος. Ἐνέργεια γὰρ φυσική ἐστιν ἡ τῆς ἐνοικȣ́σης τῇ φύσει δυνάμεως πρόβασις, εἰς ἔργȣ τινὸς ἐκπλήρωσιν· ἥτις ἐν τῷ ἐνεργεῖν ἔχει τὸ εἶναι, καθὼς ἡ δυνάμις ἐν τῷ πεφυκέναι καὶ δύνασθαι. Λέγεται πάλιν Ἐνέργεια καὶ ἡ τȣ̃ ἔργȣ ἐκπλήρωσις, αὐτὸ τὸ ἐνεργητὸν, ὁ τȣ̃ πράγματος ἀποτελεσμὸς, ἡ πρᾶξις αὐτή. Τȣ̃το δὴ τὸ δεύτερον σημαινόμενον τῆς Ἐνεργείας προσαρμοστέον τῇ Θεανδρικῇ. Θεανθρώπȣ γὰρ ὑπάρχοντος τȣ̃ Χριστȣ̃, καὶ πᾶσα πρᾶξις αὐτȣ̃ Θεανθρωπικὴ καὶ Θεανδρική. Τὸ δ᾽ ȣ̓τω λέγειν ȣ̓ φέρει σύγχυσιν ταῖς Ἐνεργείαις ταῖς Φυσικαῖς, ἀλλ᾽ ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν εἶναι διασαφεῖ τὸν ἐνεργȣ̃ντα καὶ θεϊκῶς καὶ ἀνθρωπικῶς· ȣ̓τε τὰ θεῖα κατὰ Θεόν, Ἄνθρωπος γάρ· ȣ̓τε κατὰ Ἄνθρωπον τὰ ἀνθρώπινα, Θεὸς γάρ. Ὡσαύτως καὶ ὁ μίαν φύσιν εἰρηκὼς τȣ̃ Θεȣ̃ Λόγȣ σεσαρκωμένην, ȣ̓μιᾶς φύσεως τὸν Κυρίον ἐδογμάτισε. Τὸ γὰρ σεσαρκωμένην προσθεὶς, τὴν τοιαύτην ἀνεῖλεν ὑπόνοιαν. Ἑτέρα γὰρ ἡ τȣ̃ Λόγȣ φύσις, ἤγȣν ἡ θεία, καὶ ἑτέρα πάλιν ἡ τῆς Σαρκὸς, ἤτοι ἡ ἀνθρωπικὴ συνεκδοχικῶς, ἕτερον θέλημα τῆς θείας φύσεως, καὶ ἕτερον τῆς ἀνθρωπικῆς. Θέλημα δὲ τὴν θέλησιν λέγομεν αὐτὴν τὴν δύναμιν τὴν θελητικὴν, ἥτίς ἐστι θέλημα φυσικόν. Τὸ τοίνυν τῆς ἀνθρωπίνης θέλημα φύσεως, ὁ Κύριος προσλαβόμενος, καὶ θεώσας αὐτὸ, διετήρησεν, ὅπερ ἦν κατὰ φύσιν ἀνθρώπινον. Καὶ τȣ̃το παρασῆσαι βȣλόμενος ἐναργῶς, εἰσελθὼν εἰς οἶκον ἐν τοῖς μέρεσι Τύρȣ καὶ Σιδῶνος, ȣ̓δένα ἠθέλησε γνῶναι, καὶ ȣ̓κ ἠδυνήθη λαθεῖν· οἰκονομικῶς γὰρ θελήσας λαθεῖν, ȣ̓ δεδύνητο, διδάσκων ἡμᾶς διὰ τȣ̃ πραγμάτων αὐτȣ̃ ὅτι τῆς ἀνθρωπίνης θέλημα φύσεως τὸ ἀσθενὲς, ὁ πανθενὴς ȣ̓κ ἀπεδοκίμασεν, ἀλλ᾽ ȣ̓σιωδῶς ὡκειώσατο καὶ αὐτὸ, τὴν ἡμετέραν ὅλην φύσιν μετὰ πάντων τȣ̃ν κατὰ φύσιν ἀναλαβȣ́ν.

Λέγεται μὲν ȣ̓ν θέλημα προηγȣμένως ἡ Θέλησις, ἥ τίς ἐστι θέλημα φυσικόν, ȣ̓ς δεδήλωται. Λέγεται γὰρ θέλημα καὶ αὐτὸ τὸ θελητὸν, ὅπερ ἐν ἀνθρώποις ἐστὶν ὑποτακτικὸν, ȣ̓ τὸ αὐτὸ πάσῃ τῇ φύσει πρόσον. Τȣ̃ μὲν

μὲν γὰρ τῶν Ἀνθρώπων, τὸ ἰδιάζειν τυχὸν τεθέληται, τῷ δὲ, τὸ παῤῥησιάζεσθαι· καὶ τῷ μὲν, τὸ γεηπονεῖν· τῷ δὲ, τὸ ναυτίλλεσθαι· καὶ ἄλλῳ πάλιν ἄλλο τί κατὰ γνώμην ἐστί. Πολλάκις δὲ τῷ αὐτῷ καὶ ἑνὶ διάφορον καὶ ἄλλοτε ἄλλο τὸ θελητόν. Καλεῖται δὲ τὸ τοιοῦτον ὑποτακτικὸν θέλημα γνωμικόν. Τοιγαροῦν ὁ Κύριος, ἐπεὶ δύω φύσεων ὡμολόγηται, δύω κεκτῆσθαι καὶ θελήματα πιστεύεται φυσικὰ, θεῖόν τε καὶ ἀνθρώπινον· ἤγουν Δυνάμεις δύω θελητικὰς, ἀλλήλων διαφερούσας τῷ λόγῳ τῆς φύσεως. Ἐπεὶ δὲ μιᾶς ὑποστάσεως ἔγνωσται, σφαλερόν εἰπεῖν ἐπ' αὐτοῦ διάφορα θελήματα γνωμικά. Τὸ γὰρ θελητὸν ἓν, ὅτι καὶ ὁ θέλων εἷς· τῆς ἀνθρωπικῆς αὐτοῦ Θελήσεως πρὸς τὸ οἰκεῖον θελητὸν κινουμένης, ὅτε τοῦτο τῇ θεϊκῇ Θελήσει αὐτοῦ, θελητὸν ἦν· καὶ ἐφ' ὅσον ἦν θελητόν.

Διχῶς δὲ τῆς Γνώμης λεγομένης, (Λέγεται γὰρ Γνώμη καὶ ἡ ἁπλῶς ῥοπὴ πρὸς τὸ θελητὸν, ὡς ἐλλόγως γινομένη καὶ μετὰ γνώσεως ἐν τοῖς λογικοῖς. Λέγεται Γνώμη καὶ ἡ ἐκ προβουλεύσεως καὶ κρίσεως περί τι διάθεσις.) Οὐκ ἀσφαλὲς ἢ Γνώμην, ἢ Θέλημα γνωμικὸν εἰπεῖν ἐπὶ τοῦ Χριστοῦ, κατὰ τὸ τῆς Γνώμης δεύτερον σημαινόμενον, διὰ τὸ συνεισάγεσθαι τούτοις τὴν ἄγνοιαν. Εἰ γὰρ καὶ τὴν ἀγνοοῦσαν ὁ Κύριος φύσιν ἀνέλαβεν, ἀλλὰ τῶν θείων αὐχημάτων ταύτῃ μετέδωκε. Καὶ ἦν ἡ τοῦ Κυρίου Ψυχὴ, πᾶσαν ἔχουσα Σοφίαν θείαν, ἅμα δὴ καὶ ἀνθρωπικὴν, πᾶσαν γνῶσιν, τῶν γεγονότων, τῶν ὄντων, τῶν ἐσομένων, οὐ φύσει, οὐ χάριτι· διὰ δὲ τὴν πρὸς αὐτὸν τὸν μόνον Σοφὸν, καὶ πάντα καὶ πρὸ τῆς αὐτῶν γενέσεως εἰδότα προαιωνίως καθ' Ὑπόστασιν Ἕνωσιν. Ποίας οὖν ἔχρῃζεν αὕτη Βουλῆς; Τίνος τῶν μετὰ τὴν Βουλὴν, ἡ πάντα γινώσκουσα καθὼς ἔφαμεν; Εἰ δέ ποτε πεινῶντα τὸν Κύριον ἐλθεῖν γέγραπται πρὸς Συκῆν καρπὸν οὐκ ἔχουσαν, εἰ ἄρα εὑρήσῃ τί ἐν αὐτῇ, καὶ οὐχ εὗρεν εἰ μὴ φύλλα, καθ' ὑπόνοιαν ὁ τοιοῦτος τοῦ λόγου χηματισμὸς, καθὼς ἂν ὑπενόησεν ἴσως ὁ τὴν αὐτοῦ πρὸς τὴν Συκῆν κατιδὼν ἔλευσιν, μὴ μέν τοι τὸν τῆς Οἰκονομίας λόγον εἰδώς. Τίνι γὰρ ἂν καὶ τῶν τυχόντων ἠγνοήθη τὸ πρόδηλον; ἐπεὶ καὶ καιρὸς Σύκων

οὐκ

οὐκ ἦν· ἀλλ' ὡς ἂν ὁ τὸ πᾶν ἰσχύων, ἐνδείξηται κατὰ καιρὸν, ὅτι μὴ μόνον ἔχει εὐεργετικὴν δύναμιν, ἀλλά γε καὶ τιμωρητικὴν, καὶ ὡς εἴπερ ἐθέλοι λόγῳ μόνῳ τοὺς σταυρώσαντας ἀποξηρανεῖ, τὴν πεῖναν καὶ τὴν πρὸς τὴν Συκῆν ἔλευσιν προηγούμενα τίθησι τῆς τοιαύτης ἐνδείξεως ὁ Σοφὸς καὶ Φιλάνθρωπος. Διά τοι τοῦτο καὶ παρὰ τὸ εἰωθὸς ἡ πεῖνα, πρωΐας οὔσης. Καθὼς τεθέλητο τοιγαροῦν ἡ πρὸς τὴν Συκῆν ἄφιξις, ὡσαύτως καὶ ἡ περὶ τοῦ Λαζάρου πεῦσις ὅποι τέθειτο θανὼν ἐκεῖνος, καὶ εἴτι παραπλήσιον, οὐκ ἀγνοίας, ἀλλ' Οἰκονομίας καὶ προσφόρου συγκαταβάσεως. Κατὰ μὲν οὖν τὸ δεύτερον τῆς Γνώμης καὶ τῆς Προαιρέσεως σημαινόμενον, οὔτε Γνώμην, οὔτε Προαίρεσιν εἴποιμεν ἂν ἐπὶ τοῦ Χριστοῦ. Κατὰ δὲ τὸ πρῶτον καὶ κατὰ Γνώμην Θεοῦ τό δέ τι διαπεπράχθαι φαμέν· τοῦτ' ἔστι θελητὸν τῷ Θεῷ καὶ ἀποδεκτὸν τὸ πραχθέν, ὡς εἰ λέγοιμεν τὸν Δαβὶδ βεβασιλευκέναι κατὰ Γνώμην Θεοῦ· καὶ Προαιρετικὸς μὲν ὁ τοῦ Θεοῦ Λόγος, Προαιρετικὸν δὲ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον εἴρηται.

Δέον οὖν ἐρευνᾶσθαι τὴν λέξιν ἐν ἅπασιν, εἰ πλείω δηλοῖ τοῦ ἑνὸς, καὶ μετ' εὐκρινείας τοὺς λόγους προβαίνειν πρὸς τὰ δηλούμενα. Πολλὴ γὰρ ἡ ἐκ τῆς ὁμωνυμίας ἀπάτη, καὶ πρῶτος αὕτη τρόπος ἐν τοῖς σοφίσμασιν. Οὕτω τοι καὶ τὸ Θεὸς ὄνομα καὶ τὸ Ἄνθρωπος, ποτὲ μὲν φύσιν σημαίνει, ποτὲ δὲ Ὑπόστασιν. Ἡ δὲ Θεότης ὡσαύτως καὶ ἡ Ἀνθρώποτης, φύσιν ἀεὶ μόνην, ἀλλ' οὔποτε καὶ Ὑπόστασιν. Τὸ δὲ Χριστὸς, Ὑπόστασιν δηλοῖ σύνθετον, ἐκ Θεότητός τε καὶ Ἀνθρωπότητος. Καὶ τὸ Χρίσμα μὲν ἡ Θεότης, ἡ Ἀνθρωπότης δὲ τὸ χρισθέν. Χρίσιν δὲ νοητέον, τὴν ὅλου τοῦ χρίσματος εἰς ὅλον τὸ χρισθὲν Περιχώρησιν. Οὕτω γὰρ ἂν εἴη τὸ τὴν χρίσιν δεδεγμένον ταῖς ἀληθείαις ὅλον Χριστόν. Τὸ γὰρ ἐπιπολαίως χρισθέν, ἐκ μέρους χριστὸν, ἀλλ' οὐχ ὁλικῶς. Ὅθεν οὐ δὲ κυρίως χριστόν. Διὸ Βασιλεῖς τε καὶ Ἀρχιερεῖς τῷ ἐλαίῳ χριόμενοι, καὶ τὴν ἐπιπόλαιον δεχόμενοι χρίσιν, οὐ κυρίως Χριστοί· Εἰ δὲ ἡ Χάρις εἰς βάθος διὰ τοῦ Χρίσματος, ἀλλ' οὐδὲ πάλιν κυρίως Χριστοί. Χάριτι γὰρ, καὶ ἐπίκηροι. Μόνος τοίνυν ὁ Κύριος

κυρίως

κυρίως Χριστός. Ὡς ὅλος δι' ὅλȣ καὶ ȣ χάριτι, τῇ δὲ καθ' Ὑπόστασιν Ἑνώσει καὶ ἀιδίως Χριστός.

Τὸ δὲ Θεὸς ὄνομα σημαίνει μὲν καὶ τὸ ποιητικὸν καὶ τὸ δημιȣργικόν. Θεῦναι γὰρ τὸ ποιῆσαι, καὶ θεὶς ὁ ποιήσας. Ἀριδηλότερον δὲ καὶ τῆς θεατικῆς ἐνεργείας ἐστὶ παραστατικόν· Καὶ αὐτῶν γὰρ τῶν μήπω γενομένων, ὡς ὑπ' ὄψιν κειμένων θεατής ἐστιν ὁ Θεός, ἔφορός τε τῶν ὅλων ἁπαξαπλῶς. Πάντων δὲ τῶν ὀνομάτων οἰκειότερον τῷ Ἀνάρχῳ καὶ Ἀπείρῳ καὶ Παραγωγεῖ τῶν ποτε μὴ ὄντων, τὸ Ὤν, ὅτι τε ἀεί ἐστι μόνος αὐτὸς, καὶ ὅτι πηγὴ τȣ̃ εἶναι μόνος αὐτὸς· καὶ διὰ ταῦτα Κύριος καὶ ἀληθῶς ὢν μόνος αὐτός.

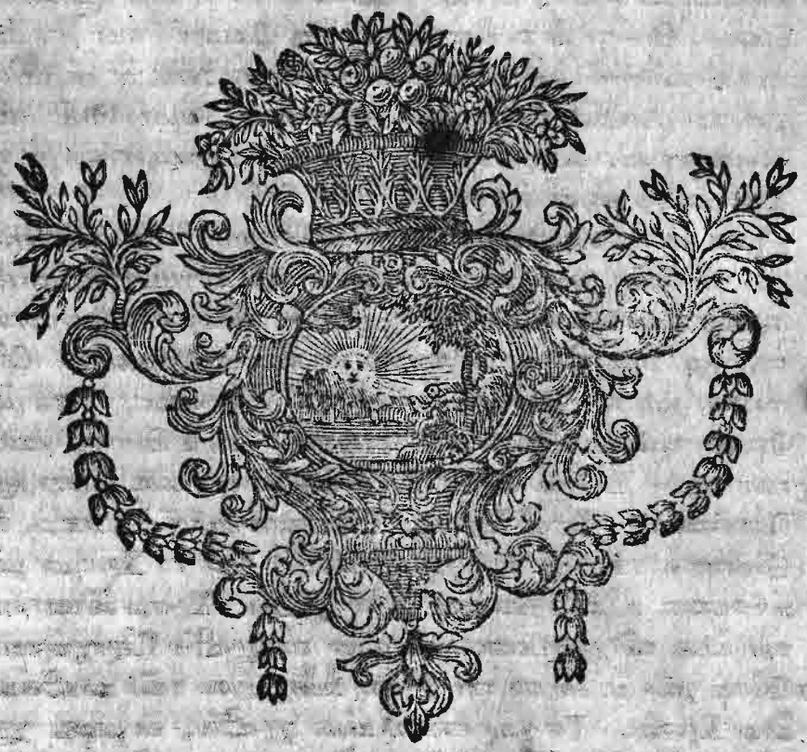

Τȣ̃ αὐτȣ̃ περὶ Ἀρετῆς καὶ Ἀσκήσεως.

Ἤδη τῇ πρώτῃ καὶ δευτέραν ὑμῖν ὑπόμνησιν προσεκλίθημι τοῖς κληρονόμοις τῆς ὄντως ζωῆς· ὡς πάσης ἀπερρηγμένοις θνητότητος, ἀφωσιωμένοις δὲ τῷ ὅτι, διὰ τȣ̃ τὰ μὴ ὄντα πάντα καταλιπεῖν, ἀποσῆναί τε τῆς ὅλης ὁλοτελῶς ματαιότητος. Ἐπεὶ γὰρ Ἔργα Πίστεως ἔρημα, καὶ Πίστις Ἔργων χωρὶς, οἷα νεκρὰ, ζωὴν τῷ κεκλημένῳ παραχεῖν ȣ̓χ ἱκάνωνται, περὶ τȣ̃ ὀρθȣ̃ Δόγματος ἐν ἐπιτομῇ προδιαλαβὼν, εἰκότως καὶ περὶ τῆς ὀρθῆς Πράξεως τὸν αὐτὸν τρόπον ἐπιδιαλαβεῖν ȣ κατώκνησα. Τὴν μὲν ἓν πληρεστάτην ὑφήγησιν ἐν ἀμφοῖν ἐκ τῶν κοινῶν Μυστηπόλων τῆς Χάριτος ἔχετε. Πλὴν καὶ αὐτὸς ἔργον πνευματικῆς στοργῆς ἐκτελῶν, τὰ τῆς Σωτηρίας αἴτια καθ' ὅσον οἷόν τε πάσης ὑποτυπώσεως προεκθεῖναι προῄρημαι, βραχεῖάν τινα τῶν ἀναγκαίων ἐγνῶσθαι ποιούμενος ὑπαγόρευσιν.

Ἡ τȣ̃ ἀνθρώπȣ Ψυχὴ, μήτε πρὸ τȣ̃ Σώματος ὅλως ὑπάρξασα, μήτε μὴν μετὰ τὸ σῶμα καὶ ὑστερογενῶς, ἀλλὰ σὺν αὐτῷ τε καὶ μετ' αὐτȣ̃, (κἂν τὸ μὲν ἐκ τῆς τετρακλύος συντέθειται τῆς στοιχιακῆς, ἡδ' ἀνωτέρας ȣσίας τετύχηκε.) λογικὴ παρῆκται καὶ νοερὰ καὶ αὐτεξȣσίως θελητικὴ καὶ αὐτεξȣσίως ἐνεργητικὴ, καὶ ἡγεμονικὴ καὶ ἀθάνατος, κατ' εἰκόνα καὶ καθ' ὁμοίωσιν γεγονυῖα τȣ̃ κλίσαντος· κατ' εἰκόνα διὰ τὸ ἀρχικὸν, καθ' ὁμοίωσιν ὡς ὁμοιȣ̃σθαι Θεῷ, κατὰ τὸ δυνατὸν, πεφυκυῖα διὰ τῶν Ἀρετῶν. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἰδιαίτατα τῆς τȣ̃ ἀνθρώπȣ Ψυχῆς. Ὑπέζευκται δὲ ταύτῃ καὶ τὸ Ἐπιθυμητικὸν καὶ Θυμικὸν, ὀρεκτικαὶ Δυνάμεις καὶ τοῖς ἀλόγοις Ζῴοις κοιναί. Πλὴν κἂν τȣ́τοις διενήνοχε τῶν ἀλόγων τὸ λογικὸν Ζῷον ὁ Ἄνθρωπος. Ὅτι τὰ μὲν, ὑπὸ τῆς ὀρέξεως ἄγεται, τὸν ἡγεμόνα Λόγον ἐντὸς ȣ̓κ ἔχοντα. Τὸ δὲ λογικὸν Ζῷον ἄγειν δύνατται τὰς ὀρέξεις, ὡς Λογικόν τε καὶ Ἡγεμονικὸν, καὶ χρᾶσθαι ταύταις ὡς βέλεται, καὶ ὅτε, καὶ ὅποι, καὶ ἐφ' ὅσον, ὡς Αὐτεξȣσίον. Πᾶσα

σα γὰρ ὄρεξις καὶ ὁρμὴ καὶ πρᾶξις, ἐν αὐτεξȣσιότητι γίνεται, καὶ ἄρχονται ὑπὸ τȣ̃ λόγȣ, τό, τε Θυμικὸν καὶ Ἐπιθυμητικὸν· καὶ πείθονται τῷ λόγῳ κατὰ θεῖον θεσμὸν Φυσικῶς. Διὸ καὶ τῆς Ψυχῆς τὸ μὲν ἁπλῶς λογικὸν, τὸ δὲ πῶς λογικὸν· ἤγȣν ὡς λόγῳ ἐπιπειθές· τȣ̃τ' ἔστι τὸ μὲν, ȣ̆σιωδῶς λογικὸν· τὸ δὲ, κατὰ μέθεξιν. Ὥσπερ ἐπὶ τῶν δύω Φωστήρων ἐστὶν ἰδεῖν· Ὁ μὲν γὰρ αὐτῶν οἰκοθεν φωτεινὸς, καὶ φωτιστικός· ὁ δέ γε κατ' ἐπεισαγωγὴν. Ἀερομιγὲς γὰρ ἔχων τὸ σῶμα καὶ ζοφερὸν, ἐκ τȣ̃ μείζονος εἰσδέχεται τὰς αὐγὰς, καὶ γίνεται καὶ ȣ̆τος φωτοειδής. Ὅταν δὲ ἐξ Ἀντιφράξεως τῆς γῆς κωλύοιτο καταυγάζεσθαι, φωτὸς ἐστερημένος εὑρίσκεται. Καὶ ποτὲ μὲν ὁλικῶς ἐκλείπει τὸ φαεινὸν ἐξ αὐτȣ̃, ποτὲ δὲ μερικῶς πρὸς λόγον τῆς Ἀντιφράξεως. Οὕτω τοι καὶ τὸ ἡγεμονικὸν ἐν τῇ τȣ̃ ἀνθρώπȣ Ψυχῇ φύσει λογικὸν ὑπάρχει καὶ νοερὸν· τὸ δ' ὑποβεβηκὸς ἄνευ καὶ ἄλογον. Θέσει δέ πως γίνεται καὶ αὐτὸ λογοειδές τε καὶ νοοειδές. Ὅτε μέν τοι παρὰ τȣ̃ ὑπερέχοντος, τὰς λογικάς τε καὶ νοερὰς ἐλλάμψεις ȣ̆ δέχοιτο, τῆς γενεᾶς διατειχιζȣ́σης καὶ ὑλοχαρȣ̃ς προαιρέσεως, τὴν ἀλογίαν εὐθὺς ἐπιδείκνυσι, καὶ κλινῳδῶς ὑπὸ τῶν ὀρέξεων ἄγεται πρὸς μέτρον τῆς κατὰ προαίρεσιν ὑλοχαρίας καὶ γενεότητος. Διὸ πᾶσαν ασȣδὴν εἰς βελτίωσιν Προαιρέσεως εἰσάγειν ἀναγκαιότατον. Προαιρέσεως γὰρ εὖ ἐχȣ́σης, ἅπαν κατορθȣ̃ται χρηστὸν, ἐλεȣ̃ντος Θεȣ̃· χωρὶς γὰρ αὐτȣ̃, καθὼς φησιν αὐτὸς, ȣ̆ δύναται τις ποιῆσαι ȣ̆δέν.

Προσευχὴ τοιγαρȣ̃ν προηγȣ́μενον αἴτιον παντὸς κατορθώματος. Αὕτη γὰρ ἐπισπᾶται τῷ προσευχομένῳ τὸν ἔλεον τȣ̃ Θεȣ̃. Προσευχὴ δέ ἐστιν ὁμιλία νȣ̃ πρὸς Θεὸν δεητική. Πέφυκε δ' αὕτη μὴ μόνον ἐν τεταγμένοις καιροῖς, ἀλλὰ καὶ συνεχῶς ἐπιτελεῖσθαι κατὰ πᾶσαν ὥραν, ἐργαζομένων, τρεφομένων, ἢ καὶ ἀλλήλοις ὁμιλȣ́ντων ἡμῶν. Οὕτω καὶ δυνατὸν, καὶ κατὰ πάντα λυσιτελέστατον τὸ ἀδιαλείπτως προσεύχεσθαι.

Βελτιȣ̃ται δὲ Προαίρεσις, πρῶτον μὲν ἐκ τȣ̃ πάμπαν τῆς τῶν ἀβελτέρων ἀπέχεσθαι συναναστροφῆς. Αὕτη γὰρ ἐνίησι

ἐνίησι τῇ Ψυχῇ τȣ̃ τοῖς εἰρημένοις ἐνδιατρίβοντος τὴν μίμησιν τȣ̃ κακȣ̃ λαθρηδὸν, ὥσπερ τινα θανατηφόρον ἰόν. Εἶτα μεγάλην δίδωσι τῇ προαιρέσει ῥοπὴν πρὸς τὸ Ἀγαθὸν, τὸ διηνεκῶς φέρειν ἐν λογισμῷ τὰς θεοφιλεῖς ἐργασίας τῶν λαμψάντων ἐν ȣ̆σιότητι, καὶ μετὰ πάσης ἀτενίζειν ἐπιμελείας πρὸς τὰ τῆς Ἀρετῆς παραδείγματα. Τὸ μὲν ἓν ἀπὸ τῶν ῥαθύμων ἐκκλίνειν ὁλοχερῶς, καὶ τὰς αὐτῶν ὁμιλίας ἀποσυγεῖν, ἀρχὴ βελτιώσεως, ȣ̆τι περ οἱ τοιȣ̃τοι καὶ μόνον ὁρώμενοι, πολλὴν τὴν λύμην ἐνιέναι πεφύκασι, ταῖς ἐπιῤῥεπέσιν εἰς ῥαθυμίαν ψυχαῖς. Τὸ δὲ νοερῶς καὶ συνδιάγειν τοῖς νήφȣσιν, ἐκ τȣ̃ τὰ περὶ αὐτῶν ἱστορȣ́μενα διὰ μελέτης ποιεῖσθαι, καὶ λίαν ἐπωφελές. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὡς πρόδηλα διὰ βραχυλογίας ἐπήλθομεν.

Καταμάθωμεν τὸ λοιπὸν τί τȣ̃ Ἀνθρώπȣ τὸ ἔργον ἐστὶν, ȣ̆ καθ' ὃ γεωργικὸς ȣ̆τος, ἢ ναυτικὸς, ἢ τέχνης ὅλως εἰδήμων τινὸς, ἀλλὰ καθ' ὃ Ἄνθρωπος. Τὸ μὲν ἓν ἁπλῶς ζῆν, φαίνεται κοινὸν εἶναι καὶ τοῖς Φυτοῖς. Ζῇ γὰρ καὶ ταῦτα τρεφόμενα καὶ αὐξανόμενα, πρὸς δὲ καὶ γεννητικῆς ȣ̆κ ἐστερημένα δυνάμεως. Τὸ δ' αἰσθητικῶς ζῆν, καὶ καθ' ὁρμὴν κινεῖσθαι, καὶ κατ' ἐπιθυμίαν ὀρέγεσθαι, καὶ θυμȣ̃, κοινὰ ζῴῳ παντί. Λείπεται τοίνυν Ἀνθρώπȣ ἔργον εἶναι καθ' ὃ Ἄνθρωπος τὸ μετὰ λόγȣ ζῆν. Ἐπεὶ δὲ παντα χȣ̃ διαφέρει τὸ ἁπλῶς ἐνεργεῖν, καὶ τὸ εὖ ἐνεργεῖν· διαφέροι ἂν καὶ τὸ ἁπλῶς μετὰ λόγȣ ζῆν, καὶ τὸ εὖ μετὰ λόγȣ ζῆν. Τȣ̃ μὲν ἓν ἁπλῶς Ἀνθρώπȣ ἔργον ἐστὶ, τὸ ἁπλῶς μετὰ λόγȣ ζῆν. Τȣ̃ δὲ Σπȣδαίȣ, τὸ Εὖ μετὰ λόγȣ Ζῆν. Λογικὸν γὰρ ζῷον ὁ ἄνθρωπος καὶ μετὰ λόγȣ πᾶσα πρᾶξις αὐτȣ̃. Ἀλλ' ȣ̆τὲ μὲν ἁπλανῶς πράττει τὸ Ἀγαθὸν, ȣ̆τὲ δὲ πεπλανημένως τὸ μὴ ἀγαθὸν, ὡς ἀγαθὸν ἐνεργεῖ. Πολλάκις δὲ καὶ τὸ μὴ ἀγαθὸν οἶδεν, ȣ̆τι ȣ̆κ ἀγαθὸν, ἀλλ' ἐκ φαύλης προαιρέσεως πράττει αὐτό. Ἐνίοτε δὲ ȣ̆κ ἀγαπᾷ πράττειν αὐτὸ, ἀλλ' ὑπὸ μοχθηρᾶς συνηθείας ἀγόμενος, πράττει αὐτὸ, ἔστιν ȣ̆τε καὶ ἐν αὐτῷ τῷ πράττειν καταγινώσκων αὐτȣ̃. Ποτὲ δὲ πράττων τὸ Ἀγαθὸν, ȣ̆κ ἀεὶ καὶ ἀπλημμελῶς καὶ καθὼς δεῖ πράττει

τει τὸ Ἀγαθὸν. Τȣ̃το δέ ἐςι τὸ μὴ ζῆν αὐτὸν δι' ὅλȣ κατὰ τελείαν Ἀρετὴν καὶ ἀνόθευτον.

Χρὴ τοίνυν διαλαβεῖν περὶ Ἀρετῆς, ἥτις ἐκ τȣ̃ αἱρετὴ κατὰ φύσιν εἶναι τὴν κλῆσιν εἴληχε. Εἴη δ' ἂν μᾶλλον ἐκ τȣ̃ αἱρεῖν ἑτῶς, ἤγȣν ὑψȣ̃ν ἀληθῶς τὸν κεκλημένον ὠνομασμένη. καθὼς ἡ Κακία τὸ ἀντικείμενον ἐκ τȣ̃ κάτω κεῖθαι ποιεῖν. Οὔσης ȣ̃ν ἐν ἡμῖν τριμερȣ̃ς τῆς Ψυχῆς, καὶ διαιρȣμένης εἴς τε τὸ Ἄρχον, καὶ τὸ Ἀρχόμενον. Ἄρχον μέν ἐςιν ἐν αὐτῇ κατὰ φύσιν τὸ Λογικόν. Ἀρχόμενον δὲ τὸ Ἐπιθυμητικὸν καὶ τὸ Θυμικόν. Ἐπὶ δὲ τῶν Φαύλων ἄρχει παρὰ φύσιν τὸ ὑποβεβηκὸς, καὶ κατακυριεύει τὸ χεῖρον τȣ̃ κρείττονος ἐπικρατȣ́σης τῆς ἀλόγȣ ζωῆς. Ἐπὶ μέν τοι τῶν Σπȣδαίων Φυλάττεται τὸ κατὰ φύσιν, καὶ τȣ̃ χείρονος ἄρχει τὸ κρεῖττον πρεπόντως, τὸ Λογικόν. Τȣ̃το δὲ καλεῖται καὶ Νοερὸν καὶ Διανοητικόν. Νοερὸν μέν, ὅταν αὐτόθεν ἁπλαῖς ἐπιβολαῖς ἐντυγχάνῃ τοῖς νοητοῖς. Διανοητικὸν δὲ, ὁπότε διὰ κατεξετάσεως νοεῖ καὶ μαθήσεως.

Ἀλλ' ἐν οἷς μὲν χέσις ȣ̃κ ἔςι τις ἔνυλος, ȣ̃θ' ὅλως προσπάθεια σώματος, ἀμέσως καὶ ἀχρόνως τὸ Νοερὸν ἐπιβάλλει τοῖς νοητοῖς, καὶ καλεῖται Νȣ̃ς ἐνεργείᾳ· καὶ ἔςι Νȣ̃ς πρῶτος θεωρητικός. Καὶ καθάπερ ὄψις ὁμιλȣ́σα τοῖς ὁρατοῖς, ȣ̃ δεῖται τȣ̃ διδάσκοντος, ὅτι τόδε λίθος τυχόν ἐςι, καὶ τόδε ξύλον, καὶ ἄλλοτί τῶν αἰσθητῶν· βλέπει γὰρ καὶ γινώσκει τὶ τȣ́των ἕκαςον. Οὕτω καὶ Νȣ̃ς ἐπιβάλλων τοῖς νοητοῖς, ȣ̃ χρήζει διδασκαλίας τινὸς εἰς τὴν αὐτῶν κατανόησιν. Ἐναργῶς γὰρ αὐτὰ καθορᾷ. Διὸ καὶ καλῶς εἴρηται τοῖς ἀρχαίοις, ὡς ὅπερ Ὄψις ἐν τῷ Σώματι, τȣ̃το Νȣ̃ς ἐν Ψυχῇ. Τȣ̃το μὲν ȣ̃ν ἐν τοῖς ὑπεραναβεβηκόσι τὴν αἴσθησιν.

Ἐν οἷς δὲ βίος ἐςὶν ὑλικώτερος, καὶ προμηθεια σώματος, διανοητικῶς ἐνεργεῖ τὸ τῆς Ψυχῆς Λογικὸν, καὶ Διάνοια καὶ δυνάμει Νȣ̃ς ὀνομάζεται. Διάνοια μὲν, ἐκ τȣ̃ διά τινος ὁδȣ̃ νοεῖν, καὶ διὰ μεσοτήτων τινῶν καὶ μεταβάσεων ἐνεργεῖν. ἀλλ' ȣ̃ πρώτως εὐθὺς χωρὶς μερισμȣ̃. Δυνάμει δὲ Νȣ̃ς, ὡς μὴ τῇ ȣ̃σία σύνδρομον ἐπιδεικνύμενον τὴν ἐνέργειαν

γειαν καθὼς ἔχει φύσεως, ὑλικαῖς εἰς τȣ̃το καὶ σωματικαῖς ἐπισκοτήσεσι κωλυόμενον. Δυνάμενον μέντοι κατὰ πρόβασιν, τὸ κατὰ πρῶτας ἐπιβολὰς ἔργον ὑςέρως ἐπιτελεῖν, καὶ ἀπὸ τȣ̃ δυνάμει καὶ ἀτελῶς εἰς τὸ ἐνεργείᾳ προϊέναι, καὶ τελείως διὰ ζητήσεως καὶ ἀνιχνεύσεως· ἔτι τε τȣ̃ ἐκ διδασκαλίας φωτὸς, καὶ τῆς ἔξωθεν ὁδηγίας καὶ δείξεως. Οὐχ ἕτερος γὰρ ὁ δυνάμει Νȣ̃ς τῷ λόγῳ τῆς ȣ̃σίας παρὰ τὸν ἐνεργείᾳ Νȣ̃ν· ἀλλ' εἷς Νȣ̃ς ὁ αὐτὸς διαφοροτέρȣς τὰς ἐνεργείας, πρὸς τὴν ασȣδὴν ἢ τὴν ῥαθυμίαν τῶν κεκτημένων ποιȣ́μενος.

Τȣ̃το δὴ τὸ τῆς Ψυχῆς διανοȣ́μενον· περὶ μὲν τὰ καθ' ὅλȣ καὶ ὑπὲρ αἴσθησιν ἐνδιατρίβον, Σοφίαν τε κατορθοῖ καὶ Ἐπιςήμην, καὶ Νȣ̃ς θεωρητικὸς καὶ Διάνοια λέγεται. Περὶ δὲ τὰ καθ' ἕκαςα καταγινόμενον καὶ πρακτὰ, Νȣ̃ς τε πρακτικὸς καὶ Λογισμὸς ὀνομάζεται, καὶ Φρόνησιν ἀπαρτίζει, καὶ δι' αὐτῆς τὰς ἄλλας πρακτικὰς Ἀρετάς. Ὅτε μὲν γὰρ τὴν τῶν ὄντων Γνῶσιν περισκοπῇ, θεωρητικῶς ἐνεργεῖ· ὅτε δὲ τὴν τῶν συμφερόντων τῷ ἀνθρώπῳ, πρὸς τὸ εὖ μετὰ λόγȣ ζῆν, εὕρεσιν ποιεῖται, πρᾶξιν ἐπιτελεῖ. Τέλος δὲ τȣ̃ Θεωρητικȣ̃ ἡ Ἀλήθεια· τȣ̃ Πρακτικȣ̃ δὲ τὸ Ἀγαθόν. τȣ̃τ' ἔςιν ἡ Ἀρετή.

Τέσσαρες δὲ παραδέδονται γενικαὶ περιληπτικαὶ πασῶν Ἀρεταὶ πρακτικαί· Δικαιοσύνη, Σωφροσύνη, Ἀνδρεία, καὶ Φρόνησις. Ὑπερέχει δὲ τῶν ἄλλων ἡ Φρόνησις. Ἀρχὴ γάρ ἐςι πασῶν πρακτικῶν Ἀρετῶν. Ὅτι καὶ τȣ̃ ὑπερέχοντος καθέςηκεν Ἀρετή· τȣ̃ Διανοητικȣ̃ φημι καὶ τȣ̃ Λογιςικȣ̃· πρακτικὴ δὲ Ἀρετή. Θεωρητικὴ γὰρ Ἀρετὴ τȣ̃ Λογικȣ̃ τῆς Ψυχῆς ἡ Σοφία ἐςὶν, Ἐνέργειαι ȣ̃σαι περὶ τὰ πάσης ὑπεραινωκισμένα μεταβολῆς. Ἡ δὲ Φρόνησις περὶ τὰ πρακτὰ, ἐν οἷς αἵρεσις καὶ φυγὴ κατὰ τὴν ἡμῶν αὐτεξȣσιότητα. Καὶ γὰρ ἐφ' ἡμῖν ἐςιν αὐτὰ πρᾶξαι καὶ μὴ πρᾶξαι. Ταῦτα δὴ καὶ μεταβολῆς ȣ̃κ ἐκτός. Ποτὲ γὰρ τόδε συμφέρει· ποτὲ δ' ȣ̃ συμφέρει· καὶ πᾶσι πάντα συμφέρειν καὶ ὡσαύτως ἀδύνατον.

Ἐπεὶ

Ἐπεὶ δὲ Φρόνιμός ἐςιν ὁ δυνάμενος ἀρίςως βȣλεύεσθαι περὶ τὰ αὐτῷ ἀγαθά, δι᾽ ὧν ἂν ἔχοι τὸ εὖ κατὰ ἀλήθειαν ζῆν, ἀνάγκη τὴν Φρόνησιν Ἕξιν εἶναι μετὰ λόγȣ ἀληθȣ̃ς, περὶ τὰ ὄντως ἀνθρώπινα ἀγαθὰ πρακτικήν, δηλονότι εὑρετικήν. Φρονήσεως γὰρ ἔργον εὑρίσκειν τί τὸ Ἀγαθὸν, καὶ τί τὸ Κακὸν, καὶ Βȣλεȣ̃σθαι πῶς τȣ̃ Ἀγαθȣ̃ μὲν ἐπιτεύξεται, τὸ πονηρὸν δὲ ἀποφύγῃ. Καὶ ἄμφω γὰρ ἥτε τȣ̃ Ἀγαθȣ̃ ἐπίτευξις, καὶ ἡ ἀπȣφυγὴ τȣ̃ Κακȣ̃, Φρονήσεως κατορθώματα. Ὥσπερ δὲ ὁ Ἀρχιτέκτων τοῖς οἰκοδόμοις ὑφηγεῖται τοῖς ὑπ᾽ αὐτὸν, τȣ̃ τῆς οἰκοδομήσεως τρόπȣ ἀρχικῶς τε καὶ διδασκαλικῶς, ȣ̃τω καὶ ἡ Φρόνησις τῶν ἄλλων ἐξάρχȣσα πρακτικῶν Ἀρετῶν, ταύταις ἐπιτάττει τὰ δέοντα. Σοφίας δέ τις ȣ̃σα οἷον ἐπίτροπος, τὰ πάθη κατέχει καὶ σωφρονίζει· καὶ ταύτην παρασκευάζει τὸ οἰκεῖον ἔργον ἀθορύβως ποιεῖν. Ἔργον δὲ Σοφίας ἐςὶν ἡ Γνῶσις τῶν ὄντων καθ᾽ ὃ ὄντα εἰσίν· ἡ Εὕρεσις τῶν ἀρχῶν, ἐξ ὧν ἡ γνῶσις· ἡ Θεωρία τῆς ἀληθείας καὶ ἡ Εὐσέβεια. Σύνεσις δὲ καταγίνεται μὲν καὶ αὕτη περὶ τὰ πρακτὰ, πλὴν κἂν τοῖς θεωρητικοῖς εὑρίσκεται χρησιμεύȣσα. Πȣ̃ γὰρ ȣ̃ χρήσιμον τὸ συνιέναι; Περὶ μὲν ȣ̃ν τὰ μεγάλα καὶ ὁλικώτερα τῶν πρακτῶν, ἡ Φρόνησις τῶν ὅλων ἀρχιτεκτονȣ̃σα πρακτικῶν Ἀρετῶν καταγίνεται. Περὶ δὲ τὰ μικρὰ καὶ μερικώτερα καὶ καθ᾽ ἡμέραν, ἡ Σύνεσις. Συνετὸς γάρ ἐςιν ὁ δυνάμενος ὀρθῶς περὶ τȣ̃ προκειμένȣ βȣλεȣ̃σθαι, καὶ τὸ δέον γνῶναι καὶ συνιδεῖν οἰκοθέν τε, κἀκ τῶν ἑτέρωθεν ὑφηγήσεων καὶ διατάξεων τὸ κρίναι καλῶς τὰ λεγόμενα. Συνέσεως δὲ καὶ Φρονήσεως ποιητικὰ, πολυπειρία, καὶ προσευχὴ, καὶ ἀγάπησις τȣ̃ καλȣ̃ τὸ δὴ πρώτιςον.

Εἰ τοίνυν μετ᾽ ἐπιςασίας ἐν ἀληθεῖ καρδίας διαθέσει τὰ περὶ τῶν ατȣδαίων ἀνδρῶν ἱσορȣ́μενα ατεύδομεν ἀναλέγεσθαι καὶ κατέχειν παρ᾽ ἑαυτοῖς, ἐσόμεθα πορισικοὶ τῶν πρὸς εὐζωΐαν ἀληθῆ συμφερόντων ἡμῖν. Φρόνησις μὲν ȣ̃ν ἐκ τȣ̃ φέρειν ὄνησιν ἢ ὠφέλειαν, εἴρηται. Σύνεσις δ᾽ ȣ̃ν ἐκ τȣ̃ συνιέναι τὸν συνετὸν εἴτ᾽ ȣ̃ν συνορᾶν, εἰς γνῶσιν ἄγειν, καταμανθάνειν τὸ χρήσιμον· ὃ δὴ καὶ αὐτῷ τῷ συνιέντι

καὶ

καὶ λοιποῖς πρὸς ὠφέλειαν. Ἐν γὰρ τοῖς βλαπτικοῖς, ȣ̃τε Σύνεσις ȣ̃τε Φρόνησις, ἀλλὰ Πονηρία καὶ Δολιότης. Ἄκρων δὲ δύω φευκτῶν Ἀφροσύνης καὶ Πονηρίας, Μεσότης ἡ Φρόνησις· αὐτῇ τε τῇ Φρονήσει καὶ ἀλλήλοις ἀντικειμένων· τῇ μὲν, ὡς Μεσότητι καὶ ὡς αἱρετῇ κατὰ φύσιν· ἀλλήλοις δὲ, πάλιν ὡς ἀλλήλων πορρȣ́τατα διεςηκόσιν. Ἡ δὲ Σύνεσις, Μεσότης Ἀσυνεσίας καὶ Δολιότητος, καὶ ὁμοιότροπος ἡ ἀντίθεσις ἐπί τε ταύτης καὶ πάσης Ἀρετῆς. Δι᾽ κακίαν γὰρ αἱ παρ᾽ ἑκάτερα τῆς Μεσότητος, ἀντίκειν-ται μὲν, ὡς Κακίαι τῇ Ἀρετῇ, καὶ ὡς ἄκρα τῷ μέσῳ. Διὰ δὲ τὴν ἀπ᾽ ἀλλήλων ἐς τόσον ἀπόςασιν, (τὸ μὲν γάρ, Ἔλλειψις· τὸ δ᾽, Ὑπερβολή.) καὶ ἀλλήλοις ἀντίκειν-ται.

Φρόνησις μὲν ȣ̃ν Ἀρετὴ τȣ̃ Λογιςικȣ̃, καθὼς ἔφαμεν. Ἀνδρία τȣ̃ Θυμικȣ̃· Σωφροσύνη τȣ̃ Ἐπιθυμητικȣ̃ καὶ τȣ̃ Θυμικȣ̃. Δικαιοσύνη κοινὴ τȣ̃ Ἐπιθυμητικȣ̃ καὶ τȣ̃ Θυμικȣ̃. Καὶ γὰρ ὁ μὴ ἐπιθυμῶν τῶν ἑτέρῳ διαφερόντων, καὶ διὰ τȣ̃το τὴν πλεονεξίαν ἀποσειόμενος, Δίκαιος· ὅ, τε μὴ Προσωποληπτῶν ἐν τῷ δικάζειν, μὴ τῷ ἀρέσκειν χαίρων, μὴ δώροις ἐφηδόμενος, Δίκαιος. Ὡσαύτως ὁ λαχὼν ἄρχειν καὶ τὸν προσελȣπηκότα μὴ ἀμυνόμενος, μήτε μὴν ἐν κρίσει παρορῶν αὐτὸν ἀδικȣ́μενον, μήτε μὴν ἐν διανομαῖς τῶν κατ᾽ ἀξίαν ἀποσερȣ́μενον, μήτε μὴν ἐν λειτȣργίαις παρὰ τὸ εἰκὸς βαρȣνόμενον· ἀλλ᾽ ἀπονέμων ἐν πᾶσιν αὐτῷ τὸ κατάλληλον, ἀντιλȣπῆσαι μὴ προαιρȣ́μενος, Δίκαιος.

Δικαιοσύνη δὲ καὶ Σωφροσύνη καὶ Ἀνδρία, ὡς ἐξ Ἔθȣς κλώμεναι καὶ Ἀσκήσεως, καὶ ὡς τὸ τȣ̃ ἀνθρώπȣ κοσμȣ̃σαι ἦθος, τὸν τρόπον δηλονότι, τὴν διαγωγὴν, τὴν ἀναστροφὴν, ἀνομάσθησαν ἠθικαί. Πάμπολυ γὰρ ὁ πρὸς αὐτὰς ἐθισμὸς εἰς τὴν αὐτῶν συμβάλλεται κλῆσιν καὶ παγιότητα· καὶ τό γε πλεῖον, εἰ μὴ πᾶν ἐξ ἔθȣς ἐςὶν ἐν αὐταῖς.

Ἔθος γὰρ Φύσις δευτέρα καὶ λέγεται καὶ γινώσκεται. Διὸ δὴ καὶ τῶν Τεχνῶν καὶ τῶν Ἐπιςημῶν, αἱ Ἀρετὰ μονιμώτεραι· τῆς αἰεὶ διενεργήσεως τῷ κατ᾽ αὐτὰς ζῶντι προξενȣ́σης τὸ ἀνεπίληπτον. Ἐν Ἀρετῇ μὲν γὰρ

τῷ

τῷ ἀνθρώπῳ διὰ παντὸς ζῆν ἐποφείλεται· κατὰ δὲ τὰς Τέχνας καὶ τὰς Ἐπιςήμας, ȣ̀ διὰ παντὸς ὁ ἄνθρωπος ἐνεργεῖ. Τοίνυν ὁ κατὰ τὰς Ἀρετὰς διηνεκὴς ἐθισμὸς, παρέχει ταύταις τὸ βεβαιότατον. Ἔθει μὲν γὰρ κλῶνται, πόνῳ πολλῷ καὶ μεγίςῃ σπȣδῇ ῥιζȣ́μεναι τῇ Ψυχῇ· Κλιθεῖσαι δὲ καὶ ῥιζωθεῖσαι ῥᾴοτερον ἐνεργȣ̃νται καὶ εὐχερέςερον. Ἐκ μὲν γὰρ τȣ̃ τῶν σωματικῶν ἐθίσαι καταφρονεῖν ἡδονῶν, καὶ τȣ́των ἀπέχεσθαι, γινόμεθα Σώφρονες. Γενόμενοι δὲ μᾶλλον αὐτῶν ἀπέχεσθαι καὶ πλέον δυνάμεθα, τȣ̃ν τε φοβερῶν καταφρονεῖν ἐθιζόμενοι, καὶ ὑπομένειν αὐτὰ καὶ φέρειν γενναίως, ἀνδρεῖοι γινόμεθα. Γινόμενοι δὲ, καταφρονητικώτερον φέρειν ἰσχύομεν. Ὅθεν δεῖ πεπαιδεȣ̃σθαι καλῶς ἐκ νεότητος, ὥςε καὶ τῶν ἡδονῶν κρατεῖν, καὶ τῶν λυπηρῶν κατευμενεθεῖν.

Ὅτε μὲν ȣ̃ν τις τῶν σωματικῶν ἡδονῶν καθυπερτερεῖ, καὶ μάλιςα τῶν δι' ἁφῆς τε καὶ γεύσεως; Σώφρων καθωμολόγηται. Συμφοραῖς δὲ καὶ περιςάσεσιν ἀνθρωπικαῖς ȣ̀χ ἡττȣ́μενος, ȣ̃τε φόβοις ἐπὶ προσδοκίᾳ σωματικῆς κακώσεως δειλαινόμενος, ςερέμνιός τις ὢν καὶ ἀπερικλόνητος, Ἀνδρεῖος ἐπέγνωται. Καὶ ὁ μὲν Σώφρων ἐκ τȣ̃ τὰ σῶα φρονεῖν κατωνόμαται. σῶον ἔχων ἅπαν τὸ Φρόνημα, καὶ τοῖς ποικίλοις τῆς ἡδονῆς δελεάσμασιν ȣ̀δόλως ἐξαπατȣ́μενος. Ὁ δ' Ἀνδρεῖος ἐκ τȣ̃ τὰ ἄνω δρᾷν προσηγόρευται, τὰ ὑψηλὰ δηλονότι καὶ ἀταπείνωτα, μὴ καταπαμπȣ́μενος τοῖς ἐπερχομένοις ἀνιαροῖς, ἔκ τε τȣ̃ ἀῤῥενωπός τις εἶναι τὴν ψυχὴν καὶ διεγηγερμένος, εὐθαρσὴς, εὐςαθὴς, καὶ ἀκατάγωνιςος· ἀναλλοίωτος μένων ἐν ταῖς τȣ̃ν καιρῶν ἀλλοιώσεσι, καὶν ταῖς τȣ̃ν πραγμάτων μεταπτώσεσιν ἀμετάπτωτος· μήτ' ἐν δυσημερίαις καὶ δυσπραγίαις καταπίπτων· μήτ' ἐν εὐημερίαις καὶ εὐπραγίαις ὑπεραιρόμενος.

Ὁρίζονται δὲ τὴν Ἀνδρίαν, Ἕξιν ἐκ προαιρέσεως ὁρμητικὴν κατὰ λόγον, πρὸς τȣ̀ς ὑπὲρ Ἀγαθȣ̃ κινδύνȣς, ἐν Ὑπομονῇ βεβαίᾳ τȣ̃ν κατ' ἄνθρωπον ἀλγεινῶν. Τὴν δὲ Σωφροσύνην Ἕξιν ἀνένδοτον περὶ τὰς σωματικὰς ἡδονὰς μετ' ὀρθȣ̃ λόγȣ κατὰ Προαίρεσιν. Μεσότης ἡ Ἀνδρία, Δειλίας

Δειλίας καὶ Θράσȣς· ἡ Σωφροσύνη, Μεσότης Ἀκολασίας καὶ Ἠλιθιότητος. (ȣ̀ τῆς ἐκ φύσεως, ἢ νοσήματος, (ȣ̀ κακία γὰρ αὕτη· καὶ γὰρ ἀπροαίρετος.) ἀλλὰ τῆς ἐκ προαιρέσεως. Ὅτε δή τις τὰ Κρέα, τὸν Οἶνον, τὸν ἔννομον Γάμον, ȣ̀κ ἐν τῷ ζῆν ἐθέλειν ὑπὲρ Φύσιν καὶ Νόμον μετ' αἰδήσεως παραιτοῖτο ψυχῆς· ἀλλ' ἀναιδήτως, εἴτ' ἔν ἀφρόνως ἀποςρέφοιτο μυσατȣ́μενος, καὶ τȣ̀ς αὐτοῖς χρωμένȣς βδελυκτȣ́ς ἡγοῖτο, καὶ ἀποτροπαίȣς ποιοῖτο. Πῶς γὰρ ȣ̀κ ἠλίθιος ȣ̃τός, ὁ μὴ τὴν Φύσιν εἰδὼς, ὁμὴ τὸν Νόμον τιμῶν· ᾧ καὶ Θεὸς ἐπένευσεν ὁ τῆς Φύσεως Δημιȣργὸς, ἐπείπερ ȣ̀ πάντες χωρȣ̃σι τὸν λόγον τῆς ὑψηλοτέρας διαγωγῆς;) ἡ Ἐγκράτεια, τῇ Σωφροσύνῃ καὶ γειτνιάζει καὶ ὑποβέβηκε. Σώφρων μὲν γάρ ἐςιν ὁ φαύλαις ἡδοναῖς ἀπρεσπέλαςος ἐκνικήσαντος τȣ̃ λόγȣ, καὶ πᾶσαν ἀποκρȣσαμένȣ παρὰ λόγον προσβολήν. Ἐγκρατὴς δὲ ἐςιν ὁ τοιαύταις μὲν ἡδοναῖς ἐνοχλȣ́μενος· ἀντιβαίνων δὲ καὶ κρατῶν, καὶ μὴ ἐκνικώμενος, ἔχων τὸν ὀρθὸν Λόγον, καὶ δι' αὐτȣ̃ πρὸς τὸ σωφρονικὸν ἐπειγόμενος. Ὡς ἡ Ἐγκράτεια πρὸς τὴν Σωφροσύνην, ἡ Καρτερία πρὸς τὴν Ἀνδρίαν. Ὁ μὲν γὰρ Ἀνδρεῖος τῆς ἐν Κόσμῳ δυχερείας ἁπάσης ἐλλόγως ὑπερορᾷ, καὶ χαίρει μᾶλλον ἐγκύρσας ἀνιαροῖς διὰ τὸ ἀγαθόν· ὁ δὲ Καρτερικὸς, βιάζεται μὲν, ἀνθίςαται δὲ, μὴ παρασυρῆναι ταῖς ἀνθρωπίναις περιςάσεσιν ἀγωνιζόμενος, ὀρθότητι λόγȣ πείθων ἑαυτὸν ἐγκαρτερεῖν τοῖς δεινοῖς· ἡ Ἀκρασία τῆς Ἐγκρατείας ἰδίως ἀντίθετος, καὶ ἡ Μαλθακότης τῆς Καρτερότητος. Τ' ἄλλα δ' ἄκρα ταῖς ὑποβεβηκείαις πρὸς τὰς ὑπερεχȣ́σας, κοινά.

Λείπεται περὶ Δικαιοσύνης εἰπεῖν. Ἐπεὶ γȣ̃ν Δίκαιος ὁ ἐκ προαιρέσεως δι' αὐτὸ τὸ Ἀγαθὸν δικαιοπραγῶν· ἐκ τȣ̃ δίχα δὲ τὸ δίκαιον εἴρηται, δίχαιον ὡς ἂν εἴποι τις ὄν, ἡ Δικαιοσύνη, τȣ̃ δίχα καὶ τȣ̃ ἴσȣ τυγχάνει διανεμητική. Τὸ Ἴσον δὲ νοητέον κατ' ἀναλογίαν, ȣ̀ κατὰ ποσότητα. Τὸ γὰρ Ἴσον ποσότητι, προδήλως ἄνισον. Εἰ γάρ τις τῷ πολλῶν ἀξίῳ, καὶ τῷ μὴ πολλῶν ἀπονέμοι τὸ ἴσον κατὰ ποσὸν, ἀνισότητα μᾶλλον καὶ ἀδικίαν ἐποίησεν. Δικαιο-

καιοσύνη τοίνυν ἐςὶν Ἕξις προαιρετικὴ κατὰ τὸν ὀρθὸν Λόγον, τȣ̃ κατ᾽ ἀξίαν παρεκλικήν. Δικαιοσύνη δὲ κυρίως καὶ πρώτως ἡ τελεία καθέςηκεν Ἀρετή· καθ᾽ ἣν πολλῆς καὶ μεγάλης τῆς ἀναῤῥήσεως ἀξιȣ̃ται ἐν ταῖς ἱεραῖς Γραφαῖς ὁ Δίκαιος, ὁ φύλαξ ὅλȣ τȣ̃ Νόμȣ, τȣ̃ γεγραμμένȣ δὴ καὶ τȣ̃ φυσικȣ̃, τῶν ὁμοίων καὶ συγγενῶν καὶ τȣ̃ αὐτȣ̃ σκοπȣ̃. Γεγραμμένος Νόμος, αἱ Ἐντολαὶ τȣ̃ ἡμετέρȣ Νομοθέτȣ καὶ Βασιλέως Χριςȣ̃. Φυσικὸς Νόμος, ὅτε δὴ τὸ καθῆκον ἑκάςῳ τῶν τῆς ψυχῆς μερῶν διασώζοιτο· καὶ τῷ μὲν Λόγῳ, τὸ Ἀρχικὸν καὶ Βασιλικὸν· τῷ δὲ Θυμῷ, τὸ Στρατηγικὸν, καὶ πρὸς τὸν Αὐτοκράτορα δορυφορικὸν, καθὼς ἂν ἐκεῖνος ἐπιτάττοι καθυπηρετικὸν, οἰκείων τε καὶ ἀλλοτρίων σφαλμάτων ἐπεξελευςικῶ χρηματίζοντι, διὰ τὴν πρὸς τὸν λόγον ὑπακοήν· εἴτι μὲν χαῦνον φρόνημα καὶ ὡς ȣ̀ δεῖ καταπεπλωκὸς, διεγείροντι καὶ συντείνοντι· πᾶσαν δὲ τυραννικὴν ἐπανάςασιν καταβάλλοντι· βίαν ὕπνȣ βιαίως ἐξαίροντι· τροφῆς λίχνον ἔφεσιν μετ᾽ αὐςηρίας ἀναχαιτίζοντι· σὺν ἀπειλῇ δὲ μείζονι θράσος ὀργῆς ἀποκρȣομένῳ παράλογον· Ἀλαζονείαν καὶ τύφον ἀποῤῥαπίζοντι καὶ διώκοντι· Δοξομανίαν φαυλίζοντι, καὶ σὺν μυκληρισμῷ καὶ χλεύῃ κατὰ τὸ πρόσηκον ὑπεροφρίζοντι· χέσιν τὴν πρὸς τὴν σάρκα γενναίως ἐκκόπτοντι, καὶ πᾶσαν ὁμȣ̃ κίνησιν ἄτοπον ἐμβριθῶς ἠρεμίζοντι. Ταῦθ᾽ ἕτως ὁπότ᾽ ἔχοι. Τῇ δ᾽ Ἐπιθυμίᾳ προσείη τὸ μόνως ἄρχεσθαι καὶ μὴ ἀντιτείνειν ὅλως, ἀλλ᾽ ὑπείκειν κατὰ πάντα καὶ πείθεσθαι. Τȣ̃το γὰρ ταύτῃ κατάλληλον ἡ κρατιςεύȣσα τότε τῷ ἀνθρώπῳ ζωή. Τί γὰρ τὸ ἐνοχλῆσον, ἔνθα τὸ τοιȣ̃τον ἁρμοδιώτατον εὑρίσκοιτο Δίκαιον; δέδιε τὰ πάθη καὶ πέφρικε, πάντα κατέπληχε, πάντα διαπεφώνηκεν. Αὕτη Δικαιοσύνη τὰ μάλιςα καὶ ὁ τοιȣτοτρόπως διοικȣ́μενος, ἐντελέςατος Δίκαιος.

Ἔςι Δικαιοσύνη, καὶ ἡ συνεζευγμένη ταῖς γενικαῖς· ἥτις ἐνθεωρεῖται Διανομαῖς, Συναλλάγμασι, Κρίσεσιν· ἐν πᾶσι δικαιοπραγεῖ τȣ́τοις ὁ κατ᾽ Ἀρετὴν προῃρημένος βιȣ̃· ἐν Διανομαῖς παρέχων ἑκάςῳ τὸ πρὸς ἀξίαν· ἐν Συναλ-

Συναλλάγμασι πλεονεξίαν μὴ προσιέμενος, ἀλλ᾽ ἤδη καὶ τῶν οἰκείων ἐπιδιδȣ́ς· ȣ̀δὲν γὰρ ἀπόλλυσιν· ἐν Κρίσεσι τȣ̀ς Νόμȣς μετ᾽ ἐπιεικείας τηρῶν. Ἐπιεικὴς δ᾽ ἔςιν ὁ τὸν Νόμον ἐκλαμβανόμενος πρὸς τὸ συμπαθὲς, καθ᾽ ὅσον οἷόν τε, χωρὶς τȣ̃ παρανομεῖν, ȣ̀ τόσον τῷ γράμματι προσέχων, ὅσον τῷ τȣ̃ Νομοθέτȣ σκοπῷ, συγγνωμονικὸς μετὰ νευεχίας γινόμενος· ὥςε μὴ τὸ κακὸν λαμβάνειν ἐκ τῆς συγγνώμης ἰχύν. Οἶμαι δὲ κατὰ τȣ̃τον τὸν λόγον εἰρῆσθαι καὶ τὸ, μὴ γίνȣ Δίκαιος πολύ· τῷ χρῆναι τὸν Δικαςὴν τὸ ἀκριβοδίκαιον μικρὸν ὑπεκκλίνοντα, μετ᾽ ὀρθȣ̃ λόγȣ νεύειν πρὸς τὸ φιλάνθρωπον.

Ἐπεὶ δὲ τὴν ἠθικὴν γινώσκομεν Ἀρετὴν περὶ λύπας ἔσαν καὶ ἡδονὰς, ἀγνοεῖν ȣ̀ δεῖ τὴν ὄντως Ἡδονὴν, ȣ̀ τὴν βεβηλον λέγω καὶ ἄτιμον, τὴν κληνώδη καὶ ἄλογον, ἀλλὰ τὴν ἔλλογον καὶ ἀνθρώπῳ τῷ κατ᾽ εἰκόνα θείαν ἐπιπρεπῆ, τὴν τιμίαν καὶ ἱεράν Ἡδονήν· ἥτις ἀδιαςάτως τῷ Σπȣδαίῳ παρέπεται. Τῷ γὰρ τῶν ἡδονῶν ὑπερανωκίσθαι, καὶ τῶν λυπηρῶν ὑπερῆρθαι, θαυμαςάς τινας ὀ πρὸς τȣ̃τ᾽ αὐτὸ πεφθακὼς, καὶ βεβαιοτάτας καρπȣ̃ται τὰς ἡδονάς. Ὅθεν ὁ κατ᾽ Ἀρετὴν βίος, ὁμολογȣμένως μεθ᾽ Ἡδονῆς ἀληθȣ̃ς. Εἰ γὰρ ȣ̀ μεθ᾽ Ἡδονῆς, ȣ̀δέ γε κατ᾽ Ἀρετήν. Ὁ γὰρ τῷ δικαιοπραγεῖν μὴ χαίρων, ȣ̀ Δίκαιος, εἰ καὶ πράττει διόλȣ τὸ δίκαιον· ἀλλ᾽ ȣ̀δὲ Σώφρων, ὁ μὴ τῇ τῶν σωματικῶν ἡδονῶν ἐπιγαννύμενος ἀποχῇ, κἂν ταῖς αὐτῶν πυκναῖς προσπελάσεσιν ἀήττητος μένων. Οὔτ᾽ αὖ Ἀνδρεῖος ὁ μὴ ταῖς διὰ τὸ καλὸν ὑποφοραῖς τῶν ἀλγεινῶν γεγηθώς. Ἀνδρεῖος καὶ γὰρ ἐκεῖνός ἐςιν ὁ τῇ συῤῥοίᾳ τῶν δυςχερῶν ἀπερίτρεπτος καθεςὼς, ὥσπερ τις πύργος ςερρότατος, κἀντεῦθεν ἀγαλλιώμενος, μή τις ἀνάλγητος ὤν, ἀλλὰ γεννάδας καὶ βεβηκώς. Οὗτος ȣ̀δὲ τιμαῖς, ἢ ἄλλοις τισὶν ἀνθρωπίνοις θυμήρεσι χαυνωθήσεται· μένει δ᾽ ὁ αὐτὸς ἐπὶ πάσαις ταῖς ἐν βίῳ μεταβολαῖς. Ἡδονῇ τοίνυν συνέζευκται, καθάπερ διασεσάφηται, τὸ κατ᾽ ὀρθὸν λόγον ἐνεργεῖν προαιρέσει Ἀγαθὸν, δι᾽ αὐτὸ δῆτα τὸ Ἀγαθὸν, μὴ πλημμελῶς, μὴ κατ᾽ ἀνάγκην, μὴ διὰ τιμὴν,

μὴν, μὴ δι' ἔπαινον. Ὅθεν οἱ τῆς Εὐσεβείας Ἀγωνιςαὶ πολυτρόποις ἰδέαις ὕβρεων κυκλȣ́μενοι καὶ κολάσεων, ταῖς ἀτιμίαις ἐςέφοντο, ταῖς βασάνοις ἐνετρύφων, καὶ ὡς κακȣ̃ργοι πικρῶς ἀναιρȣ́μενοι σὺν ἀνεκλαλήτῳ χαρᾷ τῆς παρȣ́σης ζωῆς μεθίςαντο. Πρὸς τȣ̃το δὴ τὸ κατ' Ἀρετὴν ἡδύ τε καὶ χάριεν, καὶ τὸ πάντοτε χαίρειν ἐν Κυρίῳ τείνει· καὶ ȣ̃τω δυνατὸν πληρȣ̃σθαι τὸ τοιȣ̃τον παράγγελμα. Τὸ μὲν ȣ̃ν κατ' Ἀρετὴν Ἡδὺ, καὶ Κυρίως Ἡδύ.

Τὰ δὲ τȣ̃ Σώματος ἡδέα, κἂν τοῖς κακῶς διακειμένοις ἡδέα δοκοίη, πλὴν τοῖς ὑγιαίνȣσι τὰ τῆς Ψυχῆς Αἰσθητήρια τȣ̀ναντίον φαίνεται· καὶ οἱ ταῦτα μεταδιώκοντες, πόῤῥω τȣ̃ ἡδέος ἀπεπλανήθησαν. Ἡδὺ τῷ Χοίρῳ βόρβορος, καὶ τῷ διεφθαρμένῳ σαρκὸς ἡδονή. Λογικῷ δὲ ζώῳ καὶ πάσχοντι κακῶς, ὁ κατ' Ἀρετὴν βίος ἡδύτατος· κἂν ὑπό τινων δυσφημοῖτο, καὶ πολλῶν ἢ καὶ πάντων ὁ τὴν Ἀρετὴν μετιὼν, ȣ̀κ ἂν ἐπιςραφοίη δυσφημιῶν, ȣ̀δ' ἀνθρωπίνȣς ἐπαίνȣς ὁ Σπȣδαῖος περισκοπήσειε, πρὸς μόνον ὁρῶν τ' Ἀγαθὸν, καὶ διὰ τȣ̃τ' αὐτὸ πᾶντα δρῶν. Ὃς δ' ἀνιᾶται κακηγορȣ́μενος, ἢ μὴ τιμώμενος ἄχθεται, σκιὰν κατέχει καὶ εἴδωλον Ἀρετῆς, αὐτὴν δὲ τὴν ἀλήθειαν καὶ τὴν ȣ̀σίαν ἀφῄρηται.

Τεσσάρων δ' ȣ̀σῶν ἐν τῇ Ψυχῇ γενικῶν ἀρετῶν, εἶναι λέγονται κἂν τῷ σώματι τέσσαρες. Ὡς πρὸς Φρόνησιν Εὐαισθησία, γνῶσις εὖ ἔχȣσα καὶ αὕτη, πάσης ἐν σώματι προεξάρχȣσα πράξεως. Ὡς πρὸς Ἀνδρίαν Ῥώμη, τȣ̀ς σωματικȣ̀ς πόνȣς εὐμαρῶς ὑποφέρȣσα. Ὡς πρὸς Σωφροσύνην Κάλλος, τῶν ὅλων μορίων τȣ̃ Σώματος τὸ σῷον ἐχόντων καὶ ἄριςον, κατά τε μέγεθος καὶ σχῆμα καὶ χροιὰν, καὶ τὴν πρὸς ἄλληλα σύνθεσιν. Ὡς πρὸς Δικαιοσύνην Ὑγιεία· ὅτε δὴ τὸ ἀνάλογον ἑκάςῳ τῶν Χυμῶν ἐν τῇ Κράσει διαφυλάττοιτο. Διὸ καὶ κατὰ συνεπτυγμένας ὑπογραφὰς, Φρόνησίς ἐςιν Εὐαισθησία Ψυχῆς. Ἀνδρία, Ῥώμη Ψυχῆς. Σωφροσύνη, Κάλλος Ψυχῆς. Δικαιοσύνη, Ὑγιεία Ψυχῆς. Ὅθεν ὁ τȣ́των ἐςερημένος, ȣ̃τος ἀναίσθητος, ἢ δυσαίσθητος, ἀνίσχυρος, αἴσχιςος, νόσῳδέςατος.

Διὸ

Διὸ δὴ πᾶσαν εἰσενεκτέον σπȣδὴν εἰς τὴν κτῆσιν τῶν Ἀρετῶν, ἵνα μὴ κατὰ τὸν Κόσμον τȣ̃τον φαινοίμεθα οἷον Ἐκτρώματα. Κατ' ἐκεῖνον δὲ τὸν ἀεὶ μένοντα, τὸ ἀπερρίφθαι Θεȣ̃, καθάπερ ἄγη τινὰ καὶ βδελύγματα κληρωσαίμεθα. Τοῖς καλοῖς ἔθεσιν ἐνασκήσωμεν, φερεπονȣ̃ντες ἐν πᾶσι τοῖς δυχερέσι κατ' αἴσθησιν. Πολλοὶ γὰρ τὸν ὀρθὸν ἔχοντες Λόγον καὶ μισητὸν ἡγȣ́μενοι τὸ κακὸν, εἰς αὐτὸ φέρονται καὶ κατολισθαίνȣσιν, ἐξ ἐθῶν πονηρῶν. Παιδαγωγητέον τὴν Αἴσθησιν, καὶ πρῶτον τὴν Ὅρασιν, ὥςε τȣ̀ς ἀρχομένȣς, ἤδη δὲ καὶ τȣ̀ς προϊόντας εἰς Ἀρετὴν μὴ ἀναιδῶς εἰς πρόσωπον καθορᾷν· τȣ̃το δὴ καὶ φυλακτικὸν, τȣ̃το δὴ καὶ σεμνοπρεπές. Ἀσεμνολογία πᾶσα, μήτε λεγέσθω μήτε ἀκȣέσθω. Καὶ γὰρ ἔννοιαν ἀσεμνοπραξίας ἐνίησιν· ἀλλὰ καὶ καθ' αὑτὴν σεμνοῖς ἀνδράσιν ἀπόβλητος, καὶ ςυγητὴ τῷ Θεῷ.

Τὸ Ψεῦδος ἐκ τȣ̃ Διαβόλȣ· μᾶλλον δ' αὐτὸς ὁ Διάβολος. Εἰ γὰρ Χριςὸς ἡ ἀλήθεια, τὸ Ψεῦδος πάντως ὁ Ἀντικείμενος. Ὅθεν μηδὲ γινώσκοιτο τοῖς Μαθηταῖς τȣ̃ Χριςȣ̃, τοῖς τῆς ἀληθείας θεραπευταῖς. Ἐξοριςέον τῶν σῳζομένων τὸ τῆς ἀπωλείας παραίτιον. Ἀπολεῖς γὰρ „ πάντας τȣ̀ς λαλȣ̃ντας τὸ ψεῦδος, ἐν Πνεύματι φησὶν „ ὁ προφήτης πρὸς τὸν Θεόν. Ὀλέθριος ἡ Καταλιὰ, καὶ ἀπωςέος ὁ ταύτῃ χρώμενος. Τὸν καταλαλȣ̃ντα γάρ „ φησι λάθρα τὸν πλησίον αὐτȣ̃, τȣ̃τον ἐξεδίωκον. Τὸ μὴ „ ὀμνύειν ὅλως ἐπιτάττει μὲν ὁ Δεσπότης, αἰδεσίμȣς δὲ καθιςᾷ τȣ̀ς φυλάττοντας. Εὐτραπελίαι καὶ Γελοιασμοὶ τῆς ἀσκητικῆς ἀπεληλάσθωσαν κοσμιότητος. Ταῦτα γὰρ παιζόντων καὶ παιζομένων, ἀλλ' ȣ̀ σπȣδαζόντων ἐπιτηδεύματα. Ῥόδων, Ὠκίμων, Μύρων, καὶ τῶν ὁμοίων ȣ̀ προσιτέον τὰς εὐωδίας. Περιττὰ γὰρ τὰ τοιαῦτα καὶ ἀλόγȣ ὀρέξεως προκλητικὰ *), καὶ τοῖς ἀποταξαμένοις ἀνοίκεια καὶ καταγνώσεως ἄξια. Καρυκείας βρωμάτων καὶ λιπαρότητας, καὶ πεμμάτων γλυκύτητας, καὶ πομάτων

ἡ δύ-

*) Ἐκτῆς περιςατικῆς ἴσως τῶν ὑπ' αὐτὸν περὶ τὰ τοιαῦτα ἀσχολίας καὶ παραχρήσεως ὁ Πατὴρ ταῦτα λέγει.

ἡ δύτητας, ὅσον χρὴ φεύγειν τὸν Ἀσκητὴν ἐκ ἔστιν εἰπεῖν. Οὐδὲ γὰρ γεγόναμεν, ἵν' ἐσθίωμεν, ἵνα πίνωμεν· ἀλλ' ἵνα ταῖς Ἀρεταῖς εἰς δόξαν τȣ̃ πεποιηκότος ἡμᾶς διαλάμπωμεν. Τρεφόμεθα καὶ κατ' ἀνάγκην, ἵν' ἡμῶν ἡ κατὰ πρᾶξιν καὶ θεωρίαν συντηρȣῖτο ζωή, δι' ἃ καὶ γεγόναμεν.

Χρεὼν ἓν μόνοις ἡμᾶς εἰς τροφὴν ἀρκεῖσθαι τοῖς συντηρητικοῖς τῆς ζωῆς, ὡσαύτως καὶ εἰς σκέπην τȣ̃ Σώματος. Διόπερ ȣδὲ τῶν ἐνδυμάτων ἐπιλεκτέον τὰ μαλακὰ, καὶ τὴν χροιὰν ἀνθηρά τε, καὶ ϛίλβοντα. Φιλοκοσμίας τȣ̃το καὶ Ματαιότητος· Ἀλλ' ȣδ' αὖ τȣ̃ναντίον διεῤῥηγμένα περιβλητέον, ἢ μὴν ἐκ πολλῶν τεμμαχίων συντεθειμένα τε καὶ συνεῤῥαμμένα. Τȣ̃το γὰρ ἀλαζονείας καὶ ὑποκρίσεως, ὥσπερ καὶ τὸ τὴν γενειάδα πιλεῖν, καὶ ἔτι ἄλλο τῷ τοῖς ἐρημικοῖς πάντῃ καὶ ἀσκηταῖς πρεπωδέϛατον συνδιάγοντι. Αἱ πάντων δ' ἀκρότητες ἀπρεπεῖς τε καὶ σφαλεραί. Τό γε μὴν ἐιδοτάτῳ καὶ ἄλλο πρὸ παντὸς περιβόλαιον, ὅτῳ τραχύτερον, τοσȣ́τῳ τοῖς ἀγωνιζομένοις καὶ χρησιμώτερον, ὥσπερ Εὐνὴ σκληρὰ, τροφῆς ἔνδεια, βραχύτης Ὕπνȣ, καὶ τἆλλα τὰ Σάρκα πιέζοντα καὶ χαλινȣ̃ντα τὰ ταύτης φρύαγμα, καὶ τὴν ἄλογον φορὰν ἀνατέμνοντα. Πολὺ τὸ ἐπίβȣλον τῆς ἀφῆς· πολλῆς δεῖται καὶ τῆς εἰς αὐτὴν παραφυλακῆς. Ὅθεν συντετηρημένων ἀνδρῶν ἐϛιν ἀπέχεσθαι τῶν πρὸς ἀλλήλȣς προσεγγισμῶν, καὶ μὴ τὴν ἀγάπην διὰ προσψαύσεων ἐνδείκνυσθαι. Καὶ γὰρ ἐκ ὀλίγοι διὰ τȣ̃ κατὰ Θεὸν δῆθεν ἀγαπᾷν καὶ ἀγαπᾶσθαι, καθάπερ διά τινος δελέατος τὸ τῆς ἡδονῆς ἄγκιϛρον εἰσωκίσαντο, καὶ τὸν θάνατον ἐξ ἀβȣλίας ἐλεεινῶς ἐπεσπάσαντο. Διὸ καὶ αὐτῶν τῶν ἰδίων μελῶν τὰς ἐκ ἀναγκαίας πρὸς ἄλληλα θήξεις παραιτητέον ἕκαϛον ὅϛη δύναμις, κἂν εἰς ἄκραν ἴδῃ τις ἑαυτὸν ἀπάθειαν καταντήσαντα. Τότȣ γὰρ χρεία μᾶλλον, ὅσῳ καὶ μείζων ὁ Φθόνος, ἀγῶνος μείζονος, καὶ τȣ̃ τὸν μόνον σώζειν δυνάμενον ἐπικαλεῖσθαι πρὸς ἀρωγὴν δι' ἐμμονωτέρας ἐντεύξεως. Πολλοῖς γὰρ ἐν ἀπαθείᾳ θαῤῥήσασιν ἑαυτοῖς, οἴκλιϛον πλῶμα καὶ πολλῶν δακρύων ἐπισυμβέβηκεν ἄξιον. Δεῖ δὴ τὸ λοιπὸν ἡμῖν Ταπεινοφροσύνης καὶ νήψεως, καὶ τȣ̃ προσεῤῥᾶσθαι τὸν Κύριον ἑαυτῶν ἐνώπιον διὰ παντός.

Ἐπεὶ δὲ προδήλως ἐξ ἀναθυμιάσεως γαϛρὸς ὁ Ἐγκέφαλος βαρυνόμενος, κάρον ἐμποιεῖ καὶ χρόνιον νυϛαγμὸν, περιαιρετέον τὰ αἴτια, βρωμάτων παχύτητας, οἰνοποσίας, καὶ ἀναπαύσεις σωματικάς. Ταῦτα γὰρ καὶ μακρȣ̃ὺς ὕπνȣς ἐπάγȣσι, καὶ νῆψιν περιαιρȣ̃σι, καὶ τῇ σαρκὶ ταραχὰς καὶ κλύδωνας ἐπεγείρȣσι, καὶ τὸν ἡμέτερον ἐκ ἐῶσι νȣ̃ν ἀνάγεσθαι πρὸς Θεόν. Θαυμασίως ἓν εἴρηται καὶ ἀρίϛως τὸ τὸν ἀγωνιζόμενον, μὴ τὸ μὲν, τὸ δ', ἕ, τὰ πάντα δ' ἁπλῶς ἐγκρατεύεσθαι. Σαρκὸς γὰρ εὐπάθεια, ταλαιπωρία Ψυχῆς. Ὅσον δ' ὁ ἐκλὸς Ἄνθρωπος φθείρεται, τοσȣ́τον ὁ ἐντὸς ἀνανεȣ́εται, κατὰ τὸ λόγιον.

Ἐκδικος δὲ δραϛήριος ἐκ τȣ̃ Δημιȣργȣ̃ δεδομένος ἡμῖν πρὸς ἐμπαθῆ πᾶσαν ὄρεξιν ὁ Θυμός. Εἰ τοίνυν ἐλλόγως τȣ́τῳ χρησαίμεθα, καὶ λαιμȣ̃ κρατήσομεν, καὶ γαϛρὸς, ὕπνȣ τε βάρος ἀποσεισόμεθα τῷ Θυμῷ, καὶ σκιρτημάτων πωλικῶν κατακυριεύσομεν, καὶ αὐτὴν τὴν πρὸς τὸν πλησίον ὀργὴν ἢ μῆνιν ἐκδιώξομεν διὰ Θυμȣ̃, τὸ καινότατον. Εἴτις ἀϛφαλῶς ἐθέλει ταῦτα γνῶναι τῇ πείρᾳ γνώσεται. Δύναμις Ψυχῆς τὸ Θυμοειδὲς πρὸς ἀποτροπὴν τῶν παρὰ Βȣ́λησιν, καὶ πρὸς ἄμυναν τῶν ἐναντιȣμένων ὁρμητική. Τὸ δ' Ἐπιθυμητικὸν, Δύναμις Ψυχῆς καὶ αὐτὸ, πρὸς οἰκείωσιν τῶν κατὰ Βȣ́λησιν, καὶ ἀπόλαυσιν τῶν ἐφετῶν διεγερτική· τὰ δὲ ταύταις ἀντικείμενα, παρὰ βȣ́λησιν ἐφετὰ τοῖς τὸ διακριτικὸν ὑγιαίνȣσι· τὰ καθαρῶς (γὰρ) ἡδέα καὶ διαπαντὸς, ὧν ȣχ' ἅπλεται μῶμος, ȣκ αἰχύνητις, ȣ μετάμελος (κατὰ Βȣ́λησιν.) Ἐναντιȣ́μενα δὲ εἰσι τὰ πρὸς Ἀρετὴν ἐμποδιϛικά. Πάντων δὴ τῶν τοιȣ́των ἐναντιωμάτων, πάσης τε κακίας ὁ ἔλλογος Θυμὸς ἀναιρετικός. Πρὸς τȣ́τον δὴ τὸν σκοπὸν ὑποτεθεῖσθαι δοκεῖ, καὶ τὸ τὸν Θυμὸν ἡμῖν εἶναι κατὰ μόνȣ τȣ̃ Ὄφεως. Ἵνα δηλονότι πᾶν ὑφέρπον τῇ Ψυχῇ πάθος ἀποδιώκοιτο, τῇ τȣ̃ Θυμȣ̃ συντόνῳ φορᾷ. Τί γὰρ ἀλγεινὸν ἐξ ἀνθρωπίνȣ Θυμȣ̃ τῷ Σατάν,

εἰ μὴ τῷ τὰ πάθη μετὰ σφοδρότητος ἐξ ἡμῶν ἀπελαύνεσθαι, καὶ τὰς δυνάμεις ἐκείνȣ, δι᾽ ὧν ἐκςρατεύει καθ᾽ ἡμῶν ἡττᾶσθαι, καὶ δραπετεύειν ἐκ τῆς ἡμετέρας ἐπιτιμήσεως; Μήποτε δὲ εἰς τȣ̃το, καὶ τὴν κατὰ τῆς Λύπης Ἐμβρίμησιν ὥσπέρ τινα παιδείαν ἔμπρακλον ὁ Σωτὴρ ἡμῶν πρȣ̃τεινε καὶ Καθηγητής. Δι᾽ ἀποπομπῆς ἑνὸς ἀδιαβλήτȣ πάθȣς ὑποδεικνὺς, ὅπως χρὴ καὶ ἡμᾶς μετὰ σφοδρᾶς ὁρμῆς τοῖς πάθεσιν ἀντιφέρεσθαι, καὶ κατ᾽ αὐτῶν ὀργίζεσθαι καὶ ταράττεσθαι, καὶ οἷον ἐκφοβεῖν αὐτὰ καὶ ἀποτρέπειν σὺν ἀπειλῇ. Τί γὰρ ἔχρηζεν αὐτὸς ἐμβριμᾶσθαι, καὶ ταραγμὸν ὅλως ἐμφαίνειν ἐν ἑαυτῷ, νεύματι τὸ πᾶν ἰσχύων φέρειν ὅποι καὶ βέλοιτο;

Τȣ̃ τοίνυν Θυμοειδȣ̃ς ἐμπάθειαν πᾶσαν ἀποσοβȣ̃ντος ἐκ τῆς Ψυχῆς, ἔτι τε σὺν τῷ Ἐπιθυμητικῷ τὰς ἠθικὰς Ἀρετὰς εἰσοικίζοντος ἐν αὐτῇ, διὰ τῆς τȣ̃ λογικȣ̃ κατὰ τὴν Φρόνησιν ὑφηγήσεως, τὸ αἰσιώτατον τέλος ἔπεται. Τό δ᾽ ἔςι τὸ κατὰ πᾶσαν ἀρίςην πρᾶξιν ἀπόνως καὶ ἡδέως ἐνεργȣμένην τὸν Ἄνθρωπον ζῆν, τὸ θαυμαςὸν ἆθλον τῶν προηγησαμένων κόπων ἐν Ἀρετῇ. Τȣ̃το δὲ πᾶσιν ἀνθρώποις τοῖς μὴ πεπιρωμένοις πρὸς Ἀρετὴν ὑπάρξαι δύναται, διὰ Μαθήσεως, δι᾽ Ἐθισμȣ̃, δι᾽ Ἐπιμελείας, διὰ Φρεπονίας ὡς εἴρηται. Τȣ̃τον ζήσεται τὸν τρόπον ὁ Φιλῶν ἀληθῶς ἑαυτόν. Ὁ δὲ κατὰ τὰς δοκȣ̃σας ἐθέλων ζῆν ἡδονὰς, ἐμίσησε καὶ ἀπεκλήνωσεν ἑαυτόν.

Διττῆς δὲ τῆς Φιλαυτίας γινωσκομένης, τῆς μὲν, ὄντως. Τῆς δὲ, δοκȣ̃ντος, καὶ κατὰ τȣ̃ς πολλȣ̃ς. Φίλαυτος μὲν ἀληθῶς ἐςιν ὁ Φιλῶν ἑαυτὸν ἐμπαθῶς, ὁ φιλόψυχος, εἴτ᾽ ἂν φιλόζωος, ὁ φιλόπρωτός τε καὶ φίλαρχος· ὁ πᾶσαν σωματικὴν ἀπόλαυσιν καὶ πᾶσαν ἀνθρωπίνην τιμὴν ἕλκων εἰς ἑαυτὸν, καὶ πάντα πράττων ἕνεκεν ἑαυτȣ̃. Πάλιν ἐπεὶ Νῷ καὶ Λόγῳ τῶν ἄλλων ζώων διενηνόχαμεν. Νȣ̃ς παρά τισι τῶν ἀρχαιοτέρων Σοφῶν ὁ Ἄνθρωπος εἴρηται. Διὸ καὶ αὐτὸς μὲν ὁ Νȣ̃ς· αὐτȣ̃ δὲ τὸ Σῶμα· περὶ αὐτὸν δὲ, πάνθ᾽ ὅσα τῷ τῆς περιȣσίας ὀνόματι προσφȣ̃ς περιείληπται. Τοίνυν εἰ τὸ νοερὸν αὐτὸς, τὸ Θυμικὸν καὶ τὸ Ἐπιθυ-

μητικὸν αὐτȣ̃ μᾶλλον, ἤπερ αὐτός. Ὁ μὲν ȣ̃ν Φίλαυτος ὡς φιλῶν ἑαυτὸν, τὴν νοεράν καὶ λογικὴν μεταδιώκει ζωήν. Ὁ δ᾽ ὡς φιλῶν τὸ ἑαυτȣ̃ Φίλαυτος, τῷ ἀλογωτέρῳ χαρίζεται τῆς Ψυχῆς. Ἰδίως παρὰ τῇ Συνηθείᾳ Φίλαυτος ὁ Αὐτάρεσκος, ἴσως ἐκ τȣ̃ Φιλεῖν τὸ αὐτȣ̃ Νόημα, κἂν μοχθηρὸν εἴη, τȣ̃τ᾽ ἔςι ςέργειν καὶ περιέπειν ἐξόχως, μεταπειθῆναι μηδαμῶς ἀνεχόμενος. Ὁ μὲν ȣ̃ν ἀλόγως φιλῶν ἑαυτὸν, ἢ τὸ αὐτȣ̃ Φίλαυτος, ἄτιμος. Ὁ δ᾽ ἐλλόγως φιλῶν αὐτὸν, Φίλαυτος τίμιος. Καλοῖτο δ᾽ ἂν ὁ τοιȣ̃τος Φίλαυτος, καὶ ὡς τὸ φίλιον ἐν ἑαυτῷ καὶ ἀςασιαςον, καὶ εἰρηναῖον πάντῃ κατωρθωκώς· τȣ̃ μὲν ἡγεμόνος νȣ̃ προνοȣ̃ντος τῶν ὑπ᾽ αὐτὸν μετὰ πολλῆς νήψεως καὶ σπȣδῆς, καὶ προσηκόντως αὐτὰ παιδαγωγȣ̃ντός τε καὶ ῥυθμίζοντος· τῶν δ᾽ αὖ ἑτοίμως πειθομένων ταῖς αὐτȣ̃ διατάξεσί τε καὶ ὑφηγήσεσι, καὶ ὅλαις ὁρμαῖς ἑπομένων ἐφ᾽ οἷς ἂν αὐτὸς ἄγοι δεσποτικῶς τε καὶ κηδεμονικῶς. Κατὰ τȣ̃τȣς τȣ̃ς λόγȣς ἡ Φιλαυτία ζηλωτὴ, καὶ ὁ Φίλαυτος ἐπαινȣ̃μενος.

Ἐ τοίνυν ἐπαινετόν τε καὶ τίμιον τὸ φιλεῖν αὐτὸν ἀληθῶς ὡς δεδήλωται, ȣ̃ καλόν εἶναι τοιȣ̃τον καλὸν ἀκοινώνητον. Τάχα γὰρ ȣ̃δὲ καλὸν ἂν εἴη συμφρατλόμενον καὶ ςενοχωρȣ̃μενον, μὴ μέντοι προχεόμενόν τε καὶ μετεχόμενον. Οὐ δὲ φιλεῖτις ἑαυτὸν ἀσφαλῶς, ὅτε μὴ κἀκείνȣς, οἷς συντέτακται, τὸν ὅμοιον τρόπον φιλεῖ. Τὸ γὰρ αὐτόν μὲν ὀλβιȣ̃ν Ἀρεταῖς, ἀλογεῖν δὲ τῶν σὺν αὐτῷ τῆς αὐτῆς ἐχόντων ἐνδεῶς ὀλβιώσεως, ȣ̃κ ἀσφαλȣ̃ς φιλίας τῆς εἰς αὐτὸν, ἐπείπερ ȣ̃δὲ τῆς Ἐντολῆς. Ἀγαπήσεις γάρ φησι τὸν πλησίον σȣ ὡς ἑαυτόν. Διὸ χρὴ κήδεσθαι τȣ̃ς συνασκȣμένȣς ἀλλήλων ὡς ἑαυτῶν. Καὶ εἴτις ἴσως σφάλοιτό ποτε κατά τι τȣ̃ δέοντος, ὑπόμνησιν ποιεῖσθαι τȣ̃ς ἱκανωτέρȣς τȣ̃ συνοίσοντος πρὸς αὐτὸν ἐν πραότητι, τὸ σφάλμα τιθέντας ὑπ᾽ ὄψιν, καὶ τὴν διόρθωσιν ἐπισπεύδοντας. Ἐλεγμῷ γὰρ ἐλέγξεις τὸν πλησίον σȣ γέγραπται, καὶ ȣ̃ λήψῃ δι᾽ αὐτὸν ἁμαρτίαν. Ἁμαρτάνει τοιγαρȣ̃ν ὁμολογȣμένως ὁ ἐφησυχάζων τοῖς ἁμαρτάνȣσιν· ὅ, τε δῶρον

ρον εἰληφὼς ἀρετῆς καὶ πὰρ ἑαυτῷ κατορύττων, καὶ μὴ διδȣ̀ς ἐν σσȣδῇ τοῖς ȣ̓κ ἔχȣσιν, ὡς ὀκνηρὸς δȣ̃λος καὶ πονηρὸς κατακρίνεται, καὶ σωτηρίαν ἑαυτῷ μονοτροπευόμενος, σωτηρίαν ἀπόλλυσι, τῷ περιορᾶν τὸν ἀδελφὸν μὴ σῳζόμενον. Ὅ γε μὴν ἔργοις τιμίοις ἑαυτόν τε πλȣτίζων, καὶ πενομένοις προσεπαρκῶν, ἀγαθὸς καὶ πιςὸς, καὶ πολλῶν ἐπάξιος ἀντιδόσεων.

Τοσαῦτα κατ' ἐπιτομὴν εἰρήσθω περὶ Ἀρετῆς Πρακτικῆς καὶ Καθαρτικῆς. Καθαρτικὴ γὰρ ȣ̓δὲν ἕτερον, ἢ τῆς Πρακτικῆς τὸ ἀκρότατον· μεθ' ἣν ἡ Νοερὰ, μεθ' ἣν ἡ Θεȣργική. Τέσσαρας γὰρ Ἀρετῆς ᾔδεσαν βαθμίδας οἱ Παλαιοί. Δύω Πρακτικῆς, Πολιτικὴν, ἣ καὶ Μετριοπάθεια, καὶ Καθαρτικὴν, τὴν δὴ καὶ Ἀπάθειαν. Δύω τε Θεωρητικῆς, Νοερὰν ἡ τȣ̃ ἀμιγȣ̃ς καὶ ἀσυνθέτȣ καὶ ἀληθȣ̃ς Ἀνθρώπȣ ζωὴ, καὶ Θεȣργικὴν, ἥτις ἐςὶν ὑπὲρ Ἄνθρωπον. Αἱ μὲν γὰρ ἠθικαὶ Ἀρεταὶ καὶ ἡ Φρόνησις, Ἀνθρώπȣ εἰσὶν Ἀρεταὶ τȣ̃ ἐκ Ψυχῆς συντεθειμένȣ καὶ Σώματος. Τȣ̃ δ' ἁπλȣ̃ Ἀνθρώπȣ καὶ ὄντως, ἡ κατὰ νȣ̃ν ἐνέργεια καθέςηκεν Ἀρετὴ, καὶ τὸ ὑπὲρ Ἀρετὴν αὐτὸν ἐνεργεῖν. Ὅτε δὲ καὶ αὐτὴν ὑπεραναβαίη τὴν φύσιν, καὶ ἀδιαςάτως καθ' ὅσον οἷόν τε τὸν Θεὸν ἐνοπτρίζοιτο, τότε τὴν Θεȣργικὴν Ἀρετὴν ἐκ θείας κληρȣ̃ται χάριτός τε καὶ ἀγαθότητος, καὶ ὑπὲρ Ἄνθρωπον ἐνεργεῖ, καὶ ὑπὲρ Ἄνθρωπον ζῇ, Θεὸς γεγονὼς τῇ μετοχῇ τῆς θείας ἐλλάμψεως. Οὐ μὴν εἰς τὴν ὑπερȣ́σιον ȣ̓σίαν ὁπωσȣ̃ν μεταβιβαζόμενος. Τέλος Πρακτικῆς, ἀληθὴς Εὐζωΐα καὶ Μακαριότης· ἣν ὁρίζονται Ψυχῆς ἐνέργειαν κατ' Ἀρετὴν τελείαν ἐν Βίῳ τελείῳ, μεθ' ἡδονῆς ἀψευδȣ̃ς. Βίος τέλειος, ἡ πᾶσα τȣ̃ Ἀνθρώπȣ ζωή. Ἀρετὴ τελεία, ἡ ὁλότης τῶν Ἀρετῶν. Ὁ γὰρ εἰς τὴν τοιαύτην Εὐζωΐαν καὶ Μακαριότητα πεφθακὼς, ἐνεργήσει κατὰ πάσας τὰς Ἀρετὰς ἐν ἡδύτητι θαυμαςῇ διὰ Βίȣ παντὸς, μεμνημένος τῶν διὰ τὴν Ἀρετὴν κόπων καὶ πόνων αὐτȣ̃, καὶ ἧς δι' αὐτῶν τετύχηκε διαγωγῆς ἐκ θείας χρηςότητος, ὅσων τε καὶ οἵων ἐπάθλων διὰ δεσποτικὸν ἔλεον ἐσύςερον τεύξεται, θυμηρεςάτην

ρεςάτην εἰλικρινῶς τὴν ὅλην ἕξει ζωήν. Κἄν τι τῶν ἐν βίῳ δυσχερῶν ἐπισυμβαίη καὶ πάλιν, προσθήκη καὶ τȣ̃το γένοιτ' ἂν αὐτῷ τῆς Ἀγαλλιάσεως.

Προσεχῶς δὲ φάμενοι τὰς Ἀρετὰς ἐνεργεῖν τὸν Μακάριον· ἐνέργειάν τε τὴν Μακαριότητα κατὰ πᾶσαν εἰρηκότες εἶναι τὴν Ἀρετὴν, περὶ τῶν κατὰ πρᾶξιν εἴπομεν Ἀρετῶν. Περὶ τȣ̃ Τέλȣς γὰρ τῆς Πρακτικῆς ἐποιȣ́μεθα τὸν λόγον, καὶ τῆς κατὰ πρᾶξιν Μακαριότητος. Ἡ γάρ τοι Θεωρία πάσης Ἀρετῆς ὑπερανῴκισται Πρακτικῆς, ȣ̓ρανία τις ȣ̃σα καὶ ὑπερύψηλος, ἐνεργείᾳ θείᾳ κατὰ δύναμιν ἀνθρωπίνην παρεμφερής. Ἀδύνατον δὲ συςῆναι ταύτην ȣ̓κ ȣ̓σης Πράξεως. Ἀλλ' ὅταν ἡ Πρᾶξις ἐκτελεσθείη βεβαίως καὶ ἀσφαλῶς, καὶ ὡς ȣ̓κ ἂν ἔχοι τις κρειττόνως εἰπεῖν, καὶ ἡ καθ' αὑτὴν ἔλθοι Μακαριότης, κάλλει φυσικῷ διαλάμπȣσα, τότε καὶ ἡ Θεωρία μετὰ πλείςης ἀγλαΐας ἐπέρχεται καὶ φαιδρότητος, τὴν Πρᾶξιν ὄχημα ποιȣμένη, καὶ ταύτης ἐπιπρεπῶς ἐπιβαίνȣσα. Θεωρία γάρ ἐςιν ἐνέργεια νοερὰ, καὶ ἡ κατ' αὐτὴν ζωὴ νοερὰ ζωὴ, (διὰ τελείας κατορθȣμένη καθάρσεως.) καὶ παντὸς σαρκικȣ̃ φρονήματος ἀπόθεσις. Σύμπαντα γὰρ τὰ τοῖς σαρκικοῖς ἐμφαινόμενα πορρωτάτω, διὰ τῆς καθαρτικῆς ἀποσκορακίσας ὁ Θεωρητικὸς, καὶ πᾶσαν ὕλην ἐκτιναξάμενος ὥσπερ τινα φόρτον ἀνοίκειον, ἀκατάλληλον, καὶ ἀπέριττος, ἢ μᾶλλον ἄϋλος γεγονὼς, κȣ́φως ἄνεισι πρὸς Θεὸν τῆς αὐτȣ̃ μόνης ἐφιέμενος λαμπρότητος καὶ θαυμασιότητος. Ταῖς θείαις τοίνυν ἀςραπαῖς ἐλλαμπόμενός τε καὶ φωτιζόμενος, καὶ ἄῤῥητον ἀγαλλιώμενος ἀγαλλίασιν, ὅσον ἐλλάμπεσθαι δύναται, μᾶλλον ἐπιτείνει τὴν ἔφεσιν. Ὅσον δ' αὐτὴν ἐπιτείνει, πλέον ἐλλάμπεται. Διὸ δὴ πᾶσαν σχέσιν καὶ κόσμȣ καὶ Σώματος, καὶ ζωῆς τῆς ἐν γῇ πάμπαν ἀπαρνησάμενος, καὶ πᾶντα πόθον ὁλοτελῶς συναγαγὼν εἰς Θεὸν, καὶ παρὰ Θεῷ μένων ἡδρασμένος διαπαντὸς, Θεὸς γίνεται κατὰ μέθεξιν καὶ αὐτὸς, καὶ ἀπὸ τῆς ἁπλῶς νοερᾶς ἐνεργείας τε καὶ ζωῆς, φθάνει πρὸς τὴν θεȣργικὴν, βαθμȣ̀ς ἀμείβων Μακαριότητος.

ρίτητος. Ὥσπερ γὰρ τῆς Πρακτικῆς ἀκρότατον ἡ Καθαρτική· ἔτω τῆς Θεωρητικῆς ἀκρότατον ἡ Θεȣργική. Καὶ καθὼς ἡ πολιτοπρεπὴς Ἀρετὴ μετριοπαθῆ ποιεῖ τὸν ταύτην κλησάμενον, ἡ δέ γε κάθαρσις ἀπαθῆ· παραπλησίως ἡ νοερὰ μόνως καὶ ἰδιαίτατα δείκνυσιν Ἄνθρωπον τόν ἔχοντα ταύτην. Καὶ γὰρ Ἄνθρωπος εἰλικρινὴς ταῖς ἀληθείαις ὁ Νȣ̃ς, ἐκλός τινος ἑτερότητος. Ἡ δέ γε Θεȣργικὴ Θεὸν ἐργαζομένη τὸν εἰς αὐτὴν καταντήσαντα, τὸ Τέλος τῆς ἀναβάσεως δίδωσιν αὐτῷ, καὶ εἶναι καὶ ζῆν, καὶ ἐνεργεῖν ὑπὲρ Ἄνθρωπον. Ὁ μὲν ἓν διὰ τῆς Πρακτικῆς ἑαυτὸν ἀπαθανατίσας Μακάριος. Ὁ δὲ καὶ τὴν Θεωρίαν διὰ τῆς παντελȣ̃ς καθάρσεως ἠξιωμένος προσεπικλήσαθαι, καὶ νοερῶς ζῆν, εἶτα καὶ τελέως μετὰ Θεȣ̃ τετάχθαι, καὶ χάριτι τεθεῶσθαι· Μακαριώτατος.

Τῷ Συντελεσῇ τῶν Ὅλων Θεῷ Χάρις, τȣ̃ Τέλȣς χάριν.

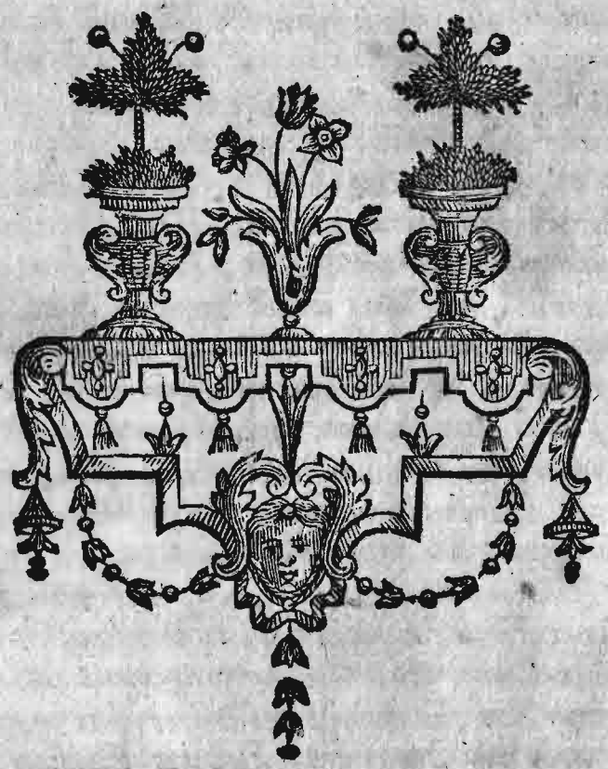

Τένος Ὀυτία Τενοκώλαλος

Τένος

Ὄνομα

Τένος

Ζῶον

Ζῶον

Χρ

Ἄνος

Ἄλο μου

ΝΕΚΟ

ΦΑΝΕΜΟΣ